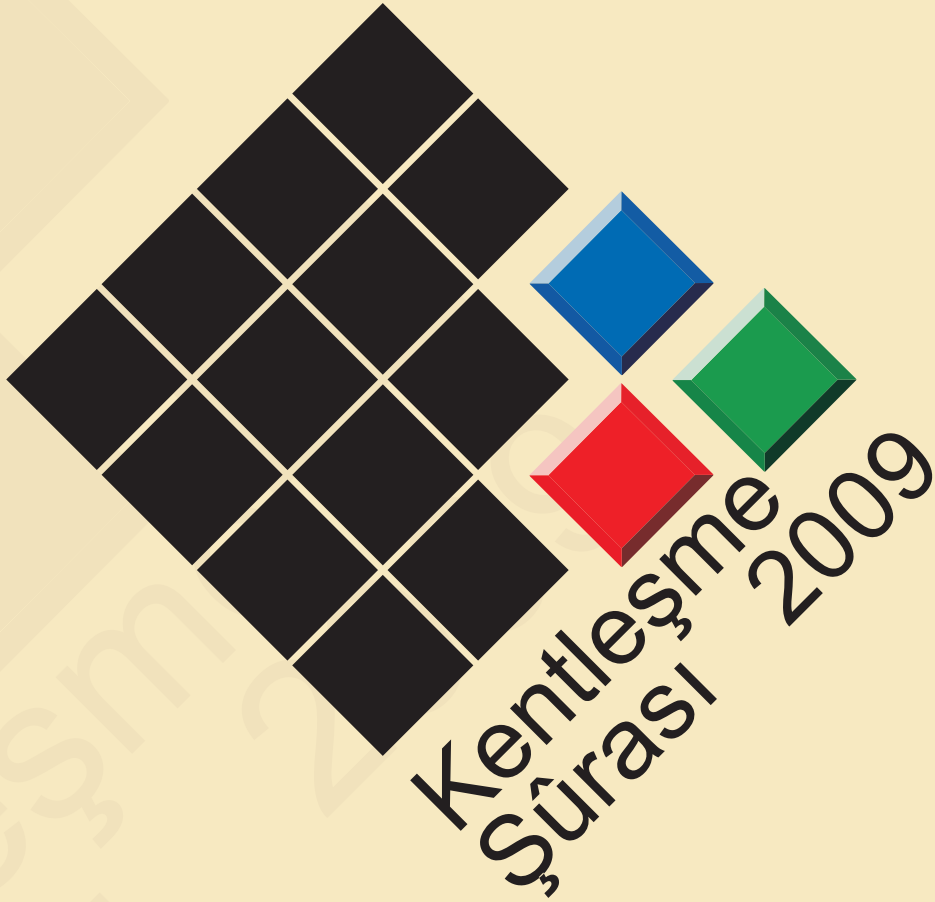

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANLIĞI

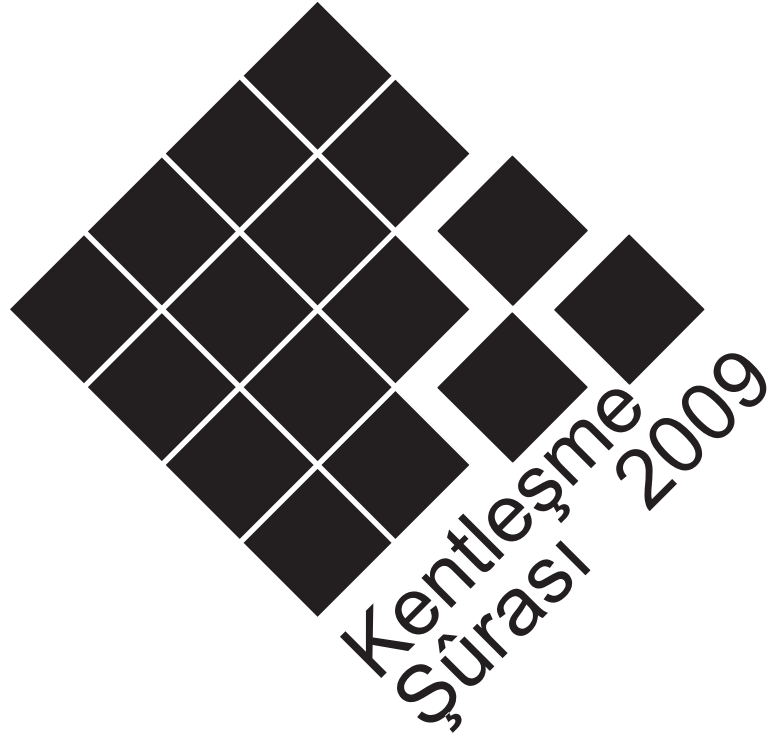

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU RAPORU

ANKARA - NİSAN 2009

T.C.
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı

KENTLEŞME ŞÛRASI 2009

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE
EĞİTİM KOMİSYONU

ANKARA - Nisan 2009

SEKRETERYA BİLGİLERİ

Adres : Bayındırlık ve İskân Bakanlığı
Strateji Geliştirme Başkanlığı
Kentleşme Şûrası Genel Sekreterliği
Vekâletler Cad. No : 1 Bakanlıklar / ANKARA

Telefon : (312) 410 14 40 • 410 11 41 - 410 11 42

Faks : (312) 410 11 40

E-posta : sura@bayindirlik.gov.tr

Şûra Genel Sekreterliği adına iletişim ve koordinasyon:

Biriçim TENİK

Telefon : (312) 410 11 42

Her türlü kullanım hakkı Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

Kentlilik Bilinci, Kültür ve Eğitim Komisyonu tarafından hazırlanmış olan rapor ve ekleri komisyonda görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Komisyon üye listesi

BAŞKAN	TARİHÇİ-MÜZECİ	ORHAN SİLİER	ANTALYA KENT MÜZESİ
BAŞKAN YRD.	PROF. DR.	ZERRİN TOPRAK KARAMAN	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ İİBF
BAŞKAN YRD.	YRD. DOÇ. DR.	ARİFE KARADAĞ	EGE ÜNİVERSİTESİ
RAPORTÖR	ŞUBE MÜDÜRÜ	NESLİŞAH H. ERBEY KUŞKU	BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
RAPORTÖR	ŞEHİR PLANCISI	SİBEL ŞATANA	BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANLIĞI TEKNİK ARAŞTIRMA VE UYGULAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
RAPORTÖR	YRD. DOÇ. DR.	HAWVA ALKAN BALA	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
ÜYE	SOSYOLOG	ABDÜLKADİR YALVAÇ	BAŞBAKANLIK DPT SOSYAL SEKTÖRLER VE KOOR. GN. MD.
ÜYE	DR.	AYŞEGÜL TOKOL	BİLKENT ÜNİVERSİTESİ
ÜYE	PROF. DR.	BEKİR PARLAK	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ÜYE	MİMAR	BÜLEND TUNA	TMMOB MİMARLAR ODASI
ÜYE	GENEL SEKRETER	CELAL TOPRAK	TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ
ÜYE	ŞEHİR PLANCISI	DERYA KESİK	TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI
ÜYE	PROF. DR.	DOĞAN HASOL	YAPI ENDÜSTRİ MERKEZİ
ÜYE	DAİRE BAŞKANI	FİKRET ÖZER	BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANLIĞI TEKNİK ARAŞTIRMA VE UYGULAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ÜYE	UZMAN YRD.	FUNDA ŞAHİN	BAŞBAKANLIK KADININ STATÜSÜ GENEL MD.
ÜYE	ŞEHİR PLANCISI	FÜSUN TAŞKINSU	BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANLIĞI İLLER BANKASI GENEL MD.
ÜYE	MUHABİR	GÖKÇEN ÇAMLIYURT	ANADOLU AJANSI
ÜYE	TTK ÜYESİ VE BŞK. YRD.	HALİL AŞICI	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI
ÜYE	PROF. DR.	ILGAR KIRZIOĞLU	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
ÜYE	DR.	KIVILCIM ERTAN	TODAİE
ÜYE	MÜDÜR	MEHMET DOĞAN	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ÜYE	GAZETECİ-YAZAR	MUSTAFA ARMAĞAN	SERBEST
ÜYE	MİMAR	OKTAY EKİNCİ	MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ
ÜYE	GENEL SEKRETER	ÖZER YELÇE	BASIN KONSEYİ
ÜYE	BÖLÜM YÖNETİCİSİ	ÖZLEM EZGİN	TOPLUM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI
ÜYE	UZMAN YRD.	SEMA ATEŞ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE EĞİTİM GN.MD.
ÜYE	DOÇ. DR.	SERAP KAYASÜ	YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMU BAŞKANLIĞI / ODTÜ
ÜYE	PRODÜKTÖR	SEVİLAY TÜCCAR	TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON KURUMU
ÜYE	DR.	UĞUR ÖZDEMİR	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
ÜYE	PROF. DR.	ZUHAL ÖZCAN	SERBEST

İÇİNDEKİLER

KOMİSYON ÜYE LİSTESİ ve TOPLANTI TUTANAKLARI	6
I. GİRİŞ	13
II. MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ	16
2.1 Kent Odaklı Uluslararası ve Ulusal Deneyimler	16
2.1.1 Uluslararası Kente Yönelik Anlaşma ve Sözleşmelerin Toplumsal Yaklaşımı	16
2.1.2 BM İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II	17
a) Amaçsal İlkeler	17
b) Araçsal İlkeler	18
2.1.3 Türkiye Bilimler Akademisi Yaşam Kalitesi Göstergeleri	18
2.2 Kent Kültürü ve Eğitim	18
2.2.1 Göç	18
2.2.2 Kent Kültürü, Eğitim-Kültür Politikaları	19
2.2.2.1 Kentlilik Bilinci ve Eğitim	20
2.2.2.2 Kentlilik Bilinci ve Medya	25
2.2.3 Kentsel Kimlik ve Aidiyet	27
2.2.3.1 Kentleşme ve Birey	28
2.2.3.2 Kentte Hemşehri Dernekleri	28
2.2.3.3 Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar	30
2.2.4 Kültürel Çeşitlilik	42
2.2.4.1 Kültürel Mirasın Bütünlüğü	43
2.2.4.2 Kentin Ortak Belleğinin Korunması ve Geliştirilmesi	46
2.2.4.3 Kültürel Siteleşme	49
2.2.4.4 Ortak Yaşam Kültürünün Geliştirilmesi	50
2.2.5 Kentsel Mekân	51
2.2.5.1 Mekân Kalitesi	51
2.2.5.2 Mekânsal Stratejiler	53
2.2.5.3 Kentsel Güvenlik	60
2.2.6 Kente Karşı Sorumluluk	61
GZFT TABLOLARI	63
III. SORUN ALANLARI, STRATEJİ VE EYLEM SEÇENEKLERİ	
TABLOLARI VE ÖZ RAPORLARI	73
Sorun Alanları	73
Stratejiler	83
Eylem / Göstergeler	92
KOMİSYON ÇALIŞMASI GENEL DEĞERLENDİRMESİ	107
RAPOR ÖZETİ	110
SORUN STRATEJİ EYLEM TABLOSU	113
EKLER	130
KAYNAKLAR	133

9. KOMİSYON TOPLANTI TUTANAKLARI

1. TOPLANTI (12 KASIM 2008) TUTANAĞI

Komisyon toplantısında, ekli listede görüldüğü üzere 30 üyeden 20'sinin katıldığı saptandı; katılmayan üyelerin de toplantı içeriği hakkında bilgilendirilmeleri gerektiği ifade edildi.

Komisyon Toplantısı, BİB, Dış İlişkiler ve Mesleki Eğitim Dairesi Başkanı Fikret Özer tarafından açıldı. Kentleşme Şûrası Genel Sekreterliği'nden Komisyonun koordinasyonundan sorumlu Biriçim Özyıldırım ile tanışıldı.

Daha sonra üyeler birbirleriyle tanıştılar. Komisyon Başkanı olarak Orhan Silier, Başkan Yardımcıları olarak Zerrin Toprak Karaman ve Arife Karadağ, Raportörler olarak Sibel Şatana, Havva Alkan Bala ve Neslişah H. Erbey Kuşku seçildi.

Komisyonun bir çalışma grubu anlayışıyla görev yapması ve başkanlık işlevinin özünün kolaylaştırıcılık olduğu üzerinde görüş birliğine ulaşıldı.

Komisyonun görev kapsamında yer alan "dezavantajlı gruplar" ibaresinin çok geniş bir çevreyi içerdiği ve kadınların da ayrı bir başlık altında ele alınmayıp bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği kararlaştırıldı. Bu kapsamda yer alan yaşlılar ya da kıdemli kentliler konusunda danışma gerektiğinde Doç. Dr. S. İlkin Kaya'dan (ilkim.kaya@deu.edu.tr) destek alınabileceği belirtildi. Komisyon çalışmalarında tartışılacak konuların hukuki boyutlarının da dikkate alınması amacıyla Komisyon içerisinde bir hukukçunun da bulunması gerektiği ifade edildi. Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Oğuz Sancakdar'dan (oguz.sancakdar@deu.edu.tr) gerektiğinde teknik destek alınabileceğini saptandı.

Çalışma kılavuzunda yer alan komisyonun görev kapsamını belirten ifadeler okundu. İçindeki konular tartışıldı. Kapsamda yer alan konuların (Kentlerimizde Ortak Yaşam Kültürü ve Kentlilik Bilinci, Dezavantajlı Grupların Kentsel Kamusal Alanda Temsili ve Katılımı, Kültürel Çeşitlilik, Toplum İçindeki Diyalog ve Hoşgörü, Toplumsal Eğitim Düzeyi, Kent ve Medya, Kadınların Kentsel Yaşama Katılımı) bir bölümünün birbirleriyle örtüştüğü ifade edildi: Bu başlıkların aşağıdaki dört ana odak çevresinde yeniden gruplaştırılabileceği sonucuna varıldı: 1) Kent ve Kültür; 2) Kent ve Eğitim, 3) Kent ve Kentlilik Bilinci, 4) Diğer İlgili Konular. Komisyon çalışmalarının, dağılmayı engellemek için temel olarak kentlilik bilinci alanına yoğunlaştırılması ve öteki konuların bu bağlamda ele alınması kararlaştırıldı.

Hazırlanacak Komisyon raporu ile ilgili bundan sonra yapılacak toplantılar için nasıl bir iş planının gerekli olduğu tartışıldı ve sonuçta, 1 Aralık 2008'de yapılacak olan 2. Toplantıya kadar (18 gün) rapor içeriğinin saptanması ve temel düşüncelerin oluşturulması, 24 Aralık'ta yapılacak 3. Toplantıya kadar (23 gün) rapor taslak metninin yazılması, 26 Ocak'ta yapılacak 4. Toplantıya kadar (32 gün) taslak metnin ortak bir rapora dönüştürülmesi, iş programı olarak saptandı.

Ardından rapor içeriğinin belirlenmesi çalışmalarına esas olmak üzere üyeler tarafından önerilen anahtar kelimelerin saptanmasına geçildi. Kentlilik bilinci ve eğitim, kentlilik bilinci ve kültür, Kentlilik bilinci ve medya, kentlilik bilinci ve dezavantajlı gruplar genel çerçevesi içinde, hiçbir eleme yapılmaksızın önerilen tüm başlıklar, rapor içeriğinde (içindekiler listesi çalışmasında) dikkate alınmak üzere belirlendi.

Kentlilik Bilinci (Kimlik – Farkındalık – Aidiyet – Dayanışma – Sorumluluk) Kent Kültürü, Dezavantajlı Gruplar, Kültürel Çeşitlilik, Kentsel Aidiyet, Kent Kimliği, Kentsel Yaşam Kalitesi, İmar Afları, Kentimiz Evimizdir, Kültürel Envanter, Somut Olmayan Kültürel Miras, Yetişkin Eğitimi, Genç ve Çocuk Eğitimi, Ekonomi, Diyalog, Dayanışma, Çözümde ortaklık, Yönetim ve Siyasete Aktif Katılım, Beşeri Sermaye, Toplumsal Sermaye, Yabancı Toplumsal Sermaye, Hemşehrilik, Kentlilik Ruhu, Kentli Davranış, Kentsel Kamusal Mekân, Kentli Kadın, Kentsel Bellek, Toplumsal Bütünleşme, Kültürel Siteleşme, Kentlileşme, Kurumsal Toplumsal Sorumluluk, Kentsel Sorumluluk, Spor Alanları, Yeşil Alanlar, Kamusal Hizmet Alanları, Kent ve Sosyalleşme Süreci, Kent ve Mekânlar, Kent ve Kümeleşme, Kent Oyuncakları, Sanat, Kent ve Doğa, Kent ve Sosyal Destek Sistemleri, Kentli Hakları, Kamusal Hizmetlere Ulaşılabilirlik, Kentli Yaşam Kılavuzu, Dokümantasyon ve Dia Araştırması, Sağlık, Kurallı Yaşam, Toplumsal Kademelenme, Bilgiye Erişme, Normlara İtaat, Kentsel Ulaşım, Hemşehri Dernekleri, Hemşehrilik Hukuku, Gecekondu, Kapalı Siteler (Gated Communities), Evsizler, İç Göç, Yabancı Göçü, Kenti Aşan Ulusal / Bölgesel / Global Faktörler / Politikalar, Uluslararası Sözleşmeler, Tarihsel Merkezi Yönetim Geleneği (Merkeziyetçilik), Güçlü Merkeziyetçilik Geleneği.

Bu ana çalışma alanları ve anahtar kelimeler üzerine altgruplara bölünerek çalışılması önerisi, oluşturulacak alt grupların sağlıklı çalışmayacağı kanısıyla uygun bulunmadı.

Üyelerden biri tarafından eğitimin çok önemli olduğunu, yetişkin eğitimi, örgün eğitim gibi konularda yetkili olan Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'ndan bir temsilcinin de Komisyon içinde olması gerektiği yolundaki öneri tartışıldı ancak sonuca bağlanması gelecek toplantıya bırakıldı.

Daha sonra, Nihai raporun nasıl olması gerektiği üzerine de bir tartışma açıldı. Olanaklı olursa görsel malzeme ile desteklenen, kent kültürü ve kentlilik bilinci konusunda kapsamlı, ancak çok uzun olmayan bir rapor oluşturulması görüşünde birleşildi. Bu kapsamda, konunun bir bütün olarak ele alınması ve mevcut durumun ortaya konulması amacıyla Güçlü Yanlar, Zayıf Yanlar, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) analizlerinin yapılması gerektiği belirlendi.

Nihai raporun oluşturulmasında beş ana bölümün var olması kararına varıldı. Bu bölümler 1.Giriş (Kavramlar üzerine açıklama) 2. Mevcut Durum Analizi, 3. Stratejik Öneriler, 4. Başarı Kriterleri, 5. Uygulamaya ve Yapılabilir Kılma Yöntemlerine ilişkin Öneriler İletişim için İnternet e-posta grubu oluşturulmasına ve öncelikle iletişim bilgilerinin gönderilmesine ve ilk toplantıya katılmayanların bundan sonraki toplantılara katılım katılamayacakları hakkında bir liste oluşturulmasına karar verildi. Ayrıca, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın açılıştta yaptığı sunum ile bu toplantıda oluşturulan anahtar kavramlar, Eylem / Gösterge tablosunun e-posta ile üyelere gönderilmesine karar verildi.

Bir sonraki toplantıya kadar alınan görevler:

- Ayşegül TOKOL – Serap KAYASÜ: Habitat Raporu'ndaki Kentlilik Bilinci konusunda yer verilen hususları inceleyecek
- Bekir PARLAK – Zerrin Toprak KARAMAN: Uluslararası düzenlemelerde yeni kent yaklaşımı ve Yerel yönetimlerin katılımcı mekanizmaları ile kentlilik bilinci konusundaki çalışmalarını araştırarak.
- Zerrin Toprak KARAMAN: Bu konudaki yayınlanmış makalelerini veya web adreslerini gönderecek.
- Mehmet DOĞAN: İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kentlilik bilinci konusunda yaptığı çalışmayı gönderecek.

- Arife KARADAĞ – Havva ALKAN BALA: Kentlilik bilinci konusunda literatür taraması yapacak.
- Tüm Çalışma Grubu Üyeleri: Anahtar kelimeleri inceleyerek raporun ana başlıklarına (içindekiler listesine) ait görüşlerini oluşturulacaklar (Bu konuda, Çalışma Kılavuzunda yer alan “Şûra Komisyonları Çalışma Esasları” içindeki 7. ve 8. maddelere tekrar bakılması önerildi)

2. TOPLANTI (1 ARALIK 2008) TUTANAĞI

12 Kasım 2008 tarihindeki ilk toplantıya katılım sağlayamayan komisyon üyeleri ile tanışma yapıldıktan sonra elektronik ortamda gerçekleştirilecek yazışmalarda verimi arttırmak için ne tür çalışmalar yapılabileceği üzerinde duruldu ve konuyla ilgili dikkat edilmesi gereken hususları anlatacak bir bilgi notunun hazırlanması Özlem Ezginden talep edildi ayrıca öğleden sonra düzenlenecek olan toplantıdan önce kurulan mail grup hakkında bir çalışma yapılması kararlaştırıldı. Toplantının sabahki oturumunda (08.30–12.30), 12 Kasım tarihli oturumda planlanan görev bölüşümleri dikkate alınarak, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığının gerçekleştirmiş olduğu “Kentimiz Geleceğimiz Projesi”, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen “Kentim İstanbul Projesi” “Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat–2 Raporu”, “TÜBA Yaşam Kalitesi Göstergeleri Raporu” “Türkiye’de Kentlilik Bilincine Yönelik Yerel Yönetim Çalışmaları” ile ilgili sunuşlar gerçekleştirildikten sonra yapılan literatür taramasından (yurt içi ve yurt dışı) bahsedildi.

Öğleden sonra gerçekleştirilen (14.00–18.00) ikinci oturumda, raporun kapsamının ana başlıklarını belirleyip, ayrıntılandırılması gerekliliğine karar verilerek, raporun içeriğinin nasıl olabileceği hususunda iki ana fikir üzerinde duruldu. Bu fikirler aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Bu iki içerik taslağı ile ilgili olarak, 24 Aralık 2008 tarihinde düzenlenecek olan 3. Toplantıda bir karara varılması planlandı.

Daha sonra, kentlilik bilincini etkileyen sorunlar ve stratejiler üzerinden gidildi. Sorunlar ve stratejiler genel bir havuzda toplandı. Daha sonra, bir sonraki toplantıya kadar aşağıda yer alan şekliyle bir iş bölümüne karar verildi.

Bir sonraki toplantıya kadar, aşağıdaki konularda çalışmalar hazırlanacaktır.

- Kentte İletişim, Medya ve Kentlilik bilinci (Sevilay Tüccar, Özer Yelçe, Abdülkadir Yalvaç)
- Kadınlarla ilgili çalışma yapılması (Funda Şahin)
- Kentsel mekân ve kentlilik bilinci konusunda bir rapor hazırlanması (Doğan Hasol)
- Mimarlık kapsamı içerisinde kentlilik bilincinin değerlendirilmesi (Bülend Tuna, Doğan Hasol)
- Kentsel yaşam kalitesi ve Habitat II kazanımlarına dair kavramsal çerçeve denetimlerinin özetlendiği bir giriş bölümü (Ayşegül Tokol, Serap Kayasü, Sibel Şatana)
- Kültür varlıklarının kentlilik bilincine katkısı (Zuhal Özcan)
- Gençlik ve kentlilik bilinci çalışması (Özlem Ezgin)
- Sosyal ve psikolojik unsurları ile kentlilik bilinci (Uğur Özdemir)
- Bu formları kullanarak bugün başladığımız çalışma ile GZFT tablosunun doldurulması (Tüm katılımcılar)
- Kadınların kente adaptasyonu, emeğin kaynağa dönüştürülmesi, istihdam alanına genişletilmesi ve kentlilik bilinci (Mehmet Doğan)
- Türkiye ve Yurtdışı deneyimleri (Bekir Parlak, Arife Karadağ)
- Kentleşme ve kentleşme konusunda bilgiler (Havva A. Bala)

- Uluslararası Anlaşmalar, Göç, Hemşehri ve Yabancı Dernekleri, Kent ve Kentleşme, Kimlik, Kent Güvenliği, Gençler ve Kadınlar (Zerrin Toprak)
- Yaşlı ve Engelliler: Dezavantajlı Gruplar (S.İlkim Kaya)

Sunuş

Giriş

- I. Kentlilik bilinci (teorik ve pratik)
 - A. Kavramsal açılımlar
 - a) Kent ve kentleşme
 - b) Kentlileşme ve kentlilik bilinci
 - c) Kentlilik bilinci - kültür ve eğitim ilişkileri
 - d) İlgili diğer kavramlar üzerine açıklamalar
 - B. Türkiye’de kentleşme ve kentlileşme
 - C. Türkiye’de kentlilik bilinci: yerel yönetim pratikleri
- II. Mevcut durum tespiti (GZFT analizi)
- III. Kentlilik Bilinci oluşturma ve geliştirme stratejileri: Eylem planı
 - a) Kurumsal stratejiler
 - b) Bireye dönük stratejiler
- IV. Stratejilerin belirlenmesi ve performans değerlendirmesi
 - a) Performans göstergeleri
 - b) Sonuçların değerlendirilmesi ve yeni pratiklere dönüştürülmesi
- V. Sonuç
 - a) Referanslar
 - b) Ekler

- I. Kentlilik bilinci (tanım / kavramsal açılımlar)
 - Bireysel / toplumsal boyut * Yaşanabilirlik
 - Mekânsal boyut * Sürdürülebilirlik
 - * Hakçalık
- II. Toplumsal boyut
(Toplulukların ve bireylerin sorumlulukları)
 - Kentlilik bilincinin eğitim boyutu (kısa / orta vadede)
 - Kentlilik bilincinin kültür boyutu (uzun vadeli yaklaşımlar)
- III. Mekânsal boyut
(Kurumların sorumlulukları)
 - Bireylerde kentlilik bilincinin geliştirilmesi
 - Topluluklarda kentlilik bilincinin geliştirilmesi
- IV. Değerlendirme (sosyo-mekân) (Göstergeler – çıktılar)
 - Bireylerle ilgili * Kentli bağlılığı
 - Topluluklarla ilgili * Yapabilir kılma
 - * Yönetişim

3. TOPLANTI (24 ARALIK 2008) TUTANAĞI

24 Aralık 2008 tarihinde düzenlenen 3. Toplantının sabahki oturumunda, ilk olarak Sayın Silier’in diğer komisyon başkanlarının da katıldığı, Bakanlık temsilcileriyle yapılan toplantıda dile getirilen bazı noktaları ifade etmesiyle başladı. Bu noktalar, formatı tabloya işlenmeye elverişli sorunların, stratejilerin, eylemlerin, göstergelerin ve denetim üzerine yapılan çalışmaların somutlanması gerektiği, 3. Toplantıda (24.12.2008), 2. Toplantıda (01.12.2008) görüşülen ana sorun alanları ve stratejileri belirleme çalışmalarının tamamlanması ve 4. Toplantıda (02.02.2008) ise eylemlere ait göstergelerin tanımlanması ve performans ölçütlerinin tartışılması ve uygulanacak yaptırımların ortaya konulmasının istendiğinin belirtilmesi olarak özetlenebilir. Daha sonra komisyonumuza yeni katılmış olan üyelerle tanışma yapıldı.

Toplantının içeriği ile ilgili nasıl bir yol izlenmesi ile ilgili fikir alışverişi yapıldı. 2. Toplantıda yapılan görev bölüşümü kapsamında sunuşlar yapıldı. Bu kapsamda ilk olarak, üzerinde tartışılıp detaylandırılması amacıyla hazırlanan “**kavramsal çerçeve**” ve “**taslak**” üzerinde sunuş yapıldıktan sonra, Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin, İlçe Belediyelerinin kentlilik bilincinin artırılması yönünde yapmış olduğu çalışmaların var olduğu belirtildi. **Kentsel Mekân ve Kentlilik Bilinci, Kentlilik Bilincinin Oluşturulmasında Dikkate Alınması Gerekli Etkenler** konuları hakkında sunuş yapıldıktan sonra, Sayın Ekinci tarafından **ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilincinin mekânsal ve işlevsel stratejiler açısından somut başlıklar** halinde vurgusu yapıldı. Bu vurgular; *ilk olarak*, fiziki kentleşmede, kentsel dokunun yeteri anlamda doygunluğa ulaşmadan yeni yerleşmelerin açılmasının (kent kaçınıklığı yani kentle beraber yaşamama), kültürel ve sosyal zayıflamalara yol açacağı ve kent merkezlerinin, merkez alanlarının yeteri doygunluğa ulaşmadan yeni yerleşimlerin açılmaması için bu düşüncenin sorgulanarak stratejiler geliştirilmesi, *ikinci olarak*, kentin bir ticaret olarak düşünülmesi ve alışveriş merkezlerinin uygarlık sürecini olumsuz etkilediği bilincine varılarak alışveriş merkezlerinin kent dışına çıkarılması hatta bunların tamamen kapatılması, yani alışveriş kültürünün kentsel süreç içinde devam etmesinin sağlanması ve geleneksel pazarların devam etmesi ve alışveriş merkezlerine karşın bu komisyonda bir karar çıkması, *üçüncü olarak*, yeşil alan kültürümüz gölgelikli alanlar olduğu (çınaraltı, asmaaltında sohbet etmek), gölgelikli alanların rekreasyon alanı olarak kent sürecine katılması (kişi başına 14 m² yeşil alandan vazgeçilmesi, *dördüncü olarak*, sokak kavramının şehircilikte temel kent bilgisi olarak ele alınması, (çıkamaz sokak kavramının Türk geleneksel dokunun bir parçası olduğu) ayrık nizam anlayışından vazgeçilmesi, ayrık nizam yapılaşmaya ve birbirinden ayrı toplu konutlara karşı önlem alınması, bitişik nizam ve arka avluları olan ve önde de sokakla ilişkisi olan geleneksel kent dokusunun çağdaş yorumlarının olması, mahallenin önemini ele alınması, siteler yerine mahalle kavramının ele alınması, mahallelerin örgütlenmesi, kentteki herkesin mahalleli olmasının temel hedef olması, *beşinci olarak*, kentsel arkeolojik alanlara önem verilmesi, arkeolojik alanlara kamulaştırmada öncelik verilmesi, kentsel arkeolojinin kent kimliği için öncelikli olarak ele alınması, arkeoloji alanlarının geçmişle gelecek arasında güçlü bir bağ kurduğunun bilincine varılması, yani ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilinci bağlamında, antik çağdan bu yana zincirin bir parçası olarak kentlinin kendini görmesi, *altıncı olarak*; planlama anlayışı olarak, insanın kentlerin geleceğine yön verme yetisinin artması, belediye meclislerinin imar yetkilerinin sorgulanmasının komisyonda yer alması, *yedinci olarak*, 1990’lı yıllardan beri gündemde olan ve nüfusu 50.000’i aşmayan kentler için düşünülen ancak bütün kentler için ele alınması gereken yavaş şehirler kavramının ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Sayın Ekinci’nin konuşmasından sonra, **Kültür Varlıklarının Kentlilik Bilincine Katkısı** başlıklı sunuş yapıldı. **Kentlilik bilinci Kavramı** (özellikle bilinç kavramı üzerinde) tartışması yapıldı. Bu bağlamda, Bilinç kavramının farklı disiplinlerde farklı şekillerde tanımlandığı ve psikolojik olarak soyut bir kavramın bilincinin olup olmadığı üzerinde duruldu. **Kentte İletişim, Kentlilik Bilinci ve Medya ve Gençlerin kentlilik bilincindeki yeri**, (dezavantajlı grupların kentsel kamusal alana katılımı ve özellikle gençlerin yerel ve bölgesel yaşama katılımına ilişkin gözden geçirilmiş Avrupa Şartında önerilenlerin düşünülmesi gerektiği üzerinde durularak detaylı olan bir bilginin daha sonra iletileceği) sunumu yapıldı.

3. Toplantının öğleden sonraki oturumunda, komisyonun çalışma konusu ile ilgili olarak Prof. Dr. Zerrin Toprak kolaylaştırıcılığında, GZFT analizi konusunu gündeme alındı. Doç. Dr. Bekir Parlak’ın yaptığı hazırlık çalışmalarından fikir edinildi. Bu bağlamda, ülkemizdeki kentleşme oranının gelişmiş ülkeler derecesine yaklaşmasının güçlü yan olup olmadığı konusunda (toplam nüfus içinde kent nüfusunun artması) farklı görüşler gelişti (Türkiye’nin kentleştiğçe özgün kentsel değerlerini yitirdiği ve kentsel nüfusun artmasıyla kent kültürü kent bilinci azaldığı gibi). Zerrin Toprak, GZFT analizi için genelde uygulanan alışlagelmiş belirlenmiş bir metot

olduğu, bu metodun özelliğinin herkesin görüş ve düşüncelerinin öncelikle kayda alınmasına dayandığını belirtti. En fazla 3 önemsenen görüşün kâğıtlara yazılmasından sonra çalışmanın bir özelliğinin de belirlenen görüş ve düşüncelerin üzerine önceliğinin de ortaya çıkabilmesi için pullarla yapılan işaretlemeden bahsetti. Böyle bir hazırlığın olmadığı bu ortam ve koşullarda herkesin yeniden konuları gözden geçirmesinin uygun olacağından bahsedildi. Bu çerçevede GZFT analizinin geliştirilmesine esas teşkil edecek bir taslak çalışma yapıldı ve dezavantajlı gruplarla ilgili olarak, yaşlılar ve engellilerle ilgili herhangi bir çalışma yapılmamasının eksik kalacağı ve bu konuyla ilgili olarak Sayın İlkim Kaya'dan yardım alınabileceği hususuna karar verildi. Ayrıca, diğer komisyonların çalışmalarında komisyonumuzun çalışma konusu ile ilgili olan bilgilere ulaşılabilmesi gerektiği ve bununla ilgili Bakanlık temsilcilerinin Sekretaryaya bu durumu iletmesi kararına varıldı.

Öğleden sonraki ikinci oturumda, raporun içerik kısmı konusunda uzlaşmaya varılarak ekte sunulan görev bölüşümüne ait bütün bilgilerin en geç 12 Ocak 2009 tarihine kadar mail ortamıyla ulaştırılması yönünde karara varıldı.

4. TOPLANTI (2 ŞUBAT 2009) TUTANAĞI

2 Şubat 2009 tarihinde düzenlenen 4. Toplantının sabahki oturumunda, ilk olarak Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Zerrin Toprak'ın diğer komisyon başkanlarının da katıldığı, Bakanlık temsilcileriyle yapılan toplantıda dile getirilen bazı noktaları ifade etmesiyle başladı. Yeni katılan katılımcılarla tanışma yapıldı.

Toplantıdan önce 35 sayfalık ön rapor hazırlandı ve mail grubunda tüm katılımcılara gönderildi. Bu toplantıda ön rapor gözden geçirildi. Eksikleri ifade edildi. Tüm komisyon üyelerinin katkıları ile GZFT tablosu gözden geçirildi, ilaveler yapıldı.

5. TOPLANTI (24 ŞUBAT 2009) TUTANAĞI

24 Şubat 2009 tarihinde düzenlenen 5. Toplantının sabahki oturumu, 13-14 Şubat'ta yapılmış olan Bolu/Abant Kentleşme Şûrası Hazırlık Çalışmalarına dair 9. Komisyonu temsil eden katılımcılardan Zerrin Toprak ve Fikret Özer tarafından bilgi alınması ile başladı. Abant toplantısında diğer komisyon temsilcilerine aktarılan bilgi ve sunum katılımcılara bilgi vermek ve hatırlatmak amaçlı paylaşıldı.

Raportörlerle yapılan toplantıda belirtilen ve sonuç ürünlerin formatına dair beklentiler komisyon üyeleri ile paylaşıldı. Bu paylaşım sonucunda Sorun-Strateji-Eylem tablosunda yer alan kavramların "**9 Nolu Komisyon Ön Taslak Raporu**" ile içerik olarak değil ve fakat biçim olarak farklılıklar içerdiğine karar verildi. Eş zamanlı olarak sorunların, stratejilerin, eylemlerin, göstergelerin eksikleri tamamlanırken "9 Nolu Komisyon Ön Taslak Raporu" ana başlıklar ve alt başlıkları tabloda yer alanlar bağlamında irdelendi. Komisyon üyelerinin yaptıkları eklemelerle, farklı ve alternatif görüşlerle üretilen çalışmanın detaylandırılması sağlandı.

Öğleden sonraki ikinci oturumda, sonuç ürünün niteliğini arttıracak ve iş takvimini belirleyecek bir dizi görüş ve öneri üzerinde tartışıldı. Çalışma takvimi;

- 25 Şubat 2009 – 9 Nolu Komisyon Taslak Raporu'nun, diğer ilgili dokümanların ve 5. Toplantı tutanağının Komisyonun internet üzerinden iletişiminin sağlandığı gruba gönderilmesi
- 2 Mart 2009 – Tüm komisyon üyelerinin Rapora ve Tablolara yapacakları katkıların tamamlanarak diğer üyelerle paylaşılması
- 5 Mart 2009 – Zerrin Toprak'ın editörlüğünde metnin son haline getirilmesi ve tüm komisyon

- üyelerine gönderilmesi
- 8 Mart 2009 – Üretilen son metnin tüm komisyon üyeleri tarafından son kez irdelenmesi ve gerekli ise değişikliklerin yapılması
- 10 Mart 2009 – Çalışmanın tamamlanarak ilgililere teslim edilmesi olarak belirlenmiştir.

Taslak ön raporda hazırlanacak başlıklar ve görev paylaşımı aşağıdaki gibi öngörülmüştür:

1. **GİRİŞ**
2. **KENT ODAKLI ULUSAL ve ULUSLARARASI DENEYİMLER**
 - 2.1 Amaçsal İlkeler
 - 2.2 Araçsal İlkeler
 - 2.3 BM İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II
 - 2.4 Uluslararası Kente Yönelik Anlaşma ve Sözleşmelerin Toplumsal Yaklaşımı
3. **KENT KÜLTÜRÜ VE EĞİTİM**
 - 3.1. **GÖÇ / BÖLGESEL DENGESİZLİK** (Z Toprak, Grup üyeleri, ...)
 - 3.2. **KENT KÜLTÜRÜ, EĞİTİM-KÜLTÜR POLİTİKALARI**
 - 1.1.1 Kentlilik Bilinci ve Eğitim (M.Doğan, F.Özer, H.Aşıcı)
 - 1.1.2 Kentlilik Bilinci ve Medya (Ö.Yelçe, S.Tüccar)
 - Kenti Tanımaya İlişkin Bilginin Erişilebilirliği
 - 3.3. **KENTSEL KİMLİK VE AİDİYET**
 - 1.1.3 Kentleşme ve Birey (U.Özdemir, Z.Toprak)
 - 1.1.4 Kentte Hemşehri Dernekleri (M.Doğan, Z.Toprak,)
 - 1.1.5 Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar (Ö.Ezgin, M.Doğan, ...)
 - 3.4. **KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK**
 - 1.1.1 Kültürel mirasın bütünlüğü (Z.Özcan, O.Silier)
 - 1.1.2 Ortak Bellek (O.Silier)
 - 1.1.3 Kültürel Siteleşme
 - 1.1.4 Ortak Yaşam Kültürünün Geliştirilmesi
 - 3.5. **KENTSEL MEKÂN**
 - 1.1.1 Mekân Kalitesi (F.Taşkinsu, B.Tuna,)
 - 1.1.2 Mekânsal Stratejiler
 - 1.1.3 Kentsel Güvenlik (Z Toprak)
 - 1.6. **KENTE KARŞI SORUMLULUK**
 - 1.1.6 Bireysel – Toplumsal Sorumluluk (U.Özdemir)
 - 1.1.7 Kurumsal – Toplumsal Sorumluluk
 - Katılım ve Toplumsal Dayanışma (S.Kayasü)
 - Kentte Sivil Toplum Örgütlenmesinin Geliştirilmesi (Z.Toprak)
5. **SONUÇ** (Z. Toprak, N.Erbey, S.Satana, K. Ertan ve grup katkıları)
- Kentlilik bilinci ve Sürdürülebilirlik (K.Ertan,)

I. GİRİŞ

Kentte yaşayanların kentlerine sahip çıkmaları ve o kentin kendi iç dinamikleriyle sürdürülebilirliğinin sağlanması ancak yerleşiklerin bilinç düzeyinin artırılmasıyla mümkündür. Bu raporda, kentsel gelişmede birey ve topluluğun önemli bir yer tutmasından hareketle, kentlerin kimliklerinin korunarak, hizmet kapasitelerinin geliştirmesi için kentte yaşayanların; yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının kısaca bir kente ilişkin kararlarda söz hakkına sahip paydaşların, sorumluluklarının neler olduğu ve bu aşamada yapılması gerekenler üzerine geliştirilmiş eylem planlarına ilişkin fikirler yer almaktadır.

Komisyon olarak raporun oluşmasında, kent için alınacak kararlara katılım, dayanışma duygusuyla bütünleşen toplumsal sorumlulukta işbirliğinin önemi temel alınmıştır. Kentlerin sürdürülebilirliği ile yakından ilişkili görülen ideal toplumun biçimlenmesi için öngörülen öncelikli stratejiler belirlenmiştir. Bu stratejilerde toplumun birlikte karar verme ve iş görme kabiliyetinin sürekli, öğrenme araçlarının yardımıyla geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi ile demokratik kazanımları geliştirmek, toplumsal diyalogları arttırmak konuları öne çıkmıştır.

Raporun girişten sonraki ikinci bölümü olan mevcut durum değerlendirmesinde, konu ile ilgili olarak güçlü, zayıf yanlar belirtilmiş, güçlü yanlar ve fırsatlar kullanılarak, tehditler ve zayıf yanların giderilmesine yönelik senaryolar geliştirilmiştir. Kent odaklı ulusal-uluslararası deneyimler ile kent kültürü ve eğitim ana başlığı altında kentlilik bilinciyle doğrudan bağlantılı başlıklar yer almıştır. Raporun üçüncü bölümünde ise, saptanan sorun alanları bunlara yönelik stratejiler ve eylemler ile mevcut göstergeler yer almıştır. Son bölümde ise, çalışmanın genel bir değerlendirmesine ve komisyon özet raporuna yer verilmiştir.

Dayanaklarımız, günümüzde kentlerin yönetiminde ve hizmet sunumunda giderek demokratik unsurlara daha fazla yer veren yapısal değişiklikler ve kamu yönetiminin işleyişinde yenilikler yapılmasıdır. Zira kentler, sosyal gelişmelerin, kültürel etkinliklerin uygarlıkların oluşup yoğunlaştığı merkezler olarak ana gündemimiz olan kentlilik bilincini etkiler. Kentlerden girişimci, yenilikçi, yaratıcı, dinamik ve düşünen kentler gibi çeşitli adlar altında, temel kentsel hizmetlere yönelik geleneksel görevleri yanında yeni yeni fonksiyonlar üstlenmesi beklenmektedir.

21. yüzyıl kent yönetimlerinin ardında yatan temel felsefe, üniversitelerin, hemşehrilerin, sivil toplum örgütlerinin ve sendikalar gibi kurumsal ilgi gruplarının tek tek sayılarak kente yönelik kararlarda rol almaları beklentisine yöneliktir. Geleceğin modern kentleri bilimi kullanan, hizmetleri etkin sunan, işbirliğine açık ve girişimci kentler olarak yönlendirilmektedir. Kentlerin sürdürülebilirlik ve yaşanabilirliği sağlama başarısında, buldukları yerelden başlayarak bölgesel ve ulusal refah artışını desteklemelerinin rolü olduğu savunulmaktadır. Belirtilen değişimde gelişim için elindeki insan ve doğal kaynakların kapasitesinden yararlanılması hedeflenmektedir. Kentler, varlığı ile sosyal yaşamının temel gücüdür, örgütsel yapısı ile toplumunun destekleyicisidir ve bölgesinde yenilikçi aktivitelerle girişimciliği cesaretlendiren, sosyo-kültürel görevleriyle ekonomik istikrarın sağlanmasında dinamikliği hareketlendiren temel rolleri bulunmaktadır. Kentler, kültürel bir yaşam yarattıkları için güçlü bir bölgesel kültürel faktördür ve somut olan ile olmayan kültürel mirası korurken zenginliğine de katkıda bulunmaktadır. Bu unsurlar, kentte kurumsal-toplumsal sorumlulukları öne çıkarmaktadır ve eylem planlarımızda temel hareket noktasını oluşturmuştur.

Kentleşme Şûrası “kentlilik bilinci, kültür ve eğitim komisyon “gurubu kente karşı sorumluluk temelinde aşağıda önemi tartışılan konuları çeşitli yönleriyle değerlendirerek, katılımcı pratikler

temelinde bütünleşik eylem planlarını takdim etmektedir.

Kent ve Kentleşme Olgusu

“Kentleşme” ve “Kent” kavramlarındaki gelişmeler, her ülkenin kendi sosyo-kültürel ve ekonomik şartları içinde birbirinden farklı olarak gerçekleşmiştir. Bu farklılık ülkemiz için de söz konusudur.

Kent, kasaba ve köy gibi yerleşim birimlerinin belirtilmesi, her zaman stratejik bir önemi olan nüfus miktarı ölçütüne dayandırılmıştır. Ancak, ülkemizde bir yerleşim biriminin “kırsal” özellikten kurtulup kent tanımına kavuşması tek başına nüfus ölçütüne dayandırılmamaktadır. Nitekim hukuki koşulları yerine getirerek belediye statüsü kazanmış olan her yerleşim birimine gerçek anlamda kent diyebilmenin mümkün olmadığı vurgulanmaktadır.¹ Ülkemizde de bu belirsizliği ortadan kaldırmak için zaman zaman başka kriterlerden de yararlanılmıştır. Örneğin, Ankara Mimarlar Odası’nca yapılan bir çalışmada, kentleşme hareketleri dikkate alınarak, nüfus ölçütü verilmeden kent tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre kent; “Tarımsal olmayan üretim yapılan ve tarımsal olan, olmayan tüm üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği, belirli teknolojinin beraberinde getirdiği, büyüklük, yoğunluk, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme türüdür”.² Kentleşme ise, iktisadi ve sosyal gelişmeye bağlı olarak kentlerde artan oranda nüfus birikim süreci olarak değerlendirilmiştir. Bu yorumlamada öne çıkan unsurlar iktisadi gelişme, kentlerin büyümesi ve kent sayısının artmasıdır.

Ülkemizde özellikle 1960’lardan bu yana sanayileşme ve kentleşme hızının çok artış göstermesi nedeniyle kent kavramının yeni boyutlar kazandığı bir gerçektir. Nitekim Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük yerleşim merkezlerindeki gelişmelerin, gerek mevzuat, gerekse kısmî mevzuat araştırmalarında denenen kent tanımları çerçevesine girmeyen büyümesini ifade etmek üzere, “büyükkent (büyükşehir)” veya “anakent” gibi deyimlerin kullanıldığı görülmektedir.

Kentleşme sürecinin başlangıcı, genellikle uygarlığın da başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Buna göre kentleşme belli ve somut bir tarihle belirlenecek bir başlangıca sahip değildir. Buna rağmen araştırmacılar, kentleşmenin başlangıcı konusundaki belirsizliği ortadan kaldırmak amacıyla, insanların avcılık ve çobanlıktan tarımsal faaliyet nedeniyle yerleşik hayata geçmesini hem uygarlığın hem de kentleşmenin başlangıcı olarak kabul etmektedirler. Burada kentleşme sürecinde temel kriter iktisadi faaliyetin mahiyet itibarıyla değişmesi olmaktadır. Böylece bu kriter bir bakıma zamanımıza kadar kentleşme sürecinin incelenmesinde geleneksel olarak kullanılagelmiştir. Bağlantılı olarak kentleşme ise, yukarıda belirtilen kent tanımına bağlı olarak geliştirilebilecek bir özelliğe sahiptir.

Kentleşme kavramının bir boyutu olan sosyo-kültürel unsurlar ele alındığında karşımıza kentleşme terimi çıkmaktadır. Kentleşme süreci içerisinde, yaşadığı kentin demografik ve ekonomik olarak kentleştiğini hisseden yerleşiklerin bu değişime ayak uydurması, kendini bu sürece ait hissetmesi, yaşayış tarzı olarak benimsemesi ve davranış biçimlerini kabullenmesi söz konusu nüfusun kentleşmeye başladığının bir göstergesidir.

Kendisinden küçük yerleşim birimlerinde yaşayanların çoğu için fırsatlar mekânı olan kent; kendi içinde fırsatların yanında risklerin, karmaşanın, yaşanabilirliğin sorgulandığı, kalabalıklar içinde artan yalnızlığın -yabancılaşmanın ve ötekileştirmenin giderek derinleştiği ve ortak

1 Ruşen Keleş ve Fehmi Yavuz, Yerel Yönetimler, Ankara, 1983, s.136.

2 Cevat Geray, Önder Şenyapılı, v.d, Türkiye’de Kentleşme, Komisyon Raporu, Ankara Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, 1971, s.8; Zerrin Toprak, Kent Yönetimi ve Politikası, İzmir, 2008, s.5-9

mekanda birbirinden uzak hayatların yaşandığı ve gerisinde hemen herkesin de bundan şikayet ettiği de bir mekândır.³

Kentleşme çoğu kez, kırdan çözülme ve kentte yoğunlaşma nedeniyle kırdan kente göçen nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan kırdan özelliklerini bırakıp, kentli özelliklerini içselleştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Buna göre de kentleşme ekonomik ve demografik boyutu, kentleşme ise sosyolojik boyutu yansıtmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarsak, kentleşmenin kırdan uzaklaşıp, maddi ve manevi boyutlarıyla kentle bütünleşme çabası olduğu belirtilebilir.⁴ Bu anlamda tüm demografik, politik ve kültürel süreçlerin ekonomik ve sosyal mekâna yaptığı katkılarla dinamik bir kavram olan kent kültürü oluşmaktadır.

Kentlilik bilinci kavramı ise, kentleşme, kentleşme ve kent kültürünün kesişme noktasında irdelenebilir. Genel olarak düşünüldüğünde kentlilik bilinci, kent kültürünü anlamak, kendini kente, kentin dinamiklerine ait ve güvende hissetmek, kentsel oluşumlardan sorumluluk duymak olarak kavramsallaştırılabilir.

3 Arife Karadağ, 2008

4 Sevinç Özen, Kentleşme Sürecinde Ailede Kuşaklararası İlişkiler. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. İzmir, 1996, s. 12 ve Kemal Kartal, Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentleşme, Ankara, 1992, s:23

II. MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1 Kent Odaklı Uluslararası ve Ulusal Deneyimler

Kentler toplumsal gelişmenin önemli bir göstergesidir. Toplumların kültürel ve ekonomik değişimleri kentleri de etkilemektedir. Kentlerin görüntüsü hızlı bir değişiklik geçirmektedir ve ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu nedenle ortak görüşlerin ve eylemlerin geliştirilebilmesi için, yıllar itibariyle kentleşme, kentleşme, kent kültürü, kentlilik bilinci, demokratik katılım, çok kültürlülük gibi kente yönelik çok yönlü değerlerin ortaya konulduğu ve ortak eylem planlarının hazırlandığı ulusal ve uluslararası toplantılar, önemli bir işleve sahiptir. Uluslararası ölçekte Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Yerleşimleri Programı ve bu programın düzenlediği BM İnsanî Çevre Konferansı/Stockholm (1972), BM Kanada HABITAT I Zirvesi/ Vancouver (1976), BM Yeryüzü Zirvesi/ Rio (1992), BM İstanbul HABITAT II Zirvesi (1996), BM Binyıl Zirvesi (2000) ve BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi/Johannesburg (2002) olmak üzere altı önemli konferans ve Roma Antlaşması (1957), Avrupa Tek Senedi (1987), Maastricht Antlaşması (1993), Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Antlaşmaları, Yerel Yönetimler veya Yerel Topluluklar Arasında Sınır ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi (1981), Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (1988), Avrupa Kentsel Şartı (1992) ve öncesinde Atina Sözleşmesi (1933), Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (2004), Leipzig Sözleşmesi (2007) vb., kent odaklı temel hukukî dayanaklardır.

Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı Habitat II (1996) ve bunu izleyen TÜBA Yaşam Kalitesi Göstergeleri (2003) raporları, geniş katılımlı bir süreçle gerçekleştirilmiş ulusal kentleşme ve kentleşme çalışmalarına yön ve ivme veren önemli çalışmalardır.

Bu konudaki yeni bir uluslararası hareket, Avrupa Konseyinin, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin mevzuat düzenlemeleri içinde yer alan Avrupa Kentsel Şartının (1992), yaşanabilirliği ve sürdürülebilirliği hedefleyen bir yaklaşımla 2008 Mayıs ayında güncellenerek kabul edilmesidir⁵. Ortak Avrupa değerlerinin erişilmiş yada kazanılmış temel ilkelerini kasaba ve kentlerde uygulamak için, kamu politikaları kararlarının etik yönetim anlayışı ile yerine getirilmesi, sürdürülebilir kalkınma ve daha fazla dayanışma ile sürdürülebilir bir kentsel gelişim için, Avrupa'nın yerel yönetimleri bu hedefe katkı koymaya davet edilmektedir.

2.1.1 Uluslararası Kente Yönelik Anlaşma ve Sözleşmelerin Toplumsal Yaklaşımı

Uluslararası anlaşmaların temelinde yerleşimlerin gelişmesinin çok yönlü etkileyen yaşam kalitesi göstergeleri önemli faktörler olarak yer almaktadır. Kentsel gelişmeyi odaklanan uluslararası yaklaşımlarda; tarihi eserlerin korunması ve kültür mirası, mekânsal planlama (planlamaya stratejik yaklaşım) gibi hemen her konunun işlenişinde "toplumsal gelişmenin" önemli bir unsur olduğu belirtilmektedir. Kentsel gelişme için bir dizi kurallar öne çıkmaktadır. Bu kurallar;

- Ekonomik değer yaratma ve yönetimde birlikte karar alma,
- Kaynak verimliliği için, sektörel işbirliğini sağlama ve sürdürülebilirlik,
- Çok kültürlülüğün yarattığı tehdit ve fırsatları saptamak ve tehditleri işbirliği projeleriyle kazanca çevirmek,
- Bilgi toplumu oluşumunu güçlendirmek, bilgilendirilmiş toplumun, genç, yaşlı, kadın, erkek gibi çeşitli gruplarından gelen bilgi ve çabaları değerlendirmek,
- Geçmişin ve bugünün bilgi ve tecrübelerini, hedeflere ulaşmada buluşturup

5 http://www.coe.int/t/congress/files/themes/urban-charter/Default_en.asp erişim13.03.2009

kullanabilmek,

- Sonucu alınmış programlardaki, başarı ve başarısızlıktaki sorumluluğu taşıyabilmek ve yeniden programlayabilmek⁶ koşullarını gerçekleştirmesine bağlı görülmektedir.

Uluslararası anlaşmaların temel yaklaşımında bu kuralların yapılabılır kılınmasının sektörel ve ilgi gruplarıyla bağlantısı, küresel ilişkiler ağına ortaya konulmaktadır. Uluslararası anlaşmaların hedeflediği bütünleşik eylem planlarının uygulanmasının toplum kalkınmasına getirdiği kazanımlar ya da hedeflenen çıktılar ise; toplumsal duyarlılıkların artırılması, kurum ve kuruluşlar arasındaki iletişimin gelişmesi ve hemşehrilerin bilinçlenmesine bağlı olarak demokratik katılım ve hizmet etkinliğinin sağlanmasıdır. Kent hayatının sürdürülebilirliği ile demokratik sürdürülebilirlik ilişkisi, ülkelerin ortak stratejiler geliştirmesi ve uygulanabilirliği için ortak eylem planları oluşturulması istekliliğine yol açmaktadır. Demokratik katılım ve hizmet etkinliğinin sağlanması birlikteliği ile vatandaş tatmini ilişkilendirilmektedir.

Bütün bu hedeflerin temelinde toplumsal işbirliğinin yaygınlaştırılması, birbirinden habersiz ve kopuk uygulamaların birleştirilmesi, böylelikle emek, zaman ve para israfını engelleme isteği öne çıkmaktadır.

Kentleşme, kentleşme, kent kültürü ve kentlilik bilincine ilişkin tartışmaların yer aldığı ulusal toplantılara ve ele alınan öncelikli konulara da aşağıda yer verilmiştir:

2.1.2 BM İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II

Birleşmiş Milletlere göre dünyada 2015 yılına kadar artması beklenen nüfusun, yaklaşık bir milyarı kentlerde yerleşecek ve dünya nüfusunun yaklaşık %56'sı kentlerde yaşayacaktır. Bu büyümenin çoğunlukla gelişmekte olan ülkelerde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Denetimsiz büyümenin getirebileceği sorunlara yönelik çözümler, sağlıklı kentleşme süreçleri çağımızın en önemli konularından biridir.

BM İnsan Yerleşmeleri Konferansı Habitat II'ye (1996) yönelik olarak hazırlanan ve Haziran 1996'da yayımlanan Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı'nda öncelikle yerleşme sisteminin yaşadığı dönüşümün yönlendirilmesinde etkin olabilmek için gerekli olan amaçsal ilkeler belirtilmektedir.

a) Amaçsal İlkeler

Türkiye'nin yerleşme ve konut alanında yaşadığı gelişmeleri değerlendirebilmek ve sorunlarını ortaya çıkarabilmek amacıyla yönelik olarak belirlenen öncelikli sorun alanları arasında konuta, altyapıya, ulaşım, istihdama, çevreye ve kent yaşamına ilişkin konular ele alınmaktadır. Öncelikli sorun alanlarına yönelik eylemlerin yer aldığı Ulusal Eylem Planı'nda amaçsal ilkeler sürdürülebilirlik, hakçalık (adil olma), yaşanabilirlik olarak tanımlanmaktadır.

Eylem Planına ilişkin raporda belirtildiği üzere "Yerleşme sisteminin sürdürülebilirlik ilkesi açısından sorunlarınayaklaşıldığında, yerleşme sisteminin gelecekte kuşakların gereksinimlerinin karşılanmasını engellemeyecek biçimde gelişmesi gereği kabul edilmektedir. Bu durumda ise, doğal kaynakların tahrip edilmemesi ve ekolojik dengenin korunması gerekmektedir" (Rapor, s.31). Hakçalık, "Bir toplumda yaşayan erkek, kadın, çocuk her bireyin dinsel inanış, siyasal görüş ve inançları ile etnik kökenlerindeki farklılıklara bakılmaksızın temel gereksinimlerinin karşılanması ve kendilerini geliştirmede eşit fırsatlar elde etmesini savunan bir ilkedir. Bireye referansla tanımlanmış olmasına karşın, birey düzeyinde bu amacın gerçekleştirilebilmesinin

6 Karşılaştırmız. Charles Landry (2000);The Creative City, London, s.244

büyük ölçüde mekânsal eşitliğin sağlanmasına bağlı olduğunu unutmamak gerekir” (Rapor, s.38). Kentlerde yaşanan mekânın yaşanabilirliği, sosyal ve alt yapıya ilişkin donanımların varlığı, yaygınlığı ve ulaşılabilirliği kentsel yaşam kalitesini de belirleyen ana unsurdur.⁷ Son olarak, “Yaşanabilirlik; yerleşmelerde gerçekleştirilmesi gereği üzerinde toplumların uzlaştıkları performans ölçütleriyle tanımlanabilir.

Birinci boyutu, insanın beden ve akıl sağlığı için gerekli koşulların sağlanmasıdır. İnsanın canının ve malının büyük riskler altında bulunmamasıdır. Yerleşimlerde yaşayanlara yeterli ve sağlıklı su, temiz hava sağlanmasından, atıkların sağlık koşullarına uygun olarak uzaklaştırılmasına, güvenliğe, insanların gürültüye karşı korunmasına kadar, nesnel olarak temellendirilebilen pek çok öğeyi kapsadığı gibi, yaşayanların da içinde buldukları yerleşmeye ait olmak ve ona yararlı olmak için bölüşebilme duygularına yol açması, insan yaratıcılığını geliştirme olanaklarını sağlamasıdır (Rapor, s.33).

b) Araçsal İlkeler

Araçsal ilkeler ise kentli bağlılığının olması, yapabilir kılmak, yönetim başarısı olarak tanımlanmaktadır. Araçsal ve amaçsal ilkelerin bir arada düşünülmesinin, yönetimde yönetim pratiklerinin temel alındığı yeni bir yerleşme yönetimi ahlakının gelişmesini öngördüğü vurgulanabilir.

2.1.3 Türkiye Bilimler Akademisi Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Türkiye Bilimler Akademisi tarafından 2003 yılında yayımlanan Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Türkiye İçin Bir Veri Sistemi Önerisi başlıklı rapor kapsamında yapılan incelemede yaşam kalitesi göstergeleri toplum düzeyinde ve birey düzeyinde olmak üzere iki farklı ölçekte ele alınmaktadır.

Bu rapor kapsamında toplum düzeyindeki yaşam kalitesi göstergeleri çevre kalitesi, insan kaynağı, sağlık durumu, eğitim durumu, ekonomik performans, toplumsal bütünleşmesi, yasal sistemin niteliği, yerleşme kalitesi olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca birey düzeyindeki yaşam kalitesi göstergeleri doğal çevreyle ilişki kurma biçimleri, sağlıkla ilgili yaşam kalitesi, eğitim düzeyi ve bilgisi, gelir düzeyi, sanatsal ve bilimsel başarı, toplumsal konumu, siyasal sürece katılma düzeyi, boş zamanların varlığı, yaşadığı yerleşmenin kalitesi olarak tanımlanmaktadır.

2.2 Kent Kültürü ve Eğitim

2.2.1 Göç

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de çeşitli nedenlerin ortaya çıkardığı, kırsal kesimden kentlere veyabirkentten diğereve dış ülkelerden ülkemize yönelen göç hareketleri, kentsel yerleşimlerin nüfusunun hızla artması kadar, nüfusun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısında değişimlere de yol açmıştır. Günümüzde özellikle büyük yerleşim merkezlerindeki nüfus yoğunlaşmaları ilgiyi kentlere yöneltmiş, kentler yaşanabilirlik ve sürdürülebilirlik tartışmalarının odak noktası olmuştur. Artan nüfus baskısı nedeniyle arazi kullanım kararlarından ciddi sapmalar oluşmuş ve kentsel alanlar planlardaki hedeflerinden uzaklaşmıştır. Bu değişim, doğal afet kaynaklı risk taşıyan yerleşimler açısından da çok önemlidir. Yaşadığımız depremler (1999 örneğindeki gibi) sonrasında, aktif faylar üzerine yapılmış çok katlı kamu ve özel binalarının varlığı ülkemizde

şok etkisi yaratmıştır. Aynı şekilde birçok kentimizde dere yatakları üzerinde gelişen imarlı-imsarsız yoğun yapılaşma alanları, yağışın arttığı dönemlerde sıkça yaşanan sel felaketleri ile kendisinden söz ettir olmuştur. İdari açıdan kontrolsüz yerleşimlerin oluşturduğu mekânlar yaşayan yerleşikleri de olumsuz etkilemektedir.

Kentlere gelişini düzenlemek için, Anayasamızda düzenleyici hükümlere yer verilmiştir. 1982 Anayasa'sının, "Yerleşme ve Seyahat Hürriyetini" düzenleyen 23.maddesi gereğince "sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak..." amaçları için yerleşme ve seyahat hürriyetinin sınırlandırılabilmesi mümkün hale getirilmiştir. Anayasal destek bulsa da sadece, "kentlere gelmemin", "yasak" tarzında katı, hatta totaliter bir yaklaşım, demokratik bulunmamaktadır. Buna karşılık, kente yeni gelişlerin demokratik, kabul edilebilir şartlarını kurumsal-toplumsal işbirliği ve toplumsal diyaloglarla oluşturmak mümkündür.

Göçe yönelik stratejik yaklaşımların belirlenmesi için, öncelikle yerel yönetim birimlerinin, idari alanlarındaki yerleşiklerin kimlik ve mülkiyet tespitine yönelik kent bilgi altyapısının oluşturulması önem taşımaktadır. Bu gelişme için düşünülen metot, konut ve işyerlerinin envanterinin tamamlanarak, kiracı ve ev sahibinin tanıtıcı unsurlarını bilgi bankalarına işlemektir. Coğrafi Bilgi Sistemlerinin oluşturulması (CBS) çalışmaları çerçevesinde harita, imar planları ve kadastro mülkiyetlerinin işleme çalışmalarına ilişkin gelişmeler bulunmaktadır. Bilgi sistem çalışmalarına; mülkiyet, imar bilgileri, kentin altyapı özellikleri ve vergilere kadar çok ayrıntılı bilgiler işlenebilmektedir. Kentlerin coğrafi bilgi sistemlerinin kurulması ve yaygınlaşması halinde yerleşme konularına ilişkin istatistik bilgilerin toplanmasının kolaylaşacağı bilinmektedir. Bilgi sistemleri çalışmalarının, iş ve işçi temini sağlayan kurumlarla eşgüdümlü çalışması beklenmektedir⁸.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında (2007–2013), kontrolsüz göç hareketlerinin yarattığı nüfus baskısının, gerek kırsal ve kentsel yerleşim birimleri, gerekse bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik yapı ve gelir düzeyi dengesizliklerini etkilediği konusuna dikkat çekilmektedir. Mevcut fiziki ve sosyal altyapı ile kentlerin sunduğu istihdam imkanları yoğun göç hareketlerinin yarattığı nüfus baskısını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bağlantılı olarak bölgelerin, sorunlarına ve potansiyellerine göre farklılaştırılmış tedbirleri içeren bütünleşik bir bölgesel gelişme politikasının gerekliliğine vurgu yapılmaktadır.

Kent ve Bölge kalkınmasında kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliğini geliştirerek toplumsal diyalogları arttırmak, yerel kapasiteleri artırmak, kaynakların etkin kullanımını sağlamak, yerel dinamikleri harekete geçirerek yerel ve bölgesel gelişmeye ivme kazandırmak, Planda önemsenen stratejik yaklaşımlar olarak görülmektedir.

Kır ve kent arasında meydana gelen kontrolsüz göç yüzünden, gerek kır gerekse kentte doğrudan her iki ortama da ait olmayan farklı yaşam alanları ve kültürleri oluşmakta ve kentte fiziki, sosyal ve kültürel bir erozyon yaşanmaktadır. Bu erozyonun sonucunda kentsel entegrasyon, sosyal dialog güçleşmekte, kentliler arasında ortak bir kent kültürü oluşmamaktadır.

2.2.2 Kent Kültürü, Eğitim-Kültür Politikaları

Kültür kavramı, insanların neden birbirlerine benzediklerini veya benzemediklerini ve neden değiştiklerini açıklamaktadır.⁹ Bu durumda insanlar birbirine benzer çünkü kültürleri benzer,

8 Zerrin Toprak (1998); "Kentlere Gelişin Kontrol Dinamikleri", İzmir'in Kentleşme-Çevre-Göç Sorunları ve Çözüm Önerileri, Göç Raporu (Taslak Rapor), 3.Cilt, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, İzmir.

9 Bozkurt Güvenç, Kültür Konusu ve Sorunlarımız, İstanbul, 1985, s.1

insanlar farklıdır çünkü kültürleri farklıdır, insanlar değişir çünkü kültürleri değişmektedir. Çünkü insan kültürün ürünüdür. Farklı tanımlamalara karşın kültür, bir toplumun ihtiyaçlarını karşılama biçimleri, kurum ve grupların, inanç ve geleneklerin oluşturduğu organik ve değişken bir bütün olarak kabul edilebilir. İnsan doğayı yeniden üretirken kendi kendini de üretmektedir.¹⁰

Kültür, bütün bu üretimin toplamıdır, yani kültür yaşamın bütünüdür. Bu bütünlüğün içinde çevre ve demokrasi kültürü, sanat kültürü, barış kültürü, kent kültürü vb. olgular yer almaktadır. Örneğin Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı-Yerleşme ve Şehirleşme Özel İhtisas Komisyonu çalışmalarında kent kültürü; “belli yerleşim yerlerinin somut koşullarında yerleşik düzende yaşayan toplulukların ekonomik, siyasal, ideolojik vb. her düzlemdeki birlikte yaşam pratiklerinin kronolojik süreç içindeki birikim ve birleşimi” (1995) olarak tanımlanmıştır. Aslında kent kültürü, o kentte yaşamış bütün medeniyetlerin sosyolojik, psikolojik, politik ve ekonomik olarak yapmış olduğu etkinliklerin gerek kentsel dokuda yer bulması, gerek toplumsal yaşamda kendini göstermesiyle ortaya çıkan bir bütünlüktür.

Dünyanın yaşadığı büyük ve hızlı dönüşüm, dünyanın öteki ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye’de de, kültür politikalarında paradigmatik bir değişimi gündeme getirmektedir. Belli geleneksel kalıplara uygun olarak biçimlendirilmiş kapalı bir toplumun, pasif yurttaşlar yetiştirme döneminin gereksinimleri paralelinde oluşmuş olan eski kültür politikaları günümüz koşullarında artık sürdürülemez hale gelmiştir. Belirli koşullar kapsamında ortaya çıkan kültür politikalarının bu koşullarla sınırlı ömürleri olduğunu ve yeni koşulların yeni politikalar gerektirdiğini bir an evvel fark etmek önemlidir.

Kentsel yaşama ilişkin sorunların o kentin sakinlerinin ortak sorunu ve ortak sorumluluğu olmasına rağmen derinleşen yabancılaşma-sorumluluk almadan kaçınma, aidiyetsizlik nedeniyle kentler, ortak hareket etmenin de giderek güçleştiği yerlerdir. Büyüyen ve yönetimi güçleşen kentlerimizde ortaklaşa bir kent kültürünün yaratılması, uzaklıklara değil yakınlıklara odaklı bir uzlaşma zemini arama konusundaki istek ve çabalara, dahası bu konuda bir bilinç gelişimine bağlıdır. “*Kentlilik bilinci- kentli sorumluluğu- kentli hakları*” kavramları ile ifade edilen de budur. Kentlerde hem fiziksel hem de toplumsal çevrenin iyileştirilmesi, yaşanılan kente aidiyet ve kent halkının birlikte refahı için şarttır. İşte bu nedenle; kentlilik bilinci biraz da kentte yaşayanların birbirini fark etmesi, anlaması, farklılıklarını çeşitlilik olarak algılaması ve bu çeşitlilik ve renk harmonisinden kent kültürü-kentlilik adına ortaklıklar çıkarma çabalarının bütünüdür.¹¹

İnsanların, yaşadıkları kenti sahiplenebilmeleri için kentin başta sanatsal tarihi olmak üzere geçmişini, medeniyetlerin izlerini, yaşam kültürünü, bugüne yansımalarını bilmeleri büyük önem taşımaktadır. İnsanların kenti kent yapan bu değerlerle kuracağı bağ, kenti koruma arzusu yaratmaktadır. 1966 yılında Floransa’da Arno Nehri’nin taşması sonucu oluşan su baskınında, insanların evlerindeki eşyalardan önce Uffizi, Akademia gibi galerilerdeki sanat eserlerini kurtarmaya çalışması, toplumsal bilinç için iyi bir örnek oluşturmaktadır.

2.2.2.1 Kentlilik Bilinci ve Eğitim

Eğitim

Eğitim herkesin ortak konusudur. Toplumda herkes, kendisi veya bir yakını vasıtasıyla bu süreci etkilemekte ve etkilenmektedir. Dolayısıyla toplumun bütün tarafları aktif veya pasif olarak bu olguya dahil olmaktadır.

10 Orhan Hançerlioğlu, Felsefe Sözlüğü, Varlık Yayınları, İstanbul, 1967, s. 225
11 Arife Karadağ, 2008

Toplumların kendi kültürel değerlerini sonraki kuşaklara aktarma sürecine “kültürleme” denilmektedir. Kültürleme yollarından birisi de eğitimidir. Bu nedenle, gelişmek, kalkınmak ve varlıklarını gelecek nesillere taşımak isteyen toplumların eğitime önem vermeleri gerekmektedir. Toplumlar eğitimle, sadece kendi kültürel değerlerini yeni kuşaklara aktarmakla kalmaz, aynı zamanda çağın gelişen değerlerini, teknolojilerini ve bilgi birikimlerini de yeni kuşaklara aktarırlarken yeni bilgi ve değerler ortaya koyarlar.

En genel tanımıyla eğitim, bireyde istenilen davranışları oluşturma süreci olarak ifade edilmektedir. Genel anlamda; kültürel değerleri aktarma, bireyi toplumsallaştırma, üretkenliği artırma, kalıtımla gelen gizli güçleri ortaya çıkararak geliştirmeye yönelik dört amacı vardır. Genel bir kavram olan eğitim kelimesi; amaç, yer, yöntem farklılığı ile birbirinden ayrılan çeşitli eğitim türlerini kapsamaktadır. Eğitim genel olarak; informal eğitim (aile eğitimi, çevre eğitimi), formal eğitim (örgün eğitim, yaygın eğitim) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Eğitim ve Kültür Arasındaki İlişki

Çok boyutlu bir kavram olan kültürün de farklı tanımları yapılmıştır. Geniş anlamıyla kültür; genellikle bir toplumun bilgi, ideoloji, değer, hukuk ve ritüel sistemine yansıyan bir gelişmedir.

Bireyin, toplum değerlerine ve yaşama biçimlerine sağlıklı uyumuna yardım eden eğitim sürecinde, bireyin uyum yapması söz konusu olan bu değerlerin iki düzeyde düşünülmesi gerekir. Kazanılması istenen değerler ve gerçek değerler. Bir toplumun genel olarak davranış ve değer normları, o toplumun gerçek tercihlerini gösterir. Bununla beraber, dinamik bir toplum, bireylerde bazı ideallerin ve isteklerin gelişmesine yol açabilmektedir.

İçinde bulunduğumuz çağ, hızlı değişimin ve gelişimin insanları ve toplumları etkilediği bir dönemdir. Bu nedenle, eğitim sadece kültürel mirası yeni nesillere aktaran bir kurum değil, bireyleri bu hızlı değişimlere ayak uydurabilen ve, yeni gelişmeleri ortaya koyabilen, bilgi toplumu olabilmenin gerektirdiği insan kaynaklarını yetiştirebilen bir kurum özelliği de taşıyabilmelidir. Günümüzde gelişmekte olan toplumların önemli sorunlarından birisi de, çağımızdaki değişim ve yeni gelişmelere uyum güçlüğüdür. Bu uyumun yeni nesillere kazandırılabilmesi için eğitim kurumlarının bireylere değişim ve gelişim için gerekli olan bilgi, beceri ve değerleri kazandırması gerekir. Yenileşme, yeni usuller ve yeni düşünceler ortaya çıkarır. Bu manada eğitim, hem yenilikçi elemanlar yetiştirmeli hem de yenileşmeyle ortaya çıkan uyumsuzluklara çözüm üretebilmelidir.

Kültür, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği bilgi, sanat, gelenek-görenek, beceri ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür. Bireyin toplumsallaşmasında aile ön planda olsa da okul, akran çevresi, kitle iletişim araçlarının da büyük önemi vardır.

Kentlerin özgün kimliklerinin devamlılığının sağlanmasında, kentlerde yaşanan sosyal, fiziksel ve kültürel erozyonun önlenmesinde, kendini yaşadığı kente ait hisseden bireylerin oluşmasında ve kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasında, örgün ve yaygın eğitim kurumları birlikte etkileyici olmalıdır.

Kentlilik bilincini oluşturmak ve geliştirmek için önemli bir araç olan eğitim sayesinde, kentin tarihi ve kültürel kimliğinin benimsenmesi ve yaşanması, kentte yaşayanlarda aidiyet duygusu kazandırılması, tarih ve toplum kültürü bilinciyle kentsel dinamiklerin harekete geçirilmesi, kentsel hak ve görevlerin öne çıkarılması, kent donanımlarının hayatın bir parçası

olarak algılanmasının sağlanması, “Kentli” sıfatının kazanılmasında uzlaşıya varmanın temel önceliklerinin kentli ile paylaşılması, kentte yaşamının öncelikle zihinlerin kentleşmesine bağlı olduğundan hareketle, kentsel yönetimin ve dönüşümün kontrolünün sağlanması, doğal ortamların korunması ve kent içi sosyal ve yapısal dengesizliklerin giderilmesinde etkin rol alınması gibi günümüzde kazandığı modern anlamıyla “toplum” olabilme niteliğindeki ortak yaşama biçimini güçlendirmesi temel amaçlar olarak düşünülmektedir.

Ülkemizin mevcut durumuna bakıldığında, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun genel amaçlarını düzenleyen 2. maddesinde, Türk Milletinin bütün fertlerini, milli, ahlakî insanî, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, milletini seven, topluma karşı sorumluluk duyan, toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak, milli birlik ve bütünlük içinde sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyecek bireyler yetiştirmek olarak ifade edilmektedir.

Bu amaçlar göz önünde bulundurularak ilköğretim ve ortaöğretimde, kazanım, etkinlik, okuma metni veya açıklamalar şeklinde uygulanan programlarında “Kentlilik Bilinci, Kültür” konularına yönelik çalışmalara yer verilmiştir.

Özellikle ilköğretim 1. sınıftan itibaren konular; diyalog, hoşgörü, tolerans, duyarlılık, kültürel çeşitlilik, ortak yaşam kültürüne vurgu yapan kazanımlar şeklinde işlenmektedir.

Bilhassa sosyal bilimler alan derslerinde üst sınıflara doğru ilerledikçe duygu ve düşüncelere saygı, farklılıklara saygı kazanımlarının da yer aldığı işleyişlerle öğrencilerin farklı kültürdeki insanların bir arada yaşamalarına yönelik eğitim faaliyetleri sürdürülmektedir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin 4 -12. sınıflarda zorunlu olması nedeniyle kentlilik bilincinin oluşmasına yönelik hoşgörü, birlikte yaşamada tolerans konuları daha geniş ele alınarak konuya ders programındaki işleniş ve etkinlikler, ayrı bir anlam kazandırmaktadır.

İlköğretim okullarında öğrencilerin “Kültürel Mirası Koruma Bilinci”ni geliştirmek amacıyla “Halk Kültürü” dersi konulmuştur. Bu dersteki işlenişte kültür bilincinin geliştirilmesi ve farklı kültürlerle adaptasyon ön plana çıkmaktadır.

Ortaöğretim 9-12. Sınıflarda ortak derslerde yer alan tarih, Türk edebiyatı, dil ve anlatım, coğrafya vb. ile seçmeli derslerden sanat tarihi, demokrasi ve insan hakları gibi derslerde diyalog, hoşgörü, ortak yaşam kültürü, demokrasi bilinci, kültürel çeşitlilik konuları işlenişlerde esas alınmaktadır.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında modüler programlar uygulanmaktadır. Gerek kız meslek liselerinde gerek endüstri meslek liselerinde ilgili alanlarda 10. Sınıftan sonra dal eğitimi yapılmaktadır. Modül programlarda yapılanma ve kültürün korunmasına yönelik işlenişler de bulunmaktadır.

Toplumda eğitim düzeyini yükseltmek amacıyla örgün eğitimin yanında veya içinde yaygın eğitim faaliyetlerine de yer verilmektedir. Bu kapsamda halk eğitim merkezlerinde; okuma-yazma, meslek edindirme, sosyal ve kültürel amaçlı kurslar düzenlenmektedir. Bu kurslarla da hoşgörü, kültürel çeşitlilik ve uyum gibi konulara yer verilerek kentlilik bilincinin oluşmasına katkı sağlanmaktadır.

Kentlilik bilincinin gelişmesi için eğitimin nasıl bir araç olarak kullanılabileceği incelendiğinde, insanların yaşadıkları kentleri tanıdıkları oranda kenti o kadar çok sahiplenecekleri

unutulmamalıdır. Bu bağlamda, kentte yaşayanların aidiyet duygusunu geliştirmek ve gelecek nesillere de bu duyguyu aktarmak amacıyla “Kentlilik Bilinci” kapsamında kentlerimiz için ön görülen üç temel yaklaşım ön plana çıkmaktadır:

1. Kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkına varmak.
2. Kentin fiziksel, kültürel ve sosyal dönüşümünü gerçekleştirmek.
3. Kente aidiyet duygusunu hissederek, kenti sahiplenip korumak.

Büyük kentlerin insanlar üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Genellikle kırsal alanlardan gelenler kentlerde büyük ölçüde gelire bağlı olarak yoksunluk ve dışlanmışlık duygusunu yaşamaktadırlar. Toplumsal aidiyetsizlik, sorumsuzluk, egoizm duyguları bireyi toplumdan koparmaktadır. Kent güvenliğine ilişkin sorunlar yaratmaktadır.

Ayrıca; köyden kente büyük göçlerin varlığı, kent nüfusunun çoğalması, plansız yapılaşma, altyapı yetersizliği, eğitim, sağlık, kültür, sanat, spor gibi birçok alanda yatırımların yetersizliği hatta bazı kentlerde yokluğu, kent kenarında yaşayan insanların kentle uyum sorunları, kentlerde derecesi değişen güvenlik sorunlarının varlığı, istihdam için kalifiye eleman eksikliği gibi sorunlar göz önüne alındığında kent hayatında eğitim ve kent bilincinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kentte yaşamak bir insanın gerçekten kentli olduğu ya da kentlilik bilincine eriştiği anlamına gelmemektedir. Kentlilik bilinci oluşturmak için okul öncesi eğitimden başlayarak ilk, orta ve üniversiteye kadar etkili bir şekilde kültürümüzün temellerinde var olan değerlerin başında yer alan “Görgü Kuralları” eğitimi verilmelidir. Görgünün tarihi, kültürel ve evrensel boyutu incelendiğinde sevgi, saygı, hoşgörü, şefkat, merhamet, yardımlaşma, paylaşma, selamlaşma, adalet, duyarlılık, fedakârlık gibi kavramların kent kültürünün temel taşlarını oluşturduğunu görürüz.

Bu değer yargılarına sahip bireylerin oluşturduğu topluluklar; kültürel farklılıkları zenginlik olarak kabul eden, nezaket sahibi, hiçbir ayırım gözetmeden etrafındaki herkese karşı saygılı, her görüş, düşünce ve fikre karşı hoşgörülü, zayıf ve kimsesizlere karşı şefkat ve merhametli, yardımlaşan, paylaşan, adalet duygusuna sahip, duyarlı, fedakâr ve selamlaşmayı alışkanlık haline getiren, gerçekten çağdaş bir toplum olma vasfına kavuşabilir.

Okul öncesi eğitimden başlatılan “Kentlilik Bilinci” eğitimi, sivil toplum kuruluşları, hemşehri dayanışma dernekleri, kamu çalışanları ve kamusal alanda hizmet veren kişi ve kuruluşları içine alacak şekilde kurslara tabi tutularak geliştirilebilir. Kentte yaşayan halk da çeşitli vesilelerle (okuma- yazma kursları gibi) bu halkanın içerisine dahil edilmelidir. Bunun yanında her mahallede okuma salonları açılmalıdır. Kitap okuma alışkanlığı teşvik edilip, “görgü kurallarını” da işleyen kurslar düzenlenmeli, bu kursları başarı ile bitirenlere o “Kentlin Hemşehrisi” olabileme hakkı ve statüsü verilmelidir.

Ayrıca;

- Yerel Yönetimler, kentli bir yaşam kültürü oluşturmak amacıyla, semt konakları ve kültür merkezleri açarak insanlara kent kültürünü algılayacak çalışmalar yapmalıdır.
- Kentlerimizde Meslek Edinme Kursları açılmalı, bu kurslarda kentli olma ve aidiyet duygusunu geliştirecek seminerler verilmelidir.
- Kent mobilyalarının korunması için semt konaklarında, kültür merkezlerinde eğitim ve seminerler verilmelidir.

Ülkeler eğitim, kültür, spor, sanat alanlarında kentlerin yarıştığı bir dünyaya doğru gitmektedirler.

Kentsel sürdürülebilirliğin sağlanması kuşkusuz kentin insan kaynağının da iktisadi erozyonunu önleyebilecek bir eylemdir. Doğal güzelliklerini, tarih ve kültür zenginliğini özetle peyzajını yerel ulusal ve uluslararası düzeyde kullanabilen ve koruyan kentler sürdürülebilirliklerini sağlayabilecek bir üstünlük yaratabileceklerdir.

Kentlilik Bilincinin Gelişmesi

Kentlilik bilinci; küresel ilişkilerin geliştirdiği modern yaklaşımda, kentine sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ana başlıkları ile özetlenebilen hizmet kalitesi ile de ilgili demokrasi temelli bir düşünce sisteminden beslenmektedir. Bu yaklaşımın kurumsallaştırılması kentlilik bilincinin bireyden başlayarak geliştirilmesini kolaylaştıracaktır.

Yerelde hizmet farklılıklarının varlığı, sosyo-kültürel farklılıklar ile birleştiğinde, kent hayatının huzurlu sürdürülebilmesini sağlayacak ortak davranışlar kentteki bütün yerleşikleri kapsayacak şekilde gelişmemiştir. Bireyin konutu ve mahalleyi kullanırken kendisinden beklenen davranışlar çok önemlidir. Ancak günümüzde yaşam kalitesi göstergesi olarak kentsel kültür ve toplumsal uyum konuları artık “balkondan halı, kilim silkeleme, yüksek sesle konuşma ve müzik dinleme” konularının çok ötesine geçmiştir.

Kentlilik Bilincinin Gelişmesi için; temel yaklaşım eğitim ve seminerlerin düzenlenmesidir. Bu eğitim ve seminerler yukarı da ifade edildiği üzere okul öncesi eğitim kurumlarından başlayarak ilköğretim, lise ve üniversite düzeyinde uygulanmalıdır. Kentin tarihsel ve kültürel birikimi ilköğretim ve lise düzeyindeki genç kentlilere aktarılmalı ve bu yolla kente aidiyet duygusu oluşturulmalıdır. Bu çerçevede; kamu kurumları ve belediyeler, personeline “Kentli Davranış” ve “Kentli Yaşam” adı altında katılımcı pratiklerin geliştirilmesi, doğal afet kaynaklı sorunlara yönelik olduğu kadar toplumsal diyalogların sağlanmasına yönelik çeşitli eğitimler verilmelidir.

Kentlilik bilincinin gelişimine katkı sağlayacak eğitici ve bilgilendirici belgeler hazırlanmalıdır. Kentlilik bilinci için eğitim filmleri yapılmalı, sinema salonları, ulusal ve yerel TV’lerde gösterilmeli, web sitelerinde yayınlanmalıdır. Eğitim filmleri; trafikte davranış, insana saygı, komşuluk hakları, birlikte yaşama kültürünü geliştirme, temizlik, deprem, çevreyi koruma, engelli ve yaşlılara yardım, kent mobilyalarını koruma, kenti sahiplenme konularında olmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Bunun yanında;

- Çocuklarımızın küçük yaşlarda bilinçlenmesini sağlamak için; “Çocuk Hakları” paneli düzenlenmelidir.
- Liseler arası resim, kompozisyon, şiir ve bilgi yarışmaları düzenlenmeli,
- İstanbul örneğinde olduğu gibi kentin eski ailelerin katılımlarıyla davranış modellerinin konuşulacağı “Halk Buluşmaları” günleri tertip edilmelidir.
- Kentin tarihi ve kültürel mekânlarının bir program dahilinde tüm öğrencilere ve halktan gönüllü olanlara gezdirilmelidir.
- Kamuya açık mekânlarda halkı bilinçlendirme etkinlikleri yapılmalıdır.
- Otobüs giydirme ve araç çıkartmaları (“Evimiz Kentimizdir”, “Kentimi Seviyorum” konseptinde) yapılmalıdır.
- Çocuklar için; “Kentim Boyama” kitabı hazırlanmalıdır. Bu çalışma kentle ilgili duyarlılık oluşturma açısından çok çok önemlidir.
- Kent tanıtım rehberi / kitapçığı basılıp dağıtılmalıdır.
- “Kentimiz evimizdir” web sitesi hazırlanmalıdır. İnternet olanaklarının kullanılması bilgilerin yayılması ve toplanmasına ilişkin kolaylıklar sağlamaktadır.

Kentlilik bilincine yönelik eğitim ve seminerler her ne kadar bütün kent halkını içine alacak şekilde tasarılansa da, bu çalışmaların ana merkezine kesinlikle yarının büyükleri olacak bu günün küçüklerini ve gençlerini koymak gerekmektedir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, eğitim seviyesi ve geliri yükseldikçe kenti sahiplenme hissi o kadar artmaktadır. Lise ve üniversite mezunlarının yarısından fazlası İstanbul'u sahiplenirken, bu oran ilkökul diploması olmayanlarda üçte bire kadar düşmektedir. Kente olan aidiyet duygusunun geliştirilmesi, sahiplenilmesi sistemli, planlı ve sürekli bir eğitimle gerçekleştirilebilir.

Kent merkezlerinde yahut merkeze yakın yerlerde mutlaka bir kent meydanı bulunmalıdır. Mahalle odaklı yapılanma ve kültürü hayata geçirilmelidir. Yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkan kanaat, kent kültürünün mahalle ekseninde oluştuğu, aidiyetin geçmişte "Mahalle" köprüsü ile gerçekleştiğidir. Kentlerimiz için temel hedef, büyüme değil kalitenin artırılması olmalıdır. Bu da ancak eğitimle mümkündür. Kent hayatının kalitesinin yükseltilmesi Habitat II'de ortaya çıkan çerçeve ve Türkiye'nin tam üyelik için girdiği Avrupa Birliği sürecinin fizik ve sosyal hayata ilişkin kalite ve üretimden tüketime kadar ön görülen standartlar düzeneği temel alınacak referanslar arasındadır.¹² Bu çerçevede; daha etkin bir çalışma için; Yönetişim pratiklerinin uygulanarak, karar alma sürecine sonuçlarının aktarılması önem taşımaktadır. Bu şekilde kentlerin eğitim, sağlık, kültür, sanat ve güvenlik standartlarını "Dünya yaşanabilir kentler seviyesi" ne çekebilmek mümkündür.

Özetle; sevgi, saygı, hoşgörü, adalet ve şeffaflık üzerine kurulu bir kent hayatı günümüzü güzel, yarınları umutlu kılacaktır.

2.2.2.2 Kentlilik Bilinci ve Medya

20. yüzyıldan itibaren dünyada teknolojik ve ekonomik gelişmeler meydana gelmiş ve sonucunda da sosyal ve kültürel dönüşümler ortaya çıkmaya başlamıştır. Ülkemizde de 80'li yılların ortasından itibaren bu dönüşümler çerçevesinde toplum üzerinde popüler kültürün etkisinin artmasıyla beraber medya önem kazanmaya başlamıştır. Topluma bilgi sağlamak ve aynı zamanda bilgiyi yeniden inşa etmek medyanın temel görevidir. Kısaca, toplumsal yaşamı belirli kategorilere ayırıp üzerinde yorum yaparak herkesçe onaylanan bir düzen kurabilen medyanın toplum üzerinde etkili bir rolü bulunmaktadır.

Ümit Atabek'in dediği gibi "Toplum varsa iletişim vardır, iletişim yoksa toplum yoktur." "Birey kentlilik bilincinin geliştirilmesi ve topluma uyumlu hale getirilmesi sürecinde, toplumsallaşma aracı olarak kitle iletişim araçları, kitleleri doğrudan, hızlı ve etkin bir şekilde yönlendirebildiği için en etkili öğedir."

Sözen'e göre "fizik ve sosyal çevremize, kendi gerçekliğiyle dahil olan bir üçüncü çevre olarak katılan medya dünyasının çıktıkları, insan zihninin yeni bir kodlama sürecine girişini de beraberinde getirir. Kodlamada, kelime, kavram, gerçek mekân, gerçek kişiler yerine sembolik düzenler ve sembolik unsurlar kullanılır. Bu haliyle medyatik hafızanın hatırlama biçimi, çoğunlukla sembollere dayalı bir şekilde gerçekleşir. Böylece medyatik hafıza, sosyal gerçekliğin medya ile sembollere indirgenmiş ve kodlamalarını buna göre yapan, sembolik değer taşıyan bir hatırlama biçimidir"¹³

Kentlerimizde kimlik başta olmak üzere yapısal çevrede var olan sorunlardan, karmaşalardan ve kaygılardan bahsedilmektedir. Aslında içinde yaşadığımız çevre, siyasi ve idari kararlarla oluşmakta ve bireyler olarak bizleri etkilemektedir. Aslında bireyler kentlerden etkilendikleri

12 a.g.e.s. 266

13 Edibe Sözen, Medyatik hafıza, Timaş Yayınları, İstanbul, 1997, s:13

kadar etkilemektedir de. Bireyler bu olgunun farkında mıdır? Bu farkındalık, kentte var olan problemlerin aşılmasında temel bir adım olmakla beraber tek başına da yeterli olmayacağı aşikârdır. Bu aşamadan sonra kentle ilgili doğru kararlar alınabilmesi için, kentte yaşayanların kentleri kültürel, sosyal boyutuyla birlikte algılaması ve kentlilik bilincine sahip olması gerekmektedir.¹⁴ Bu bilincin kazandırılmasında ise eğitim gibi medyanın da çok önemli bir rolü bulunmaktadır.

Ülkemizde yerel medya kentlilik bilincinin sağlanmasında üzerine düşen görevleri ne kadar yerine getirmektedir? Kurumsal-toplumsal sorumluluğa sahip çıkmamasının nedenleri birkaç madde ile özetlenebilir. Bu nedenler; sermaye yapılarının zayıf olması, kentlerin baskı ve çıkar gruplarının etkilerine açık olması, teknik olanaklarının yetersizliği; yerel gazetelerin bölgesel resmi ilanları yayınlamak üzere çıkarılması ve kentlilik bilinci yerine belirli grupların görüşünü yansıtması, ulusal yayınlarla rekabet güçlerinin olmamasıdır. Türkiye’de Basın Yayın Genel Müdürlüğü’ne kayıtlı yaklaşık 574 adet gazete vardır. Ancak kayıtlı olmayanlarla toplam 800 dolayında gazete olduğu belirtilmektedir. Bunların toplam tirajının 800 bin olduğu varsayılmaktadır. Örneğin 812.000 nüfuslu Afyonkarahisar’da 21 günlük gazete yayınlanmaktadır. Bunun yanı sıra Sakarya’da altı gazetenin toplam tirajı 3800’dür. Yani gazete başına yaklaşık 600 satış düşmektedir. Benzer bir durum yerel radyolar, televizyonlar ve internet yayıncılığı için de geçerlidir.

Bu bilgilerin ışığında “Kentte İletişim Medya ve Kentlilik Bilinci” konusuna yönelik neler yapılması gerektiğini değerlendirebilmek mümkündür. Medyaya yüklenebilen görev ve yükümlülükler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Kentin kültürel ve tarihsel varlıklarını hem bilimsel ve entelektüel hem de popüler görsel-işitsel-yazılı/basılı yayınlar ve bilişim teknolojilerini de kullanarak toplumun tüm kesimlerine ulaştırmak,
- Yarınlara büyükleri olan çocuklarımıza kentlilik ve çevre bilincini kazandırmak amacıyla, görsel-işitsel-yazılı/basılı yayınlar (televizyon programları, çizgi filmler, internet oyunları, boyama ve çocuk kitapları) ve bilişim teknolojilerini de kullanarak yayınlar yapmak,
- Kentin turistik yerleri ve doğal güzelliklerini tanıtan, görsel-işitsel-yazılı/ basılı ve bilişim teknolojilerini de kullanarak yayınlar yapmak,
- Kentte yaşayan bireylerde kente “aidiyet duygusunu” oluşturacak ve kent koruma reflekslerini geliştirecek görsel-işitsel-yazılı/basılı ve bilişim teknolojilerini de kullanarak yayınlar yapmak,
- Kenti semt semt, sokak sokak dolaşarak nabzını tutan, anlatan, kentliyi dinleyen ve izleyiciye aktaran görsel-işitsel-yazılı/basılı ve bilişim teknolojilerini de kullanarak yayınlar yapmak,
- Kentlilik bilincini geliştirecek (dayanışma, yardımlaşma ve komşuluk, temizlik ve çevreyi koruma, trafikte davranış vb.) öğeleri içeren spot filmler hazırlamak,
- Kentin dünü, bugünü ve geleceğini konu alan açık oturumlar, tartışma programları hazırlamak,
- İzlenme oranı yüksek televizyon dizilerinde, kentte ortak yaşamın kurallarına örnek olacak olumlu davranış örnekleri sunularak izleyiciyi bilinçlendirmek,
- İzlenme oranı yüksek sabah ve öğleden sonra yayınlanan kadın kuşak programlarında saygı, sevgi, hoşgörü, komşuluk ve dayanışma unsurlarına yer vererek kentsel duyarlılıkları artırmak ve sorumluluk duygusunu geliştirmek,
- Kent kültürünü geliştirecek kültür ve sanat programlarına görsel-işitsel-yazılı/basılı yayınlar ve tüm bilişim teknolojilerini kullanarak yer vermek,
- Kentteki kültür ve sanat aktivitelerini görsel-işitsel-yazılı/basılı yayın ve bilişim teknolojilerini de kullanarak izleyiciyi bilgilendirmek.

Bu çerçevede iki soru gündeme gelmektedir. “Medya yukarıda sayılan görev ve sorumlulukları ne kadar yerine getirmektedir ya da getirebilir?” ve “Kent insanı daha doğrusu kentte yaşayan insan – bütün bu sayılanların çok başarılı bir şekilde yapıldığını varsayarsak – bunlara ne kadar açıktır?”. Belirtilen sorgulamalara ilişkin literatürde bir araştırma bulunmamaktadır. Ancak gazete okuma alışkanlıklarına ve televizyonların reyting raporlarına bakıldığı zaman, ortaya bir gerçek çıkmaktadır: Magazinsel haberler genelde bütün diğer haber türlerinin önüne geçmektedir. Büyük gazetelerin internet sitelerinde “en çok okunan haberler” sıralamasında bu tür haberler sıklıkla ilk sıralarda yer almaktadır. Ancak bu arada kentleşme bilincinin sağlanması çalışmalarının bütün ağırlığını da medyaya yüklememek gerekir. Başta eğitim kurumları olmak üzere, bütün sivil toplum kuruluşlarına görev düşmektedir.

Bu bağlamda geliştirilen öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- “Kentleşme Bilincini Yayıma Grubu” kurulabilir;
- Bu ya da buna benzer bir adla kurulacak, herhangi bir tüzel kişiliği olmayan bir grup kentlilik bilincinin nasıl yaygınlaştırılabileceği konusunda araştırmalar yaparak bunları medya yolu ile toplantılarla yayabilir;
- Kentleşme Kongresi/semineri, sempozyumu gibi geniş kapsamlı toplantılarla dünya kentlerinden oradaki kentlilik bilincini anlatan örneklerle çalışmalar yapılabilir;
- “Kentimi nasıl istiyorum” konulu, ilköğretimden başlayıp, liselere, üniversitelere uzanan ve daha sonraki aşamada halka açık, örneğin yazı yarışması, resim çalışması gibi etkinlikler düzenlenebilir;
- Gazetelerin Kent Haberleri sayfalarının özendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulabilir.

Bilindiği gibi genel medyada yer bulan kentleşmeye ilişkin sorunların çoğu Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük kentlerle ilgilidir. Diğer kentlerimize ilişkin kentleşme sorunları çok sınırlı olarak medyada yer almaktadır. Bu durumda da büyük kentler dışında yaşayanlar, medyadan elde edebildikleri sınırlı bilgi bağlamında kentsel sorunlardan haberdar olabilmekte ve ilgisi de sınırlı olmaktadır. Bunun için genel medya ve yerel medyanın işbirliği içinde, kentlerde yaşanan sorunlara ve kaotik yapılara yönelik kentte yaşayanların farkındalığını sağlayacak kurumsal toplumsal sorumlulukların gösterilmesi gerekmektedir.

2.2.3 Kentsel Kimlik ve Aidiyet

Kimlik kelimesi Latince olup, idem (aynı) kökünden türetilen identité – identity kelimesinden gelmektedir. Kimlik toplumsal bir olgu ve mevcudiyetin temel tanımlayıcısıdır. Bir toplumda kimliğin gelişebilmesi için, diğer toplumların varlığına ihtiyaç vardır. Kentsel kimlik de bu duruma benzemektedir. Bir kente ait olan kimlikten bahsedilebilmesi için, farklı kimliklere sahip diğer kentlerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kimlik durağan değil, dinamiktir. Kimliği oluşturan toplum ve insan ilişkileri, teknolojik, bilimsel gelişmeler doğrultusunda sürekli olarak tanımlanmakta ya da üretilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde değişik kültür katmanlarının üst üste birikmesiyle oluşmuş kent kimliği bireyler ve toplumsal değerlere göre olumlu-olumsuz, güzel-çirkin gibi yargılarla tanımlanmakta ve süreç içerisinde yeniden üretilmektedir.¹⁵

Kentsel doku, kentin içinde barındırdığı bütün unsurları kapsamaktadır. Kentsel dokular içinde buldukları dönemin özelliklerini yansıtmakta, zaman içerisinde değişerek de günümüzdeki hallerini almakta ve kentin var olan kimliğini oluşturmaktadırlar. Kentsel dokudaki değişimler

ve yozlaşmalar, kentlerin anlamlarını yitirmesine, kimliksizleşmesine sebep olmaktadır. Bu durum kentin kullanıcısı olan kentli bireyi de olumsuz etkilemektedir. Gün geçtikçe yaşadığı mekândan soyutlanan bireyler büyük kalabalıklar içinde yalnızlaşmakta ve kentlilik bilincinden uzaklaşmaktadır. Kentlerin kimliklerini kaybetmesi ve niteliksiz mekânlara dönüşmesi bireyin yaşam kalitesini düşürmekte ve mekâna olan aidiyet hissini yok etmektedir.¹⁶

2.2.3.1 Kentleşme ve Birey

Bireylerin, kentte yaşamanın gerektirdiği sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasal dinamiklerden etkilenmesi ve etkilemesi kentleşme ile ilişkilendirilmektedir. Kentte yaşayan bireylerin kente özgü tavır ve davranışlar sergilemeleri, kente ait bir birey olarak, kentin sürdürülebilirliğine katkı vermelerinin gerektiğinin farkındalığını yaşamaları günümüzde giderek daha çok önemsenmektedir. Günümüzde birey, modern kent hayatında önemli role sahiptir ve sahip olduğu kişisel değerlerin beşeri sermaye olarak yaşadığı yerleşime katkısının değerlendirilmesine yönelik mekanizmalar normatif alanda yer almaktadır.

Kentleşmeyi, toplumsal boyutuyla kır kökenli insanın çeşitli konularda kent özgü tutum ve davranış biçimlerini, sosyal ve manevi değer yargılarını benimseme süreci olarak, yani bir anlamda yeniden sosyalleşme olarak anlarsak kentlilik bilincinin gelişmesinin, kente aidiyetliğin sağlanmasına önemli katkılar yapacağı görülebilir. Sosyalleşme, bireyin içine doğduğu sosyal grubun ya da toplumun değer-norm sistemini, davranış kalıplarını içselleştirmesini anlatmaktadır. Kentlilikle ilişkisi bakımından ise, kent toplumunun değer-norm sistemini, kentli insanın düşünme, davranış biçimlerini ve farklılıklarla birlikte yaşama deneyimini öğrenmeyi ifade etmektedir. Kuşkusuz bu, her bireyin ya da grubun geçmiş yaşam deneyimi ile, kentte bulunma süresiyle, etkileşim içinde bulunduğu sosyal çevreyle, yaptığı iş, aldığı eğitim gibi bir çok değişkenle yakından ilişkilidir.

Birey kentin biçimlenmesinde ve yönetim süreçlerinde kendi etkisini gördüğünde, kente ait olma duygusu güçlenmekte ve kentte toplumsal müzakereler sonucunda geliştirilmiş projelere sahip çıkmaktadır. Nitekim katılım ile oluşturulmuş kentsel projelerin bu nedenle sürdürüldüğü bilinmektedir. Demokrasinin getirdiği dayanışma güçlü bir duygu özelliği taşımaktadır. Katılıma yönelik cesaretlendirici idari yapılanmaların geliştirilmesi toplumdaki psikolojik gerilim ve stresleri yatıştıran bir etki yaratarak, demokrasiyi güçlendirebilecektir.

2.2.3.2 Kentte Hemşehri Dernekleri

Hemşehri Dernekleri; yerleşim biriminde ağırlıklı olarak o yöre halkından olmayan ve yerel halk içinde profil olarak ayırt edilen/belirgin grupların, menşe ülkenin aidiyetliğini ortaya koyan ve çatısı altında grup dayanışması sağlamak amacıyla kurulmuştur. Bu konunun diğer yönü “güç oluşturma” isteğidir. Hemşehri dernekleri önceleri kente alışmak için uygun ortamlar yaratırken, günümüzde derneklerin kuruluş amacı genel olarak “hemşehrileri bir araya getirmek”, “dernek çatısı altında toplamak”, “yöresel değerleri korumak”, “gelenen yöreye ait kültürel değerleri korumak, yaşatmak”, “maddi durumları kötü olanlara destek olmak, yoksul ailelerin çocuklarına burslar vermek” ve “kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir ortam oluşturmak” olarak gösterilmektedir. Oysa söz konusu hemşehri derneklerinin en önemli işlevlerinde biri de göçle gelen hemşehrilerin gelenen kente uyum sürecini hızlandırmak, kolaylaştırmak ve bu konuda rehberlik etmek olmalıdır. Bu çalışmaları bir bütün olarak, toplumla işbirliğine yönelmeyi hedefleyen, bütünleşik sosyal ve kültürel faaliyetler olarak değerlendirmek mümkün değildir.

Dernekler içinde, faaliyetlerin yürütüldüğü kent içinde başka bir kent veya ülke/bölge adıyla kurulan dayanışma dernekleri dikkati çekmektedir. Bu durum da bir bakıma kişilerin, geldiği menşe yöresinin aidiyetliğinden kopamadığı gibi, bulunduğu yere ait de olmadığını göstermektedir. Yalnızlık duygusu etkisi ile gruplaşarak kamusal hizmet alabilme ve yer kapabilme beklentisine girme bir yönüyle açıklanabilir tercihlerdir. Hemşehri derneklerin aktif olarak yöneldiği kişilerin oturdukları alanlar çoğu kere kırsal alanlar ve başlangıçta “gecekondu” hüviyetinde olan ve sonradan hukukilik sağlanan az gelişmiş bölgelerdir. Bu olgu da kentsel hizmetlerde kalite artışı beklentisini izah etmektedir. Aslında Yabancı Derneklerinin de kurulma amacı benzerdir.

Kuruluş amaçları dikkatle incelendiğinde, “gelinen yöre özelinde güçlü topluluk” olma isteği açıkça görülmektedir. Bağlantılı olarak da, derneklerin gelişmesini teşvik eden demokratik ortamda, gelinen yöreye (kent veya kır) aidiyet bağlarına dayalı “hemşehri” veya “yabancı” dernekleri” sayıca artmakta ve konumları itibariyle sadece kuruluş amaçlarında gösterildiği gibi sosyal değil, uygulamada siyasi hedefler de üstlenmektedir. Kuşkusuz hemşehri derneklerinin, politikacıların dikkatini çekmesinin temelinde, Türkiye’de seçme ve seçilme hakkının kullanılmasında ve özellikle de yerel siyaseti biçimlendiren yerel seçimlerde “o yerde belirli bir süre oturma koşulunun” olmamasının da son derece etkili olduğu rahatlıkla izlenebilmektedir.

Dernek kurmak kadar yasal düzenlemelere uygun olarak ve amaçlanmış faaliyetlerini sürdürebilmek de önemlidir. Türkiye’de 2006 yılında hemşehri dernekleri sayısı 8.135 olarak belirlenmiştir, toplam derneklerin yaklaşık %5’i hemşehri dernekleri olup, bu oran İstanbul için %27 gibi yüksek bir oranda belirlenmiştir¹⁷. 2009 Şubat itibariyle Türkiye genelinde faaliyetine devam eden 80.642 adet, fesih olan 123.544 adet olmak üzere toplam 204.186 adet derneğin kaydı yer almaktadır. Ayrıca Türkiye’de “hemşehri” kategorisinde sınıflanmış 8.360 adet dernek faaliyet göstermektedir. Bu derneklerin yarısına yakını İstanbul ilinde bulunmaktadır¹⁸.

Öte yandan yabancı dernekleri incelendiğinde, yabancı uyruklu üyeleri olan, dernek sayısı Türkiye’de toplam 139 olup, bu sayı içinde Ankara (32), İstanbul (18) ve İzmir (29) ile en fazla yabancı uyruklu üyesi olan derneğe sahiptir¹⁹. 2009 Şubat itibariyle temsilcilik açan yabancı kâr amacı olmayan kuruluşlar (23), temsilcilik açan yabancı dernekler (9), Şube Açan Yabancı Dernekler (12) olmak üzere vakıflar hariç (6), çeşitli statülerde kurulmuş toplam (53) yabancı derneği bulunmaktadır²⁰. Yabancı dernekleri de toplumsal ilişkiler yönüyle “hemşehri dernekleriyle” benzer özelliklere sahiptir.

Hemşehri ve yabancı derneklerinin varlıklarına karşı mı çıkılmalı, yoksa toplumsallaşma sürecinin hızlandırılmasında işbirliğinin güçlendirilmesine mi gidilmelidir. Aslında toplumsal bütünleşme ve işbirliğine yönelik eğitimlerle kentlilik bilinci kısmında tartışılan katılımcılığın sağlanabileceği kanaatindeyiz. Hemşehri ve yabancı derneklerinin kuşkusuz kent hayatına sosyo-ekonomik ve kültüre olumlu katkıları da bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle toplumsal sermayeyi zenginleştirmektedirler.

17 İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, 2006 verileri
18 http://www.dernekler.gov.tr/_Dernekler/Web/Gozlem2.aspx?sayfaNo=74 erişim 04.02.2009
19 İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı, 21.03.2007
20 İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı 20.02.2009

2.2.3.3 Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar

Kadınlar

Kadınların yerel mal ve hizmetlerin üretim, sunumu ve dağıtımına ilişkin karar alma süreçlerinin etkin üyeleri haline gelmeleri, yerel demokrasi ve yerel kalkınmanın gelişmesi için son derece önemlidir. Ancak, Türkiye’de yerel yönetimlerde kadının temsili son derece düşüktür. Nüfusunun yarısı kadın olan kadınların toplumda, kadınların ihtiyaçlarını görmezlikten gelerek bir katılımcı ve demokratik kent yönetimi modeli kurulamaz. Kadını sosyal, ekonomik ve siyasi hayatta görünür kılmak, Habitat II (1996) taahhütleri arasında yer almaktadır. Farklı cinsler arasında eşitliğin sağlanması bağlamında “kadınların insan yerleşmelerinin planlanmasına ve karar alma sürecine tam ve eşit katılımını özendirecek politika ve uygulamaları formüle etmek ve kuvvetlendirmek” hedefi yer almaktadır.

Küresel Eylem Planı “kentleşen bir dünyada sürdürülebilir insan yerleşmelerinin gelişmesi başlığı” altında “insan yerleşmelerinin cinsiyete duyarlı bir biçimde planlanması ve yönetimi için; yerel yönetimlerin, kadın gruplarıyla işbirliği içinde, kentsel hizmetleri, kadınların gereksinimleri ile yararlanmalarını göz önüne alarak sağlanmasını ve kadınların kent yaşamıyla ilgili her alana ve planlama süreçlerine katılımını teşvik etmesini” vurgulamaktadır. Eylem Planının öncelikli konuları arasında; “kadınların ev içinde ve kent yaşamında konumunun güçlendirilmesi” hususuna yer verilmiştir.

Önerilen çözüm; var olan kadın, konut, çevre ve toplum ilişkilerinde değişiklik yaratmak için, kadınların konut sahipliğinin artırılması, konut alanları ve planlama süreçlerine katılım, konutun ve konut merkezli yaşamın kadın üstünde erkek egemenliği kurmak ve şiddet uygulamak için araç haline gelmesini engellemek, ekonomik ve toplumsal alanda güvenli yaşam sağlamak olarak belirlenmektedir. Kadınlar, konut dışı mekânlarda günün her saatinde kent yaşamına katılımlarını sağlayacak güvence, yakın çevre düzenlemesine katılım, bir araya gelebilecekleri ortak mekânlar, belediye meclislerinde temsilin artması, eve bağımlılığın azaltılması için çocuk bakım sorununun ev dışı çözülmesi ve buna ilişkin mekânların düşünülmesini istemektedirler.

Kent yönetimine katılım ve hizmetlerden yararlanmayla ilgili olarak “hemşehrilik” hukuku çerçevesinde getirilen “hak” tanımının o yerleşmede yaşayan herkesi içerdiği, o yerleşmede yaşayan kadınların, bir başka deyişle “kadın hemşehriler”in, diğer hemşehriler gibi yerel hizmetlerden yararlanma, yerel yönetimlerin kararlarına katılma hakkının olduğu açıktır.

Kadınların ve kadın sorunlarının yerel karar alma süreçlerinde temsil edilmesi, hem yerel kalkınma hedefine ulaşmayı kolaylaştıracak, hem kadınların ve dolayısıyla hanelerin yaşam kalitelerini yükseltecek, hem de kadınların vatandaşlık ve kentlilik haklarından yararlanmalarına imkân sağlayacaktır. Kentsel ölçekte, mekânın toplumsal cinsiyet dinamikleri üzerindeki etkilerinin önemli sonuçları vardır. Öncelikle davranışsal ele alışların kadınların kentteki hareket alanı üzerinden tartışmaya başladıkları belirtilmelidir. Kadının özel alanda toplumsal yeniden üretimi sürdürmek üzere üstlendiği görevlerin, kamusal alandaki kentsel faaliyetlere katılımını engellediği kabulü, bu ele alışın temel yaklaşımını oluşturmaktadır. Bu ele alışa göre, çalışma alanları ile konut alanları arasında güçlü ulaşım ve toplu taşıma olanaklarının eksikliği, ulaşılabilirliği azaltmakta ve bölünmüş kent olgusunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu olgu, yirminci yüzyılın önemli bir kentsel problemi olarak tanımlanmaktadır. Mekânsal anlamda, çalışma alanları ile konut alanları arasında ulaşılabilirliği zayıf olan kent dokusu,

kadınların kamusal alandaki ve özel alandaki farklılaşmış rollerini bir arada yürütmelerini güçleştirmekle kalmayıp; iki toplumsal cinsiyet grubunun ilişkilerini sosyal anlamda da değiştirmeye zorlamaktadır.

Stratejik hedefler ve eylem planları aşağıdaki gibi önerilmiştir:

- Kültür yapımız, başarılı kadınları reddetmemektedir. Geleneksel olarak da bilgili kadına eğitici ve lider roller verilmekte ve desteklenmektedir. Bu nedenle eğitime çocuklarımızın kır ve kentte erişebilmesi toplumun özen göstermesi gereken bir husustur.
- Bilgi birikimi ve tecrübe yönüyle kadınların eğitilerek, kırdaki ve kentte öne çıkması desteklenmelidir.
- Toplumsal kapasitelerin gelişmesi için, kamu kesimi ile özel kesim ve sivil toplum arasında ortak hedeflere yönelik işbirliğini sağlamak önemli bir araçtır. Bütün kesimleri kalkınma sürecine katan iyi yönetim modellerini hayata geçirecek kalkınma hamlesinde kadına düşen önemli roller vardır ve bu fırsatları kullanmalıdır.
- Kadının toplumsal faaliyetler (sosyo-kültürel) içinde aktif olarak yer alması, varlığıyla başarısının farkındalığının sağlanması gereklidir. Bu eylem, kadının kalkınma hamlesi içinde önemli bir rol üstlenmesi anlamına gelmektedir.
- Yerel ve bölgesel kalkınma açısından yeni şartlar ve fırsatlar ortaya çıkaracak, merkezi ve özellikle yerel yönetimlerde katılıma açık karar mekanizmalarında ve faaliyetlerde temsilci olarak yer alması sağlanmalıdır.
- Bilgiye Erişme Hakkının kullanımında dezavantajlı konumdaki kadınlar ve gençler için kolaylaştırıcı resmî veya gönüllü kurumsal mekanizmalar oluşturulmalıdır. Yazılı ve Görsel medya kadınlar ve gençlere yönelik bütünleşik politikaların oluşturulması ve gelişmelerin desteklenmesinde tüm imkânlarını kullanmalıdır.
- Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılık ve şiddetin hoş görülmemesi ve önlemeye yönelik toplumsal kurumsal sorumlulukların geliştirilmesinde başta medya olmak üzere tüm ilgi gruplarının desteğinin alınması sağlanmalıdır. Bu şekilde kadının kendine güveninin kazandırılması sağlanacaktır.
- Siyasi mekanizmalara katılım stratejisi için; evlilik, annelik ile kariyer planlaması birlikte değerlendirilmelidir.

Sosyal hayatta başarısını kanıtlamış kadınların, siyasi mekanizmalara seçilmesinde görünür ve görünmez engelleri aşması daha kolay ve sürdürülebilir olacaktır.

Sosyo-mekâna yönelik, toplumsal cinsiyete duyarlı bakış açıları kamusal alan-özel alan, eviçi-işyeri ikilemlerini aşarken, kent mekânından dışlanma problemini de geride bırakmaktadır. Doğal olarak bu olgu kadınların yaşamlarının sürdürülebilirliğine yönelik kentsel servislerin sağlanması ve geliştirilmesini de içermektedir. Ancak kentsel mekâna ilişkin toplumsal cinsiyet duyarlılığın daha karmaşık analizler ve sonuçlar içermesinin gerekliliği açıktır.

Kadınların istihdamda daha fazla yerini alması da önemli bir husustur. Kadınların sosyal hayata adaptasyonu, kentlilik bilincine sahip olabilmeleri, mesleki ve teknik eğitimlerini geliştirmeye yönelik bazı önerilerimizi şöyle sıralayabiliriz:

- Mesleğe yönelik programlar, istihdam alanları ile paralellik göstermeli, ayrıca geleceğe yönelik gelişme hedefleri ve yönelimler dikkate alınmalı.
- Kadınlara girişimcilik ruhu aşılanmalı ve geliştirilmelidir.
- Toplumdaki kadının ev kadınlığı statüsü ağır basmakta, kadınlar iş hayatında öne geçememekte, erkek ayrımcılığı yapılmaktadır. Zihinlerdeki kadın imajı değişmeli, kadınlar

bir meslek sahibi yapılmalı ve kadın iş hayatında daha aktif hale getirilmelidir.

- Kadınlarımız ve genç kızlarımıza yönelik mesleki alanlarda modüler eğitim programları hazırlanmalıdır.
- Hobi kursları ile mesleki becerilerin sınırları iyi belirlenmeli ve geliştirilmelidir.
- Öğretim programları öğrenmeye açık kendini sürekli geliştiren, yenileyen, değişen koşullara uyum sağlayabilen bireyler yetiştirici yapı ve nitelikte olmalıdır.
- Kadının eğitimi ve istihdamına yönelik sürekli bilgi sağlayan veri tabanı oluşturulmalı, sorunlara çözüm ararken güncel ve sağlıklı verilere başvurulmalıdır.
- Okullaşma oranı meslekî ve teknik eğitim lehine arttırılmalıdır. Meslekî ve teknik lise mezunu gençlerin üniversiteye girişlerinde bir kısıtlamaya gidilmemelidir.
- Ev kadınlarının istihdamına yönelik projelere öncelik ve ağırlık verilmelidir.
- Mesleki standartları geliştirmeye ve güncellemeye önem verilmelidir.
- Mesleki eğitim yanında, yasal hak ve sorumluluklar da öğretim programının kapsamına alınmalıdır.
- Meslek yüksekokullarına sınavsız geçişin hızlandırılabilmesi için, Meslek Liseleri ile Meslek Yüksekokulları arasında programlar paralel ve birbirinin devamı olacak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.
- Üreten kadın projeleri kapsamında yaygın eğitim ve kitle iletişim araçlarından daha fazla faydalanmalı.
- Kadınlara ekonomik hayata katılım ve girişimcilik konularında hizmet verecek enformasyon ve eğitim büroları kurulmalıdır.
- Kadınların çalışma hayatına yönelik talep ve ihtiyaçlarının belirleneceği araştırmalara öncelik verilmelidir.
- Sanayi bölgelerinden uzak olan kırsal alanlardaki kadınlar için, bölgelerindeki üretim olanaklarına uygun eğitim projeleri gerçekleştirilmelidir.
- İstihdam için alan çalışmaları yapılmalıdır. Hangi alanda ne tür elemana ihtiyaç olduğu araştırılıp, bu alanlarda meslekî eğitim verilmelidir.
- Kadınların ürettikleri ürünlerin ulusal-uluslararası pazarlara açılması için pazarlama biriminin kurulması, üretilen ürünlerin satış merkezlerinde pazarlanması için gerekli destek verilmelidir. Yurtiçi ve yurtdışı fuarlara katılım sağlanmalıdır.
- Bölgesel üretim imkanları incelenip bu olanaklar değerlendirilmelidir. Örneğin, Bolu ilimizde aşçılık kursları, Düzce'de kereste işletmeciliği, Kütahya'da çinicilik kursları gibi hangi ilin imkânları meslekî eğitime yönelik yaygınlık arz ediyorsa, bu alanda genç kız ve erkeklere yönelik meslekî kurslar yaygınlaştırılmalı ve üretilen ürünler uluslararası pazarlara ulaştırılmalıdır.
- Kadınların ürettiği ürünlerin uluslararası pazarlarda değer bulması için kadınlara modern tasarımcılık kursu verilmelidir.
- Kadınlar için esnek çalışma koşulları oluşturulmalıdır.
- Başta Büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri olmak üzere yetişkin eğitimi-mesleki eğitime önem verilmeli ve istihdam olanakları artırılmalıdır.
- Ücretsiz Kreş ve Gündüz Bakım evleri yaygınlaştırılmalıdır.
- Başta engelli kadınlar olmak üzere, engellilere yönelik meslekî, teknik, sosyal, kültürel ve sanatsal kurslar açılmalı ve aynı şekilde buralarda üretilen ürünler de pazarlanarak aile bütçesine ve ev ekonomisine katkı sağlanmalıdır.

Kadınların, kentsel mekânda kendini güvende hissetmesi, istihdamda daha fazla yer alması, kentsel sorunlara ilişkin konularda katılımının artması gerçekleştiği takdirde kadınlar kendilerini kentsel gelişmenin önemli bir tarafı olarak değerlendirebileceklerdir.

Gençler

Kentleşme sürecinde, kentte yaşayan farklı grupların kent yaşamına katılım biçimleri ve kentsel alanda temsiliyetleri konusunda çeşitli araçlar geliştirilmektedir. Türkiye nüfusunun yarısı ortalama 28 yaşından küçük olup, genç nüfusa sahip bir ülke olarak avantajlı bir konuma sahiptir. Kentlerde yaşayan nüfusun % 53'ü 30 yaş altındadır.²¹ Kent nüfusunun çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu bir ülkede kentsel kamusal alanda gençlerin temsili ve katılımının ne şekilde ve nasıl bir perspektifle sağlandığı önem kazanmaktadır.

Gençliğin tanımlanması konusunda çeşitli tartışmalar mevcuttur. Kimi zaman sadece bir yaş aralığı olarak tanımlanan gençlik, kimi zaman da bir geçiş dönemi, çocukluk ve yetişkinlik arası bir ara dönem olarak tanımlanmaktadır. Gençler; geleceğin işgücü, geleceğin teminatı, geleceğin sahipleri gibi tanımlandıkça geleceğe yönelik bir yatırım olarak algılanmaya devam edeceklerdir. Bu bakış açısı gençlerin geleceğini düşünürken, bugünlerini ve bugün olan ihtiyaçlarını da görmezden gelmeyi beraberinde getirmektedir. Bu durum, Türkiye'de gençlerin ihtiyaçlarını gözeten bir gençlik politikasının olmayışına neden olmaktadır. Bu görüş kapsamında gençliğe yönelik, belirli bir yaş grubu, yetişkinliğe geçiş süreci, geleceğin güvencesi olarak bir nitelendirme yapmaktan ziyade, genç oldukları için yaşadıkları dönem ve mekâna göre değişen ihtiyaçları olan, ekonomik ve sosyal olaylardan farklı şekillerde etkilenen, kendi ihtiyaçlarını belirleyebilen, gerek kendileri ile ilgili gerek çevrelerindeki gelişmelerle ilgili fikirlerini dile getirme ve hayata geçirmek için örgütlenme yeteneği olan bir yaklaşım savunulacaktır.

Gençler açısından dezavantajlı grupların kentsel kamusal alanda temsili ve katılımı düşünüldüğünde "Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımlarına İlişkin Avrupa Şartı"nın gençlerle ilgili bütünlüklü yaklaşımı önem taşımaktadır.

Yerel yönetimler, genç bireylere en yakın yönetimler olarak, gençliğin katılımının geliştirmek konusunda çok önemli bir role sahiptir. Yerel yönetimler, gençlerin demokrasi ve yurttaşlık bilgisi edinmeleri kadar, bunları uygulayabilmelerine yönelik fırsatlara sahip olmalarını garanti altına alabilecek bir yönetim özelliğine sahiptir. Bununla birlikte gençliğin katılımı, gelecek için demokrasinin kurulması ve aktif yurttaşlığın geliştirilmesi için tek faktör değildir. Eğer katılım; gençler için, yalnızca yaşamın daha sonraki aşamalarında değil, genç oldukları zaman içerisinde de kararları etkileyebildikleri ve şekillendirebildikleri noktasında bir anlam ifade ediyorsa, hayati bir öneme sahiptir.

Kent hayatının tüm yönlerine ilişkin konularda görevli yerel yönetimler ve yereldeki kurumlar, gençliğin katılımını destekledikleri ve gelişmesine katkıda buldukları ölçüde, gençlerin sosyal bütünleşmesine de katkıda bulunmaktadır. Yerel ve ulusal düzeyde gençliğin katılımının başarılı, sürekli ve anlamlı olabilmesi için, politik ve idari sistemlerin geliştirilmesi veya yeniden yapılandırılması her zamankinden daha fazla gerekmektedir. Gençliğin katılımının geliştirilmesine yönelik olarak planlanan herhangi bir politika veya eylemin biçimlendirilmesinin bir yönü kültürel çevre olurken, diğer bir husus da gençlerin hedeflerinin, içinde bulunduğu koşulların ve değişen ihtiyaçlarının da dikkate alınmasıdır. Aslında bu stratejiye zevkli ve eğlenceli bazı unsurlar da dahil edilmelidir.

Gençliğin katılımına yönelik evrensel araçlar

Gençliğin çeşitli konularda öne alınması hususu²², uluslararası etik değerler ve yapılabılır kılmaya yönelik araçların belirlenmesi birlikteliğinde aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Kültürel Faaliyetlere Erişme Siyaseti:

Sanat ve kültür, zevklere, mekânlara ve devirlere göre değişim göstermekte çok çeşitli biçimlerde var olmaktadır. Sanat ve kültür, aynı zamanda geçmişin, şimdiki zamanın ve geleceğin parçası olarak birbirini izleyen kuşakların katkıda bulunduğu bireysel ve ortak bir mirastır. Bir bakıma toplumların yansıması biçimidir. Gençler, kültür alışkanlıkları, girişim, araştırma ve yenilik kapasiteleri aracılığıyla kültürel gelişmede önemli bir rol oynarlar. Yeni alanlardaki yaratıcı faaliyetler de dahil olmak üzere yapabilirliklerin geliştirilmesi ve bütün bu biçimler için kültürel erişmenin önünün açılmasının sağlanması çok önemlidir.

Yerel yönetimler bu nedenle, gençler ve gençlik organizasyonlarının işbirliğinde, bilgiye erişme, kültür uygulamaları, alanda yaratıcı uygulamalar ve bu amaçla şekillendirilmiş kullanım metotları ile kültürel aktör haline gelmelerine yönelik olarak biçimlendirilen politikaları kabul etmelidirler.

Eğitim programına ilişkin olarak öğrencilere sürekli bir temel üzerinde danışılmasını sağlamalıdır. Okulun öteden beri yürüttüğü eğitim programlarına toplumsal sorumluluk ve politik eğitimi dahil edilmelidir.

Spor, Eğlence ve Toplumsal Aidiyetlik Siyaseti:

Yerel ve bölgesel düzeyde sosyal dayanışmanın temel dayanaklarından biri olan sosyo-kültürel aktivitelerin organize edilmesini yerel yönetimler desteklemelidirler; bunlar, sadece sosyal faaliyet alanlarında değil, aynı zamanda sportif, kültürel, zanaatsal ve ticari, sanatsal alanlarda olduğu gibi, yaratıcılık ve kendini ifade etmenin diğer şekillerini kapsayan alanlarda da gençliğe ilişkin politikaların yürütülebilmesi ve gençliğin katılımı için ideal açılımlardır. Yerel ve ulusal düzeyde gençler arasındaki işbirliğinin geliştirilebilmesi için, yerel yönetimler, yerel ve bölgesel yaşam içinde hayati öneme sahip genç çalışanların yanı sıra gençlik kulüpleri ve organizasyonlarının liderlerinin de eğitimini sağlayan veya kolaylaştıran örgütlere uygun şekillerde destek vermelidirler. Yerel yönetimler, kendi resmî yapılanmalarında gençliğin aktif olarak katılımını destekleyecek işbirliğini cesaretlendirmelidir.

Sağlık Siyaseti:

Gençler tarafından kullanılan tütün, alkol ve uyuşturucu maddelerin yarattığı tahribatla (Vandalizm) karşı karşıya kalan yerel yönetimler, gençlik organizasyonlarının ve sağlık hizmeti sunan kuruluşların temsilcileri ile birlikte çalışarak, bu tür problemlerden etkilenen gençlere yönelik önleyici ve iyileştirici stratejileri uygulayan organizasyonların liderleri, gönüllü çalışanları ve genç sosyal çalışanları için özel eğitim programları kadar yerel bilgi siyaseti ve danışmanlık hizmetlerini geliştirmeli ve desteklemelidir. Anne-baba ve öğretmenler zararlı alışkanlıkların önlenmesinde örnek olmalıdırlar. “Oğlum ben içiyorum (sigara veya alkol için) ama sen içme. Çünkü sağlığa zararlıdır” gibi sözlerin pratikte hiçbir geçerliliği bulunmamaktadır.

22

Bu değerlendirmeler, 1950 yılından beri üye olduğumuz, Avrupa Konseyinin, yerel yönetimlerin imzasına açtığı, Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılmalarına İlişkin Şartın özetlenmesi ve yorumlanmasına dayandırılmıştır; Türkçe metin için bkz. “Gözden Geçirilmiş Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılmalarına İlişkin Avrupa Şartı”, çev. Gökhan Tenikler; Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmalarında Avrupa Konseyi (2004); Edit. Zerrin Toprak, Hikmet Yavaş ve Mustafa Görün, İzmir. s. 254–271

Cinsel yollarla bulaşan hastalıklarda son zamanlarda görülen artış karşısında, kurumlar arası işbirliğinde, bilgilendirme kampanyaları ve gençlere yönelik koruyucu önlemleri yoğunlaştırmalıdır. Böylece toplum içinde, moral yargılamalara ve ayrımcılığa yer vermeyen sosyal ilişkileri doğuracak bir dayanışma ruhunun teşvik edilmesi sağlanacaktır. Gençler ile yerel gençlik örgütlerinin ve sağlık hizmeti sunan kuruluşların temsilcileri, bu bilgilendirme ve eylem programlarının planlanması ve uygulanması süreçlerine yoğun bir şekilde katılmalıdır.

Kentsel Çevre ve Yerleşim, Konut ve Ulaşım Politikaları:

Yüksek Öğretim Kurumları, yerel yönetimler; yerel ve bölgesel düzeyde seçilmiş temsilciler, ekonomik karar vericiler, dernek liderleri ve mimarlar ile birlikte oluşturulacak danışma mekanizmalarına gençleri daha yakından dahil edecek konut ve kentsel çevre politikalarını yürütmeli ve takip etmelidir. Konut ve/veya konut yenileme programlarının düzenlenmesi, kent sakinlerinin sosyal ve kültürler arası gerçekliklerini de göz önüne alan, birlikte çalışmalarını hazırlanacak olan bir kentsel çevre politikası geliştirmeye yönelik olmalıdır.

Gençlerin dolaşımı, zaten temel kullanıcısı oldukları kamusal ulaşımın kolay erişebilmelerine olanak tanınarak sağlanabilir. Bu dolaşım, tam bir vatandaş olma ve sosyal yaşama katılma konusunda vazgeçilemez bir unsur olmaktadır. Kırsal alanlarda, dolaşım ve ulaşım, sadece katılımı kolaylaştırmak için değil, yaşam kalitesi için de temel gerekliliklerdir. Bu nedenle, yerel ve bölgesel yönetimler, ulaşım hizmetlerinin (kamusal veya özel, bireysel veya kolektif) temininde kırsal girişimciliği teşvik etmelidir ve ulaşım araçlarının eksikliği nedeniyle ulaşımı kesintiye uğrayan genç grupların kırsal alanlardaki dolaşımını arttırmalıdır.

Gençlik İstihdamını Teşvik ve İşsizlikle Mücadele Politikası:

İşsiz gençler, çoğu kez toplumun uzağındadır. Bu nedenle yerel ve bölgesel yönetimler, genç işsizliğini azaltacak girişimleri desteklemeli ve politikalar geliştirmelidir.

Yerel yönetimlerle işbirliği içinde teknopark uygulamaları gibi, gençlere yönelik iş fırsatlarını geliştirme yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Özel sektörün topluma yönelik sorumlulukları konusu bugün uluslararası düzeyde önemsenen konulardandır. Toplumsal bir proje olarak, genç işsizliğinin nedenlerinin belirlenmesine yönelik olarak, yerel düzeydeki işverenler, ticaret birlikleri, eğitim ve istihdama yönelik idari birimler ile birlikte programlar yapmalı ve politikalar geliştirilmelidir. Gençlerin sosyal ekonomi, toplumsal yardımlaşma ve işbirliği girişimleriyle deneyim kazanması cesaretlendirilmelidir.

Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre İçin Bir Siyasa:

Yerel yönetimler giderek artan ve açıkça görülen bir çevre bozulmasıyla karşı karşıya kalmaktadır. Çevresel sorunların daha yüksek düzeyde fark edilebilmesi amacıyla, okullarda ve kurumlarda eğitime yönelik projelere mali destek sağlamalıdır. Kurumsal işbirliği ile eğitici çalışmalar yapılmalıdır. Geçmişte yapılan yanlışların ortaya çıkardığı sonuçlarla, gelecekte mücadele etmek zorunda kalacak kişilerin gençler olacağı bilincinden hareketle, yerel ve bölgesel yönetimler; gençlerin ve örgütlerinin dahil edileceği, sürdürülebilir kalkınma ve çevre korumayı özendirilecek aktiviteleri ve projeleri desteklemelidirler.

Şiddet ve Suçla Mücadeleye Yönelik Bir Siyasa:

Suç ve şiddetin mağdurları çoğu kez gençler olmaktadır ve söz konusu sorunlarla mücadeleye,

gençlerin doğrudan dahil edilmesi gerekliliği çağdaş bir toplumda kabul edilmektedir.

Yerel yönetimler ve ilgili kurumlar;

- Suç işlemiş veya suç işleme riski taşıyan gençlerle özellikle çalışmalıdır.
- Okullarda görülen her türlü şiddetin üstesinden gelmelidir. Bu çaba; eğitim kurumları, polis, öğretmenler, ebeveynler ve gençlerin kendileri gibi, konuyla ilgili olan tüm aktörlerin işbirliğinde gerçekleşebilir.
- Gençleri cinsel istismar, suiistimal veya her türlü kötü muameleden korumak ve mağdurlara yönelik gizli ve güvenilir danışma hizmetleriyle psikolojik ve maddi destek sağlamak için her türlü gayret gösterilmelidir. Kurumlar arası işbirliği bu çalışmalar için esastır.

Haklara ve Yasalara Erişmeye İlişkin Siyasa:

Toplumlar, birlikte yaşayabilmek amacıyla, herkesin saygı göstermek zorunda olduğu kurallara dayandırılmıştır. Demokratik toplumlarda, söz konusu kurallar, vatandaşlar tarafından seçilmiş temsilciler tarafından görüşülmekte ve kabul edilmekte, özellikle tüm bireylere hak ve ödevler yükleyen kanun metinlerinde açıkça ve belirgin bir biçimde ifade edilmektedir.

Söz konusu metinlerin sayıca artması, bunların bireysel olarak bilinmesi, uyulması ve uygulanmasını giderek daha zor bir hale getirmekte, böylece vatandaşlar arasında eşitsizlik yaratmaktadır. Bu olgu da doğal olarak gençler ile daha çok ilişkilidir. Yerel yönetimler ve kamu kurumlarının; gençlerin kendi haklarına ulaşmasını kolaylaştırmak için, özellikle okullarda, akran gruplarında ve danışma servislerindeki bilgilerin yayılmasıyla gençlerin bilgilerini geliştirmesini, gençlerin haklarının uygulanabilir hale getirilmesini sağlaması önemlidir.

Dolaşım ve Değişim Siyaseti:

Yerel yönetimler ve eğitim kurumları işbirliğinde; gençleri, organizasyonlarını ve okullarını, uluslararası kardeşlik aktivitelerine, tüm değişim programlarına ve Avrupa gençlerine yönelik, birlikte çalışma programlarına aktif bir şekilde katılmaları konusunda cesaretlendirmelidir. Yerel yönetimler, deneyimlerin aktarılması bağlamında, dil öğreniminin ve kültürler arası alışverişin geliştirilmesine yönelik olarak gençlere mali destek vermeye hazır olmalıdır. Yerel yönetimler, sınırötesi işbirliği ve kardeş kentler çalışmalarında, geliştirdikleri sosyal ve kültürel değişim programlarında gençlere de yer vermelidir.

Gönüllü Çalışmaları Üstlenmeleri ve Toplumsal Hedeflere Sahip Çıkma Konusunda Gençleri Cesaretlendirmek:

Gençler, gönüllü aktivitelere katılmaları konusunda desteklenmeli ve cesaretlendirilmelidir. Gençler, iş dünyasında ve eğitim hayatında bireysel olarak başarılı olma konusunda giderek artan bir baskı altında kaldıkları zaman, önemli olan gönüllülüğün tanınması ve geliştirilmesidir. Gençlere ait proje ve girişimlerin desteklenmesi gençlik organizasyonlarının teşvik edilmesi önemli çalışmalardır. Yerel Gündem 21 gibi oluşumlar, belediyeler kadar, kamu ve özel sektörde ve sivil örgütlerce desteklenmeli ve ortak projeler geliştirilmelidir.

Sivil Toplum Kuruluşları ve Siyasal Partilere Gençliğin Katılımı:

Herhangi bir ülkenin, bölgenin veya yerelin demokratik yaşamına katılım, birkaç yılda bir oy vermekten çok daha önemlidir. Sivil toplum örgütleri ve siyasal partilere katılımın önemi, bu örgütlerin, etkileyerek, karar vererek, faaliyetlerine katılarak ve sürdürülebilir kılarak kenttaşlığın güçlendirilmesine katkıda bulunabilme kapasitelerinin fark edilmesine dayandırılmıştır. Bu

nedenledir ki, gençlerin kendi toplumlarındaki sosyal yaşamına katılımının desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi çok önemlidir.

Yerel yönetimlere ilişkin projelerde, siyasal partiler ortaklığında partizan olmayan bir tavır içerisindeki çalışmalara gençlerin dahil edilmesi teşvik edilmeli ve partilere yönelik siyaset eğitimi gibi belirli konularda geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Medyada Gençlerin Katılımının Teşvik Edilmesi:

Gençler temel medya tüketicileri iken, bu alanda kendilerini ifade etmek için verilen olanakları artırarak ve medya tarafından sağlanan bilginin üretiminde yer alarak rol üstlenebilirler. Özellikle görsel medyanın hazırladığı programlarda, gençleri kendilerine ilişkin konularla ilgilenme sürecine katılımın sağlanması önemlidir. Yerel yönetimler eğitim programlarında olduğu gibi gençler için ve gençler tarafından geliştirilecek programların medyada işlenmesini (radyo, televizyon yazılı ve elektronik basın vb.) desteklemelidirler.

Gençlik konusunun normatif dayanağı incelendiğinde, yerel mevzuatta gençlik konusunun spor ile bağlantılı yer aldığı görülmektedir. Ancak yukarıda evrensel kabulün geldiği bakış açısı temelinde anlatıldığı gibi gençlik konusunun bir bütün olarak değerlendirmesi, bu konulara “genç ve top sahası” çerçevesi içinde bakılmaması gerektiği yönünde bir “farkındalık yaratılmaya” çalışılmıştır. Aşağıda gençlik ile yerel mevzuat²³ ilişkisi gösterilmiştir.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununda Gençlik ve Katılım:

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, “görüş alışverişi, kurumlar arası işbirliği” felsefesinin²⁴ öne çıktığı görülmektedir.

Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapacaktır. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır” değerlendirmesine yer verildiği açıkça görülmektedir. Belediyenin, gençlik ile ilgili çalışmaları değerlendirildiğinde, ihtisas komisyonları içinde zorunlu komisyon olarak gençlik komisyonu yer almasa da, belediyenin görev ve sorumlulukları içinde; gençlik ve spor hizmetlerinin geliştirilmesi (5393, md.14/a) konusunda amir hüküm bulunmaktadır.

2004 tarihli ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda Gençlik ve Katılım:

2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda, 5393 sayılı Belediye Kanununu ile getirilen katılımcı yaklaşımlar Büyükşehir ölçeğinde tekrarlamıştır. İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görevleri içinde, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; ihtisas komisyonları içinde de gençlik ve spor komisyonu zorunlu komisyon olarak belirtilmektedir (5216, md.15). Şüphesiz gençlik ile ilgili belediye ihtisas komisyonlarına özellikle eğitim kurumlarının seçilmiş “gençlik temsilcilerinin” çağrılması gerektiğini burada hatırlatmak yerinde olacaktır.

Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurumlar ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına

²³ Yorumlar için ayrıca bkz. Zerrin Toprak (2008); Yerel Yönetimler, İzmir, s.189-191

²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Zerrin Toprak “Belediye Örgütlenmesinde, Kent Siyasetinin Oluşturulmasında Toplumsal Sorumluluğun Normatif Temelleri ve Yapılabilir Kılma”, **Kamu Yönetiminden Planlamaya Yeniden Yapılanma Sempozyum Kitabı** (2006), İstanbul, s.104-109, 116-117

katılabilir ve görüş bildirebilir. Ayrıca komisyonların çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Belirtilen bu yapılanma bütünleşik çalışmalar için normatif alanı açmış bulunmaktadır.

2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda; İl özel idaresinin görev ve sorumluluklarına ilişkin olarak gençlik ve spor faaliyetlerine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkili(5302, md. 6/b) olduğu belirtilmiştir.

Kurumsal-toplumsal sorumluluk çalışmalarında demokratik katılımcı pratiklerin geliştirilmesi hemen her konuda önem kazanmaktadır. Gençlik, “sürdürülebilir toplum” yapılanmasında çok önemli bir aktördür. Belediye ve toplum işbirliğinde; üniversiteler, sivil toplum örgütleri, sendikalar, kamu meslek kuruluşları gibi bilgi, finans ve entelektüel kapasitede desteğinden, yukarıda belirtilen gençliğin tüm yönlerinin gelişmesi için birlikte ve bütünleşik yararlanılması günümüz devlet/toplum siyasasında öne çıkan konulardır. Belirtilen bu hususların sekteye uğramaması için gerek katkı verecek kuruluşların gerekse yerel yönetimler örgütlenmesinin gözden geçirilmesi öncelikli konulardandır. Yaşanabilir, sürdürülebilir kentler ve toplum için, “gençlik merkezli” disiplinler arası akademik ve sektörel işbirliği önem taşımaktadır. “Milletin bağrından temiz bir kuşak yetişiyor. Bu eseri ona bırakacağım ve gözüm arkada kalmayacak” diyen Mustafa Kemal Atatürk, Türk gençliğine her zaman için büyük güven duymuştur. Bu güven kuşkusuz eğitim ile yakından da ilişkilidir.

Gençlere yönelik sunulacak önerilerin temelinde iki temel yaklaşım mutlaka gözetilmelidir:

1. Gençlere yönelik sunulan hizmetlerde gençler arasında yaş, öğrenim durumu, beden bütünlüğü, ırk, dil, din, siyasi görüş, cinsel yönelim vb. nedenlerden ötürü ayrımcılık yapılmamalı; tüm gençlere eşit ve ihtiyaçları doğrultusunda değişen hizmetler sunulmalıdır.
2. Gençlere yönelik sunulan tüm hizmetlerde toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilmeli, genç kadınların eşit katılımını destekleyen uygulamalar geliştirilmelidir.

Öneriler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Üniversiteler, kent yaşamı içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bir fırsat olarak değerlendirilebildiğinde üniversiteler kent yaşamını olumlu bir yönde geliştirebilmektedir. Bu bağlamda üniversite yerleşkelerinin kent merkezlerinde olması gerekmektedir. Kent yaşamı dışında kurulan üniversitelerde öğrenim gören gençler kentsel yaşama yeterince katılamamakta, yaşamlarını kampüs içerisinde geçirmektedir. Bu durum aynı zamanda o kentin yerlileri ile üniversite gençleri arasında geliştirilecek ilişkileri de yavaşlatmaktadır. Büyükşehirlerde bu mümkün değildir. Kent yaşamına katılım için değişik sosyal, kültürel ve sanatsal aktivitelere yer vermek gerekmektedir.
- Üniversitelerin yerleşkeleri inşa edilirken, üniversitede eğitim görecek gençlerin temel gereksinimleri de gözetilmelidir. Üniversitelerin yakın çevresinde gençlerin barınma ihtiyacını karşılayacak yapılar bulunmalıdır. Yeni üniversiteler açılırken barınma ihtiyacına yönelik sistemler geliştirilmeli, mevcut üniversitelerin de bu olanakları geliştirilmelidir. Barınma imkânlarının çoğaltılması noktasında, özel ve sivil girişimler teşvik edilmeli kurulum ve işletme aşamalarında vergi teşviki sağlanmalıdır.
- Kent yaşamına katılım ile ilgili temel ihtiyaçlardan bir tanesi kent içerisinde ulaşım olanaklarıdır. Gençlerin kentsel yaşama katılımlarını sağlamak için ulaşım araçlarında gençlere özel bir ücretlendirme politikası geliştirilmelidir. Bu kapsamda mevcut olan öğrenci indirim, gençlik indirim olarak ve tüm ülkede geçerli olacak şekilde genişletilmeli

ve üniversite gençliği dışında kalan gençlik kesimi için özellikle 17–23 yaş aralığını kapsayan politikalar üretilmelidir. Ulaşımında sağlanacak kolaylıklar kent merkezi dışında yaşayan gençlerin, kentsel yaşama katılımlarını sağlayacaktır.

- Kent belleğini ve kentli yaşamı zenginleştiren kurumlar arasında kültür ve sanat merkezlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu kapsamda müzeler, ören yerleri, sanat merkezleri, tiyatrolar, sergiler ve kültür sanat festivalleri değerlendirilebilir. Kentlerde bulunan kültür/sanat merkezlerine ve etkinliklerine erişim tüm gençler için ücretsiz olmalıdır ya da gençlerin katılımını mümkün kılacak şekilde gençlere özel ücret politikaları geliştirilmelidir. Bu imkânlar sadece kamu kurumları tarafından değil, aynı zamanda özel kurumlar tarafından da sağlanmalıdır. Bu düzenlemeler, maddi imkânsızlıklar nedeni ile kent içerisinde bu kapsamdaki hizmetlerden yararlanamayan gençler için bir fırsat olacaktır.
- Kentlerde ağırlıklı nüfusu oluşturan gençler, kendileri ve çevreleri ile ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirebilir, bunları hayata geçirebilirler. Bu doğrultuda, gençlik katılımını gerçek anlamıyla sağlayan örgütlere destek verilmelidir. Kentleşme ve kentlilik bilincini geliştirme vizyonu ile örgütlenmiş ya da proje yürüten ve belirli kriterleri sağlayan gençlik örgütlerine bürokratik ve finansal destek sağlanmalıdır. Bu noktada, destek sağlanacak gençlik örgütlerinin belirli kriterleri olması gerekmektedir. İlgili örgütlerin kriterleri arasında;
 - Gençlik örgütü olmasının yanı sıra, gençlerin katılımını gerçek anlamda sağlayan ve karar alma süreçlerinde gençlerin etkili şekilde yer almasını sağlayan yapıları olması,
 - Mevcut kaynağının ağırlıklı kısmının gençleri güçlendiren faaliyetlere ayrılıyor olması,
 - Hiçbir ideolojik, dinî, siyasi eğilimin taraftarı olmaması ya da bu eğilimlerin bir uzantısı şeklinde etkinlik göstermemesi,
 - Kaynak politikalarının ve gelir/gider kalemlerinin herkese açık ve şeffaf olması ve hesap verebilir olması mutlaka yer almalıdır.
- Gençlerin kamusal alanda temsiliyetlerinin artması ve kent yaşamına katılımlarının sağlanması için gençlerin bizzat kendilerinin, kendileri için yapmak istedikleri etkinlikler için mekânlar yaratılmalıdır. Bu doğrultuda yukarıda belirtilen kriterler gözetilerek sivil toplum kuruluşları tarafından koordine edilen gençlik merkezleri desteklenmelidir. Böylece gençlerin kendilerin özgürce ifade edebilecekleri fiziksel mekânlar yaratılmış olacaktır.
- Gençler arasında işsizlik oranı çok yüksektir. TÜİK'in açıkladığı veriler genç işsizlerin de büyük bir hızla arttığını ortaya koymuştur. Türkiye genelinde genç işsiz oranı 2007 Kasım'daki yüzde 20'den 2008 Kasım'da yüzde 23,9'a yükselmiştir. Bundan daha dikkat çekici bir gelişme ise kentlerde yaşanmıştır. Aynı dönemde kentlerde yaşayan genç işsizlerin oranı yüzde 21,6'dan yüzde 25,5'e yükselmiş, kentlerde her dört gençten birinin işsiz olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde kırsal kesimde de yüzde 17 olan genç işsiz oranı yüzde 21,2'ye çıkmıştır.²⁵ Bu nedenle, gençlerin işgücüne katılımlarını teşvik eden politikalar geliştirilmelidir. Bu kapsamda genç işsizliğinin azaltmaya yönelik proje fonları oluşturulmalı, genç girişimcileri destekleme programları geliştirilmeli, staj programları ve meslekî eğitim programları uygulanmalı, bünyelerinde meslek okulları kuran fabrikalara özel vergi teşviki sağlanmalıdır.
- Genel toplum sağlığını olumsuz etkileyen cinsel yolla bulaşan hastalıklar, tütün, alkol ve uyuşturucu kullanımı ve benzeri konularla ilgili risk altında olan gruplar arasında gençler bulunmaktadır. Bu olumsuz etkileri ortadan kaldırmaya ve bu alanda hizmet almak isteyen

gençlere yönelik gençlerin özel hayatının gizliliğini güvence altına alan genç dostu sapık ve danışma hizmetlerine dair politikalar geliştirilmelidir.

- Biçimsel olmayan eğitim ve deneyimsel öğrenme modeline dayanan yenilikçi öğrenme modelleri gençlik alanında önemli bir yere sahiptir. Bu model biçimsel eğitimden (örgün eğitim) farklı olarak eğitmen ve katılımcılar arasındaki ilişki üzerinden kurulmuştur. Bu süreçte örgün eğitimde yer alan öğretmen ve öğrenci kavramları yerlerini katılımcı ve eğitime bıraktığı gibi karne veya diploma da yerini sertifikaya devretmektedir. Deneyimsel öğrenme modelinde dayatmacı, keskin ve katı doğrular yerine, katılımcılar onlara sunulan yöntemleri deneyimleyerek ve eğitmenlerin yol göstericiliğinde çözümlenmektedirler.
- Eğitimlerin tasarımında bir diğer önemli tercih akran eğitimi yöntemini uygulamaktır. Akran Eğitimi yönteminde katılımcıların kendilerini ifade etmeleri ve fikirlerini savunmaları, tartışmaları için gerekli platformlar sağlanmaktadır. Bu sayede katılımcılar birbirlerinden öğrenebildikleri gibi eğitmenlerden de yardım alarak kendi doğrularını oluşturabilmektedirler. Bu eğitimler temelde doğruları doğrudan anlatmayı reddetmekle kalmamakta, aksine gençlerin kendi davranış ve düşünce kültürlerini oluşturmalarını sağlamaktadır. Bu doğrultuda, kentlilik bilincinin geliştirilmesi kapsamında mevcut eğitim programlarının yanı sıra biçimsel olmayan eğitim ve akran eğitimi yönetimi çerçevesinde eğitim programları geliştirilmelidir.

Yaşlılar-Kıdemli Hemşehriler

Atatürk'ün dediği gibi; "Bir milletin yaşlı vatandaşlarına ve emeklilerine karşı tutumu; o milletin yaşama kudretinin en önemli kıstasıdır. Geçmişte çok güçlüyken, tüm gücüyle çalışmış olanlara karşı minnet hissi duymayan bir milletin, geleceğe güvenle bakmaya hakkı yoktur".

Hem birey hem de toplum için birincil sosyalleşme alanı olan aile, günümüzde kentleşmenin hızlanması ile birlikte geleneksel büyük aile tipinden çekirdek aile tipine dönüşmeye başlamıştır. Çekirdek ailelerin çoğunlukta yer alması, geleneksel değerlerimizdeki değişimler ve bilimsel buluşlarla insan ömrünün uzaması ve sayıca yaşlı nüfusun artması yaşlılığın bir sosyal sorun olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Yaşlanma olgusu patolojik, fizyolojik, psiko-sosyal değişimlerden kaynaklanan özel yaklaşımlara gereksinimleri ortaya çıkartır. Bireylerin sosyo-ekonomik koşulları, yaşam alışkanlıkları, iş ve sosyal yaşama katılım yetersizlikleri toplumsal sorunlar olarak, değerlendirilmesi gereken olguları ortaya koyar. Yaşlıların gereksinimleri, yaşam çevrelerine yönelik beklentileri, yaşlanma ile ortaya çıkan yetersizlikler ile değişim göstermektedir. Bu doğrultuda yaşlı ve özel ilgi gerektiren tüm grupları göz önünde bulunduran politika ve stratejilerin geliştirilmesi gereklidir.

Yaşanabilir mekânsal çevreler oluşturarak uygun, konforlu ve güvenli bir yaşam ortamı sunmak özellikle yaşlı ve engelli bireyler için önem taşır. Evrensel tasarım kriterlerinin kente yönelik stratejilerde dikkate alınması sağlıklı kentlerin oluşturularak, sürdürülmesinde etkindir. Sağlıklı kent oluşumu ile oluşan mekânsal çevreler gerekentin kıdemli hemşehrileri ve gerekse tüm kullanıcıları için kaliteli yaşam ortamları sunacaktır. Ayrıca kente gelir sağlayan turizm faktöründe de avantaja dönüşecektir. Turizmde yaşlı ve engelli nüfusun payı da düşünüldüğünde önemli bir girdi olarak değerlendirilebilir.

Kamuya açık mekânlarda, özellikle ulaşılabilirlik kavramı önem taşır. Engelsiz kent oluşturmak

kıdemli hemşehriler için önemli bir olgudur. Bu olgu aynı zamanda tüm kent kullanıcıları için güvenli ve kaliteli bir mekânsal çevre sunacaktır. Bu nedenle, kentlerdeki altyapıların ve aktivitelerin çocuklardan yaşlılara kadar kentin barındırdığı bütün grupların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Kentler, sosyal hayatın gereksindiği kuralları içermektedir. Özellikle; kentleşme, yerinden yönetim ve küreselleşme bağlamında, yaşlılarımızın kentsel servislerden yararlanmasının artırılması önemli bir unsurdur. Kentlerde; kadınların, gençlerin, engellilerin, yaşlıların ve çocukların beraberce yaşadıkları mekânların oluşturulması ve geliştirilmesi kendini o kente ait ve güvende hisseden, geleceğe umutla bakan bireylerin var olmasında önemli bir etmendir. Bu nedenle, kentlerdeki altyapıların ve aktivitelerin çocuklardan yaşlılara kadar kentin barındırdığı bütün grupların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Modernist ekonomik kalkınma hedefleri doğrultusunda gerçekleşen kentsel mekân üretiminin, yaş dönemleri bağlamında hedef kitlesini erişkin bireyler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, yaşlılık dönemini yaşayan bireylerin talep ve gereksinimleri, mekân üretim sürecinde göz ardı edilmektedir. Bu durum, yaşlıların, yaşlanmalarına paralel ortaya çıkanlara ek, kentsel mekânın kendilerine göre kurgulanmamış olmasından kaynaklı sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır.²⁶ Yaşlılar için, güvende olduklarını hissettikleri mekânlarda yaşamak çok önemlidir. Ülkemizde planlar yapılırken, yaşlılarla kent ilişkisi sadece huzurevlerinin yer seçimi kararından oluşmaktadır.

Ayrıca ulaşım ile ilgili sorunlar, yaşlıların temel kentsel servislere erişmesinde ve kentteki çeşitli faaliyetlere katılmasında engel teşkil etmektedir. En temel kentli ve yaşam haklarından biri olan engellenmeden, yavaşlatılmadan ve geciktirilmeden “yürümek hakkı”nın özellikle dezavantajlı gruplar olan yaşlı ve engeller için de geçerli olduğu unutulmamalıdır. Yaşlıların erişimi ve hareketleri; merdiven inme-çıkma, yer altındaki kapalı mekânlara zorla yönlendirilme ile zorlaştırılmamalı, yolları uzatılmamalı, geciktirilmemeli ve kısıtlamalar getirilmemelidir.

Yaşlı kentlilerin kentlerine ait olduklarını hissetmeleri, sosyal bir dışlanma yaşamamaları, güvende olduklarını hissetmeleri yetiştirecekleri bireylerin daha sağlıklı ve kentlerini sahiplenen kentliler olmasını sağlamakta önemli bir adımdır.

Kentte yaşayan kıdemli hemşehrilerin yaşama aktif olarak katılımlarını farklı yaş grupları ile birlikte sağlayan etkinliklerin geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler gereklidir. Yerel yönetimlerin, özellikle mahalle ölçeğinde bu tür etkinliklere yer vermesi uygun olabilir. Bakım gereksinimi olan yaşlılar için farklı programlar içeren ve kaliteli mekânlar sunan kurumsal yapılanmalara yönelmek gerekmektedir. Sürekli bakım ve geçici bakım türleri içinde çeşitlenmelere gidilebilir. Ayrıca yaşlıların katılacağı rekreatif programlar bu bireyleri aktif kılacaktır.

Engelli Gruplar

Ülkemizde engellilerimizin sayısı artmaktadır. Kentte yaşayan engellilerin de, kentlerde yaşayan ve engeli bulunmayan bireyler kadar kenti eşit derecede kullanma ve yararlanma hakkı olduğu bir gerçektir.

Ancak engelliler de diğer bir dezavantajlı grup olan yaşlılar gibi kentle ilgili benzer sorunları yaşamaktadırlar. Günümüzde mevcut kentlerin çoğunda var olan sağlıksız ve plansız kentleşme, bağımsız bir şekilde çoğu zaman hareket edemeyen engelli bireylerin hareket

alanlarını iyice kaybettirmektedir. Yolların ve kaldırımların engelli bireyler için uygun bir şekilde tasarlanmaması ve kent içindeki birçok alanın da bu bireyler için uygun olmaması en büyük sorun alanlarından²⁷ Büyük kentlerde ulaşım zorlukları yaşayan engelli vatandaşlarımızın, sanki ulaşımını kolaylaştırıyormuş gibi, özellikle deprem, su baskını vb doğal afet kaynaklı kriz yaşanabilecek riskli alanlarda yeraltı ulaşımına yönlendirilmesi ayrıca trajik bir tercih olarak öne çıkmaktadır.

Ülkemizde, bazı Kanunlarda ve standartlarda engellilerin kent yaşamında dışlanmışlık hissine kapılmamaları için sosyo-mekânsal içerikli hükümler yer almaktadır. 3194 sayılı İmar Kanununun Ek-1. maddesi, 01.07.2005 tarihinde kabul edilen 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 2. ve 3. maddesi, ülkemizin 1992 yılında kabul ettiği Avrupa Kentsel Şartının bazı ilkeleri, Nisan 1991 de yayımlanmış olan, TS 9111: Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları, TS 12576: Şehir İçi Yollar-Özürlü ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemlerin Tasarım Kuralları, TS 12460: Şehir-İçi Yollar, Raylı Taşıma Sistemleri Bölüm 5: Özürlü ve Yaşlılar için Tesislerde Tasarım Kuralları bunlardan en önemlileridir.

Kentsel mekânda engellilerle ilgili var olan problemlerin yanı sıra, engelliler diğer kentli bireyler tarafından olumsuz davranışlarla karşılaşmakta ve önyargı ile yaklaşılmaktadırlar. Bu gibi durumlarda engelliler dışlanmışlık duygusuna kapılmakta ve sosyalleşme problemi yaşamaktadırlar. Ayrıca, sosyo-mekânsal elverişsizliklerden dolayı yüksek eğitimlerini çoğunlukla tamamlayamamakta ve sonucunda da iş bulma konusunda sorunlarla yüz yüze kalmakta ve istihdama katılımları düşük olduğu için kendilerini yetersiz olarak görmeye başlamaktadırlar. Bu durumda engelli olmayanlar ile aralarında daha fazla farklılık olduğunu hissettirmektedir.

Kentlerimizin üst yapı donatımlarından engelli veya engelli olmayan bireylerin eşit derecede yararlanması için bütünlük mekânsal tasarım ve ulaşım politikaları oluşturulmalıdır. Engelli istihdamının artırılması kent hayatında görünürlülüğü de artıracaktır. Kentte yaşayanlara birlikte yaşamının gerektirdiği ve ilgi gruplarının sorunlarına ilişkin farkındalık eğitimlerinin verilmesi, mevzuatın ortaya koyduğu hükümlerin de sahiplenip uygulanabilirliğini sağlayacak bir değişim yaratacaktır. Karşılıklı olarak, engelli bireyler de kente sahip çıkma duygusunu paylaşarak, dışlanmışlık hissine kapılmayacaklardır.

2.2.4 Kültürel Çeşitlilik

Kentsel birlikteliği etkileyen en önemli husus nüfus hareketliliğidir. Büyük nüfus hareketleri olarak tanımlanabilen ve kentlilik bilincini etkileyen göçleri, sadece kırdan kente yurt içi göçlerle de sınırlandırmamak gerekmektedir. Yurt dışından gelen soydaş göçleri (Türk soylu yabancılar), Avrupa kökenli yabancı göçleri gibi nedeni ve profili farklı olan göçler de yeni gelinen yerleşim birimlerinde çok çeşitli sosyo-kültürel farklılıklar ve kendi içinde sorunlar yaratmaktadır.

Göçler; ister iş bulma, ister emekliliğinde daha rahat yaşam koşullarına erişme amaçlı olsun, farklı kültürlerin yakınlaşması ve sosyo-kültürel ilişkilerle farklı dinî inanışlara sahip bireylerin birbirleriyle irtibat kurması kolaylaşmaktadır. Kültürel ilişkiler ve dinler arası diyalog, üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi organlarında da çeşitli vesilelerle dile getirilmektedir. İnsanların kültürel kimlikleri altında yatan iki bağımsız boyut olduğu iddia edilmektedir. İnsanlar hangi derecede kalıtsal kültür ve kimliğini sürdürmek istemektedir ve hangi derecede toplumla ilişkisini sağlamaya çalışmaktadır.

Avrupa Konseyi açısından farklı kültür ve etnik grupların bir mekânda huzurlu yaşamaları ve kamusal hayata katımları çok önemsenmektedir. Yerelde bütünleşme (local integration); “nitelikli eğitim, sosyal alanda örgütlenme ve kuruluşların karşılıklı kültürel açılımları” temelinde ve karşılıklı etkileşim ağında “katılım” bağlantılarını kuran bir dizi siyasa ile birlikte değerlendirilmektedir²⁸. Özellikle yabancı yerleşiklerin yerel halk ile birlikte yönetime katılım ve siyasi mekanizmaları kullanabilme koşullarının geliştirildiği bir ortamda mekânın barınma amaçlı kullanımındaki tercihler de birlikteliği etkilemektedir. Kamusal yaşantının dinamiklerini oluşturan sosyo-kültürel faaliyetler yönüyle sivil toplum örgütlerine katılma gibi modern hayatın gereklerine uyma yanında, konut ve barınma koşullarının mekânda biçimlenmesi, katılımın önemli temel göstergeleridir.

Yeni gelişlerle kentlerin mekânsal ve kültürel etkilenmesi açıkça görülmektedir. Bunlardan en önemlisi de yeni gelenlerin toplumun bütününden ayrı bir bakıma kapalı siteler (gated communities) oluşturmalarıdır. Bu siteler toplumsal ayrılmaya yol açtığı için eleştirilmektedir. Diğer yönüyle sivil toplum modeli olarak pazarlanan bu yerleşimler, böyle bir iddianın tam aksine herhangi bir sivil toplumun gelişmesini engelleyecek prensipler üzerine kurulmaktadır. Demokrasi ve sivil toplum en basit anlamı ile farklılıkların bir arada yaşanması olduğu halde, bu tür yerleşimler yeni ortaya çıkan aslında “kentsel ayrışma mekânları” olarak görülmelidir²⁹.

2.2.4.1 Kültürel Mirasın Bütünlüğü

Bireylerde kentlilik bilincinin geliştirilmesi bir dizi sosyal ve ekonomik etmene bağlıdır. Bununla birlikte içinde yaşanan yapılaşmış çevrenin sunuları da bu bilincin artmasına veya eksilmesine yol açan somut verilerdendir.

Kentli olmanın farkında olmak sosyo-kültürel bir olgudur ve toplumu biçimlendiren tüm yönleriyle birlikte, yaşanan çevreye yansır. Bu itibarla, iki boyutlu sanatlardan mimariye kadar bütün tasarım eylemleri, toplumu oluşturan bireylerin bakış açılarını, beğeni yargılarını, düşünce biçimlerini, teknolojik gelişmelerini kısaca, içinde yaşadıkları dönemlerin dünya görüşünü yansıtır. Bu nedenle, yapılaşmış çevre toplumsal varoluşun fiziki yansımasıdır. Buna dayanarak, tarih içinde her uygarlığın kendi şartları ve gereksinimleri içinde biçimlenen ve içinde bulunulan coğrafyaya bağlı olarak ortaya çıkan bir yapılaşma kültürü vardır. Tarih içinde ortaya çıkan yapılaşma üsluplarındaki farklılaşma toplumsal belleğin önemli ve elle tutulur bir parçasıdır. Bu süreçte şekillenen somut kültürel miras, kentlilik bilincinin oluşmasında çok önemli bir yeri olan “kenti benimseme duygusu”nu oluşturur. Yaşadığı fizik mekânın özelliklerini algılayabilen birey belli bir “farkındalık” düzeyi geliştirir ki, bu durum o yere ait olma, kentli olmanın farkında olma kavramlarının pekiştirilmesinde önemli bir girdi olarak yer alır.

Bir kenti fiziksel bir mekân olarak tanımlamanın yöntemi o kenti oluşturan yerleşimin biçimi, yapıları, ulaşım arterleri ve açık alanlarının özelliklerini belirlemekle doğrudan ilişkilidir. İster içinde bulunulan çağdaş döneme ait, ister önceki dönemlerde inşa edilmiş olsun oluşturdukları dönemin özelliklerini yansıtan ve kullanıcılarının ortak beğenisinin ürünü olan yapı ve yapıtlar, o kenti oluşturan fizikî mekânların kurucu kentsel unsurlarıdır. Sadece bu nedene dayanarak, toplumsal belleği oluşturdukları için korunmaya değerlerdir.

Somut kültürel miras, iletişim ve etkileşimin bütün dünyayı kapsadığı çağdaş ortamda giderek artan “aynılaşma” tehlikesi karşısında, bireyin kendi varlığını anlaması, mekânsal farkındalığın

28 Council of Europe Publishing, *Foreigners' Integration and Participation in European Cities*, 15-16 September 2003, Studies and texts no: 90, Strasbourg, 2004.
29 Kaya, S.İ., (2007), “Kapalı Siteler ve Yabancılar”, Yerel Gündem 21 İşbirliğinde Türkiye Doğumlu Olmayan Yerleşik Yabancılar; Toprak, Z, Kaya.S. İ ve Teknikler, G. (edit), İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, s.29

korunması bağlamında önemli bir araç, bir kaynaktır.³⁰ Bir kente kimliğini kazandıran somut kültürel miras/ kültür varlıkları, buldukları mekânı biçimlendiren mimari özellikleriyle, diğerlerinden veya benzerlerinden ayırtılabilmeyi sağlarlar. Bu türden özenle biçimlendirilmiş ve korunmuş eserler giderek toplumsal benliğin bir yansıması ve gurur kaynağı haline gelirler. Kültürel mirasın farkında olan toplumlar, kültür zenginliklerini özenle koruyan, ait oldukları mekânları gözetken ve geleceğe aktarma bilinci gelişmiş bireylerden oluşurlar.

Kültür varlıklarının korunması toplumsal aidiyeti güçlendirdiği kadar geleceği yapılandırmada yaratıcı düşüncenin geliştirildiği bir ortam da oluşturur. İçinde bulunulan süreçte de kentli olma bilincini artırır. Somut kültürel miras toplumsal belleğin bir unsuru olarak, fiziki çevrede toplumsal anıların yansıtıldığı ve paylaşıldığı mimari, iç ve dış mekân düzenleme ile toplumun geçmişi ile geleceğe dönük yüzü arasında bir bağ oluşturur. II. Dünya Savaşı sonrasında Varşova'da yaşananlar bunun önemli bir örneğidir. Anıt nitelikli yapıları kadar sivil mimarlık örnekleri de ağır hasar gören Varşova'da çözülen kentleşme bilincinin, toplumsal moral değerlerin yitiminin ortadan kaldırılması amacıyla, kent elde kalabilen tüm belgelere dayanarak, savaş öncesi haliyle yeniden inşa edilmiştir.³¹ Somut kültürel miras kentli olma bilincinin yaratılması ve yaygınlaştırılması kadar toplumun yaşadığı çevreye değer vermesine ve statükoculuğa kaçmadan koruyucu olma duygusunun geliştirilmesini de sağlamaktadır.

Tasarım alanında yaratıcı düşünce yoktan var edilen bir eylem değildir. Her toplum kendisinden önceki kültürlerin yaratılarını günün koşullarına göre yeniden biçimlendirmeyi becermesi, değişen koşullara uygun yeni çözümler getirmeyi bilmesi ile diğerlerinden ayrılır. Bu anlamda her yeni tasarım eskinin yeniden yorumlanmasıdır. Tarihte yaşanan tüm mimari üsluplar kendilerinden önceki yaratıların esasları üzerine kurulur ve yaratıcılarının nitelikleri doğrultusunda onlardan farklılaşırlar. Bu bağlamda kentler sahip oldukları kültür varlıkları ile tanımlanırlar Nasıl ki İstanbul camileri, Ankara Anıtkabir'i, Paris Eiffel Kulesi, New York Özgürlük Anıtı ile simgeleniyorsa her ölçekte kent de özgün bir mimari ögesi veya mekânsal düzenlemesi ile öne çıkar.

Kültür varlıkları tarihsel geçmişleri, nitelikleri ve boyutlarıyla çok mütevazı ölçülerde de olabilirler. Bir kentin geçmişi ile ilgili olan ve eser değeri taşıyan her kültür varlığı korumaya değerdir. Zamanda eskime kültürel mirasın korunmasında bir ölçüt olarak ele alınamaz.³² Her toplumun kültürel özelliklerini yansıtan yapı ve yapıtlar, kentlilik bilincini oluşturmada yapım tarihine bakılmaksızın değerlendirilirler. Geçmişin izlerini taşıyan tüm eserler insanlığın ortak mirası olarak koruma altına alınmaktadır. Eserlerin nitelikleri, yapım tarihleri ve hangi uygarlıkların yaratıları oldukları önem taşımaz. Ülkemizde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca 19. yüzyıl sonuna kadar yapılmış olan tüm eserler koruma kapsamındadır. Ancak, kentlilik bilinci zaman ve mekân ile sınırlı değildir. Bu nedenle, içinde bulunulan dönem de dahil olmak üzere toplumsal benliği ve belleği ilgilendiren tüm kültür varlıkları korunmak ve geleceğe iletilmek zorundadır.

Bu açıdan gelişmiş ülkelerinin güncel koruma ajandaları 20. yüzyıl kentlerini oluşturan ve kentleri biçimlendiren nitelikli yapıların, kentsel dokuların korunması konuları üzerinde yoğunlaşmaktadır.³³ Henüz toplumumuzun genel kabulleri içinde açık bir biçimde yer almasa bile 20. yüzyıla ait yapı ve mekânlar yakın geçmişin bir tanığı olarak kentlilik bilincinin oluşturulmasında önemli bir yer tutmaktadırlar.

30 Avrupa Komisyonu, Toplum için Kültürel Mirasın Değeri Çerçevesinde Değerlendirme Raporu, 2002, 1. baskı, 1. baskı, s. 7

31 A. Kotanska, A. Topolska, Warsaw Past and Present, 2003, Warsaw, Poland, s.7-8

32 G. Tankut, "Koruma Siyasal Bir Silahtır", Planlama, 2004/2, Ankara, s. 13

33 H.A.J. Henket, "Docomomo", Twentieth Century Architectural Heritage: Strategies for Conservation and Promotion, 1994, Netherlands, s.79

Ülkemiz bulunduğu coğrafya itibarıyla 8.000 yıllık bir yapılaşma tarihine sahiptir. Türkiye için hemen her çağdaş kentsel yerleşmede zaman ve eser çeşitliliği üzerine kurulu olan kültürel zenginlik kentlilik bilincinin oluşturulması için önemli bir veridir. Bunlardan büyük çoğunluğu ile birlikte yaşanmaktadır. Bazıları halen kullanılmaya devam edilen yapılar ve mekânlardır. Türkiye’de kentlerin büyük çoğunluğu kültür katmanlarının üst üste birikmesi ile oluşmuş önceki uygarlıkların kalıntıları üzerinde gelişmişlerdir. Bu nedenle hemen her kentin bir bölümü arkeolojik buluntular üzerinde yer almaktadır.³⁴ Altyapı da dahil olmak üzere birçok imar faaliyeti sırasında bu türden somut kültürel miras ürünleri ile karşılaşılması kaçınılmazdır. Bu bağlamda kent içi arkeolojik alanlar / “kentsel arkeoloji” toplumsal belleğin kazanılmasında, kentlilik bilincinin oluşturulmasında üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Yerleşik düzende olmak yaşanan ortamı benimseme duygusu da yaratır. Tanıdık mekânlar, mahalleler giderek semtler o yere ait anıların devamlılığını sağlama isteği kentsel korumanın da dayanakları arasındadır. Bu nedenle günümüzde kentsel koruma konusunda başarılı olan ülkelerdeki uygulamalar “bütünleşik/bütüncül” koruma şeklinde gerçekleştirilmektedir. Tekil anıtların korunması yerine o anıtları tamamlayan, bir bütün olarak algılanmalarını sağlayan kent parçalarının korunması esas alınmaktadır. Toplumsal belleğin de korunmasını hedef alan bu tutum, o yere ait olma, geçmişi ile bağ kurma, yaşanan yerdeki insan ilişkilerini sıkılaştırarak yalnızlık / izole olma ve itilmişlik duygularını yenme gibi tavırları da desteklemekte, güçlendirmektedir. Bu ilişkiler karşılıklı olarak yaşanan yerin özenle korunması ve sürdürülebilirliğini sağlamakta, eskiyerek toplumsal çöküntü alanlarına dönen korunması gerekli kent parçaları yaşayan kente eklenerek organizmanın bütünleşmiş bir parçasını oluşturmaktadırlar. Yükselen kentlilik bilinci kentsel kalitenin artması yönünde bir ivme kazanmaktadır.

Bakımsızlık ve terk edilmişlik nedeniyle kentsel çöküntü alanlarına dönen tarihi kent parçaları bu halleriyle toplumsal belleğin de kaybedildiği yerlerdir çünkü bu alanların özgün sahipleri daha iyi kentsel koşullar sağlayan yerlerde yaşamayı tercih etmekte, yerlerini ise daha alt gelir gruplarından ve bu alanlarla duygusal bir bağı olmayan yenileri ile değiştirmektedirler. Sonuç bir kısır döngüye dönüşmekte daha fazla çöküntü alanı, daha fazla yoksulluk ve daha az sahiplenme ile karşılaşmakta, kentlilik bilinci giderek zayıflamakta ve kaybolmaktadır.

Kentlilik bilincinin oluşmasında yaşayarak, görerek öğrenme de önemli bir yer tutmaktadır. Korunarak onarılan ve gereğinde bu kentsel dokuya uygun biçimde yenilenen kentler veya kent parçaları kente kimliğini kazandıran, kentliye farklılığını anlatan yerleşimler veya bölgeler haline gelmektedirler. Bu aşamada “kentsel tasarım” konusu da kentsel korumanın ayrılmaz bir parçasıdır.³⁵ İnsan ölçeğine uygun yerleşimlerin yeni kent buluşma mekânları ile bütünleşmesi, kaliteli bir yeni mimari ile desteklenmesi toplumsal gerilimin azalmasına, ortak paydalarda buluşulmasına olanak sağlamaktadır. Çevresel mekân kalitesi yüksek ortamlar, bulunulan yere özenmeyi beraberinde getirmekte, gerekli hijyen (sağlığa uygunluk) koşullarından estetik kalitenin yükselmesine uzanan topyekûn bir kentsel kalite yükseltilmesi sonucuna ulaşılmaktadır. Daha iyi bir yaşam çevresi yaşanan yerleşimi daha fazla benimsemeye, ona sahip çıkmaya uzanmakta, kentsel yaşam kalitesi yükselmektedir.

Sonuç olarak kültürel miras bilincinin yaratılması bireylerde kentlilik bilincinin geliştirilmesi anlamını taşımaktadır. Bu bilinç sadece sosyal içerikli konularla değil görsel ortamların düzeltilmesi ile de oluşur. İnsan hayatına önem verildiğini belli eden bakımlı, kent mobilyası ve sanat ürünleri ile bezeli, kültür varlıkları onarılarak kentli belleğini sürdürmeye yardımcı olan kentsel dokulara sahip bir fiziki çevre, sessiz bir görsel eğitimin parçasıdır.

34 Z. Özcan, “Planlamada Disiplinler arası İlişkiler ve Kentsel Arkeolojinin Yeri” G.Ü. Müh. Mim. Fak. Dergisi, 2006, Ankara, s.683
35 B. Günay, Urban Design is a Public Policy, 1999, Ankara, s.32

2.2.4.2 Kentin Ortak Belleğinin Korunması ve Geliştirilmesi

Kentler, çoğu zaman sosyal ve politik egemenlik biçimlerinin etkili bir biçimde yansıdığı güçlü ya da zayıf, sistemli ya da dağınık, bütünsel ya da bölümsel bir belleğe sahip olan, ortak yaşam kurallarını bu bellek kapsamında oluşturan toplumsal organizmalardır.

Kentsel belleğin oluşması, korunması ve geliştirilmesi, kentli kişiler, kurumlar ve bir bütün olarak kent ölçeğinde yürütülen bir kayıt, kayıt-koruma ve kayıt-değerlendirme (bilimsel araştırma) sisteminin ne ölçüde var olduğuna bağlıdır.

Birçok kentimiz, Anadolu'nun insanlığın en eski toplu yerleşimlerden bir bölümüne evsahipliği yapmış olmasının sonucu olarak, antik döneme, hatta daha da öncelere uzanan bir geçmişe sahiptir. Bununla birlikte, sözkonusu kentler, her şeyden önce, Roma döneminden bu yana, kısa aralar dışında, büyük merkezi devletlerin yönetimi altında kaldıkları için, kent - devletlerin uzun egemenlik dönemlerine sahne olmuş ve / veya demokratikleşme süreci ile yerel yönetimlerin ağırlığını (yeniden) oluşturmuş ülkelere göre, ülkemizde kentsel kimlik ve bellek hayli arka planda kalmıştır.

2.0.0.0.1 Kentsel Bilgi-Belge Kaynakları ve Koleksiyonlar

Osmanlı ve öncesindeki merkezi devletlerin, kendi yönetim yapılarının ihtiyaçları için hayli gerçekleştirdikleri kayıt sistemlerinin hayli ayrıntılı bilgileri kapsadığı söylenebilir. Yine de, bu bilgilerin büyük bir bölümünün zamanımıza ulaşmamış olması, ulaşanların özellikle Latin alfabesine geçiş ve dildeki hızlı dönüşümle ancak uzmanlar tarafından kullanılabilmesi ve bu alanlarda -özellikle yurtiçinde- uluslararası standartlarda yürütülen araştırma sayısının azlığı kent bilgi ve belgelerinin bilinirliğini ve kullanılabilirliği çok önemli oranda sınırlamıştır.

Cumhuriyete geçişte kapatılan tekke – zaviyeler ile sıkı bir devlet kontrolüne alınan vakıflardaki kayıt ve malzemelerin önemli bir bölümünün, ya hemen o dönemlerde, ya da daha sonra tahrip olması yerel bilgi ve belgenin önemli bir temelini zayıflatmıştır. Önce Türk Ocakları ve daha sonra Halkevleri içinde yürütülen müzecilik ve folklor derleme çalışmalarının bu kuruluşların kapatılmasıyla doğan boşlukta kaybolması ve da tahrip edilmesi ise Erken Cumhuriyet döneminin önemli bir belgeleme şansının yitirilmesine yol açmıştır.

Ülkemizde beklenin aksine, ulus-devleti kurma faaliyetinin bir uzantısı olarak daha ilk yıllarda oluşturulması beklenen Milli Kütüphane ve benzeri merkezi kurumların ancak II. Dünya Savaşı ertesinde kurulabildiği koşullarda, il (ya da belediye) kütüphane ve arşivlerinin yaygınlaşması, genellikle daha da geç bir tarihte gerçekleşebilmiştir. Ne var ki, genellikle küçük çaplı ve yetersiz donanımlı olan bu kuruluşlar bile hızla işlev değiştirip giderek daha çok ilk ve orta eğitim öğrencilerinin ders çalıştıkları mekânlara dönüşmüştür. Böylece süregelen boşlukta, kentlere ilişkin fotoğraf, belge ve bilginin derlenememesi, kentsel belleğin gelişmesini zorlaştıran öncelikli unsurların başında yer almıştır.

Biyografi, anı, otobiyografi ve aile tarihi yazım geleneğinin çok sınırlı olması, kentli bireylerin anılarına ancak kazaen ulaşılabilmesi sonucunu doğurmuştur. Öte yandan, kurumsal arşivlerin muhafazası ve ulaşılabilirliği için gerekli önlemlerin, o da hayli yetersiz olarak, hayli geç bir dönemde alınabilmesi, kent yaşamlarında büyük roller oynamış kurum ve kuruluşlara ait bilgilerin sınırlı, kesintili ve bütünsellikten uzak olmasını birlikte getirmiştir.

Çeşitli dönemlerde -özellikle 1982 yılında- Ankara'dan yayınlanan genelgelerle "tarihi değeri olan"lar dışında kalan belgelerin, böyle bir ayırımın gerçekleştirilmesinin hiçbir ölçütü

belirlenmeden ve uzman desteği alma kapıları kapalı iken, çok kısa süreler içinde ayıklanarak kağıt fabrikalarına yollanmasının istenmesi, öteki arşivlerin yanı sıra kurum ve kent belleğinin tahribinin temel kanallarından biri olmuştur.

Kent tarihinin araştırılmasına kaynaklık edebilecek yazılı malzeme ve koleksiyonların büyük bölümünün korunamaması dışında, kent arkeolojisinin önemli ve aktif bir araştırma dalı olarak gelişmemesi de kentlerimizin erken, hatta orta dönem tarihleri hakkındaki bilgilerimizin sınırlı kalmasında önemli bir etken olmuştur. Uzun bir süre nüfus baskısının cesaretlendirdiği, imar ve arsa spekülâtorlerinin malî güçlerinin etkisiyle sağladıkları siyasi destekler sonucu gerçekleştirdikleri eylemlerin genelde idari denetlemeye konu olmaması, kent merkezlerinin olduğu kadar kentlerin yakın çevrelerindeki tarihi yerleşim yerlerinin de, genellikle herhangi bir araştırma yapılmadan, yeni yapı katmanlarının altında kalmasını birlikte getirmiştir. Temel kazıları sırasında istisnai bir biçimde ortaya çıkan bazı tekil malzeme müzelerine yollanmış, ancak bir bütün olarak kentin tarihi gelişimini aydınlığa çıkartacak bir araştırma çabası maalesef gerçekleşmemiştir.

Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında yaşanan önemli kayıplar, eldeki sınırlı malzemenin önemli bir bölümünün göçlerle yurt dışına çıkarılması, eski eser kaçakçılığının engellenmesinde koleksiyonculuğun bir destek kanalı olarak görülmemesi ve hatta idari-bürokratik engellemelerle güçleştirilmesi de kent tarihine ilişkin üç boyutlu malzeme ile efemera açısından Türkiye kent mirasının hayli geri kalmasında önemli bir faktör olmuştur.

2.0.0.0.2 Kent Tarihçiliği

Kentsel arşivlerin önemsenmemesiyle ilişkilendirilebilen tahribi, koleksiyonların pek azını günümüze kadar getirebilmiştir. Aslında, kent arkeolojisi alanında pek az çalışma yapılabilmesi, kentsel tarih yazımının az gelişmiş bir alan olması ile paralel gelişmiştir. Tarihçiliğimizde büyük bir ağırlığa sahip olan Osmanlı, Türkçü ya da İslamcı tarihçilik bakımından, kent ölçeği, genellikle daha büyük ölçeklerin yanında ihmal edilen bir alandır. Askeri tarih, diplomatik tarih ve devlet tarihi dışındaki, kültür tarihi, yerel tarih, bu arada kent tarihi alanlarda ürün verme, en iyi ihtimalle ayrıntı ile uğraşmak küçümsenmiştir. Yaygın tarihçilik anlayışı, özellikle İstanbul dışında kalan kent tarihi çalışmaları karşısındaki tutumunu, sık sık, dikkatleri bölgesel ya da kentsel özelliklere çekmeye yönelik bir bölücü faaliyet olarak eleştirmeye kadar vardırırmıştır.

Kent tarihi araştırma ve yazımının böylesine arka plana atılması, bu alanın, çoğu kere meslekten olmayan ve çok kısıtlı olanaklarla, kaynaklarını irdelemeden eser vermek durumunda kalan yerel aydınların çalışmalarıyla kısıtlı kalmasına yol açmıştır. Ayrıca, çeşitli devlet kuruluşlarının acele ile gerçekleştirdikleri tanıtım yayınları da alandaki sınırlılığın başka bir boyutudur ve bu olgu kendi ağır sorunlarını da birlikte getirmiştir.

Yerel-kentsel tarih araştırmalarının bireysel girişimleri aşarak, o yöre ya da kentte sivil toplum gündemine girebilmesi, ancak 1990'larda Tarih Vakfı'nın başlattığı Yerel Tarih Grupları çerçevesinde başlamış, sözlü tarihin bir yöntem olarak gündeme gelmesi, İstanbul'dan başlanarak, kentli katılımıyla kent tarihini üzerinde yoğunlaşan dergi ve ansiklopedilerin yayını sağlanmıştır. Bu tür çalışmaların üniversitelerin, belediyelerin, valiliklerin, Kültür Bakanlığının desteğini ya da ortaklığını sağlayabildiği, ya da geçmişte gerçekleşen bireysel çalışmalarla bütünleşebildiği koşullarda önemli başarılar elde edilebilmiştir.

2.0.0.0.3 Kent Müzeleri

Türkiye’de demokratikleşmenin gelişmesi doğrultusunda atılan adımlarla, 2000’li yıllardan başlayarak, kentsel belge ve bilgilerin toplanması, bu alanlarda derinliğine ve kapsamlı araştırmaların yapılması, sergi ve müzelerin açılması, daha yaygın bir talep, hatta plan olarak gündeme gelmeye başlamıştır. Bu gündeme gelişte 1992–2005 döneminde sürdürülen İstanbul Kent Müzesi Projesi ve ardından 2000’li yılların başında başta Bursa, İzmir olmak üzere bir dizi kentte başlatılan kent müzesi kurma çalışmaları verimli bir kanal olarak gelişmektedir.

Kent müzeleri, Batı müzecilik geleneğinin 19. yüzyıl sonlarından beri kapsadığı bir müzecilik alanı olmakla birlikte, uzun yıllar kentin varlıklı kesimlerinin mobilya ve diğer eşyaları ile plastik sanatların kent tarihini yansıtan ürünlerini bir araya getiren klasik müzecilik geleneğine bağlı kurumlar olmayı aşamamıştır. Kentsel sorunların alabildiğine büyümesi ve karmaşılaşması koşullarında, 1980’lerden başlayarak “yeni müzecilik” akımının bu ülkelerde genel olarak müzeciliğe güçlü bir değişim ve dinamizm getirmesi kent müzelerini de derinden etkilemiştir. Son yıllarda dünyanın önemli kentlerinde onlarca kent müzesi yeniden yapılanmakta ya da yeni kent müzeleri kurulmaktadır. Bu müzeler artık kendilerini koruma ve sergileme fonksiyonunu ile sınırlamamakta, kitlesel eğitim ve iletişim işlevini en ön sıraya alan, toplumu kucaklayan dinamik kurumlar olarak kentin kültürel yaşamında önemli roller oynamaktadırlar.

Türkiye’de yerel yönetime ilişkin mevzuat değişikliği ile kent müzelerinin kurulmasının belediyelerin görevlerinden biri olarak tanımlanması kent müzesi kurmayı yaygın bir plan haline getirmiştir. Ne var ki, Türkiye’de tarihçilik ve müzeciliğin genel sorunlarının kent bilgi-belge sistemleri ve kent tarihçiliğine ilişkin yukarıda kısaca özetlenen koşul ve sorunlarla birleşmesi, kent müzesi kurma ararış ve çabalarının, bu tabelayı taşıyan, ancak çağdaş kent müzelerinin işlevlerini üstlenemeyecek küçük etnoğrafya müzeleri ve nostalji merkezlerinin kurulmasıyla sonuçlanması tehlikesinin büyüklüğüne dikkat çekmek önem taşımaktadır.

Dünyada çağdaş, başarılı kent müzeleri, (1) kentlilik bilincini geliştiren, (2) kentte değişik etnik dinsel, kültürel gruplar arasında karşılıklı anlayış, saygı ve ortak yaşam kültürünü güçlendiren, (3) sivil toplumu geliştirme merkezleri olarak işlev görüp kentin tarih mirasını korumakta aktif bir rol oynamasını sağlayan, (4) kentin geçmiş deneyimleri ile gelecek perspektifleri arasında bağlar kurup, kentin bir sosyal organizma olarak kendi sorunlarına çözüm bulma kapasitesini artıran, (5) kentin ülkede ve dünyada bütünsel ve derinliğine tanıtımına yardımcı olarak kültür turizmine katkıda bulunan, aktif, dinamik, özerk iletişim, kültür, eğitim merkezleridir.

Bu tür saygın ve etkili kuruluşlar ülkemizde de geliştikçe, kentsel belleğin korunup geliştirilmesi, kentleşmenin biriktirdiği bir dizi sorunun üstesinden gelinmesi için önemli bir çözüm ortağı yaratılmış olacaktır. Bu nedenle, belediyelerimizin kendi idari-bürokratik mekanizmaları içinde yer alan küçük ve etkisi sınırlı birimler kurmaktan uzak durup, dünyadaki ve Türkiye’deki başarılı kent müzelerini ve müze projelerini dikkate alarak özerk, büyük çaplı, çok yönlü kurumsallaşmayı hedeflemeleri önemlenecek bir değişimdir.

Öneriler

- Kent arşivlerinin zayıf ya da hiç olmadığı koşullarda, geçen yüzyıllardan süzülüp gelen son malzemenin de zarar görmesini engellemek üzere, tercihan kent müzeleri kapsamında, bunların henüz oluşmadığı koşullarda geçici olarak il kütüphaneleri ve il müzeleri içinde kent tarihini ilgilendiren malzeme korunmaya alınmalıdır.

- Oluşturulacak özel ve geniş yetkili komisyonlar aracılığıyla, 1950 öncesi döneme ait olanlara öncelik verilerek, kentin önemli kurumlarının elinde bulunan kurumsal arşivlerin, tarihi değere sahip her türlü malzemenin envanterlenmesi ve uygun koşullu depolarda koruma altına alınması sağlanmalıdır.
- Milli Kütüphane, Osmanlı Arşivleri, Cumhuriyet Arşivleri bünyesinde bulunan çeşitli kentlere ait belge ve yayınların dijital kopyalarının ilgili kente transferi kolaylaştırılmalı, bunun için söz konusu kurumlara teknik ve mali olanak sağlanmalıdır.
- Kent arkeolojisi araştırmalarını geliştirecek önlemler, üniversitelerle valilik, belediye ve il özel idarelerinin çalışmaları birleştirilerek, acilen başlatılmalıdır.
- Yurt dışına tarihi eser kaçırılmasını kolaylaştırmayacak yönde önlemler alınarak, özel koleksiyonculuğun teşvik edilmesini sağlanmalı, özel koleksiyoncuların topladıkları malzemeyi geçici sergiler halinde devlet müze ve kurumlarında sergilemeleri desteklenmelidir.
- Çağdaş standartlara uygun yerel tarih çalışmalarını desteklemek üzere TÜBİTAK ve TÜBA ve üniversite araştırma fonları başta olmak üzere araştırma destek fonları kurulmalı, bu alanlarda çalışmayı özendirme ve kaliteyi yükseltme amacıyla ehil jürilerin görevlendirileceği ödüller konulmalıdır.
- Kent müzelerinin kuruluşu çok kısa süreli, plansız, politik gösteri ağırlıklı olmaktan çıkartılarak, gerekli hazırlık aşamalarını, uluslararası ve ulusal danışmanlığı, kentli katılımını içeren bir biçimde gerçekleştirilmelidir. Etnografya müzeleri ile kent müzelerinin, bazı ortak yanları bulunsa da, iki ayrı tür müze oldukları dikkate alınarak, müze kuruluş süreçleri yeterli kavramsal çalışma ve bilimsel araştırma üzerine temellendirilmelidir.
- Kent müzelerinin işletilmesinin, özerk, politik etkilerle davranmayan, kentin önde gelen kişilerinin, bu arada kentteki üniversite ve meslek kuruluş temsilcilerinin, büyük bağışçıların ve önde gelen kültür adamlarının katılımıyla oluşturulmuş, ücret ve çalışma koşulları bakımından işin gerektirdiği düzenlemeyi yapabilecek kurumlara devredilmesi yoluna gidilmelidir. Kent müzelerinin kuruluşuna kentteki bütün yerel yönetim birimlerinin aktif olarak katılımı sağlanmalıdır.
- Varolan arkeoloji ve etnoğrafya müzeleri ile kent müzeleri arasında malzeme ödünç alınmasının, ortak program ve yayınlar yapılmasının, ortak tanıtımın önü açılmalı, bu işlemler bürokrasiden ve keyfi engellemelerden kurtarılmalıdır.

Kent müzeleri arasında, karşılıklı sergi değişimi, ortak programların oluşturulması, ortak personel eğitim seminerleri, ortak danışmanlık hizmetleri, yıllık kongreler düzenlenmesi... vb yollarla bilgi ve deneyim alışverişi teşvik edilmelidir.

2.2.4.3 Kültürel Siteleşme

Kentlerde yaşayan insanların kendilerini kente ait hissetmeleri ve kent ile duygusal ve sosyal bağlar kurmaları kentlileşme denilen süreçte önemli rol oynamaktadır. Kentler büyüdükçe, kültürel farklılıklar da büyümekte ve belirginleşmekte bağlantılı olarak sosyal uçurumların derinliği görünürleşmektedir. Kentte var olan ortak yaşam, sadece bir arada yaşam ya da birlikte yaşam değildir. İnsanî, mekânsal ve düşünsel gelişimin birlikte üretilmesi, yani toplumsal birlikteliğin kimlikli ve yaratıcı beraberliklere dönüşebilmesidir. Kentlileşme kentte yaşayan

bireylerin kentli yaşama uyum sağlamaları kentli bir birey olarak davranmalarındır. Kentli yaşam şeklini içselleştiremeyen bireyler, kentlerdeki sosyal sorunların parçası veya tetikleyicisidir. Kentliliği içselleştirmeden eklenilen bireylerin yaşadığı sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik uyumsuzluklar, kültürel boşluğa neden olmakta, sonuçta yabancılaşma ortaya çıkmaktadır.

Yabancılaşma; cemaatleşme, gettolaşma, şiddet, suç ve mafya ile “mekânsal ve kültürel siteleşme” gibi çok önemli toplumsal sorunlara neden olmaktadır. Eğer kentlilik bilinci yerleşik bir olgu haline getirilemezse yaşadığı çevreye yabancılaşmış yığınlar söz konusudur. Bu yığınlar kentin ortak yaşam alanlarını kullanarak kültürel paydaşlığın getireceği yaşamsal özgürlüğe sahip olmak yerine izole bir yapıda kalmaktadırlar. Kentsel yaşamdan veya toplumdan soyutlanmış kişiler, kentle bütünleşememiş, kendi bireysel yaşam ilişkileri ve değerleri içine kapanmış şekilde yaşamaya alışmaktadırlar. Özgürleşemeyen bireyler, çözümünü bireyselleşmede ya da cemaatleşmede bulmaktadırlar. Kültürel siteler bir çeşit soyutlanmış toplumsal denetim ile aile, akraba, hemşehrlik gibi birincil ilişkilerdir. Bu birincil ilişkiler kentte yaşayan ancak kentin sunduğu kültürel değerler yerine alışageldiklerini sürdürmeye motivedir. Bu motivasyon yanyanalıkları ve alternatif sosyal birimleri doğurmaktadır. Kentliliğin yerine geliştirilen kültürel öğeler, piyasada alıp satılan meta durumuna gelebilmekte ve popüler kültür giderek yaygınlaşmaktadır. Kentin bozulan yapısından kendini soyutlamak isteyen yerleşik kentlilerin kent çevrelerinde güvenli kendi mekânsal ve kültürel sitelerini oluşturmalarına yol açmaktadır. Böylece de özel koruma birlikleri ve güvenlik çemberi içinde kendilerini diğer bölgelerden ayırtıran kesimler, toplumsal eşitsizlikleri daha görünür hale getirmektedirler. Bu gibi mekânsal ve kültürel siteleşme, “biz” ve “öteki” ayrımını daha da derinleştirmektedir. Yabancılaşmış bir sosyal doku, bağımlılık ve organize suçluluk için müsait ortamı körüklemektedir.³⁶

Kırdan gelenlerin kentsel yaşam biçimini, değerler sistemini ve davranış kalıplarını anlama sürecinde kurulan hemşehri dernekleri, üyeleri kendisini yönetim süreçlerinde bulduğunda ancak kendini kente ait hissetmekte ve projelere de sahip çıkmaktadır. Öte yandan kentteki hemşehri birlikteliğinde cemaat ilişkilerini ve cemaate aidiyette ortaya çıkmaktadır. Yine bu derneklerde patronaj ilişkilerine benzer ilişkiler de kurulmaktadır. Diğer bir deyişle hemşehrlik dernekleri, kentlerde birer baskı grubu haline gelebilen hemşehri gruplarının mekânı olmaktadır.

Yörelere getirdikleri değer-norm sistemleriyle kültürel kimliklerini de korumak isteyen ve kültür şokunu aşmak için dayanışmayı esas alan yeni kentliler, eski ve yeni değerleri zaman içinde uzlaştırabileceği düşüncesi bulunmaktadır. Ancak yine de sürekli göçlerin sosyal ve kültürel düzeyde parçalanmışlığı kalıcı kılmakta ve parçalanmış kentsel yapı, yabancılaşmayı yeniden üretmektedir³⁷. Bu tespitler de hemşehri derneklerinin toplumsal bütünleşmeyi sağlayacak yapısal değişikliklere yönlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu konuda yapılması gerekenler müzakereci ortamlara kentteki diğer ilgi gruplarıyla birlikte davet edilmesine özen gösterilmesidir.

2.2.4.4 Ortak Yaşam Kültürünün Geliştirilmesi

Dil, din, tarih, coğrafya, kültür, siyaset, hukuk, eğitim gibi bireyleri biçimlendiren ortak değerler, ortak davranış biçimini, “ortak yaşam kültürünü” oluşturmaktadır.

Bununla birlikte sosyo-kültürel değerler hareketli değişkenlerdir. Aile ve komşuluk çevresi kişileri, okul çevresinden daha fazla kuşatmış görünmektedir. Kişilerin/grupların alışveriş,

36 Vehbi Bayhan, “Türkiye’de Göçler ve Anomik Kentleşme”, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Toplum ve Göç, 20-22 Kasım 1996 Mersin, Ankara 1997, s. 183

37 Kaya, Erol, Kentleşme ve Kentleşme, Ilke Yayıncılık, İstanbul: 2004, s.15.

eğlence ve dinlence, beslenme ve ibadete kadar yaşamın fiziksel, sosyal ve ekonomik olmak üzere her alanında kentsel mekânları kullanma ve algılama biçimlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Farklı davranışlar ve alışkanlıklar ortak yaşamayı güçleştirmektedir. Bu nedenle nüfusun iyi yaşaması veya yaşam kalitesinin sağlanması, ekonomi ve politika biliminin ilgisini çeken konulardır.

Yaşam standartları sadece kişinin mal ve hizmetlere erişebilmesiyle sınırlı değildir. Ayrıca hürriyet, mutluluk, yaratıcılık ve çevre sağlığı konuları da birlikte yaşamayı etkilemektedir. Bireyler yaşamlarının kalitesini, yaşamdan duyulan hoşnutluğu bulunulan ortam ile ilişkilendirilerek değerlendirmektedir. Duruma göre politik ve sosyal ortamla, altyapı, ulaşım ve doğal çevreyle ilişkilendirilebilir. Ortak bir alanda yaşamının sürdürülebilirliği bütün belirtilen bu demokratik göstergelerden tatmin olma veya eşit yararlanma ile ilgilidir.

Yaşam Kalitesinin; (i) kişinin sahip olduğu değerler, (ii) bulunduğu yerel topluluk ve toplum(devlet) ile bağlantıları ve (iii) geleceğe yönelik kişisel beklentileri olarak üç temel göstergesi ve geliştirilebilen alt hedefleri bulunmaktadır. Bütünleşik kentsel ve toplumsal kalite için temel ihtiyaçlarla buluşabilme (yiyecek, barınma, emniyetli yaşam ve sosyal ilişkiler); kişisel potansiyelle bağlantılı fırsatlara erişebilme ve kullanabilme; bulunulan ortamın kontrolü ve seçim hakkının temini gibi konuların evrensel yasalara uygun sağlanması önem taşımaktadır.

Göç olgusunun ortaya çıkardığı önemli sonuçlardan birisi de, toplumlarda ve bireylerde kültürel özümseme tecrübesinin ve çok kültürlülüğünün ortaya çıkmasıdır. Çok kültürlü toplumlarda kişiler ve gruplar farklı kültürel tabanlı yaşama uyum sağlamaya imkân tanıyan çeşitli stratejileri benimsemekte ve birlikte yaşamının gerektirdiği huzurlu ortamı yaratmaktadır. Kültürel ilişkiler; özümseme, kültürel değişim ve adaptasyon/uyum süreçleriyle ilgilidir³⁸. Bu konular kentsel ve ulusal yaşam kalitesi göstergeleri içinde midir? Uluslararası anlaşmaların genel felsefesi ve düzenlemelerin içeriği hatırlandığında söz konusu sosyal ve kültürel aktiviteler ve idarenin yapılanmayı kolaylaştırıcı rolleri “demokratik göstergeler” içinde yer alan hususlardır. Başka bir ifadeyle kent ve ulusal yönetimde yasal karar mekanizmalarını çalıştıranların ortak yaşam kültürünü korumak ve sürdürülebilir kılmak için ayrıca ortak projeler geliştirilmesi ve kolaylaştırılması doğrultusunda doğrudan sorumlulukları bulunmaktadır. ,

2.2.5 Kentsel Mekân

2.2.5.1 Mekân Kalitesi

Kentler, sosyal, ekonomik, kültürel ve mekânsal bileşenleri olan karmaşık bir mekanizmadır. Ülkemizde son elli yılda yaşanan göç olgusu, denetlenemeyen hızlı nüfus artışı ile birlikte sağlıklı kentleşmeyi de beraberinde getirmektedir. Düzendeki yoksun kentleşme ise fiziksel ve sosyo kültürel açıdan önemli sorunların yaşanmasına ve “kimliksiz kentlerin” ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kentleşme politikaları ulusal ve bölgesel ölçekte Kalkınma Planlarında yer almaktadır. Daha yerel ölçekte (kent ölçeğinde), kentleşme sorunlarının çözümünde belli başlı yetkiler yerel yönetimlere verilmiş olmakla birlikte son yıllarda merkezi otoritenin yetkileri de giderek artmaktadır. Ancak, merkezi yönetim kurumları arasında yönetim sürecinin kontrolüne ilişkin yetkilendirilmiş birimler arasında kopukluk vardır ve bunların yetki, görev ve sorumlulukları çoğu kere birbiriyle çelişmektedir. Diğer taraftan belediyelerin görevleriyle ilgili ve görevlerinden

38

BERRY John W., Jean S. PHINNEY, David L. SAM, Paul VEDDER, “Immigrant Youth: Acculturation, Identity and Adaptation”, Applied Psychology: In International Review; 55 (3), 2006.s 303

doğan imar konularında, yerel, siyasi, ekonomik çıkarlar uğruna sorumluluklarını yerine getirmemesinin ortaya çıkardığı kentsel bozulma rahatlıkla izlenebilmektedir. Hatta 2004 tarihli ve 5237 sayılı Ceza Kanununda “imar kirliliğine neden olma” başlığı altında (5237, md. 184/1,2 ve 3), Yapı ruhsatıyesi alınmadan veya ruhsata aykırı olarak bina yapan veya yaptıran kişinin, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı, Yapı ruhsatıyesi olmadan başlatılan inşaatlar dolayısıyla kurulan şantiyelere elektrik, su veya telefon bağlantısı yapılmasına müsaade eden kişinin yine bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı, Yapı kullanma izni alınmamış binalarda herhangi bir sınai faaliyetin icrasına müsaade eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Bu hükümlerin ilgili kişi ve kurumları ne kadar etkilediği ayrı bir araştırma konusudur.

Özetle; mevcut planlama yaklaşımları ve politikalarıyla, kent ölçeğinde “yaşanabilir kentsel mekânların” üretilmesi yetersiz kalmaktadır.

Planlama pratiğimizde yaşanabilir kent mekânlarının oluşturulabilmesi için her türlü gündelik siyaset ve rant ilişkilerinden uzak, kamu ve toplum yararı kavramlarının ön plana çıkarıldığı planlama yaklaşımının benimsenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kent planlama, mekânsal planlama sürecinin yanı sıra kentsel toplumlarda yaşam kalitesinin artmasına yönelik sosyal dönüşüm sürecini de içermesi gerekmektedir.

Kentlerimiz, kişilere, kendisinde toplanması beklenen kültürel zenginlikleri ve farklılıkları paylaşabilecekleri mekânları (meydanlar, yaya yolları, konser salonları, müzeler, kültürel merkezleri vb.), streslerini atabilecekleri eğlence ve dinlence alanları (spor alanları, yeşil alanlar vb.) sunamamaktadır. Daha da önemlisi ve tehlikelisi, birey ve toplum ölçeğinde sağlanmayan sosyo ekonomik, mekânsal hareketlilik, uyum, tamamlanmayan kentleşme süreçleri, kentlerimizde kent güvenliğinden ve özgün kent kimliğinden söz edebilmeyi gün geçtikçe daha da zorlaştırmaktadır. Bu süreçte kentlerimiz hızla aynılaşmakta ve özgün kimliklerinden uzaklaşmaktadır ki bu kentlerin sürdürülebilirliği açısından önemli bir risktir. Ayrıca küreselleşmenin de etkisiyle birbirlerine benzemeye başlayan kent ortamları bunu iyice belirginleştirmektedir.³⁹

Yukarıda kısaca özetlenen sorunlar çerçevesinde, daha yaşanabilir kentler ve sağlıklı kentsel mekânlar üretebilmek için, tarihi ve fiziksel evre koruma ilkelerinin bütünleştirildiği, yeni planlama ve koruma araçlarını içeren, yerel değerleri ve kaynakları gözetken, halkın katılımını önemseyen ve imar denetimini artıran daha kapsamlı ve güçlü bir yasal çerçevenin kurulması gerekmektedir. Ayrıca uygulamaları güçlendirici olması açısından sosyal dönüşüm sürecinde kentlileşme, kentli kimliğini ve kentlilik bilincini ortaya çıkarabilecek sosyal politikaların daha etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Kentler sosyal gelişmelerin, kültürel etkinliklerin, uygarlıkların oluşup yoğunlaştığı merkezler olarak kentlilik bilincini etkilemektedir. Kentlerin mimari örgüsü bir yandan orada yaşamış, o kentleri biçimlendirmiş olan toplumun tarihsel gelişimini ve kültürel düzeyini yansıtır mimari miras oluştururken bir yandan da içinde yaşayanların davranış ve yaşam biçimini belirlemektedir. İyi düzenlenmiş kentsel mekânlar insanlara duygusal algılarla huzur ve mutluluk vermektedir.

Kentler yaşayan bir organizma olarak sürekli bir değişim içindedir; başka bir deyişle, kent yaşayan, gelişen bir organizmadır. Tarımsal ekonomi düzeninde kentler durağan yaşam koşulları içinde yüzyıllar boyunca biçimini olabildiğince korumuş, yavaş yavaş büyüümüş

ve gelişmiştir. Antik kentler ve Ortaçağ kentleri bunun örneklerini oluşturur. Ancak sonraki dönemlerde önce endüstri devrimi, sonra da günümüzde yaşanan küreselleşme kentlerdeki değişimi hızlandırmış, kentsel mekânı daha hızlı bir şekilde değişir, dönüşür hale getirmiştir.

Kentleşme olgusu sanayi devrimi ile birlikte hız kazanmış ve özellikle de merkezi konumdaki kentlerin anormal büyümesine ve kentsel doku ve ölçeklerin değişmesine, çoğu kez de denetim dışı gelişmeler nedeniyle bozulmalara yol açmıştır. Türkiye’de 1950’den sonra gelişen yoğun ve hızlı kentleşme içinde toplum, kendi dinamikleriyle barınma çözümleri geliştirmiştir. Sonuç gecekondulaşma ve sağlıksız kentleşme olmuş, kırsal alandan gelenler kent yaşamıyla bütünleşmekte, kent yaşamından pay almakta zorlanmışlardır. Türkiye’de 1960’larda spekülasyon yapsat düzeni, yapıları yıkıp daha büyüğünü, daha yükseğini yapma yolunu açmış, bu nedenle kentlerin görünümü, kimliği ve karakteri değişmiştir.

Bütün bunların yanı sıra özellikle teknolojik ve ekonomik gelişmeler yeni işlevlerin doğmasına neden olmuştur. Otomobil, kentlerin yayılmasına yol açmıştır. Merkezlerde ise büyük büro binaları, gökdelenler, yüksek konutlar, alışveriş merkezleriyle, binaların boyutları artmış, eklenen geniş yollar, köprü yollar, alt-üst geçitlerle kentlerin tarihten gelen ölçeği, dokusu bozulmuştur. Kentler bir yandan yatayda yağ lekeleri gibi büyürken, bir yandan da mevcut dokuyu ezmek pahasına yoğunlaşmaya, yükselmeye başlamıştır.

Öte yandan tarihi yapıların ve yeşil alanların spekülasyon baskıları yapılaşmaya kurban edilme süreci günümüzde hâlâ yürürlüktedir. Oysa eski kentlerin örüntüsü ve dokusu bile bir daha yerine konamayacak değerinde sosyal ve kültürel mirastır. Yine küreselleşme adına yabancı yatırımcılar ve yabancı tasarımcılar, yabancı oldukları kentlerde kendi algılarına göre kenti biçimlendirmeye başlamışlardır. Şimdilerde bu süreç bütün hızıyla sürmekte, özellikle de tarihi kentleri tehdit etmektedir. İstanbul’a bir gökdelen dikme hazırlığı içindeki ABD’li ünlü mimar Kevin Roche bir gazete röportajında, “yüksek minarelere alışık olan İstanbul, gökdelenleri yadırgamayacaktır” demişti.⁴⁰ Tarihi kentlerde yerel-küresel çatışması sürmekte, ancak paranın gücüyle, bu çatışmadan hep küresel girişimler galip çıkmaktadır. Bu durumda kentlerin yeni fizyonomisini spekülasyon baskıları belirlemektedir.

Yeni düzende ekonomik planlama, kentsel planlama, kentsel tasarım iflas etmiş gibi görünüyor; kentsel mekân çok hızlı bir dönüşüm gösteriyor ve kentliler, yaratılan devboyutlu yapıların arasında kendi kendine oluşan, çoğu tanımsız kentsel mekânlarda ezilip kaybolan bireyler haline geliyorlar. Kentleşme olgusu, böylesi bir yabancılaşma ortamında, sisler içinde giderek belirsizleşmektedir. Kentleşme sürmekte ancak yozlaşmış kentsel mekânlarda kentleşme kolay olmamaktadır.

2.2.5.2 Mekânsal Stratejiler

Türkiye “kent” ve “kentleşme” konularını dünyadaki tüm ülkelerden çok daha köklü tarihsel birikimleriyle irdeleme şansına sahip, her bakımdan eşsiz ve ayrıcalıklı bir kültür coğrafyasının mirasçısıdır. “Kent”in ne olduğunu binyıllardır bilen, kent tarihinin en görkemli yerleşimlerini kuran ve çağlar boyunca yaşatan insanların, kent tarihi birkaç yüzyıllık geçmişe sahip olanlardan çok daha “deneyimli” ve “birikimli” olarak kentleşmeyi irdeleme olanağına sahip olmaları, Kentleşme Şûra çalışmalarına evrensel bir değer katmaktadır.

Ancak, böylesine eşsiz bir kazanımla sadece ülkemize değil, insanlığa da rehber olabilecek değerlendirmelerin önkoşulu ise “Anadolu’nun kent, mimarlık veya yaşam kültürü geleneklerinden

beslenecek bir kimlikli çağdaşlık için, geçmişin kazanımlarından bugüne ve geleceğe dönük çıkarsamalarla zenginleşmiş bir ulusal şehircilik kuramı”nın artık önemsenmesi ve temel hedef olarak benimsenmesidir. Bu konu, özellikle konumuz olan “ortak yaşama kültürü ve kentlilik bilinci” açısından çok daha önem kazandığı örneklerle açılmaya değerdir. Çünkü ortak yaşam, hemen tüm yönleriyle tarihten gelen toplumsal birikimlerden kaynaklanan “insanî, mekânsal ve düşünsel ilişkiler”in ortak derinlikleriyle gerçekleşebildiği zaman “sosyal bir yapılanma”yı da tanımlayabilir.

Ortak yaşam, sadece “bir arada yaşam” ya da “birlikte yaşam” değildir. İnsanî, mekânsal ve düşünsel gelişimin birlikte üretilmesi, yani “toplumsal birlikteliğin kimlikli ve yaratıcı beraberliklere dönüşebilmesi”dir. Farklı sosyal, kültürel ve siyasal alt yapılara sahip olup göçle geldikleri kentte bir arada yaşamak durumunda kalan grupların farklılıkları çeşitlilik olarak algılayan, uzaklıklara değil yakın yanlarına odaklı, ortak bir mekânda birlikte uyum içinde yaşama ve üretme başarısıdır.

Buna dayalı “kentlilik bilinci” de hiç kuşkusuz “yaşamı kentli kılabilecek” ortak yapılanmalarla mümkün olabilir. Hatta denebilir ki “köy bilinci” de aynı derinlikte önemlidir ve köy kültürü ile kent kültürü arasında, asla birinin diğerinden daha üstün olduğunu akla bile getirmeyecek düzeyde saygın ilişkiler vardır. İnsanları, yaşadıkları yerleşim alanlarına göre kimlik tanımlamalarıyla farklı düzeylerde görmenin ya da göstermenin aracı olmayacak bir kentlilik kavramını üretebilmek için de “Anadolu yerleşimleri” ve “ortak yaşam zenginlikleri” bizlere eşsiz olanaklar sunmaktadır. Denebilir ki Anadolu köyünün binyıllardan süzülüp gelen “doğal ve saf” içtenliği ile Anadolu kentinin aynı binyıllardan beslenen “uygarlık ve dayanışma erdemleri”ni “eş saygınlık”ta ve “ortak kimlik kaynakları”mız olarak kucaklayabildiğimiz oranda, çağdaş yaşam ve kent kültürümüzü de geliştirebilir; hatta bugünkü “yabancılaşma travması”nı da daha derin kültürel yıpranmalar yaşamadan atlatabiliriz.

Belirtilen bu hususların mimarlık, kentbilim ve kentsel yaşam ortamları açısından değerlendirilmesinde ise Şûra’da gözetilmesi önerilen “Ulusal Şehircilik Politikaları” kapsamındaki “öncelikli mekânsal stratejiler”i şöyle sıralayabiliriz:

1- Tarihi doku kimlikli kentleşmenin kaynağıdır; bu nedenle “turistik” değil “yaşamsal”dır.

Kentlerimizin eski dokularını ve tarihî mimari mirası sadece “turistik” değerleri nedeniyle korumak ve hatta aynı hedefe uygun “pazarlama” yönündeki tüm yaklaşımlarımız, saplantılarımız ve buna yönelik yasal, yönetsel yapılanmalar ile siyasal ve düşünsel yaklaşımlar hatalı olup, sürdürülmemelidir.

Ülkemiz insanını dışta bırakan ziyaretçiler için geliştirilen koruma anlayışı, toplumu kendi öz değerlerinden uzaklaştırmakla kalmamış, geçmişten gelen tüm insanî, mekânsal ve düşünsel değerlerimizin bugünkü ve yarınki yaşam kalitemiz ile kimlikli geleceğimiz için de temel kaynak olmaları gerektiği bilincini yok etmiş; asıl “bize” ve “torunlarımıza” gerekli olan, üstelik miras olarak devraldığımız uygarlık besinlerimizden sadece turistlerin yararlanması gibi bir sonuca sebep olmuş ve kimi zaman bu yönde politikalar üretilmeye başlanmıştır.

Kentlerimizin kimliksiz gelişmesi, yeni yapılaşmaların bize yabancı ve kişisiz mimarileri, tekdüze apartmanlaşmanın tüm kentlerdeki egemenliği, yeni semtlerdeki karakersiz dokular vb. yozlaşmaların da temelinde yatan “geleneksel mimarinin turistikleşmesi”ne izin verilmemelidir.

2- Kent merkezleri terkedilmemeli; kente küskün, “kent kaçını” semtler yaratılmamalıdır.

Kentlerineskidokularıve merkezsemtleri,tarihsel mimariyaşatılarakvealtyapılarıgüçlendirilerek “yeterli doygunlukta iskân” edilmeden ve kullanılmadan yeni gelişme alanları açılmamalı; “kent kaçını” kimliksiz semtler üretilerek “terkedilmiş eski semtler” yaratılmamalıdır.

Ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilinci, ancak “kentte” ortak yaşam ve “kentte” kentlilik bilinci ile mümkündür ve anlamlıdır.

Kent dışı yeni yerleşim alanları (uydu kentler), “kent kaçını” bir kültür yaratmakta, kentten uzaklaşmak ayrıcalık sayılmakta ve kente sadece çalışma için gelen, konut ve dinence yaşamının ise kentin uzağında sürdüğü “kentli ama kentsiz” bir yeni kimlik ortaya çıkmaktadır. Kente karşı “hemşehrilik bağları”nın ve genelde “hemşehri bilinci”nin körelmesine neden olan, böylece toplumsal sorumsuzlukların yaygınlaştığı bu sosyal yapı, sadece kentin değil; ülkenin geleceği için de duyarsızlığın güçlenmesine neden olmaktadır.

3- Konut mirası konut işleviyle yaşatılmalıdır; kentin arkeolojisi algılanabilir kılınmalıdır.

Tescilli sivil mimari örneklerinin çağdaş kent yaşamına doğrudan “konut” işleviyle katılmalarını sağlayıcı özendirme ve destekler sağlanmalı; kamu lojmanları da dahil, konut gereksiniminin karşılanmasında aynı yapılar öncelikli olarak değerlendirilmelidir.

Simgesel bir önderlik olarak halkı temsil eden ve yerel kültüre sahiplenmesi gereken bir kurumu yöneten belediye başkanlarının, o belediyeye ait eski yerleşim alanındaki “geleneksel” bir evi “başkanlık konutu” olarak kullanmaları, “vali konakları” geleneğine benzer bir uygulama olarak yaygınlaştırılmalıdır.

Geleneksel konutların kent turizmine, “aile pansiyonculuğu”nun desteklenmesiyle kazandırılması hedeflenmeli; ziyaretçilerin, belediyelerce oluşturulacak turizm ofislerine bağlı örgütlenme içindeki “kent içi aile pansiyonları”na yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.

Ülkemiz kentlerinin büyük çoğunluğu, antik çağlardan bu yana varlıklarını sürdüren, çağlar boyu yaşanmışlıkların merkezi olmuş, uygarlıklar beşiği ve kültür hazineleridir.

Dünyanın sayılı coğrafyalarına nasip olabilmiş ve en köklü örneklerinin de Anadolu’da bulunduğu bu çok önemli ve eşsiz ayrıcalığı, kentlerimizde yaşayanlara kuşaktan kuşağa gurur ve derinlik kaynağı olarak sunmak, çağdaş kentleşmenin öncelikleri arasında yer almalıdır.

Antik yerleşimlerin sadece kırsal alanlarda ve dağ başlarındaki “harabe”ler olmadığı; yaşadığımız kentlerin, antik çağların yıldızları olduğu; kent sakinlerine algılabilecek bir kentsel arkeoloji anlayışının planlama ve imar süreçlerinde öne çıkartılması; her kentin binyıllara uzanan “varlığı”nı çağdaş yaşamla buluşturacak düzenlemelerin kentsel kültürel alt yapı tanımlamalarında ve normlarda artık yer alması, Kentleşme Şûrasının Anadolu kentlerine ve kentlilerine armağanı olmalıdır.

4- “Alışveriş” tarihsel kent kültürüdür; ulusal kent kültürümüzdeki karşılığı “Alışveriş Merkezleri (AVM)”ler değil; arastalar, pazarlar, çarşılardır.

Kentlerimizdeki ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilincinin tarihsel temelleri arasında, antik kentlerden bu yana agoralar, arastalar, pazar yerleri, açık ve kapalı çarşılar zengin bir çeşitlilik gösterirler ve aynı zenginlikteki toplumsal ilişkilerin de odak alanları olmuşlardır.

“Günümüzde de sürmekte” olan bu kent geleneğini körelterek, kent sakinlerinin kendi

esnafıyla olan insanî ve sosyo-ekonomik ilişkilerini tarihe gömen, yeni AVM anlayışının derhal terk edilmesi Şûra'nın acil çağruları arasında olmalıdır.

Hem çağdaş kent planlamasında, hem de yerel yönetim politikalarında ve yatırım önceliklerinde AVM'lerin öncelikle ve bir an önce kent dışına yönlendirilmeleri; buna karşın kentlerdeki tarihî çarşıların, geleneksel semt pazarlarının ve hatta yeni oluşturulacak çarşı ve pazar yerlerinin geliştirilmesi hedeflenmelidir.

Aynı anlayış, yeni kentsel gelişme alanlarında ve hatta deprem evleri vb. yeni yerleşim alanlarında da esas alınmalı; süpermarketler ve AVM'ler yerine geleneksel çarşı ve pazar düzeni içinde ticaret dokuları oluşturularak, toplum sadece "tüketen sakinler" ve "pazarlayan firmalar" ikileminden kurtarılmalı; esnaf ve üretici katmanların, kentsel yaşamdaki etkin ekonomik ve sosyal konumlarının sürmesi, böylece geleneksel ortak yaşam ve kentsel değerleri "birlikte yaratma sürecinin devamlılığı" sağlanmalıdır.

5- Kentsel rekreasyon alanlarında geleneksel mekânlarımızı yaşatmalıyız.

Kentlerimizde, kişi başına yeşil alan miktarı ölçütleriyle "çimenlikli açık alan düzenlemesi"ne yönelik planlama ve uygulama başarısızdır. Birçok açık-yeşil alan, ya boş kalmakta; ya tatil günlerinde "mesire" işleviyle ve tartışma konusu görüntüleri olan piknik alanları olarak kullanılmakta ya da imar planı değişiklikleriyle değişik amaçlı yapılaşmalar için "arsa"ya dönüştürülmektedir.

Bunun önemli bir nedeni ise ülkemizin iklim koşulları ile açık dinlenme alanları arasındaki geleneksel ilişkilere göre biçimlenmiş rekreasyon kültürü ve mekânlarının "göz ardı" edildiği, daha çok "kuzey Avrupa" iklimi ve yaşantısının bir ürünü olan "gölgeliksiz çimenlik sahalar"da ısrar edilmesidir.

Kuzey Avrupa'da yılın 300 günü yağışlı, bizde ise güneşlidir. Çim bol su ister ve bu nedenle orada her yer "kendiliğinden" yeşildir. Bizde ise belediyelerin su tankerleri fazla mesai ile bile su yetiştiremezler. Yılın az sayıdaki güneşli günü de kuzey insanı için elindeki her işi bırakıp güneşlenmesi gereken günlerken, bizim aradığımız ise gölge ve "gölgelikli mekânlar"dır.

Buna bir de Anadolu ve şark insanının yalnızlığı değil, beraberliği sevmesini, sohbete, muhabbete düşkünlüğünü eklersek, güneş çıktığında hemen kitabını alıp çimlere uzanan ve kimsenin kendisini meşgul etmesini istemeyen insan tipinin asla bu coğrafyadan olamayacağını söylememiz mümkündür. O halde bu gerçeğimizin yeşil alan planlamalarımıza da yansması, kişi başına boş çimenlik alan m²'lerini hedeflemek yerine, örneğin "gölgelikli mekân m²'leri" geliştirmek gerekmektedir.

Bu nedenle yine "ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilinci" için ulusal şehircilik hedeflerimiz, rekreasyon alanları olarak "çınar altı", "asma altı", "çardak altı" geleneklerimizden esinlenen bir Anadolu kent kültürü zenginliği içindeki "insan insana ilişkiler"i de içerecek mekânsal tanımlamaları öngörmelidir.

Yönetmeliklerimizdeki donatı "kavram"larından, bunlara yönelik asgari ölçütlere kadar yeniden ve "bize has" norm ve içeriklere gereksinmemiz vardır.

6- Kent dokusunda "kent kimliği" sürdürülmeli ve sokak, mahalle vb. değerler yaşatılmalıdır.

Anadolu kent dokularının ortak karakterlerini "komşuluk"lar yaratan ve yaşatan yapı nizamlarıyla "mahalle" kültürünü besleyen "sokak ve meydancıklar" oluşturmaktadır.

Özellikle yamaçlardaki konumlamalarda, çıkmaz sokak uygarlığıyla arkada kalan evlere de ulaşım olanağı sağlanırken, yapıların arsaları içindeki yerleri ve kotları da birbirlerinin güneşini ve manzaralarını kesmeyecek bir ortak yaşam adaletini aynı komşuluklara armağan edecektir.

Geleneksel dokuların “apartmanlaşma uğruna” yok edilmesi ve ardından yeni kentsel alanların, aynı apartmanlara uygun parsel ve imar düzeni içinde gelişmesiyle, sadece “kimliksiz kentleşme” yaratılmış olmadı; aynı karakersiz çevrelerde ve yapılarda sürmeye başlayan apartman yaşamı da insanların artık çok da tanışık olmadıkları, komşulukların unutulduğu, hatta mahalle arkadaşlıklarının bile giderek azaldığı bir sosyal ortam yaratmaktadır.

Bu sürecin, “insanları yaşadıkları kente daha da yabancılaştıran” aşaması ise “site” kavramı ve sitelerin gettolaşmasına da yol açan “güvenlikli site” anlayışıdır. Özellikle sonuncusunda, site sakinleri dışındaki tüm kentliler oradaki yaşamı her an tehdit edebilen potansiyel suçludurlar ve “yabancı” demek de mutlaka tehlikeli insan demektir.

Kentlileri “site”dekiler ile “diğer”leri olarak bölen, ortak yaşamın sadece özel güvenlik güçlerinin koruması altında ve her gün beraber olunan insanlarla gerçekleşebileceği sonucunu yaratan; dahası kentlilik bilincinin yerini ise “sitelik kimliği”ne bıraktığı bu kültürel yozlaşma kaynağı uygulamanın, sadece “pazar ekonomisinin özel yatırımcıları”nca değil; TOKİ gibi bir kamu kurumunca da yaygınlaştırılması hazindir.

Aynı anlamda “çağdaş kent anlayışı”mızın ‘mahalle’ kavramını terk ederek, siteler ya da uydu kentler, ayrıcalıklı yerleşimler vb. türlere yönelmesini sorgulamalı ve bu yabancılaşmaya karşı ulusal şehircilik önlemlerini almak önem kazanmaktadır.

Bunun fiziki planlama ve mekânsal kurgulardaki karşılığı ise yeni yerleşim alanlarında da “sokak” kavramının canlı ve güçlü tutulması, konut dizelerinin komşuluklar ve yakınlıklar yaratacak imar düzenlerinde planlanması; birbirlerine uzaktan bakan yüksek bloklar yerine alçak katlı yakın, hatta bitişik nizam ve iç bahçelerinin ortak alanlara açıldıkları “mahalle”lerin yaratılması, mimar ve şehircilerimiz için çok zor olmasa gerekir. Ancak bunun için başta imar planlaması ve yönetmeliklerdeki parsel, yapı, yol ilişkilerini tanımlayan ölçütler olmak üzere tüm “bize yabancı” yapılaşma norm ve yönlendirmelerini Anadolu birikimleri ışığında yeniden düzenlemek önem taşımaktadır.

“Çağdaş”lığın, “insanî değerlerden uzaklaşan bir kimliksizleşme olmadığı”nı Şûra yüksek sesle ve somut şehircilik önerileriyle ifade etmeli ve savunmalıdır.

7- Kent üniversiteleri kent dışında değil kentlerde olmalı; bilim ve kültür buluşmalıdır.

Kentleşmede “ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilinci”nin gözetilmesi hedefine olumsuz katkıda bulunan gelişmelerden biri de son dönemlerde yaygınlaşan, üniversitelerin hemen tamamında “kent dışı yerleşkeler”in (kampus) yeğlenmesi; böylece tıpkı varoşlardaki ayrıcalıklı konut yapılaşmaları gibi “kent kaçkını” akademik gettolar yaratılmasıdır.

“Kampus üniversiteleri” bir eğitim geleneği olarak dünyada da yaygındır ve aralarında evrensel ün yapanlar bile vardır. Ayrıca yine son dönemlerde devreye giren üniversitelerimiz arasında kent dışı yerleşkelerde kurulanların, buna ilişkin temel gerekçeleri arasında “ucuz arazi temini”; “kamulaştırma kolaylıkları” ya da yine “kent dışı kamu alanlarının değerlendirilmesi” gibi doğrudan “ekonomik girdil”er de bulunabilmektedir.

Amaç ne olursa olsun, son çeyrek yüzyılın deneyimi göstermektedir ki; özellikle bir bölgenin ya da kentin kalkınmasına ve gelişmesine katkısı gözetilerek kurulan il ya da yöre üniversitelerinin kent dışında ve kente uzak yerlerde kentten ve kentlilerden kopuk bir şekilde konumlanmaları, üniversite ile o kent ve kentliler arasında olması gereken “işbirliği, diyalog, kaynaşma” ve “ortak yaşam kültürü”nü daha baştan yok etmektedir!

O kadar ki günümüzde belediye başkanı ile rektör arasında çekişmelerin olduğu kentler az değildir. Belediye üniversiteyi “kente ilgisiz” kalmakla eleştirmekte; rektörler de yerel yönetimi, “bilimi devre dışına çıkartmak”la sorgulamaktadır. Dahası, üniversitedeki akademik ve idari personel ile öğrenciler de kent halkından kopuk ve kente yabancı bir camia oluşturmakta; kent yaşamında ortak ilişkiler ve sosyal yakınlaşmalar için gerekli ortamlar yaratılamamaktadır.

Üniversitelerin kuruldukları kentlerimizin, kendi tarihsel derinlikleri içinden gelen zengin kültür ve uygarlık birikimleri ile akademik yaşamın buluşması durumunda ortaya çıkacak bilimsel ve düşünsel etkileşimlerin değeri ölçülemez. Kentle iç içe bir eğitimin, gerek kendi niteliğinin ve içeriğinin zenginleşmesine, gerekse kentlilerin ve kent kültürünün gelişmesine katkıları ve kazanımları gözden kaçırılmaz.

Bütün belirtilen bu nedenlerle yeni üniversitelerin olabildiğince kent merkezlerinde kurulması ve eğitim ile bilimin kent kültürüne kazandırılması; aynı şekilde kent kültürünün de eğitim ve bilime esin kaynağı kılınması, çağdaş ve kimlikli kentleşmemizin temel hedefleri arasında yer almalıdır.

Öneriler

Kentlilik bilincinin gelişmesine yönelik bazı somut öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Kentin yaşam kalitesini etkileyen unsurların vurgulanması: Bir kentin yaşam kalitesini belirleyen etkenlerle ilgili bilimsel yaklaşımların vurgulanması, kent yönetimlerinin programlarında bunlara yönelik çalışmaların yer almasına yol açabilecektir.
- “Toplum ve Mimarlık” çalışmaları: Toplumla birlikte kentleşme ve mimarlık sorunlarının tartışılması, topluma yönelik kentleşme ve mimarlık alanında yayınların, duyuruların yapılması önerilmektedir. Mimarlığın toplum hayatındaki yerinin, toplumun mimarlıkla ve kentleşmeyle kurduğu veya kuramadığı ilişkinin sorgulanması gerekir.
- “Çocuk ve Mimarlık” çalışmaları: Her yaştan çocuğa yönelik mimarlık ve tasarım kültürünün verilmesine yönelik çalışmaların önemi vurgulanmalıdır. Herkesin mimar veya planlamacı olmayacağı, ancak doğal olarak mimarlık hizmetlerinin kullanıcısı ve/veya işvereni olacağı, bir kentte yaşayacağından hareketle tasarıma yönelik kültürün geliştirilmesine yönelik çalışmaları kapsamaktadır.
- Herkes için tasarım / erişilebilirlik: Toplumun yüzde 10 gibi önemli bir kesimini kapsayan özürllülerle ilgili mekânsal düzenlemelerin hayata geçirilmesi, sadece özürllülerin değil yaşlıların da kent aktivitesine katılabilmelerine ve kenti kentliyle ortak paylaşımlarına yol açabilecektir.
- Kent mimarlık rehberleri: Kentlerin mimarlık rehberlerinin yapılması, kentlilerin yaşadıkları kentle ilişki kurmalarına yardımcı olabileceği gibi nasıl bir kentte yaşadıklarının farkında olmalarına, farkındalığın artmasına katkıda bulunacaktır.
- Kent bilgilendirme noktaları / plaketleri: Kentlerin sürekli değişen ortamında kent hafızasının yitirilmesi tehlikesine karşı kent bilgilendirme noktalarının oluşturulması yararlı olacaktır.
- Sokak isimleri: Sokak isimlerinin çok sık değiştirilmesinin de benzer şekilde kent hafızasının sürekliliğini zedelemektedir. Bu uygulamadan vazgeçilmesinin önerilmesinin yanı sıra mevcut sokak isimlerinin nereden kaynaklandığına ilişkin bir açıklamanın sokak

tabelalarının altına konması yararlı olacaktır.

- Kentlilik bilincinin metropol ve küçük kentler ölçeğinde farklı yaklaşımlarla ele alınması: Doğal olarak metropol insanların kenti sahiplenmesiyle küçük kentlerde oturanların yaklaşımı farklı olacaktır.
- Somut olmayan kültürel miras (UNESCO) çalışmalarının önemi: UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi (2003) “Somut Olmayan Kültürel Mirası” toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar şeklinde tanımlamaktadır. Ülkemizin de 2006 yılında taraf olduğu söz konusu sözleşmenin amaçlarına uygun biçimde özellikle küçük kentlere yönelik yapılacak “Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri” çalışmalarının ortak kent bilincinin oluşmasında önemli bir etken olacağı vurgulanmalıdır.
- Tarihte seçmecilik yapılmasının sakıncaları: Kent ve toplum tarihiyle ilgili anlatımlarda, ele alınan projelerde tarihe seçmeci bir anlayışla yaklaşılmasının ortak kültürel birikime zarar vermesi, bunun neticesinde bir kısım kültürel birikimin ötekileştirilmesine, dışlanmasına yol açması tehlikesine dikkat çekmek gerekmektedir.
- Cumhuriyet dönemi mimari mirasının yok edilmesi: Aynı kapsamda ele alınabilecek bir anlayış sonucunda Cumhuriyet dönemi mimarisinin hızla yok edilmesi ve sadece belirli bir mimari tarza yönelik yapıların tercih edilmesinin kimliksizliği ve kültürel mirasın yok edilmesine yol açması engellenmeli, bunun da kentin ortak hafızasını zedeleyen bir unsur olacağı vurgulanması gerekmektedir.
- Kentin ortak kullanım alanlarının geliştirilmesi: Kentlerin sadece konut alanları olarak genişletilmesinin ciddi sıkıntı yaratmasına değinilmelidir. Gerek kente yeni gelenlerin, gerekse mevcut kentlilerin kentteki ortak kullanım alanlarının artması, kaynaşmayı, ortak paylaşımı geliştirecek bir unsur olarak vurgulanmalıdır.
- Göç ve kent yoksulları: Değişik nedenlerle kente göç devam etmektedir. Ancak özellikle yeni gelenlerle mevcut halkın kaynaşmasında ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bir insanın kendi ülkesinde göçmen olması, istenmemesi, sevilmemesi son derece trajiktir. Bunun giderilmesi yönünde ekonomik ve sosyal tedbirlerin yanı sıra mekânsal tedbirlerin de alınması, yeni gelenlerin kent hayatına katılmalarına olanak verecek farklı ortamların yaratılması gerekmektedir.
- Sanayi kentleri ve sanayisizleşen kentler: Pek çok kentimiz belirli bir sanayinin yapılanması üzerine kurulmuştur ve hayatiyetini devam ettirmiştir. Bunun önemli bir ortak hafıza yaratmasının önemine dikkat çekmek, ayrıca kapanan sanayi tesislerinin yaratacağı boşluğun insanlarda kentle bağlantı kurmak konusundaki eksikliğin vurgulanması yerinde olacaktır.
- Endüstri arkeolojisinin değerlendirilmesi: Sanayisizleşen kentlerdeki eski sanayi yapıların birer endüstri arkeolojisi olarak değerlendirilmesinin planlanmasının, sanayi tesislerinin kapanmasının yaratacağı boşluğun kısmen doldurulmasında önemli bir etken olacağı düşünülmelidir.
- Kıyı kentlerindeki yanlış yapılaşma: Kıyı kentlerinde kıyının kentliler tarafından kullanılmayacak derecede kentten koparıldığı durumlara rastlanmaktadır. Bu küçük kıyı kasabalarında da büyük kentlerde de yaşanmaktadır. Oysa kıyıların kentlilerin ortak buluşma ve yaşama mekânı olarak önemi büyüktür.
- Turizmin kent bilincine olumlu ve olumsuz etkileri: Turizmin kentlerimizde gerçekleştirdiği olağanüstü hızlı değişim olumlu ve olumsuz yönleriyle ele alınmalı ve dikkatli bir şekilde irdelenmesi gerekliliği vurgulanmalıdır.
- Ulaşım projelerinin kentin ortak belleğini zedelemesi: Özellikle kent içi ulaşım projelerinde alınan yanlış kararların kentin ortak kullanım alanlarını parçaladığı ve kullanılmaz hale getirdiği görülmektedir.

- Katılımcılık kültürünün geliştirilmesi: Katılımcılık bir kültür sorunudur ve önemle üzerinde durulması gerekmektedir. Kent mekânlarının kullanımında “halkın katılımı”nda gözlenen yağma kültürüyle planlama süreçlerine halkın katılımı özlemimiz karıştırılmamalıdır.
- Kente yabancı ve uzak üniversite yerleşkelerinin sorunu: Özellikle Anadolu kentlerindeki üniversitelerin kentlerden oldukça uzak yerleşkelerde yapılması, üniversite ortamının kente yapabileceğini umduğumuz olumlu katkıyı sağlayamadığı görülmektedir.
- Tüketici haklarının korunması: Kentlilik bilincinin artmasına paralel olarak gündeme gelmesi gereken tüketici hakları sorunun önemine vurgu yapılması mümkündür. Kenti yönetenlere yönelik olarak kentlilerin haklı taleplerinin vurgulanması, eksik hizmetle yetinilmemesi, kent hizmetlerinin iyileştirilmesinde ve kentliler için de iyiye özlemin aranması duygusunun gelişmesinde yararlı olacaktır.
- Uluslararası belgeler ve uluslararası deneyimlerin önemi: Ülkemizin de üyesi olarak içinde yer aldığı uluslararası kuruluşların ürettikleri belgelerin önemi büyüktür. Bu belgeler pek çok deneyden süzülerek gelmiş metinlerdir ve ülkemiz için de yararlanılması, içselleştirilmesi yönünde çaba gösterilmesi önemlidir. Ayrıca “Yavaş Kentler” gibi deneyimlerin izlenmesinin ve aktarılmasının önemi vurgulanmalıdır.

2.2.5.3 Kentsel Güvenlik

Güvenlik, toplum yaşamında normlar düzeninin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi, emniyet anlamına gelmektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (BMKP) İnsani Kalkınma Raporunda (1994) insan güvenliğinin, “açlık, hastalık ve baskı gibi kronik” tehditlerden ve “günlük yaşamın akışına müdahale edecek ani ve zararlı tehditlerden korunma” gibi, iki temel boyutu olduğu öne çıkarılmıştır. Raporda; insan güvenliğinin ortadan kalkışı yavaş, sessiz olabileceği gibi, ani sarsıcı bir olağanüstü bir durumla olabilir görüşü ortaya konulmuştur. Güvenlik ihlalleri, “İnsan eliyle politik seçimler ya da doğal nedenler veya her ikisinin de sonucu” ortaya çıkabilir. Görülen o ki, hayatın sürdürülebilirliği giderek zorlaşmaktadır. Kısaca kent güvenliğinden anlaşılan, bir bütün olarak, günlük hayatın akışına müdahale edecek kişisel ve toplumsal zararın ortaya çıkışını hazırlayan ekonomik, sosyal ve kültürel, fiziksel değişimlerle, kent hayatının olumsuz etkilenmesidir. Buna karşı geliştirilecek politikalar ise ortaya çıkan sorunların giderilmesine yönelik tedbirlerin değerlendirilmesi ve yapılabilir kılınmasıdır.

1996 Habitat II. Türkiye Ulusal Eylem Planı'nda “öncelikli konular” arasında yer alan ilgili maddeler incelendiğinde kent güvenliğiyle ilişkili olduğu görülmektedir;

- 3. Madde: Huzurlu, güvenli ve istikrarlı bir kent yaşamının sağlanması,
- 8. Madde: Bireylerin yapılabilir kılınmasının kötüye kullanılmaması açısından kaçak yapılaşmanın önlenmesi,
- 9. Madde: Gecekondu alanlarında yenileme ve gecekondu alanlarının ıslah edilmesi,
- 13. Madde: Konut, çevre ve toplumsal ilişkilerin kalitesine duyarlılığın artırılması ve kalitenin gerçekleştirilmesi,
- 26. Madde: Yerleşmelerde sürdürülebilir bir gelişmeyi sağlamak için çok aktörlü bir düzenleme sisteminin geliştirilmesi, sivil toplum örgütlerinin etkinliklerinin artırılması.

Bu konular kent güvenliğinin geniş anlamıyla örtüşmektedir. Avrupa Kentsel Şartı'nın (1992) ana başlıklarında doğrudan, güvenlik ve suçların önlenmesi (bireysel güvenlik) ve irtibatlı kirletilmemiş sağlıklı bir çevre ve istihdam gibi güvenlik ile ilgili konulara yönelik değerlendirmeler de yer almaktadır. Sonraki uluslararası anlaşmalar ve şartlarda kentsel güvenlik ve çevre ilişkileri sürekli hatırlatılmış ve önemsenmiştir.

Kente karşı işlenen suçların artmasının sosyo-ekonomik temelleri bilinmektedir. Yoksulluk, bireyin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayabilecek maddi imkanlara sahip olmama durumudur. Ancak, Kentleşmenin getirdiği nüfus baskısı ile birlikte değerlendirilen kentlerdeki yoksulların mutlak sayılarındaki artış, tek başına kentsel güvenliği tehdit eden faktör olarak düşünülmemektedir. Kent güvenliğini tehdit eden asıl unsurun birey ve kent bölümünde de bahsedildiği gibi “yoksunluk duygusu” olduğu görülmektedir. Yoksunluk duygusu, insanın beklentileri ve olanakları arasındaki uçurumun bilincine varmasıyla gelişmekte ve kentsel güvenliği tehdit eder hale gelebilmektedir.

Kente göçle gelen genç kesimin farklı yaşam tarzları arasında bocaladığı, kentten alması gereken kültür ve hizmetleri alamadığı ve bu nedenle oluşan sosyal boşluğun siyasal oluşumlar tarafından doldurulduğu, bunun da toplum içinde kutuplaşmaya ve çatışmalara yol açtığına ilişkin saptamalar yer almıştır. Gençlerin gelişmesinde önemli bir yere sahip olan eğitim, kültür, sanat merkezlerinin ve sağlık kurumlarının yetersizliği ve bu yetersizlik nedeniyle yaşanan sosyal boşluklar nedeni ile bazı gençlerin madde bağımlılığı yaşadıkları sokak çocukları olgusunun ortaya çıktığı, kent kültürünün yozlaştığı, yaşayanların kente yabancılığı ortaya çıkmıştır. Kentte yaşayanların kendini o kente ait hissetmemesine ve kente sahip çıkmamasına neden olmaktadır.

Kent hayatının getirdiği toplumsal ve kişisel mağduriyetlerin giderilmesinde birbirini tanıma, dayanışma ve ihtilafların çözülmesine yönelik kurumsallıkların oluşturulması önem taşımaktadır. Kamu düzeninin ve güvenliğin sağlanması Türkiye’de zabıta eliyle yürütülmektedir. Zabıta kavramı günümüzde iki anlatım için kullanılır. Bunlardan birincisi, yurt içinde kamu düzeninin aksamadan yürütülmesi ve güvenliğin sağlanmasıdır. İkincisi ise, belirli bir kamu hizmetinin yürütülmesi için özel olarak kurulmuş kolluk gücüdür. Yurt içinde güvenliğin sağlanması “genel kolluk/zabıta” gücünün görev alanına girmektedir. Genel kolluk gücü; polis ve jandarma güçlerini içine almaktadır. “Özel kolluk” ise, belli bir kamu hizmetindeki kolluk görevini içermektedir. Belediye hizmetlerinde düzenin sağlanması ve kent güvenliğinin sağlanması düşünüldüğünce belediye zabıtasının özel kolluk güçleri arasındaki yeri belirginleşmektedir. Özel Kolluk Güçleri kavramı içine; belediye zabıtası, köy korucuları ve köy bekçileri, kır bekçileri ve çiftçi mallarını koruma kolları, orman muhafaza kolları, sahil güvenlik komutanlığı, gümrük ve tekel zabıtası, limanlar zabıtası, hudut ve sahiller, sağlık zabıtası, ordu zabıtası (İnzibat), özel güvenlik teşkilatları girmektedir.

Bugünün zabıta hizmetleri, hizmetin niteliğinin değişmesi nedeniyle yeniden değerlendirilmesi gereken bir özellik kazanmıştır⁴¹. Bağlantılı olarak mahalle bekçilerinin de neden kaldırıldığı ayrıca tekrar sorgulanmalıdır. Ayrıca, kentlerde güvenlik yönetimini bugünün modern toplumlarında yalnızca polisiye tedbirler olarak değerlendirmek mümkün görünmemektedir. Özellikle büyük kentlerde demokratik kitle örgütlenmelerinin gelişmesi ve yaygınlaşması, kent güvenliğinin ve refahının sağlanmasında gönüllü görevler üstlenmeleri sonucunu yaratmaktadır. Özetle kent güvenliği üzerinde durulurken, bireyler tarafından kentlilik bilincinin ne ölçüde özümsemiştiği, kentsel değerlerin hangi düzeyde benimsendiği, kentsel kültürün dinamikleri üzerinde de durulmalıdır.

2.2.6 Kente Karşı Sorumluluk

Bugünün bilgi toplumunda demokrasi kavramı da yeniden tanımlanmaktadır. Demokrasi kavramı, “katılımcı”/“çoğulcu” tanımlarını ekleyerek kullanılmalıdır. Kamusal alanda uzlaşmaya değil, çatışmaya dayalı söylemlerini geliştiren temsili demokrasinin karşısında katılımcı,

çoğulcu demokrasi anlayışı ağırlık kazanmaya devam etmektedir. Çatışmacı değil, uzlaşmacı bir siyasal kültüre doğru dönüşüm yaşayan dünyanın, sürdürülebilir olması için bireylere eskiye oranla daha büyük roller düşmektedir.

Yeni dünya düzeni, bireylere bir yandan çok daha geniş özgürlükler sağlarken, öte yandan çok daha geniş sorumluluklar yüklemektedir. Bu dünyanın bireylerinden beklenen yaratıcılık, katılımcılık, etkin yurttaşlık ve sorumluluk bilincidir. Bu yurttaştan toplum için sorumluluk duyması, bu yolla toplumsal sermayeye katkıda bulunması beklenmektedir. Kısaca bu birey sivil toplumun aktif bir üyesi olmalıdır. Katılımcı ve çoğulcu demokraside bireylere, kamusal alana doğrudan katkı yapmanın yolu açılmıştır.

Bireylere bu yolu açan Sivil Toplum Kuruluşları, belli bir toplumsal hizmeti üretebilmek için küçük kamusal alanlar yaratmakta ve gerekli iradeyi oluşturmaktadır. Kendi kaynakları ve yaratıcı düşünceleriyle, vaktini ve emeğini koyarak, demokratik olarak oluşmuş bu iradeyi hayata geçiren Sivil Toplum Kuruluşlarına günümüz demokrasinin yeni aktörleri olarak farklı anlamlar yüklenmekte, bu kuruluşlar toplumları çok aktörlü konuma getirmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarını ayırt eden özelliklerden birincisi gönüllülük ilkesidir. STK'ların içinde yer almaya kimse zorlanamaz. STK'ların özelliklerinin ikincisi, hedeflerinin toplumsal katkı yapmak olmasıdır. Bu amaç içinde hiçbir biçimde başkaları üzerinde bir iktidar oluşturma arayışının bulunmamasıdır. Üçüncü önemli özellik, sivil toplum kuruluşları alanında yatay ilişkilerin ön plana çıkması ve hiyerarşik ilişkilerin yadsınmasıdır. Bu özellik STK'lardan beklenen demokrasinin güçlendirilmesi işleviyle yakından ilişkilidir. Bir sivil toplum kuruluşundan beklenen toplumdaki diğer gruplarla eşit olarak ilişki kurmak ve ortaklıklar oluşturmaktır. Dördüncü ve son önemli özellik STK'ların açık ve belli bir konuda uzmanlaşmış olmalarıdır. Bu, özellikle toplumsal hareketlerin örgütlenmesi açısından önem kazanmış olan bir niteliktir.

Temsilî demokrasinin yaşadığı krizler karşısında dünyada ve Türkiye'de STK'ların önemi giderek artmaktadır. Dünyadaki bu genel eğilimin dışında, Türkiye'nin bu konularda uluslararası platformlarda verilmiş sözleri de vardır. AB'ye üyelik sürecinde Türkiye bu alanda yasal çerçevesini, dünyanın günümüzde ulaştığı anlayışa göre yeniden düzenlemeyi kabul ve taahhüt etmiştir.

İstanbul'daki Habitat II (1996) toplantısından sonra Türkiye'de STK'larda ciddi bir canlanma yaşanmıştır. Özellikle Kocaeli ve Sakarya'da yaşanan deprem sonrasında STK'lar çok önemli sorumluluklar yüklenmiş, başarılı olmuş ve halkın önemli ölçüde güvenini kazanmıştır. Bu saptamalar Türkiye'nin hem STK'ların gelişmesine gereksinmesi bulunduğunu, hem de böyle bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'de demokratik pratiklerin, yerel/ulusal toplumsal sermayeye zenginleştirici bir özellik kazandırması için "Sivil Toplum Kuruluşlarının" önlerinin açılmasına ve kapasitelerinin geliştirilmesine ne kadar çok gereksinim varsa, bu önemli demokratik mekanizmaların kendilerinden beklenen işlevleri gerçekleştirmek ve mevcut toplumsal potansiyeli geliştirmek için eğitilmiş bireylere de bir o kadar gereksinim vardır. Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşmesi, etik yönetim ilkesinin yerine getirilmesi için çok önem taşımaktadır.

GZFT TABLOLARI

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kentlilik, kente yönelik göç, kültürel çeşitlilik, ayrışma ve Toplumsal Kimlik	<ul style="list-style-type: none"> Toplumsal farkındalığın artması Kentleşme konusunda toplumsal bilinç ve taleplerin giderek artması Kentlilik bilinci oluşmasının bir ihtiyaç olarak algılanmaya başlanması Farklı etnik köken, din ve dil mozayiginden oluşan zengin kültürel çeşitlilik Yerel yönetimlerin, halka yönelik üst yapı donatımlara olan ihtiyacı önemsemeye başlaması 	<ul style="list-style-type: none"> Ülkemiz kentlerinin sağlıklı ve kimliksiz olması Göçle birlikte, kente aidiyet duygusunun ve kentlilik bilincinin giderek zayıflaması Toplum içinde kültürel diyalogun ve hoşgörünün etnik köken, din, dil, cinsel tercih vb. konularda azalması veya ortadan kalkması Kentlerin yerel kimliklerin korunması için başarılı uygulamaların kamuoyuna yeterince tanıtılmaması Kent-Kır dengesini sağlayıcı politika ve uygulamaların eksikliği 	<ul style="list-style-type: none"> Değişimleri kabullenen toplumsal bir yapının varlığı Yerel yönetim değişiklikleri kentlilik bilincinin ve sağlıklı kentlerin realize edilmesinde bir fırsat olarak değerlendirilmesi Merkezi yönetim birimlerinin kentleşme ve kentlilik bilinci olgusuna artan ilgileri ve işlevsel projeye ve etkinliklerle bu konuda çalışanlara cesaret vermesi Kentleşme konusuna ilişkin siyasi ilginin belirgin yükselişi AB müzakerelerinde 35 başlıktan 12'sinin doğrudan kentleşme ve kent yönetimiyle ilgili olması Yabancı göçlerinin kültürel çeşitliliğe olumlu katkısı Ülke içinde ve sınır ötesi çalışmalarında ödüllü projelerin çoğalması ve ilgi görmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Devam eden göç hareketlerine bağlı olarak geçekonda bölgelerinin nüfus ve alan olarak giderek büyümesi Göçün getirdiği sorun ve darboğazların henüz çözümlenmemiş olması Kültürel farklılıklara dayanan dışlanma Kültürel farklılığın ayrımcılığa dönüşmesi Kültürel siteleşmeye hizmet eden sosyal oluşumların ve toplumsal soyutlama kanallarının varlığı ve etkinliği Hemşehri derneklerinin etkinliklerinin kentleşme eğilimlerini yavaşlatması Artan yabancı göçlerin yerel halk üzerinde rahatsızlık yaratması Yabancı derneklerinin yaratabileceği olası kültürel çatışma

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kentlilik Bilinci ve Kenttsel Mekân Kalitesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarihi/kültürel mekânların zenginliği ▪ Yerel yönetimlerin, kültür varlıklarının korunması ve kenttsel mekânın iyileştirilmesine yönelik yasal sorumluluklarının bulunması ▪ Mahalle ve muhtarlık birimlerinin öneminin yasal olarak öne çıkması 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kenttsel kimliğin korunamaması ▪ Yasal-Kurumsal yetersizlik ve yetki karmaşası ▪ Yasal - kurumsal alanların bütünlüğü olmaması ▪ Yerel yönetimlerde koruma ve imar planlaması konularında yetişmiş eleman istihdamının kısıtlı olması ▪ Mekân tasarımında uzmanlık katılımının yetersiz katkısı ▪ Yabancıların toprak satın almasının cazip hale getirilmesi ve hukuki düzenleme olması ▪ Yerel yönetimlerin kentlerde yeterli alt ve üst yapı sunamaması ▪ Kent merkezlerinin terk edilmesi ve çöküntü bölgelerinin oluşması ▪ Kamusal açık mekânların eğitim ve buluşma ortamı vb. fonksiyonlarıyla iyi değerlendirilmemesi ▪ Ortak kenttsel buluşma mekânlarının sayıca ve nitelik açısından yetersizliği ▪ Arazi kullanım kararlarının sağlıklı kent ilkelere uymaması 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kenttsel yenileme kavramının toplum tarafından benimsenmiş olması ▪ Kenttsel koruma, kenttsel bütünlüğü, kenttsel markalaşması, kenttsel mirası canlandırma gibi uygulamaların giderek artması 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İmar kavramının "Koruma"yı içermemesi ▪ Yerel yönetimlerin tarihi mekânları yok etme eğilimleri ▪ Kenttsel mekânların sürekli ve denetimsiz değiştirilmesi ▪ Toplumsal ve kurumsal sorumluluk bilincinin evrensel düzeye ulaşmaması ▪ Kent güvenliğine ilişkin sorunlar, kenttsel şiddet, vandalizm ▪ Güvenlikli iddiası ile yapılan kapalı siteler ▪ Kenttsel dönüşüm ve kenttsel yenilemenin kenttsel rant odaklı yaklaşımlarla yapılması ▪ Yabancıların toprak satın alması ile ilgili sayısal analizlerin yapılamaması ve stratejik noktaların belirlenmemesi ▪ Kenttsel ekonominin imar rantının egemenliğinden kurtarılmaması

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci	<ul style="list-style-type: none"> Seçmece olmayan (somut ve somut olmayan) kültür mirasının varlığı Kültür mirasının uzun bir tarihsel geçmişin ürünü olmaları nedeniyle büyük çeşitlilik göstermesi Kültür varlıklarından sivil mimarlık örnekleri ile arkeolojik nitelikte olanların çoğunlukta bir arada bulunmaları UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla üniversitelerin ilgili bölümleri, araştırma merkezleri ve enstitülerinden akademisyenlerin katıldığı bir "Uzmanlar Komisyonu" nun oluşturulması Kentlilik bilincine yönelik proje ve faaliyetlerin yörelerinde beklenenin üzerinde destek görmesi Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması farkındalığının sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> Kentsel belleği oluşturan, korunan ya da korunamamış olan tarihi, kültürel ve mekansal değerlerin öneminin farkında olunmaması Kültür varlıkları envanterinin tamamlanmamış olması; bu bağlamda Üniversite, kurumdan sorumlu kurumlar ve koruma uygulamalarından sorumlu yerel yönetimler arasındaki işbirliğinin yetersiz olması Kültür varlıklarının korunarak kentlilik bilincinin geliştirilmesinde, kent kimliği oluşturulmasında koruma ile ilgili eğitim ve uygulama düzeyinde tüm kurum ve kuruluşlar arasında eğitimin eksikliği Kent kimliği oluşturmada kullanılacak gerekli ve yeterli finansal kaynağın oluşturulamaması Toplumda genelde ulus kimliğinin, özede kentlilik kimliğinin geliştirilmesinde kültür mirasının öneminin anlatılmamış olması Yakın tarihimize ait 20. yüzyıl yapılarının da kent kimliğinin önemli ve vazgeçilmez bir parçası olduğunun bilincinin henüz gelişmemiş olması Ülkemizde Kentleşme Arkeoloji (kent içi arkeolojisi) kentlilik bilinci oluşturmada özel bir önem taşıdığı halde, özel uzmanlık ve disiplinler arası işbirliği gerektiren bu konunun göz ardı edilmesi Kurumsal-Toplumsal Sorumluluk Standartlarının (SA 8000 standardının) henüz TSE tarafından verilmemesi ve toplumsal farkındalık oluşmaması 	<ul style="list-style-type: none"> Kültürel mirasın korunması konusunda toplumsal ve kurumsal sorumluluğun başlaması Kültürel mirasın korunmasına yönelik eğitim kurumlarının ve yetişmiş elemanların varlığı Kültür mirasının ayağa kaldırılmasında kullanılacak ara elemanları yetiştirmeye yönelik 2 yıllık ön lisans programlarının, yapı teknik ve inşaat teknik dallarında meslek liselerinin varlığı Üniversitelerde Y. Lisans ve Doktora düzeyinde uluslararası anlaşmaları konu alan tamamlanmış birçok çalışmanın varlığı Bilimsel ve deneysel çalışmalara imkân verecek düzeyde korunması gerekli kent dokularının, arkeolojik buluntuların biriktikleri ve varlığı UNESCO ve AB benzeri uluslararası kuruluşlardan mali destek sağlayabilme olanaklarının bulunması Kültür mirası sivil mimarlık örneklerinin onarımı konusunda kullanılabilir konut kredilerinin ve kredi veren kurumların bulunması UNESCO somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesinin ülkemizde imzalanmış ve yürürlüğe girmiş olması Somut olmayan kültürel miras envanterinin oluşturulması amacıyla halk kültürü araştırmalarının hızlandırılması Akademik ortamlarda lisans, lisansüstü eğitim ve faaliyetlerde kültürel mirasın korunmasına ilişkin daha çok araştırma yapılması 	<ul style="list-style-type: none"> Kültürel Erozyon Kültürel varlıkların politik yozlaşmaya maruz kalması Kültürel mirasa turistik metâ olarak bakılması Kentin arkeolojisinin algılanmaması Kentlerde hemşehricilik duygusu içinde arkeolojik geçmişine ilişkin izlerin yer almaması Geleneksel ticaretin yaşatılmaması (süper-mega marketlerin, semt pazarlarının yaşatılmaması engellemesi) Geleneksel rekreasyon alanlarının geliştirilmemesi Sokak ve mahalle kültürünün korunmaması Üniversitelerin kent içi yerleşkelerle entegre edilememesi Kültür varlıklarını korumaya yönelik yasaların ve koruma kurullarının yapılarının sık sık değiştirilmesi Özellikle mevzi imar planı uygulamalarıyla somut kültür mirasının zedelenmesi veya kaybedilmesi Hızlı ve kurasız kentleşme nedeniyle kültür varlıklarının tahrip edilmesi, yok edilmesi Yerel yönetimlerde özellikle somut kültür mirasının korunması konusunda uzman istihdam edilmemesi nedeniyle bu varlıkların yok olmasına engel olunmaması Bilimsel düzeyde 20. yüzyıl kültür mirasının korunmasına yönelik çalışmalar yapılmasına karşılık, merkezi ve yerel yönetim kurumlarında gerekli duyarlılığın gösterilmemesi Suati arkeolojisi gibi ülkemiz açısından büyük önem taşıyan konularda uluslararası anlaşmalara imza koyulmaması nedeniyle illegal yollara eser kaybının yaşanması Uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde ve uygulanmasında yaşanan sorunlar Kamuoyunun kültür mirasına yönelik tehditler konusunda yeterince bilgilendirilmemesi

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kentlilik bilinci ve Sürdürülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> Kentlilik bilincinin kazandırılmasına yönelik yerel kaynaklı bütünlüklü projelerin başlanmış olması (İstanbul ve Bursa örnekleri) Kentsel değerlerin sahiplenilmesi ve savunulmasında meslek kuruluşlarının ve birliklerinin gelenekselleşen varlıkları 	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal dialog yetersizliği Yasal karar alıcılar ve politika uygulayıcıların kentlilik bilinci çalışmalarına aktif katılmaması ve yeterli destek vermemesi Kentlilik bilinci çalışmalarının yasal karar alıcılar ve politika uygulayıcıların öncelikleri arasında yer almaması Kentlilik bilinci konusunda merkezi, bütünlüklü, sürdürülebilir politika ve kararların bulunmaması Göçe dayalı kenteşmenin devam etmesi Kentlerdeki tarihi doku ve kültürel mekânların tahribi ve yok olması Yerel yönetimlerde yönetim değişiklikleri ile birlikte kentlilik bilinci projelerinin kesintiye uğraması 	<ul style="list-style-type: none"> Yasal karar alıcılar ve politika uygulayıcılarına yönelik hizmet içi eğitim programlarının başlatılması Çevrenin ve özellikle kentin doğal-fiziksel çevresinin korunması ve geliştirilmesine yönelik örgütlenmelerin artması Öğrenen kente yönelik pratiklerin geliştirilmesi yönündeki çalışmalar Kamu - özel - sivil ortaklığında gerçekleştirilen projelerin artması Kentlerin strateji planlarında kentlilik bilinci ve sürdürülebilirlik konusunun yer alması Çalışmaların sürdürülebilirliğine olumlu katkısı STK'ların kentlilik bilincinin geliştirilmesine yönelik artan ilgileri ve etkinlikleri 	<ul style="list-style-type: none"> Ulusal ve yerel meclislerin sosyal ve mesleki kompozisyonunun kamu çıkarlarını savunmak bakımından zayıf kalışı Kamu kuruluşları - özel sektör ve STK'lar arasındaki eşgüdüm ve işbirliği eksikliği Kentlilik bilinci çalışmalarının uzun dönemde sonuç veren ve gönüllülük esasına dayalı bir yapısının olması Kentlilik bilinci konusunda bölgesel farklılıkların belirgin oluşu

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar (Gençler)	<ul style="list-style-type: none"> Kentsel nüfusun ağırlıklı oranını gençlerin oluşturması 	<ul style="list-style-type: none"> Kentsel yaşama gerçek anlamda gençlerin katılımını mümkün kılan yapıların sayıca az olması Mesleki rehberlik ve yönlendirme yetersizliği Gençlerin kent yaşamına ekonomik ve sosyal katılımına destek olabilecek öncelikli sektör tanımlarının yetersizliği ve bilgi akışına ilişkin sorunlar Kent dışındaki üniversitelerin kent yaşamını yeterince zenginleştirememesi Gençlerin barınma ihtiyaçlarını karşılayacak imkânların yeterince mevcut olmaması Türkiye'nin bütünlük bir gençlik politikasının bulunmaması Gençlerin örgütlenmelerine yönelik gençlere sağlanan fırsatların kısıtlı olması 	<ul style="list-style-type: none"> Gençlerin kendileri ile ilgili konularda görüş oluşturabilecek, ihtiyaçları doğrultusunda örgütlenebilecek yeterliğe sahip olması Gençlerin gerekli fırsatlar sağlandığında kent yaşamını zenginleştirecek proje ve etkinlikleri hayata geçirebilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Kent yaşamına dair karar sürecinde yer alamayan gençler Fikirlerini hayata geçirebilecek ya da kendilerini ifade edebilecek alanlar bulamayan gençlerin kent yaşamının dışına itilmesi Gençlere güven duyulmaması Gençlik işsizlik oranının çok yüksek olması

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar (Kadınlar)	<ul style="list-style-type: none"> Kadın STK'larının etkinliğinin artmasını sağlayacak çalışmaların bulunması Ekonomik ve hizmet sektörlerinde yönetici rollerde varlıklarını hissettirmesi Eğitim sektöründe sayısal olarak üstünlüğünün bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> Siyasi mekanizmalarda kadınlara yer verilmemesi İstihdamda kadınlara düşen payın az olması Kadınların ucuz işgücü olarak görülmesi Eğitilmiş kadın sayısının görece az olması Kadınların bilgi ve teknolojiye erişiminin zayıf olması İdari kademelerde ve temsile gelen yapılarda dayanışma azlığı Kentlere göçle gelenler arasında kadınların eğitimi konusunda yeterli mesafe alınmaması 	<ul style="list-style-type: none"> Kamu kurum kuruluşları ile sivil ve vakıf kuruluşlarınca yürütülen eğitim ve eğitime dönük hizmetlerin artması Kadın sığınma evlerinin sayısının artması Kadınların siyasi kademelerde yerini almaya çalışması Kadın-erkek eşitliği konusunda kısmen artan toplumsal farkındalık 	<ul style="list-style-type: none"> Siyasal temsil ve sektörler arası cinsiyet ayrımcılığı konularında kadınlar arası örgütü ya da kurumsal dayanışmanın azlığı Düşük iş koşullarında çalıştırma, nitelikli ve makul ücretli yuva ve tesislerin eksikliği Kadınların iş yaşamına katılımını sağlayacak servislerin eksikliği Bölgesel toplumsal algılama farklılığı Kadınların iş yaşamını kolaylaştıracak donanımların eksikliği Kadının hem ekonomik, hem sosyal hayatta etkin ve yetkin hale dönüştürülmesini sağlayacak çalışmalara yönelik kurumsal ve toplumsal ilgisizlik Düşük ücret koşullarında çalışmaya razı olma

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar (Yaşlılar)	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı nüfusun oranının (65 yaş üzeri: %7,1) Türkiye'de gelişmiş ülkelerin oranından daha düşük olması Yaşlılar için yasal düzenlemelerin bulunması Yaşlıların sorunlarına yönelik STK çalışmalarının artması Sağlıklı kentler projelerinin yaşlı ve engelli öncelikli çalışmaları 	<ul style="list-style-type: none"> Kente yönelik mekânsal düzenleme karar ve uygulamalarında yaşlıların toplumun bütünleşik kesimi olduğu düşüncesi doğrultusunda hareket edilmemesi Kamuya açık mekânların yaşlılar için kullanılabilir fiziksel özelliklere sahip olmaması Yaşlılar için uygun koşullar içeren bakım kurumları ve konut olanaklarının yeterli sayıda olmaması Yaşlılara yönelik akademik çalışmaların yetersizliği STK'ların çalışmalarının bütünleşik yaklaşımlarla sürdürülmemesi 	<ul style="list-style-type: none"> Anayasamızda yer alan 17. maddelerde yaşam çevreleri 56. ve 61. buna yönelik haklar, engelli, yaşlı ve korunmaya muhtaç kişilere yönelik haklardan bahsedilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlı nüfus oranının her geçen gün artmasına karşılık "kaliteli yaşlılık hedefli hizmetlerin" artmaması İç göçlerin kontrolsüz sürmesi Dış göçlerle Türkiye'ye yerleşen yaşlı nüfusun giderek artması

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar (Engelliler)	<ul style="list-style-type: none"> Engelliler için yasal düzenlemelerin bulunması Engellilerin sorunlarına yönelik STK çalışmalarının artması Uluslararası nitelikteki "Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme"nin Aralık 2008 tarihi ile yasal boyut (5825 sayılı Kanun) kazanması 	<ul style="list-style-type: none"> Engellilerin oranının ve engel tiplerine göre dağılımının istatistiksel verilerinin yetersizliği Engellilerin oranının (%12-yaklaşık) artması Yasal düzenlemelerin yetersizliği, mevcut düzenlemelerin uygulamalara yansıtılmaması ve denetiminin sağlanamaması Kente yönelik mekânsal düzenleme karar ve uygulamalarında engellilerin toplumun bütünlük kesimi olduğu düşüncesi doğrultusunda hareket edilmemesi Kamuya açık mekânların yaşlılar için kullanılabilir fiziksel özelliklere sahip olmaması Örneğin "Engelsiz Kentler" ve "Engelsiz Türkiye" projeleri için iletişim ağının yetersizliği Engelliler için gerekli bakım ve barınma amaçlı kurum yapıları ve hizmet alternatiflerinin programlanmaması Ulaşım olanaklarının bütünlük düşünlülmemesi 	<ul style="list-style-type: none"> Engelliler için mekânsal düzenlemelere yönelik standartların bulunması İmar planlarında engelliler için uygun mekânsal çevreleri tanımlayan maddelerin yer alması 	<ul style="list-style-type: none"> Kent güvenliğine ilişkin sorunların artmaya devam etmesi Eğitim ve duyarlılık yetersizliği
Kentlilik Bilinci ve Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> Örgün eğitim sistemi içindeki nüfusun yüksek olması Yaygın eğitim ve meslek edindirme kursları eğitimin bu amaçla kullanılması potansiyeli Merkezi ve yerel yönetimlerin sahip oldukları eğitim ortamları ve araçlarının varlığı Kentin değerlerine sahip çıkma bilincini destekleyen yerel proje seminer ve etkinliklerin varlığı 	<ul style="list-style-type: none"> Kültür ve sanat faaliyetleri çeşitliliğinin yeterince kamuoyuna yansıtılmaması, yenilenmemesi ve geliştirilmemesi Örgün eğitim müfredat programlarında kentlilik bilincine ilişkin konulara yer verilmemesi Yaygın eğitim programlarının gönüllülük esasına dayalı olması Kente göçle gelenlerin eğitim düzeylerinin kente entegre olma konusunda yetersiz olması 	<ul style="list-style-type: none"> Kent tarihi ve kültürel değerlerin tanıtımına yönelik gezilerin artması (öğrenci ve yetişkinlere yönelik) Kenti daha yakından tanımaya yönelik araştırmalara verilen desteğin artması Gençler ve çocukların katılımıyla gerçekleştirilen kentlilik bilinci projelerinin desteklenmesi Okullarda kent kültürü ve kentlilik bilincinin işlenmesinin yaygınlaştırılması Kent kültürü ve kentlilik bilinci konularında çalışacak ve eğitim verecek insan gücünün varlığı 	<ul style="list-style-type: none"> Bütünlük ve etkin bir eğitim planlama sistemi ve örgütlenmesi yokluğu Kentteki çıkar ve baskı gruplarının kent yönetimindeki, sağlıklı kent aleyhine etkinliği Kentlerdeki formal istihdamın değerdendirilmemesi

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
Kentlilik Bilincinin geliştirilmesi aşamasında iletişim ortam ve araçları	<ul style="list-style-type: none"> İletişim araçlarının yaygınlığı Teknik olanakların gelişmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Yerel medyanın sermaye ve teknik yetersizliği Medyanın kendi içinde bölünmüş olması Kent haberleri sayfalarının yokluğu Gazete satışlarının yeterli derecede artmaması Medya politikasındaki yanlışlık Köşe yazarlarının kent kültürü konularına değinmemesi 	<ul style="list-style-type: none"> Basın yasasında değişiklik yapılması Kent yöneticilerinin kent bilinci konusunda medyayı özendirilecek ödüller koyması İnternetin gücü ve erişilebilirliği Radyo ve televizyon dinleme oranının yüksekliği Köşe yazarlarının okunurluluğu 	<ul style="list-style-type: none"> Medyanın belirli sermaye ya da çıkar gruplarından etkilenmesi Gazetecilerin kentsel bilincine yeterli katkı sağlayamaması Magazin haberlerinin toplumda rağbet görmesi İletişim araçlarının yerel yöneticilerin politik çıkarlarına hizmet edecek şekilde kullanılması
Kentlilik Bilinci ve Katılım	<ul style="list-style-type: none"> Kent Konseyleri ve Kalkınma Ajansları gibi katılımcı mekanizmaların oluşturulması Katılım gibi yaşam kalitesi göstergelerinin eğitimle geliştirilmesi Yeni fikirlerden katılımcı mekanizmalar ve iletişim sayesinde haberdar olabilmek için fırsatları Hemşehri derneklerinin kentlilik bilincinin kazandırılmasında rol oynaması 	<ul style="list-style-type: none"> Çağdaş katılım mekanizmalarının pratiklerinin yapılmasına yönelik mekânsal kullanımların yetersiz olması veya yokluğu Katılımcı mekanizmaların öneminin yerelin toplumsal sermayesine bağlı önemsenmesi /yeterince farkına varılmaması Yeni fikirlerin ulusal ölçekte yeterince algılanmaması, geleneksel (konvansiyonel) görüşlerin baskısı Aktif katılım ve sorumlulukla gelen dayanışma eksikliği Kentlinin sorumlu, aktif yurttaş olma sürecindeki eksiklikler 	<ul style="list-style-type: none"> KÖY-DES VE BEL-DES projelerinin kültürel çalışmaları da kapsayacağına ilişkin idari kararların alınması Hemşehri ve soydaş dernekleri ile işbirliği ve dayanışma Yabancı dernekler ile işbirliği ve dayanışma 	<ul style="list-style-type: none"> Güçlü Merkeziyetçi yapının yarattığı bürokratik toplumun varlığı Ekonomik ve iklim gibi faktörel baskıların katılımcılığı zayıflatıcı etkisinin bulunması Katılımcı mekanizmaları kesintiye uğratan ve tekelleşiren baskı gruplarının varlığı Bilgi eksikliği ve algılama farklılığının etkisine dayalı iletişim eksikliği İnisiyatif almaktan çekinen bir toplumun varlığı Hemşehri derneklerinin kentleşme eğilimleri ve siyasi karar alma mekanizmalarına kent aleyhine olumsuz etkileri Yabancı derneklerinin yaratabileceği olası kültürel çatışma

KONU	GÜÇLÜ	ZAYIF	FIRSAT	TEHDİT
		<ul style="list-style-type: none"> Kentinin sorumlu, aktif yurttaş olma sürecindeki eksiklikler 		<ul style="list-style-type: none"> Hemşehri derneklerinin kentleşme eğilimleri ve siyasi karar alma mekanizmalarına kent aleyhine olumsuz etkileri Yabancı derneklerinin yaratabileceği olası kültürel çatışma

III. ÜLKEMİZDE KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİME İLİŞKİN SORUN ALANLARI VE ÇÖZÜME YÖNELİK OLARAK GELİŞTİRİLEN STRATEJİLER VE EYLEMLER VE ÖZ RAPORLARI

Komisyon olarak sekiz ana başlık altında konuya ilişkin sorunlar, stratejiler ve eylemler tanımlanmış olmakta ve sorunlara yönelik geliştirilen stratejilerin eylemlere dönüşmesi durumunda, ülkemizde kentlerine sahip çıkan birey sayısının artacağı ve geleceğe umutla bakan kentlerden söz edilebileceği düşünülmektedir.

Sorun Alanları

9.1 Kentlilik, Kente Yönelik Göç, Kültürel Çeşitlilik ve Ayrışma, Kentleşme ve Sorumlu Aktif Yurttaş, Kente Aidiyet

9.1.1 Kentlerin özgün kimliklerini kaybetmeleri

Kentsel kimlik sürdürülebilir gelişmenin bir göstergesidir, eski ve tarihi kentlere bakıldığı zaman çok güçlü bir kentsel kimliğe sahip oldukları görülmektedir; ancak dünyada ve müteakibinde ülkemizde yaşanan kentsel gelişmenin etkisiyle kentlerimizde doğa ve kent dengesi kaybolmakta, kentsel yaşam kalitesi azalmakta, somut ve soyut kültürel mirasımız yok olmaya yüz tutmakta ve neticesinde kimliksiz kentler karşımıza çıkmaya başlamaktadır.

Kimliğini kaybeden veya kaybetmeye yüz tutmuş kentlerde de kendini o kente ait hisseden bireylerin sayısı azalmakta, bireyler kendini yabancılaşmış hissetmeye başlamakta ve o kenti sahiplenme duygusu kaybolmaktadır. Bu bağlamda geliştirilen stratejiler ve eylemlere aşağıda yer verilecektir.

9.1.2 Toplum içinde diyalog yetersizliği kültürel farklılıklara karşı hoşgörü sorunsalının varlığı

Ülkemiz yüzyıllardan beri farklı kültürlerde grupları içine alarak harmanlamıştır. Ancak geçmişten beri hoşgörü içinde yaşayan bireylerin günümüzde bu hoşgörüyü birbirlerine gösteremedikleri açıktır. Günümüz toplumunda biz ve öteki diye bir ayırımla karşılaşılmaktadır. Ayrıca kentte hizmet eksiklikleri, bozulan kentsel mekânlar, kimlik çöküntüleri ile saygılı ve saygısız arasındaki gerilimler bireylerin birbirlerine ve kente karşı hoşgörülerini daha da azaltmaktadır. Gerek bu ayırım gerekse bireylerin hoşgörü eksiklikleri, kentte yaşayan bireylerin birbirlerinden uzaklaşmalarına ve kendilerine kapalı birer dünya yaratmalarına neden olmaktadır. Tabii ki, birbirlerine bile tolerans gösteremeyen bireylerin kentte var olan olumsuzluklara karşı birlik olup kentlerini sahiplenmelerinden söz etmekte mümkün gözükmemektedir.

9.1.3 Toplumun geleneksel değerlerinin yok olmaya yüz tutması

Toplumsal değişimle birlikte geleneksel değerler sistemide yok olmaya yüz tutmuştur. Bu değerler halen kırsal kesimde yaşatılmaya çalışılsa da kentlerimizde küreselleşme ile birlikte hızla değişmeye, hatta yok olmaya başlamıştır. Var olan komşuluk ilişkileri unutulmaya, bayramlarda yaşlıları ziyaret etme alışkanlığı kaybolmaya, otobüslerde yaşlı insanlara yer verilmemeye, yılbaşı tebrik kartları yazılmamaya, mektuplar yerine elektronik postalar gönderilmeye başlamıştır. Bu süreç çok hızlı bir şekilde gerçekleşmekte ve kentte yaşayan bireyler kendilerini geleneksel değerlerle modern dünyanın gereksinimleri arasında sıkışmış olarak bulmakta ve süratli şekilde gelişen bu süreç içinde kentli birey bu değişime kimi zaman adapte olamamakta ve sorunlar yaşamaktadır.

Ayrıca kentler fiziksel boyutlarıyla değil sosyolojik boyutlarıyla da ele alınmalıdır. Kentlerimizde

var olan geleneksel değerlerimiz de kentin içinde var olan unsurlardır ve güncel bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılmalıdır. Böylece değerlerine sahip çıkma bilinci bulunan bireylerin kentine sahip çıkma bilincinin daha da artacağı unutulmamalıdır.

9.1.4 Kente yönelik büyük göçlerin olması ve çeşitlilik göstermesi (kırdan, yurt dışı), uyum gücü

Kırsal kesimden kentlere veya bir kentten diğerine ve dış ülkelere ülkemize yönelen göç hareketleri, kentleşmeyi besleyen faktörlerden biri olmasının yanı sıra kentlerimizde sosyal, ekonomik, mekânsal ve kültürel olarak değişime yol açmaktadır. Bu değişimler sonucunda kentte daha önce olmayan farklı yaşam alanları ve kültürleri oluşmakta bu durum ise kentte fiziki, sosyal ve kültürel bir erozyon oluşturmaktadır. Bu erozyonun sonucunda da kentliler arasında ortak bir kent kültürü oluşmamaktadır. Oluşmayan kent kültürü ise oluşmayan kentlilik bilincinin ve kentli bireylerin en önemli nedenidir.

9.1.5 Kapalı toplumlar (gated communities) yaratan yapısal oluşumlarda kültürel siteleşmenin toplumsal ayrışma ve soyutlanma yaratması

Homojen bir yapıya sahip olmayan kentlerde çeperler büyüdükçe kültürel çeperlerde artmakta ve her geçen gün daha da belirginleşmektedir. Bu belirginleşme neticesinde gerek mekânsal gerekse sosyal olarak kentli bireyler arasında uçurumlar oluşmaktadır. Bu gibi mekânsal ve kültürel siteleşme, “biz” ve “öteki” ayrımını daha da derinleştirmektedir ve kentte yabancılaşmış insan toplulukları köruklenmektedir. Yabancılaşmış insan topluluklarında çevre ile bütünleşme probleminin yanı sıra topluluk içi sosyal bütünleşme de gerçekleşmemektedir. Sosyal ve kültürel olarak farklı grupların kentte var olması yerine kentle bütünleşik bireylerin olması, kentteki sorunsallara kentli bireylerin beraber tepki vermesi kentlerini bu bağlamda sahiplenmeleri kentlilik bilincinin artırılmasının önemli hususlarından biridir.

9.2 Kentlilik Bilinci ve Kentsel Mekân Kalitesi, Kent Güvenliği

9.2.1 Ortak buluşma mekânlarının yetersizliği

Kentsel mekânlarda kentli bireylerin buluşmalarını sağlayan ortak fiziki yapıların ve alanların çokluğu ve işlevselliği oranında ortak yaşam kültürü gelişecektir. Ortak buluşma mekânları, çağdaş kentleşmenin temel unsurlarından biri olarak algılanmakta ve uygulanmaktadır. Bunların başında park ve bahçeler, semt ve mahalle evleri, kültürel etkinliklerin gerçekleştiği mekânlar, kent meydanları, büyük alışveriş mekânları ve pazarlar, kentin tarihi ve geleneksel yapısının günümüzdeki kullanılan eserleri, piknik alanları vb... gibi fiziksel ortamlar gelmektedir. Ortak buluşma mekânları ortak bir kent kültürü içinde yoğrulma ve o kente aidiyet duyma bakımından önem taşımaktadır. Sosyal bütünleşme, yardımlaşma ve dayanışma, ortak buluşma mekânları sayesinde daha etkili ve kalıcı bir şekilde mümkün olabilmektedir. Ülkemizdeki kentlerde ortak buluşma mekânlarının yetersiz olduğu bilinen bir gerçektir. Bu anlamda geleneksel buluşma mekânlarının hızla ortadan kalkmasının yanı sıra çağdaş buluşma mekânlarının da kentsel büyümeye paralel bir şekilde oluşturulamaması, kentleşme ve kentlilik bilinci açısından önemli bir handikaptır.

9.2.2 Yerel değerlere ve kaynaklara ilişkin veri tabanının yetersizliği/veri bankasının bulunmaması

Kamu yönetimimizde genel bir sorun olan veri tabanı yetersizliği, yerel düzeyde de daha büyük oranda hissedilmektedir. Yerel yönetimimizin yörelerindeki değerlere ve kaynaklara dair güncel, işlevsel ve sağlıklı veri tabanlarına sahip olmayışları, politika, strateji ve kararların üretilmesinde ve yönetilmesinde isabet ve başarı oranını düşürdüğü ortadadır. Doğru

uygulamalar doğru kararlara, doğru kararlar ise doğru bilgilere dayanır. Özellikle büyükşehirler dışındaki belediyelerimizin etkin bir veri tabanını çalıştırabilecek teknik donanıma ve uzman personele sahip olmamaları, bu idarelerin her türlü eylemini kısıtladığı ve başarısızlığa zorladığı gibi kentlilik bilinci, kentsel mekân kalitesi ve kent güvenliği gibi konularda da çalışmalarını güdük bırakmaktadır.

9.2.3 İmar denetiminin yetersiz olması

Belediyelerin yetkileri artırılırken yerel, siyasal ve ekonomik çıkarlar uğruna kentte mevzuata ve plana uygunluk denetlenememekte, sağlıklı kentsel mekânların elde edilmesi güçleşmektedir. Mevcut planlama yaklaşımları ve politikalar, yaşanabilir kentsel mekânların üretiminde ve imar planlarının denetiminde yetersiz kalmaktadır. Gerek, yapılan kaçak yapıların denetimden uzak bir biçimde kentte hakimiyetini ilan etme yolunda ilerlemesi gerekse plan değişiklikleri ile yeterli sosyal ve teknik donatı alanlarına sahip olmayan kentlerin oluşması, yaşadıkları çevreyi sağlıklı göremeyen ve içinde bulunmaktan haz almayan bireylerin oluşmasına neden olacaktır. Yaşam kalitesi düşük olan ve sağlıksız kentte yaşayan yerleşiklerin kentlerine aidiyetlik geliştirmesinden bahsetmek pek mümkün görülmemektedir.

9.2.4 Yasal-kurumsal yetersizlik ve yetki karmaşası

Ülkemizdeki yerel yönetimlerin kentsel mekân kalitesi, kentlilik bilinci ve beraberinde kent güvenliği konularında yasal ve kurumsal boyutta yeterli bir düzeye ulaştığı söylenemez. Yeni yerel yönetim kanunları bu konulara ilişkin birtakım düzenlemeler getirirse de, bunlar henüz istenen işlevsellikte uygulanamamaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerimizin temeldeki sorunlarından biri olan kurumsallaşamama kentlilik bilinci ve kentsel mekân kalitesi alanlarına da doğrudan ve dolaylı olarak yansımaktadır. Bundan başka gerek yerel yönetimlerin kendi aralarında (büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyeleri, belediyeler ve il özel idareleri) gerekse merkezi yönetimin il kuruluşları ile yerel yönetimler arasında bu konularda yetki karmaşasının yaşandığı da bilinmektedir. Kentin imar planı ile il çevre düzeni planının birbiriyle uyumlu ve birbirini tamamlayan bir kapsam ve içerikte çoğu zaman ortaya konulmadığı gözlenmektedir. Bu uyumsuzluk, kentsel mekâna bakışta ortak aklın süzgecinden geçirilerek, mümkün olacak en isabetli ve en sağlıklı mekânsal planlamaların ve uygulamaların yapılmasını zorlaştırmaktadır.

9.2.5 Mahalle Kültürünün dinamikliğini sağlayan sokak ve meydancıkların yok olmaya yüz tutması

Anadolu kent dokularının ortak karakterlerini komşuluklar yaratan ve yaşatan yapı nizamlarıyla “mahalle” kültürünü besleyen “sokak ve meydancıklar” oluşturmaktadır. Ancak, “apartmanlaşma uğruna” bu geleneksel dokular yok edilmekte, “kimliksiz kentleşme” meydana gelmektedir. Hatta, insanları yaşadıkları kente karşı yabancılaştıran “site”ler oluşturulmaktadır. Bu da insanlar arasında komşulukların unutulduğu, mahalle arkadaşlıklarının azaldığı bir sosyal ortam yaratmaktadır.

9.2.6 İşbirliğini, diyalogu ve ortak yaşam kültürünün geliştirilmesini engelleyen “bilimsel yerleşkelerin” kent dışında kurulması

Üniversite kampüslerinin ve diğer bilimsel yerleşkelerin genellikle kentlerin kolay ulaşılabilir bir mesafenin uzağında kurulması, bu tür kuruluşların ortak yaşam kültürünün gelişimine katkı vermekten alıkoymaktadır. Bilindiği üzere akademik çalışmaların yapıldığı ortamlar, bulunduğu yörenin gelişimine önemli ve özgün katkıların sağlanmasının beklendiği özellikli mekânlardır. Üniversitelerin kentle ve iş dünyasıyla olumlu etkileşimleri oranında o yörenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına ciddi katkılar sunmaları mümkün olmaktadır. Konunun bir diğer yanı, entellektüel bir ortamın ve ortak yaşam kültürünün gelişmesi için üniversitelerin, bir başka

kurumdan beklenilmeyecek düzeyde fırsatlar sunmalarıdır. Ancak, bilimsel yerleşkelerin kent dışında kurulması, bu fırsatın kullanılmasını zorlaştırmaktadır.

9.2.7 Alışveriş Merkezlerinin, insani, sosyal ve ekonomik ilişkileri azaltması

Günümüzdeki alışveriş merkezleri konsepti, sosyolojik açıdan toplumsal bütünleşmeye ve kaynaşmaya hizmet etmekten uzak görülmektedir. Daha çok “ikincil tür” ilişkilerin yaşandığı ve maddeci bir yaşam tarzının ağır bastığı bu tür mekânlar kentlilik bilincinin önemli unsurlarından olan insanî ve sosyal ilişkilerin kurulması ve yaşatılması bakımından geleneksel pazar ve alışveriş mekânlarının yerini alamamaktadır. Gösteriş ve lükse dayanan maddesel bir rekabetin alabildiğine yaşandığı alışveriş merkezleri, bireyi sosyalleşmekten çok yalnızlığa itebilmektedir. Esasında bu tür merkezlere gelen insanlar, kalabalıklar içinde yalnızlığı yaşamaktadırlar.

9.2.8 Mahalle ve pazar yerlerinde güvenliğin sağlanamaması

Kent güvenliğini tehdit eden esas unsur, insanlardaki “yoksunluk duygusu”dur. Yoksunluk duygusu, insanın beklentileri ve olanaklar arasındaki uçurumun bilincine varmasıyla gelişmekte ve kentsel güvenliği tehdit eder hale gelmektedir. Özellikle kente göçle gelen genç kesimin farklı yaşam tarzları arasında bocaladığı, kentten alması gereken kültür ve hizmetleri alamadığı ve bu nedenle oluşan sosyal boşluğun siyasal oluşumlar tarafından doldurulduğu, bunun da toplum içinde kutuplaşmaya ve çatışmalara yol açtığı tespit edilmiştir. Gençlerin gelişmesinde önemli bir yere sahip olan eğitim, kültür, sanat merkezlerinin ve sağlık kurumlarının yetersizliği ve bu yetersizlik nedeniyle yaşanan sosyal boşluklar nedeni ile bazı gençlerin madde bağımlılığı yaşadıkları sokak çocukları olgusunun ortaya çıktığı, kent kültürünün yozlaştığı, yaşayanların kente yabancılığı ortaya çıkmıştır. Bu da, bu insanların kendini o kente ait hissetmemesine, kente sahip çıkmamasına ve de dolayısıyla mahalle ve pazar yerlerinde kaçak yapılaşma, hırsızlık vb. sorunlara neden olmaktadır.

9.3 Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci

9.3.1 Kentlerin korunması gerekli bölümlerinin imarlı kesimleri ile birlikte planlanmaları gerekliliğinin henüz anlaşılabilmesi

Ülkemizde, tarihi kentsel dokuyu korumaya yönelik bir duyarlılığın gelişmekte olduğu hissedilmekte ve tarihi değerlerin çevreleri ile birlikte değerlendirilmesi hususunun imar planları kararlarına yansımada belli bir bilince ulaşıldığı görülmektedir. Ancak bu bilinç halen yeterli düzeyde olmamakta ve sadece tarihi ve kültürel eserlerinin çevrelerinde az katlı yapılaşmaya izin verilmesi veya yeşil alanla çevrenmesi olarak sınırlı kalmaktadır. Koruma imar planları farklı disiplinlerde pek çok uzmanın beraber çalışmasını gerektiren bir plan türüdür ve imar planlarıyla bütünleşik olarak düşünülüp hayata geçirilmesi gereken planlardır. Koruma imar planları yapılırken mevcut imar planlarının irdelenip, aralarında bir çelişki olmamasına özen gösterilmeli ve bu özen uygulama ve denetleme sürecinde de devam etmelidir. Koruma imar planında getirilen kararlar imar planında getirilen kararlarla beraber ele alınmadığında, yürütülmesi çok zor olan koruma faaliyetlerinde başarısız olunacağı aşikârdır. Bu durumda, bünyesinde pek çok tarihi ve kültürel mirası barındıran ülkemiz için çok önemli olan koruma imar planları amacına ulaşamayacak ve birbirinden kopuk planlarla kent gelişmeye çalışacaktır. Kendini kentin farklı bölümlerinde birbirinden kopuk bütüncül olmayan kentsel doku alanları ile karşı karşıya bulan kentli bireyler ise mekân içinde kendilerini anlamakta zorluk çekeceklerdir.

9.3.2 Yerel yöneticilerin kent kimliğinin korunmasında görülen ciddi ihmalleri

Sokakları, yapıları, meydanları, mobilyaları ve içinde barındırdığı bireyleri ile kentler, kamusal hizmetlerin sunulduğu dinamik öğelerdir. Yerel yönetimler eliyle gerçekleştirilen bu kamusal hizmetlerin en önemlisi de kentlerin var olan mevcut değerlerinin ve kimliklerinin korunarak geliştirilmesidir. Bunun için yerel yönetimlerin kentte var olan tüm kurum ve kuruluşları, tüm paydaşları ve potansiyelleri harekete geçirerek bu sürece katılmasında liderlik görevini üstlenmesi gereklidir. Bu sürecin katılımı sağlanması için stratejik planlarda yer alması ve uygulanması önem taşımaktadır. Oysa, ülkemizde kentlerin denetimden uzak imar planı kararlarıyla kimliksizleştirildikleri görülmektedir. Bu nedenle de 5237 sayılı Türk ceza Kanununa, imar konularındaki ihmallerinden ötürü belediye başkanlarına hapis cezası getirilmesi hükmü konunun önemini ve maalesef acı yönünü ortaya koymaktadır.

9.3.3 Hemşehri derneklerinin, toplumsal bütünleşmeyi engellemesi ve kentsel kimliğin sürdürülebilirliğini tehdit etmesi

Günümüzde, kentte var olan hemşehri derneklerinin amaçları daha çok kendi yöre halkından olan bireyleri bir araya getirmek, gelinen yöreye ait kültürel ve yöresel değerleri korumak ve yaşatmak ve maddi manevi hemşehrilerine yardım etmek olarak sıralanmaktadır. Derneklerin ilk kuruluşlarındaki amacı olan kente ait olabilme hissini arttırılması çalışmaları artık bu amacından uzaklaşmakta olup bilakis bireylerin geldiği menşeye yörenin aidiyetliğinden kopamamasını sağlamakta ayrıca bulunduğu yere de ait olma hissinden uzaklaştırmaktadır. Bu durumda da kentte kendi yöresel ve kültürel değerlerini yaşatmaya uğraşan ve yalnızlaşan, kentten ve kentin sorunlarından uzaklaşan bireyler oluşmaya başlamıştır.

9.3.4 Yabancı derneklerinin toplumda tehdit olarak algılanması

Yabancı dernekleri de tıpkı hemşehri dernekleri gibi hareket etmekte ve menşeye ülkenin kültürel ve yöresel özelliklerini yansıtır, kendi bütünleştirmelerini gerçekleştirmeyi hedeflemekte ancak kentle eş zamanlı olarak hareket etme kaygısını taşımamaktadırlar. Bir bakıma toplumsal sermayeyi zenginleştirip, kent hayatına sosyo-ekonomik katkıları olması açısından bir fırsat olarak görülebilecek bu tür derneklerin toplumsal bütünleşme ve işbirliğine yönelik eğitimlerle kente ilişkin her türlü olumlu veya olumsuz tartışmalara katılımlarının artacağı ve kentle bütünleşik bireyler haline gelebileceği düşünülebilir. Ayrıca önemli olan noktanın uyum içinde farklılıkları hazmetmeye çalışıp kentte yaşan bütün bireylerin kentlerine sahip çıkmaları olduğu unutulmamalıdır.

9.3.5 Kentte yaşayanların kentsel karar alma ve uygulama süreçlerine katılım eksikliği

Halkın karar alma süreçlerine doğrudan katılımını sağlamak kimliğine, kültürel ve geleneksel değerlerine sahip sürdürülebilir kentlerin var olması açısından önemli bir unsurdur. Olumlu yönde değiştiren, dönüştüren ve yönetimin her aşamasına katılan bireylerin varlığı ile etkin bir katılımıcılıktan bahsedilebilir. Ancak ülkemizde seçimlerden seçime oy kullanma katılımıcılığın tek unsuru olarak görülmektedir.

Örneğin, kentle ilgili kararların verilmesinin vazgeçilmesi olan bir imar planı veya değişikliği yapıldığında kentli bu kararı ancak yapıldıktan sonraki bir aylık askı süresinde görebilmekte bazen haberi bile olmamakta, haberi olup itiraz ettiğinde ise ya dava açma süresini geçirmekte ya da red cevabı almaktadır. Ancak planlar belediye meclislerinde görüşüldüğünde kentlinin verilecek kararlarda söz hakkı olup kentin biçimlenmesinde rol alması, kentte kendi içselliğini görmesine ve kentine daha ümitle bakmasına neden olacaktır. Bunun gibi kentle ilgili kararlarda yer alan gerektiğinde olumsuz gördüklerini açıklıkla anlatabilen veya bunları değiştirme gücüne sahip olan bilinçli kentlilerin bulunduğu mekânlar sürdürülebilir kentlerin temelini teşkil edecektir.

9.3.6 Kentte yaşayanların kentlerine sahip çıkma bilincine ve duyarlılığına sahip olmamaları

Gerek küreselleşmenin etkisi ile kendi dünyasında soyutlanan yerleşiklerin artması gerekse yerel yönetimlerin kentlilere kentlerine sahip çıkmaları için yeterli söz hakkı vermemesi, kentte yaşayanların kentten kopuk biçimde yaşamasına, yalnızlaşmasına, neden olmakta ve beraberinde kentlerine sahip çıkma bilincini ve duyarlılığını yitirmesine yol açmaktadır. Ancak, kentte yaşayan bireylerin kente özgü tavır ve davranışlar sergilemeleri, birer kentli birey olduklarının farkında olmaları buna uygun davranış biçimleri sergilemeleri kentlerin var oluşu olan kentlilerin aidiyet duygusunu arttırmaktadır.

9.4 Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar

9.4.1 Kadınların iş hayatına aktif katılımlarında güçlükler olması

Kadınlar, işyerinde yaşanan cinsiyet ayrımcılığı, işsizlik korkusu, iş güvencesinin olmaması, uzun çalışma saatleri, ücret eşitsizlikleri, işyerinde yönetime katılamama, kreş ve servis sorunu, mesleki yükselme ve terfilerde eşitsizlik, siyasi mekanizmalarda kadınlara yer verilmemesi, sözlü ve fiziki tacizler vb. sorunlar nedeniyle iş hayatına aktif olarak katılamamaktadır. Kentsel alanlarda ve iş dünyasında kadınların kendini güvende hissedememesi, kenti sahiplenememesi ve kente karşı aidiyet duymamasına neden olmaktadır.

9.4.2 Kadınların eğitim seviyelerinin düşüklüğü

Özellikle kırsal kesimden kente göç eden ailelerde, anne-baba ve eşlerinin baskıları ile kadınların evden dışarı çıkamaması nedeniyle kadınların eğitim seviyeleri düşük olmakta, aile içi şiddete maruz kalmakta, ucuz işlerde çalıştırılmaktadır. Yeterli eğitim almayan kadınlar, kentlilik bilincinden yoksun olan nesillerin yetiştirilmesine neden olmaktadır.

9.4.3 Kentsel yaşamda gerçek anlamda gençlerin katılımını mümkün kılan yapıların sayıca az olması

Kent nüfusunun çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu bir ülkede kentsel kamusal alanda gençlerin temsili ve katılımının ne şekilde ve nasıl bir perspektifle sağlandığı önem kazanmaktadır. Kentsel yaşama gerçek anlamda gençlerin katılımını mümkün kılan yapılar sayıca azdır. Kent yaşamına dair karar sürecinde yer alamayan gençler kentli olma bilinci ya da kente aidiyet duygusu geliştirememektedir. Yerel yönetimler, genç bireylere en yakın yönetimler olarak, gençliğin katılımını geliştirmek konusunda çok önemli bir role sahiptir. Eğer katılım; gençler için, yalnızca yaşamın daha sonraki aşamalarında değil, genç oldukları zaman içerisinde de kararları etkileyebildikleri ve şekillendirebildikleri noktasında bir anlam ifade ediyorsa, hayati bir öneme sahiptir.

9.4.4 Gençlerin barınma ihtiyaçlarını karşılayacak imkanların yetersiz olması

Üniversite yerleşkelerinin çoğu kent merkezinden uzaktadır. Üniversitelerin yerleşkeleri inşa edilirken, üniversitede eğitim görecekt gençlerin temel gereksinimleri de gözetilmelidir. Üniversitelerin yakın çevresinde gençlerin barınma ihtiyacını karşılayacak yapılar yetersizdir.

9.4.5 Gençlerin kent yaşamına katılabilmeleri için ulaşım politikalarının yetersiz olması

Kent yaşamına katılım ile ilgili temel ihtiyaçlardan bir tanesi kent içerisinde ulaşım olanaklarıdır. Gençlerin kentsel yaşama katılımlarını sağlamak için ulaşım araçlarında gençlere özel ücretlendirme politikası yetersizdir. Bu kapsamda mevcut olan öğrenci indirimi, gençlik indirimi olarak ve tüm ülkede geçerli olacak şekilde genişletilmesi, üniversite gençliği dışında kalan gençlik kesimine de hitap etmelidir. Ulaşımda sağlanacak kolaylıklar kent merkezi dışında yaşayan gençlerin, kentsel yaşama katılımlarını sağlayacaktır.

9.4.6 Kültür ve sanat merkezlerinde uygulanan ücretlendirme politikasının gençlerin katılımını düşürmesi

Sanat ve kültür, zevklere, mekânlara ve devirlere göre değişim göstermekte çok çeşitli biçimlerde var olmaktadır. Sanat ve kültür, aynı zamanda geçmişin, şimdiki zamanın ve geleceğin parçası olarak birbirini izleyen kuşakların katkıda bulunduğu bireysel ve ortak bir mirastır. Bir bakıma toplumların yansıması biçimidir. Gençler, kültür alışkanlıkları, girişim, araştırma ve yenilik kapasiteleri aracılığıyla kültürel gelişmede önemli bir rol oynarlar. Yeni alanlardaki yaratıcı faaliyetler de dahil olmak üzere yapabilirliklerin geliştirilmesi ve bütün bu biçimler için kültürel erişimin önünün açılmasının sağlanması çok önemlidir. Kent belleğini ve kentli yaşamı zenginleştiren kurumlar arasında kültür ve sanat merkezlerinde uygulanan ücretlendirme politikası yararlanıcılar açısından katılımı düşüren bir etken oluşturmaktadır.

9.4.7 Gençlerin örgütlenmelerine yönelik gençlere sağlanan fırsatların kısıtlı olması

Herhangi bir ülkenin, bölgenin veya yerelin demokratik yaşamına katılım, birkaç yılda bir oy vermekten çok daha önemlidir. Sivil toplum örgütleri ve siyasal partilere katılımın önemi, bu örgütlerin, etkileyerek, karar vererek, faaliyetlerine katılarak ve sürdürülebilir kılarak kenttaşlığın güçlendirilmesine katkıda bulunabilme kapasitelerinin fark edilmesine dayandırılmıştır. Bu nedendir ki, gençlerin kendi toplumlarındaki sosyal yaşama katılımının desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi çok önemlidir.

9.4.8 Gençler arasında işsizlik oranının çok yüksek olması

Gençler arasında işsizlik oranı çok yüksektir. TÜİK'in açıkladığı veriler genç işsizlerin de büyük bir hızla arttığını ortaya koymuştur. Türkiye genelinde genç işsiz oranı 2007 Kasım'daki %20'den 2008 Kasım'da %23,9'a yükselmiştir. İşsiz gençler, çoğu kez toplumun uzağındadır. Bundan daha dikkat çekici bir gelişme ise kentlerde yaşanmıştır. Aynı dönemde kentlerde yaşayan genç işsizlerin oranı yüzde 21,6'dan yüzde 25,5'e yükselmiş, kentlerde her dört gençten birinin işsiz olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde kır kesiminde de %17 olan genç işsiz oranı %21,2'ye çıkmıştır. Bu nedenle yerel ve bölgesel yönetimler, genç işsizliğini azaltacak girişimleri desteklemeli ve politikalar geliştirmelidir.

9.4.9 Genel sağlık açısından önemli sorunlara neden olan cinsel yolla bulaşan hastalıklar, tütün, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi konularda gençlerin risk altında olması

Genel toplum sağlığını olumsuz etkileyen cinsel yolla bulaşan hastalıklar, tütün, alkol ve uyuşturucu kullanımı ve benzeri konularla ilgili risk altında olan gruplar arasında gençler bulunmaktadır. Gençler tarafından kullanılan tütün, alkol ve uyuşturucu maddelerin yarattığı tahribat, tüm toplumu etkilemektedir.

9.4.10 Gerek toplum yaşantısında gerekse kente yönelik mekânsal düzenleme karar ve uygulamalarında yaşlıların toplumun bütünleşik kesimi olduğu düşüncesi doğrultusunda hareket edilmemesi

Geleneksel değerlerimizdeki değişimler ile çekirdek ailelerin çoğunlukta olması ve bilimsel buluşlarla insan ömrünün uzaması, yaşlı nüfusun artmasına neden olmakta ve bu da yaşlılığın bir sosyal sorun olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Kentler, sosyal hayatın gereksindiği kuralları içermektedir. Yaşlılarımızın kentsel servislerden yararlanmasının artırılması önemli bir unsurdur. Kentlerde; kadınların, gençlerin, engellilerin, yaşlıların ve çocukların beraberce yaşadıkları mekânların oluşturulması ve geliştirilmesi kendini o kente ait ve güvende hissedene, geleceğe umutla bakan bireylerin var olmasında önemli bir etmendir. Yaşlılık dönemini yaşayan bireylerin talep ve gereksinimleri, mekân üretim sürecinde göz ardı edilmektedir. Bu durum, yaşlıların, yaşlanmalarına paralel ortaya çıkan sorunlara ek olarak, kentsel mekânın

kendilerine göre kurgulanmamış olmasından kaynaklı sorunlar yaşamaktadırlar. Yaşlılar için, güvende olduklarını hissettikleri mekânlarda yaşamak çok önemlidir. Ülkemizde ise planlar yapılırken, yaşlıların kentle ilişkisi sadece huzurevlerinin yer seçimi kararından oluşmaktadır.

9.4.11 Engellilerimizin toplumda sayılarının artması

Ülkemizde engellilerimizin sayısı artmaktadır. Bunun birçok sebebi vardır. Ama en önemli sebebi, ülkemizde akraba evliliğinin bazı bölgelerde yaygın olmasıdır. Ayrıca gebelik sırasında annenin karşılaştığı travmalar, hastalıklar, ilaç kullanımı, ışına maruz kalmak, annenin alkol ve madde bağımlısı olması, kötü beslenmesi gibi nedenler de engelliliğe sebep olmaktadır.

9.4.12 Engellilerimizin kentten kopuk bireyler haline gelmesi

Kentte yaşayan engellilerin de, kentlerde yaşayan ve engeli bulunmayan bireyler kadar kenti eşit derecede kullanma ve yararlanma hakkı vardır. Günümüzde mevcut kentlerin çoğunda var olan sağlıksız ve plansız kentleşme, bağımsız bir şekilde çoğu zaman hareket edemeyen engelli bireylerin hareket alanlarını iyice kaybettirmektedir. Bununla beraber engelliler, diğer kentli bireyler tarafından olumsuz davranışlarla karşılaşmakta ve önyargı ile yaklaşılmaktadırlar. Bu gibi durumlarda engelliler dışlanmışlık duygusuna kapılmakta ve sosyalleşme problemi yaşamaktadırlar. Ayrıca, sosyo-mekânsal elverişsizliklerden dolayı yüksek eğitimlerini çoğunlukla tamamlayamamakta ve sonucunda da iş bulma konusunda sorunlarla yüz yüze kalmakta ve istihdama katılımları düşük olduğu için kendilerini yetersiz olarak görmeye başlamaktadırlar. Bu durumda engelli olmayanlar ile aralarında daha fazla farklılık olduğunu hissetmektedirler.

9.5 Kentlilik Bilinci ve Eğitim

9.5.1 Kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkında olunmasını sağlayacak eğitim noksanlığı

Kentler oluşumlarının başlangıcından itibaren tarihi ve kültürel değerleri ile anılmaya başlamış ve kimlikleriyle ön plana çıkmayı başarmıştır. Kültürel birikimin kuşaklar arası aktarımı eğitim yoluyla gerçekleşmektedir. Toplumlar kendi kültürel değerlerinin üzerine yeni değerler katarak, diğer kültürlerden edindikleri değerleri sentezleyerek oluşturdukları yeni kültürel birikimlerini, belirledikleri eğitim felsefelerine uygun olarak, yeni kuşaklara ancak eğitim yoluyla aktarabilirler. Kültür, eğitim yoluyla yeni kuşaklara aktarılırken aynı zamanda da eğitim de kültürel değişimin bir aracı olarak işlevini sürdürür ve toplumun kültürel yapısına göre biçimlenir. Ancak yüzlerce yıllık kültürel ve tarihi mirasa sahip olan ülkemizde bu değerlerin bireylere gerek örgün eğitim gerekse yaygın eğitimle aktarılması hususu çok kısıtlı kalmaktadır.

9.5.2 Örgün eğitim sistemi içinde, kentlilik bilincinin oluşturulmasına yönelik programların yetersizliği

Bireylerin kendilerini fark ettikleri ve çevreleri hakkında fikirler oluşturduğu dönem örgün eğitimin ilk yıllarında gerçekleşmektedir. Bu dönemde bireye kentli olmanın ne olduğu, nasıl davranış kalıpları geliştirilmesi gerektiği, tarihi ve kültürel değerlerin farkındalığı gibi kenti sahiplenmeye yönelik bakış açısı geliştirildiği takdirde kentlerin geleceği olan çocuk ve gençlerin kentlerini daha çok benimseyip koruyacağı aşikârdır.

9.5.3 Mahalle Kültürü içinde yerini bulan, eğitim kültür ve spor merkezleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanının eksikliği ve eğitimlerin yapılamaması

Kentlerde imar planı ile ayrılmış olan kentsel teknik ve sosyal altyapı alanları sağlıklı, fiziki ve sosyal çevresi ile uyumlu kentli bireylerin var olması için önemli bir unsurdur. Bu alanların yeterince bulunmaması kentlerle bütünleşemeyen yaşam kalitesi yeterli olmayan bireylerin

bulunmasına neden olmaktadır. Bu alanların imar planlarında, Yönetmelikte yer alan miktarlarda ayrılması veya plan değişikliği ile yerleri değiştirilecek ise o alanda aynı miktarda sosyal ve teknik altyapı alanlarının ayrılmasına dikkat edilmesi önemli bir noktadır. Sporun, kültürel faaliyetlerin, bireyleri ortak bir noktada buluşturacağı bir gerçektir. Ayrıca, kentsel ve sosyal teknik altyapı alanları kentte bütünleşmeyi sağlayan kentte yaşam kuralları ve aidiyetliği arttırmaya yönelik eğitimlerin verildiği alanlar olarak düşünülebilir.

9.5.4 Bölgeler arasında eğitim seviyesi farklarının belirgin olması

Ülkemizde bölgeler arasında okuma yazma oranları veya okullaşma oranları incelendiğinde bölgeler arasında çok ciddi farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar değişik kentlerde yaşayan yerleşiklerin her kenti algılayışı ve var olan olumsuz veya olumlu oluşumlara farklı ölçülerde ve duyarlılıkta tepki vermesine neden olmaktadır. Ayrıca iç göçlerle eğitim seviyesi göreceli daha düşük kentlerden yüksek kentlere gelen bireyler, geldiği kente ait olan imajı o kentte yaşatmaya başlamakta ve algılayış farklılıklarından dolayı kente kendini ait hissedememektedir. Ancak iç göç, eğitim seviyeleri dolayısıyla yaşama bakış açıları aynı olan kentler arasında gerçekleştiğinde, bireylerin yaşadıkları kente ait olan davranış kalıplarında çok farklılıkların olmadığı ve kentlerini sahiplenmelerinde çok sorun yaşamadığı düşünülmektedir.

9.5.5 Kentlerde Halk Eğitim Merkezlerinin yetersizliği

Halk eğitimi faaliyetleri Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğine göre yürütülmektedir. Bu faaliyetler her yaş ve eğitim düzeyinden bireylere yönelik olarak açılan meslek kurslarını, okuma yazma kurslarını ve sosyo-kültürel kursları kapsamaktadır. Burdaki temel amaç da, bireylerin gelişmesini sağlayarak, kendilerine yeter hale gelmesidir. Bu amaca hizmet eden merkezlerin sayısı arttığı zaman kendini daha verimli hissedilen yerleşiklerin kentle olan bağları da güçlenecektir.

9.5.6 Toplumun eğitim seviyesinin düşüklüğü ve bilgi toplumu olamaması

Ülkemizde örgün eğitimde verilen bilgiler sadece kişilerin devam eden yaşamları boyunca bir meslek edinip hayatlarını idame ettirmeye yönelik verilen teknik ve mesleki bilgilerdir. Bu bilgilerde günlük yaşamda ihtiyaç duyulanların belli bir kısmını oluşturmaktadır. Bireylerin, alınan bilgileri yorumlayıp kendi yaşam görüşünü oluşturmaya başlamasının ilk zamanlarına denk gelen örgün eğitimin ilk senelerinden itibaren, bireylere kentin yaşayan bir dinamik olduğu, bireylerin bu dinamiğin işlemesindeki en önemli unsur olduğu, kentli davranışının neleri kastettiği gibi günlük yaşam pratiğinde de kullanacağı bilgiler verildiğinde ideal kentli davranışını geliştiren ve kentine daha çok sahip çıkan kent yerleşiklerinin olacağı kesindir.

Ayrıca, hızlı teknolojik gelişmeler paralelinde bu gelişmeleri bir yaşam biçimi olarak algılayan bilgi toplumlarında iletişim ve haberleşme araçlarının yaygınlaşmasıyla buldukları kentlerde zaman ve mekân boyutları azalmaya başlamış ve gerek ülke içerisinde gerekse ülkeler arasında bir entegrasyon süreci oluşmuştur. Bilgi toplumu, mevcut bilgilere erişimi kolay olan, erişilen bilgileri daha kolay yayan ve bu bilgiyi en verimli şekilde kullanan toplum olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde yapılan araştırma geliştirme faaliyetleri ile bu sürece ayak uydurulmaya çalışılmakta olup ancak sonuçlar henüz istenilen düzeyde bulunmaktadır. Bu sürecin hızlandırılması neticesinde kentlerimizin gerek ülkemiz içindeki diğer kentlerle gerekse ülke dışındaki diğer kentlerle olan bütünleşmesi daha da hızlanacaktır. Ayrıca yayılan bilginin hızı sayesinde kentte istenmeyen veya istenen olaylara halkın farkındalığı daha kolay artacaktır.

9.6 Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesi Aşamasında İletişim Ortam ve Araçları

9.6.1 Kentlilik bilincini teşvik için basın-yayın organlarının etkin şekilde kullanılmaması
Özellikle, 60'lı yılların ortasından itibaren, toplum üzerinde popüler kültürün artmasıyla beraber, medya (basın-yayın organları) önem kazanmaya başlamıştır. Topluma sağlıklı bilgi aktarmak, medyanın temel görevidir. İnsanlar, medya yoluyla edindiği bilgileri daha kolay hatırlamakta ve özellikle görsel medyayı daha çok takip etmektedir. Ne var ki, kentlilik bilinci ve eğitim konularından ziyade, magazin konularına toplum daha fazla ilgi göstermektedir. Ayrıca, ulusal medyaya nazaran yerel medyanın kentin çıkar gruplarının elinde olması, yetersiz teknik imkân ve bütçelerinin olması, vb. nedenlerle kentlilik bilinci konusunda etkili yayınlar yapılmamaktadır.

9.7 Kentlilik Bilinci ve Katılım

9.7.1 Yerel Demokratik Hayata Katılım ve Yönetişim Pratiklerine ilişkin göstergelerin işaret ettiği konuların belirsizliği ve veri yokluğu veya eksikliği

Ülkemizde yerel demokratik hayata katılım ve yönetime ilişkin göstergeler yeteri kadar bulunmamakta olup, var olanların bir kısmı ise net değildir. Örnek olarak, seçmenlerin cinsiyetlerine göre ayrımlarını gösteren bir veri elimizde bulunmamaktadır. Bu verilerin elde edilmesi veya netleştirilmesi ise ülke olarak bu pratiklerin neresinde olduğumuz ve neler yapmamız gerektiği hususlarında önümüzü açacaktır.

9.7.2 Kentte yaşayanların, yerel yönetimin kararlarından haberdar olmaması ve belediye meclis üyelerini tanımaması

Kentler hakkında verilen kararların çoğu, belediye meclislerinde görüşülerek, kentte yaşayanların fikrine danışılmayarak verilen kararlardır. Bu kararları veren belediye meclis üyeleri, kentle ve kentte yaşayan bireylerle çok bütünleşemeyen üyelerdir ki çoğu kentliler tarafından tanınmamaktadır. Kentliden kopuk kişilerin ise kent hakkında verilen kararlarda ne derecede yerleşikleri temsil edeceği ise bir tartışma konusudur. Kendi fikrinin danışılmadığı, gerek yapılan plan veya değişikliklerinde gerekse kentle ilgili alınan diğer tüm kararlarda hiç bir söz hakkı olmadığı bir kentte yaşayan bireylerin ise kendinin dışında gelişen kararlarda var olan bir kente ne derece kendini ait hissedeceğide sorgulanması gereken bir husustur.

9.7.3 Sivil toplum kuruluşlarının kentsel yönetime eşit ortaklar olarak katılmaması

Sivil toplum kuruluşları demokrasinin vazgeçilmez unsurlarındandır. Ancak kent aktörlerinden biri olan sivil toplum kuruluşları, ülkemizde kentsel yönetimde yeteri kadar söz hakkına sahip değillerdir. Kentte istenilen düzeyde söz sahibi olmaları kentin farklı kesimlerinin görüşlerini de dile getirmeleri açısından önemlidir.

9.8 Kültürel Miras Ve Ortak Bellek

9.8.1 Somut kültürel mirasın tahrip edilmesi ve kaybolması

Tarih içinde ortaya çıkan yapılaşma üsluplarındaki farklılaşma toplumsal belleğin önemli ve elle tutulur bir parçasıdır. Bu süreçte şekillenen somut kültürel miras, kentlilik bilincinin oluşmasında çok önemli bir yeri olan "kenti benimseme duygusu"nu oluşturur. Bir kente kimliğini kazandıran somut kültürel miras/ kültür varlıkları, buldukları mekânı biçimlendiren mimari özellikleriyle, diğerlerinden veya benzerlerinden ayırtılabilirliği sağlarlar. Bu türden özenle biçimlendirilmiş ve korunmuş eserler giderek toplumsal benliğin bir yansıması ve gurur kaynağı haline gelirler. Kültürel mirasın farkında olan toplumlar, kültür zenginliklerini özenle koruyan, ait oldukları mekânları gözetken ve geleceğe aktarma bilinci gelişmiş bireylerden oluşurlar. Bakımsızlık ve terk edilmişlik nedeniyle kentsel çöküntü alanlarına dönen tarihi kent parçaları, bu halleriyle toplumsal belleğin de kaybedildiği yerlerdir. Savaşlarla ve düzensiz

yapılaşma sonucunda, somut kültürel mirasımız tahrip olmakta ve eski eser kaçakçılığı ile yok olmaktadır.

Stratejiler

9.1 Kentlilik, Kente Yönelik Göç, Kültürel Çeşitlilik Ve Ayrışma, Kentleşme ve Sorumlu, Aktif Yurttaş, Kente Aidiyet

9.1.1.1 Kente kimlik kazandıran yapıların sadece eski, tarihi yapılar veya dokular olarak anlaşılması.

Kent, içinde var olan değerlerle bir bütündür. Buna o kentte yaşayan bireyler de dahildir. Kentin kimliği denildiği zaman ise o kenti kent yapan bütün unsurlar içerilmektedir. Bu unsurlarda salt tarihi yapılar veya dokular değildir. Bunlar kimliğin var olmasının sadece unsurlarından biridir. Ancak ülkemizde kent kimliği denildiği zaman tarihi yapılar veya tarihi kent dokusu akla gelmektedir. Aslında o kentin anlamı kentin kimliğidir. Örneğin Kütahya denildiğinde tarihi yapıları veya dokularından ziyade akla çinisi gelirken Eskişehir denildiğinde üniversite ve öğrencileri Van denildiğinde de akla gölü gelmektedir. Bu durumda bahsi geçen kentlerin kimliğini tarihi yapıları veya dokularından ziyade barındırdığı doğal güzellikleri veya kentin gelişmesine etken unsurların oluşturduğu anlaşmaktadır. Komisyonumuz kent kimliği ve kentlilik bilinci arasındaki ilişkiyi yukarıda özetlemiştir. Kentlilik bilincinin artırılmasında, kente sahip, kentte olup bitenlerden haberdar ve kendini kente ait hisseden kentlilerin var olmasında, kentin kimliğinin korunarak geliştirilmesinin önemli bir faktör olduğu sonucundan hareketle kentin bir bütün olarak ele alınması ve kentin var olan değerlerinin (mekân, yapı, insan, ekonomik değerler, doğal değerler, vb.) kentin bir ifadesi olduğundan hareket edilmesi gerekmektedir.

9.1.1.2 Somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması ve ekonomik ömrünü tamamlamamış olan 20. Yüzyıl yapılarının onarılarak ve gerekiyorsa yeniden işlevlendirilerek, toplumsal belleğin korunması ve yaşatılmasının sağlanması

Bireylerin olduğu gibi toplumların da belleği vardır. Toplumların belleği kent açısından irdelendiği zaman, kentte var olan sokaklar, meydanlar, yapılar kısaca fiziki özellikler ile o kente ekonomik ve kültürel değer katan bütün unsurlar, öz olarak kentlinin belleğinde olumlu veya olumsuz etki bırakacak imajlar bütünü olarak karşımıza çıkar. Toplumsal bellekte olumlu bir anlam yüklenmiş olan bir değer işlevliğinin kaybetse dahi kentliler tarafından sahiplenildiği için o değer korunması veya yeni bir fonksiyon üstlenerek işlevselliğini devam ettirmesi kentlinin kenti algılayış biçiminde köklü değişiklik yapılmaması açısından önemlidir. Somut ve somut olmayan kültürel mirasımız, tarihi yapılar veya dokular, kökeni çok eskiye uzanmayan modern mimari ve şehircilik unsurlarını barındıran 20. yüzyıl yapıları veya dokularının da (Kadıköy Halkevi, İstanbul Hilton Oteli gibi) toplumsal belleğin içerisinde yer aldığı bilincinden hareketle, yaşatılması ve korunarak geliştirilmesi önemlidir.

9.1.1.3 Somut kültür mirasını yaşatmaya yönelik konut onarımı ve edinme kredilerinin varlığının toplumda duyurulması, bu kredilerin kullanımının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi konusunda ilgili kurumların çalışmalar yapması

Kent kimliğinin oluşturan öğelerden biri olan somut kültürel mirasımız bazı durumlarda maddi olanaksızlıklar yüzünden restore edilememekte ve ömrünü tamamlayıp zamanın süzgeci içinde kaybolmasına göz yumulmaktadır. Ancak bunların yaşatılmasına yönelik olarak (özellikle tarihi yalı veya konaklar) krediler verilmekle birlikte, kentlilerin bu mirasın yaşatılmasına yönelik olarak verilen konut onarımı edinme kredilerinin varlığından haberi yeterli düzeyde bulunmamaktadır. Bu kredilerin kullanılmasının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için ilgili kurumların işbirliği

içinde çalışmalar yapması, kentin kimliğinin oluşmasında yer alan unsurlardan biri olan bu mirasın gelecek kuşaklara aktırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

9.1.1.4 Kentsel dönüşüm projeleri hazırlanırken, kenti kent yapan değerlerin yok edilmemesinin birinci amaç olarak gözetilmesi

Kentsel dönüşüm projeleri ile daha sağlıklı ve sürdürülebilir kentler oluşturulması amaçlanmaktadır. Ancak gerçekleşen pratikler gösteriyor ki, kentsel dönüşüm alanları kentlerin sadece yapılaşmasının estetik olarak düzgün olmasını sağlamayı temel hedef olarak almakta ve kentin toplumsal bellekte yer edinmiş mevcut kimliğini değiştirerek yeni bir kimlik oluşturmaya çalışmaktadır. Bu durumda da kentin anlamı yok olmaya başlamakta ve kimlik bu süreç içerisinde fark edilemeyen adımlarla yok olmaya yüz tutmaktadır.

9.1.1.5 Kentlilik bilincinin kazanılmasında önemli rol oynadığı düşünülen somut olmayan kültürel miras birikiminin toplumun genelinde bilinirliğini artırmak amaçlı çalışmalar yapılması

Somut ve somut olmayan şeklinde genel olarak ikiye ayrılan kültürel mirasımızın kentlilerin kentlere duyarlılığın artırılmasında önemli bir araç olduğu bilinmektedir. Somut kültürel mirasımızın yanında kültürümüzün ayrılmaz bir parçası olan soyut kültür mirasımızın da gelecek nesillere aktarılması toplumların devamlılığı açısından gereklidir.

9.1.2.1 Rekabetçi demokrasi pratiklerinden, müzakereci demokrasi pratiklerine yönelmeyi teşvik edecek kurumsallıkların oluşturulması

Toplum içinde diyalog yetersizliğinin nedenlerinden birisi çok katımlı bir demokrasi anlayışının olmamasıdır. Bu anlayışın kazandırılabilmesi için müzakereci demokrasi pratiklerine yönelme bir araç olarak görülebilir. Bu pratik sayesinde kentte var olan sorunların çözümünde bireysel olarak düşünmek yerine toplumsal olarak düşünmek ön plana çıkacak ve böylece kentte var olan farklı grupların söz hakkının olması ile kentini farkında olan daha çok kesimin ortaya çıkması gündeme gelecektir.

9.1.2.2 Toplumsal gelişimi hızlandırmak için yerel ve genel siyasete katılımın artırılması

Toplumsal gelişimin hızlanması sayesinde kentlerine sahip çıkan bireylerin sayısının artacağı gerçeğinden hareketle bu gelişime ivme kazandırmak için yerel ve genel siyasete katılımın artırılması hususuna önem verilmesi gerekmektedir. Günümüzde yerel ve genel siyasette temsile bakıldığında dezavantajlı gruplar olarak adalandırabileceğimiz kadınların ve engellilerin eksikliği göze çarpmaktadır. Komisyon olarak bu konuyla ilgili eylemlerimizde detaylı olarak aşağıda açıklanacaktır.

9.1.2.3 Hemşehri (Konyalılar, Balkan göçmenler) ve yabancı derneklerinin temsil ettikleri grupların toplumla diyaloglarının sağlanması

Kentlerde bulunan hemşehri dernekleri ile yabancı derneklerinin kentle bütünleşmede ne gibi dezavantajlar yarattığı sorunlar bölümünde açıklanmıştı. Kentteki bu derneklerin varlığını görmezlikten gelmek yerine çeşitli faaliyetlerle kent yaşamına nasıl dahil olabilecekleri hususunun irdelenmesi gerekmektedir. Dernek üyelerinin, kent yaşamının bir parçası oldukları bilincinin yerleştirilmesi ve bu bilincin somut olarak gözlenebilmesi için çalışmalar yapılması önemlidir.

9.1.2.4 Siyasi organizasyonların, toplumsal geliştirme projelerini öncelikli çalışma hedefleri içine alması ve uygulanabilir kılması

Kentlerde söz hakkına sahip olan siyasi partilerin toplumsal gelişimi destekleyici projelere öncülük etmesi bu tür projelerin artarak devam etmesinin bir başlangıcı olabilir. Toplumsal gelişimini tamamlayan kentlerde söz hakkını daha çok savunacak, kentlerini kendi evi gibi

görebilecek ve ona uygun davranış kalıpları geliştirecek, neticesinde bunları gelecek kuşaklara aktarabilecek bireylerin sayıca artması olasıdır.

9.1.3.1 Toplumun geleneksel değerlerinin korunması ve toplumsal yozlaşmanın engellenmesi amacıyla çalışmalar yapılması

Toplumun geleneksel değerlerinin sahiplenilip korunmadığı ve günümüz koşullarına uyacak sistemler içinde devamlılığının sağlanmadığı durumlarda kentli bireylerin yaşayacağı sorunlar yukarıda açıklanmıştı. Bu sorunlara mahal vermemek amacıyla aşağıda belirtilen eylemler çerçevesinde somut önlemler alınması gerekmektedir.

9.1.4.1 Göç profillerinin analizlerinin yapılarak, kentle sosyo-kültürel bütünleşme stratejilerinin geliştirilmesi

Göçler neticesinde, göç veren kentin değerlerini, gelinen kentte yaşatmaya çalışan ve bir şekilde kentle ekonomik-sosyal bütünleşme gerçekleştiremeyen bireylerin sayısı arttığı müddetçe ya kent içinde sıkışıp kalan sonucunda kentten dışlanmış bireyler ya da kendi davranış kalıplarını kente benimsetmeye çalışan ve neticesinde diğer kentlilere baskın gelen bireyler oluşacağı olasıdır. Bu iki neticenin de kentin geleceği ve toplumun sürdürülebilirliği açısından istenilen bir durum olmadığı aşikardır. Bu durumda göç profili analizleri yapılarak, entegrasyonun nasıl gerçekleştirilebileceğinin irdelenmesi gerekmektedir.

9.1.5.1 Kentten kopuk bir sosyal dokunun engellenmesi amacıyla çalışmalar yapılması

Kapalı toplumların nicelik olarak artmasıyla, kentte beraber yaşayan ama birbirlerini farkında bile olmayan yaşadığı kentin sorunlarını sadece kendi sınırlı çevresiyle görebilen ve yalnızca yaşadığı belli alan içinde kendini yenileyip geliştirebilen kentli bireyler oluşmaya başlamıştır. Kültürel ve ekonomik anlamda kendi çerçevesini çizen bu bireylerin sayısının artması kentle bütünleşemeyen bir sosyal dokunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kentte yaşayan ama genel kent olumsuzluklarını kentle ilişki kurmadığı için algılamakta güçlük çeken bireylerin sayısının azaltılması için somut yapılabilecek öneriler aşağıda yer almaktadır.

9.2 Kentlilik Bilinci ve Kentsel Mekân Kalitesi, Kent Güvenliği

9.2.1.1 Kentsel üst yapı donanımlarının bireyleri toplumsal buluşmalara yönlendirecek etkinlik alanları ile birlikte planlanması

Planlama pratiğimizde yaşanabilir kent mekânlarının oluşturulabilmesi için her türlü gündelik siyaset ve rant ilişkilerinden uzak, kamu ve toplum yararı kavramlarının ön plana çıkarıldığı planlama yaklaşımının benimsenmesi gerekmektedir. Daha yaşanabilir kentler ve sağlıklı kentsel mekânlar üretebilmek için, tarihi ve fiziksel çevre koruma ilkelerinin bütünleştirildiği, yeni planlama ve koruma araçlarını içeren, yerel değerleri ve kaynakları gözeten, halkın katılımını önemseyen ve imar denetimini artıran daha kapsamlı ve güçlü bir yasal çerçevenin kurulması gerekmektedir.

9.2.2.1 Çevresel etki değerlendirmesi ve stratejik çevresel değerlendirme araçlarını kullanarak veri tabanının sürekliliğinin sağlanması

Kentin tarihi, kültürel ve doğal değerleri ile mevcut yapılarını içeren çevresel etki değerlendirmesi ve stratejik çevresel değerlendirme araçlarını kullanarak ilgili kurumların koordinasyonu ile bir veri tabanı oluşturulmalı ve güncelliği sağlanmalıdır.

9.2.3.1 Mekânların insan davranışlarını etkilemesinden hareketle, noktasal olmayan bütünleşik imar planı yapılması (kentsel saçaklanmanın engellenmesi) ve imar planı değişikliğinin yaratacağı yetersiz sosyal ve teknik altyapının azaltılması için çalışmalar yapılması

İmar planı değişiklikleri, bazı şahıslara rant sağlayacak şekilde yapılmamalıdır. Yeşil alan olarak planlanan yerler ya da yapılaşma için coğrafik koşulları uygun olmayan araziler, yapılaşmalar için arsaya dönüştürülmektedir. Bunu engellemek için imar planı değişiklikleri noktasal olarak yapılmalı ve teknik altyapının hazırlanmasına da uygun olmalıdır.

9.2.3.2 İmar Kanununa ve ilgili Yönetmeliklerine aykırı uygulamalara ilişkin etkin denetim yapılması

Kentleşme olgusu sanayi devrimi ile birlikte hız kazanmış ve özellikle de merkezi konumdaki kentlerin anormal büyümesine ve kentsel doku ve ölçeklerin değişmesine, çoğu kez de denetim dışı gelişmeler nedeniyle bozulmalara yol açmıştır. Planlı kentleşme için, İmar Kanunu ve yönetmeliklerine uyum konusunda etkin denetimler gerçekleştirilmelidir.

9.2.4.1 Planlama hiyerarşisinin netleşmesinin sağlanması

Merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin hazırladığı planlamalarda, siyasal etkiler sonucunda yetki ve sorumluluklar birbirine karışmaktadır. Planlama hiyerarşisinin mevzuatta netleşmesi sağlanmalıdır.

9.2.5.1 “Sokak” olgusunun canlı ve güçlü tutulması

Yeni yerleşim alanlarında da “sokak” kavramının canlı ve güçlü tutulması, konut dizelerinin komşuluklar ve yakınlıklar yaratacak imar düzenlerinde planlanması; birbirlerine uzaktan bakan yüksek bloklar yerine alçak katlı yakın, hatta bitişik nizam ve iç bahçelerinin ortak alanlara açıldıkları “mahalle”lerin yaratılması gerekmektedir.

9.2.6.1 Kentle iç içe bir eğitim yoluyla, kentlilerin kent kültürünün gelişmesine katkıları ve kazanımlarının sağlanması

Üniversitelerin kuruldukları kentlerimizin, kendi tarihsel derinlikleri içinden gelen zengin kültür ve uygarlık birikimleri ile akademik yaşamın buluşması durumunda ortaya çıkacak bilimsel ve düşünsel etkileşimlerin değeri ölçülemez. Kentle iç içe bir eğitimin, gerek kendi niteliğinin ve içeriğinin zenginleşmesine, gerekse kentlilerin ve kent kültürünün gelişmesine katkıları ve kazanımları gözden kaçırılmaz.

9.2.7.1 Tarihsel kent kültürü ile yakın ilişkili alışveriş anlayışının, büyük alışveriş merkezleriyle sınırlandırılmaması ve kentsel mekân kullanım kararlarında sosyal dinamiklerin dikkate alınması

Kentlerimizdeki ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilincinin tarihsel temelleri arasında, antik kentlerden bu yana agoralar, arastalar, pazar yerleri, açık ve kapalı çarşılar zengin bir çeşitlilik gösterirler ve aynı zenginlikteki toplumsal ilişkilerin de odak alanları olmuşlardır. “Günümüzde de sürmekte” olan bu kent geleneğini körelterek, kent sakinlerinin kendi esnafıyla olan insanî ve sosyo-ekonomik ilişkilerini tarihe gömen, yeni alışveriş merkezi anlayışının derhal terk edilmesi gerekmektedir.

9.2.8.1 Mahalle ve pazar yerlerinde güvenliğin sağlanmasına yönelik “toplum destekli polislik” uygulamalarına yönelik stratejiler geliştirilmesi

Mahalle ve pazar yerlerinde güvenliğin sağlanmasına yönelik, halkın da desteklediği “toplum destekli polislik” uygulamalarına yönelik stratejiler geliştirmelidir.

9.3 Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci

9.3.1.1 Planlama eyleminin diğer disiplinlerle bütünleşik olarak yapılması

Var oluş sebepleri birey olan kentler salt olarak mekânlardan ve onları çevreleyen yapılardan oluşmamakta, içinde sosyo ekonomik ve kültürel pek çok dinamiği barındırmaktadır. Bu haliyle de multidisipliner bir anlayışla var oluşlarını gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Kentlerin bu özelliği dikkate alınarak hazırlanacak imar planlarında veya değişikliklerinde farklı disiplinlerden uzamanlarla işbirliği halinde çalışılması sağlıklı ve sürdürülebilir kentlerin oluşmasına ve kentte yabancılaşmayan bireylerin bulunmasına yardımcı olacaktır.

9.3.2.1 Kent kültürü ve kentlilik bilincinin yerel yönetim organlarıca sahiplenilmesi

Ülkemiz kentleri hakkında verilen kararlarda genellikle son sözün söylendiği kurumlar yerel yönetimlerdir. Kentteki değerlere sahip çıkıp, yerleşiklerin de o kente sahip çıkmasına yardımcı olacak faaliyetleri yerine getirmekte yine yerel yönetimlerin üstlenmesi gereken bir ödevdir. Bu ödevi yaparken konunun önemini ilk önce kendi içine sindirilmesi, kentte arzu edilen davranış kalıplarını sergileyen yerleşiklerin artmasına neden olacaktır.

9.3.3.1 Hemşehri derneklerinin toplumsal uyumu kolaylaştırma yerine, üyelerinin kentte rant edinmelerini kolaylaştıracak siyasi roller üstlenmesinin engellenmesi

Hemşehri dernekleri kentle bütünleşemeyen yerleşiklerin artmasına neden olduğu için kentte tehdit olarak algılanmaktadır. Ayrıca bu derneklerinin bazı üyeleri siyasi roller üstlenerek kentte karar alma organlarında yer almakta ve kenti, o karar organında bulunmasının nedeni olan kendi hemşehrileri için rant edilebilecek uygun bir araç olarak görmektedir. Bu durumun engellenmeye çalışılması ile kentlerin geleceği açısından sağlıklı bir karar alınmış olacaktır.

9.3.4.1 Yabancı derneklerinin “yerel -toplumsal sermayeye” olumlu etkisinin farkındalığının sağlanması

Yabancı dernekleride tıpkı hemşehri dernekleri gibi toplum tarafından bir tehdit unsuru olarak görülmektedir. Toplumsal bütünleşmenin engellenmesinde bir bariyer olarak var olmalarına karşın durağan bir toplum yerine farklı olan ancak benzer menfaatler doğrultusunda hareket etmeyi başaran unsurların olmasının her zaman için kenti monotonluktan kurtaracağı unutulmamalıdır. Bu durumda yabancı derneklerinin tehdit olarak algılanmasının yerine fırsata çevrilebilecek unsurlar olarak değerlendirilmeye çalışılmaları kentin çıkarlarıyla daha fazla örtüşecektir.

9.3.5.1 Kentsel katılımın yalnızca seçimlerde oy kullanma eylemiyle sınırlı kalmaması

Kent yönetimine katılımın desteklenmesi ile kentlileşen nüfusun kendini o kente daha fazla ait hissedeceği kuşkusuzdur. Yönetime katılım derken de sadece seçimden seçime kentte yaşayan nüfusun oy kullanması anlamı çıkmamalıdır. Aksine önemli olan, nüfusun kentli birey olduğu ve sorumlulukları bulunduğu farkına vararak, seçimler arasında seçilenleri yönlendirebilmesi, taleplerini dile getirebilmesi ve onları denetleyebilmesi gerekmektedir. Kentte alınan kararlarda kendi söz hakkının da olduğunu görmesi bireylerin kentlerine olan bakış açılarını değiştirecektir.

9.3.6.1 Bireylere çocukluk çağından başlayarak yaşam çevresine saygı ve özen gösterme sorumluluğu kazandırılması

Hayatın ilk yıllarından itibaren çocuklara yaşam çevresine nasıl davranılması gerektiğine dair verilen eğitimler neticesinde yaşamının devam eden yıllarında karşısındaki bireylere

saygılı, hoşgörülü bireyler meydana gelecektir. Toplum içindeki saygı ve hoşgörü de kentin sorunlarının aşılmasındaki engelleri ortadan kaldıracaktır.

9.4 Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar

9.4.1.1 Kadınlara yönelik iş olanaklarının artırılması

Kadınların yerel mal ve hizmetlerin üretim, sunumu ve dağıtımına ilişkin karar alma süreçlerinin etkin üyeleri haline gelmeleri, yerel demokrasi ve yerel kalkınmanın gelişmesi için son derece önemlidir. Kadınların istihdamda daha fazla yerini alması da önemli bir husustur. Kadınların sosyal hayata adaptasyonu, kentlilik bilincine sahip olabilmeleri, mesleki ve teknik eğitimlerini geliştirmesiyle mümkündür.

9.4.2.1 Kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesine yönelik çalışmaların yapılması

Kültür yapımız, başarılı kadınları reddetmemektedir. Geleneksel olarak da bilgili kadına eğitici ve lider roller verilmekte ve desteklenmektedir. Bu nedenle eğitime çocuklarımızın kır ve kentte erişebilmesi toplumun özen göstermesi gereken bir husustur. Bilgi birikimi ve tecrübe yönüyle kadınların eğitilerek, kırdan ve kentte öne çıkması desteklenmelidir.

9.4.3.1 Kentlerde yaşayan gençlerin kentsel yönetim süreçlerine katılımlarını gerçekleştirebileceği mekanizmaların oluşturulması

Kentlerde yaşayan gençlerin kentsel yönetim süreçlerine katılımları amacıyla Yerel Gündem 21 Gençlik Konseyi gibi örgütlerde yer almaları sağlanmalıdır. Bu örgütlerin belediyeler, kamu ve özel sektör kuruluşları tarafından desteklenmesi, gençlerin karar alma mekanizmalarına katılımlarının sağlanması gerekmektedir.

9.4.4.1 Üniversitelerin yerleşkeleri inşa edilirken, üniversitelerin yakın çevresinde gençlerin barınma ihtiyacını karşılayacak yapıların bulunması

Üniversitelerin yerleşkeleri inşa edilirken, üniversitede eğitim görecektik gençlerin temel gereksinimleri de gözetilmelidir. Üniversitelerin yakın çevresinde gençlerin barınma ihtiyacını karşılayacak yapılar bulunmalıdır. Yeni üniversiteler açılırken barınma ihtiyacına yönelik sistemler geliştirilmeli, mevcut üniversitelerin de bu olanakları geliştirilmelidir. Barınma imkânlarının çoğaltılması noktasında, özel ve sivil girişimler teşvik edilmeli kurulum ve işletme aşamalarında vergi teşviki sağlanmalıdır.

9.4.5.1 Kent yaşamına aktif bir katılım için gençlerin hareketliliğini destekleyecek gençlere özel ulaşım politikalarının geliştirilmesi

Kent yaşamına katılım ile ilgili temel ihtiyaçlardan bir tanesi kent içerisinde ulaşım olanaklarıdır. Gençlerin kentsel yaşama katılımlarını sağlamak için ulaşım araçlarında gençlere özel bir ücretlendirme politikası geliştirilmelidir. Bu kapsamda mevcut olan öğrenci indirim, gençlik indirim olarak ve tüm ülkede geçerli olacak şekilde genişletilmeli ve üniversite gençliği dışında kalan gençlik kesimi için özellikle 17–23 yaş aralığını kapsayan politikalar üretilmelidir. Ulaşımında sağlanacak kolaylıklar kent merkezi dışında yaşayan gençlerin, kentsel yaşama katılımlarını sağlayacaktır.

9.4.6.1 Kültür ve sanat merkezlerinde uygun ücretlendirme politikaları uygulanması

Kent belleğini ve kentli yaşamı zenginleştiren kurumlar arasında kültür ve sanat merkezlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu kapsamda müzeler, ören yerleri, sanat merkezleri, tiyatrolar, sergiler ve kültür sanat festivalleri değerlendirilebilir. Kentlerde bulunan kültür/sanat merkezlerine ve etkinliklerine erişim tüm gençler için ücretsiz olmalıdır ya da gençlerin katılımını mümkün kılacak şekilde gençlere özel ücret politikaları geliştirilmelidir. Bu imkânlar sadece kamu kurumları tarafından değil, aynı zamanda özel kurumlar tarafından da sağlanmalıdır. Bu

düzenlemeler, maddi imkânsızlıklar nedeni ile kent içerisinde bu kapsamdaki hizmetlerden yararlanamayan gençler için bir fırsat olacaktır.

9.4.7.1 Kentlerde gençlik katılımını gerçek anlamıyla sağlayan örgütlere destek verilmesi

Kentlerde ağırlıklı nüfusu oluşturan gençler, kendileri ve çevreleri ile ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirebilir, bunları hayata geçirebilirler. Bu doğrultuda, gençlik katılımını gerçek anlamıyla sağlayan örgütlere destek verilmelidir. Kentleşme ve kentlilik bilincini geliştirme vizyonu ile örgütlenmiş ya da proje yürüten ve belirli kriterleri sağlayan gençlik örgütlerine bürokratik ve finansal destek sağlanmalıdır.

9.4.8.1 Gençlerin işgücüne katılımlarını teşvik eden politikaların geliştirilmesi

Gençler arasında işsizlik oranı çok yüksektir. Bu nedenle, gençlerin işgücüne katılımlarını teşvik eden politikalar geliştirilmelidir. Bu kapsamda genç işsizliğinin azaltmaya yönelik proje fonları oluşturulmalı, genç girişimcileri destekleme programları geliştirilmeli, staj programları ve mesleki eğitim programları uygulanmalı, bünyelerinde meslek okulları kuran fabrikalara özel vergi teşviki sağlanmalıdır.

9.4.9.1 Gençlere yönelik sağlık sorunlarını önleyici ve iyileştirici stratejilerin geliştirilmesi

Genel toplum sağlığını olumsuz etkileyen cinsel yolla bulaşan hastalıklar, tütün, alkol ve uyuşturucu kullanımı ve benzeri konularla ilgili risk altında olan gruplar arasında gençler bulunmaktadır. Bu olumsuz etkileri ortadan kaldırmaya ve bu alanda hizmet almak isteyen gençlere yönelik gençlerin özel hayatının gizliliğini güvence altına alan stratejileri uygulayan organizasyonların liderleri, gönüllü çalışanları ve genç sosyal çalışanları için özel eğitim programları uygulanmalı, yerel bilgi siyasetleri ve danışmanlık hizmetleri geliştirilmelidir.

9.4.10.1 Yaşlıların aile ortamından ve kent hayatından dışlanmaması

Hem birey hem de toplum için birincil sosyalleşme alanı olan aile içinde ve kent hayatında yaşlıların dışlanmaması gerekir. Yaşlanma, her insan için kaçınılmazdır. Bu nedenle gerek aile ortamında, gereksel toplumsal alanlarda ve kentsel mekânlarda yaşlıları da göz önünde bulunduran politikalar geliştirilmelidir.

9.4.10.2 Kamuya açık mekânların yaşlılar için kullanılabilir fiziksel özelliklere sahip olmasının sağlanması

Kamuya açık mekânlarda, özellikle ulaşılabilirlik kavramı önem taşır. Engelsiz kent oluşturmak kıdemli hemşehriler için önemli bir olgudur. Bu olgu aynı zamanda tüm kent kullanıcıları için güvenli ve kaliteli bir mekânsal çevre sunacaktır. Bu nedenle, kentlerdeki altyapıların ve aktivitelerin çocuklardan yaşlılara kadar kentin barındırdığı bütün grupların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerekmektedir.

9.4.10.3 Yaşlılar için uygun koşullar içeren bakım kurumları ve bina olanaklarının yeterli sayıya eriştirilmesi

Kentte yaşayan kıdemli hemşehrilerin yaşama aktif olarak katılımlarını farklı yaş grupları ile birlikte sağlayan etkinliklerin geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler gereklidir. Yerel yönetimlerin, özellikle mahalle ölçeğinde bu tür etkinliklere yer vermesi uygun olabilir. Bakım gereksinimi olan yaşlılar için farklı programlar içeren ve kaliteli mekânlar sunan kurumsal yapılanmalara yönelmek gerekmektedir. Sürekli bakım ve geçici bakım türleri içinde çeşitlenmelere gidilebilir. Ayrıca yaşlıların katılacağı rekreatif programlar bu bireyleri aktif kılacaktır.

9.4.11.1 Anayasa ve ilgili hukuki düzenlemelerde akraba evliliği gibi engelleyici maddelerin yer almasının sağlanması

Engelliliğin oluşmasında en önemli etken akraba evlilikleri olmaktadır. Bu nedenle akraba evliliğini engelleyen hukuki düzenlemelerin yapılması ve uygulamaların takip edilmesi gerekmektedir.

9.4.12.1 Kamuya açık mekânların engelliler için kullanılabilir fiziksel özelliklere sahip olmasının sağlanması

Günümüzde mevcut kentlerin çoğunda var olan sağlıksız ve plansız kentleşme, bağımsız bir şekilde çoğu zaman hareket edemeyen engelli bireylerin hareket alanlarını iyice kaybettirmektedir. Yolların ve kaldırımların engelli bireyler için uygun bir şekilde tasarlanmaması ve kent içindeki birçok alanın da bu bireyler için uygun olmaması en büyük sorun alanlarından. Kentlerimizin üst yapı donatımlarından engelli veya engelli olmayan bireylerin eşit derecede yararlanması için bütünlüklük mekânsal tasarım ve ulaşım politikaları oluşturulmalıdır.

9.5 Kentlilik Bilinci ve Eğitim

9.5.1.1 Kente aidiyet duygusunu hissedilerek, kentin sahiplenilip korunması

Bireylerin kendilerini o kente ait hissetmesi, kendi içselliğinin kente yansıdığını görmesine neden olacaktır. Kendinden birşeylerin bulunduğunu düşündüğünde de kendini o kentte hem sahipli hissedecek hemde o kenti sahiplenecektir.

9.5.1.2 Kentin fiziksel, kültürel ve sosyal dönüşümünün sağlanması

Kentler durağan varlıklar değildir sürekli bir değişimin içinde yer almaktadır. Kentlerin günümüz koşullarına uygun ancak kökeninden çok kopmayacak şekilde fiziksel, sosyal ve kültürel dönüşümünün sağlanması kentlerin sağlam temellere oturan ancak gereksinimlerde karşılaman ve içinde barındırdığı yerleşikleri bu haliyle memnun kılan unsurlar olacaktır.

9.5.1.3 Habitat II ruhuna uygun STK'lara kent yönetiminde aktif rol almalarının teşvik edilmesi

Sivil toplum kuruluşları kentte yaşayan ve kentin dinamiklerini oluşturan farklı grupların sesi olması nedeniyle kentlerde söz hakkına sahip olması gereken kuruluşlardır. Sivil toplum kuruluşlarının gerek kentte daha çok söz hakkına sahip olması gerekse bu kuruluşlar aracılığı ile halkın kentlerine karşı olan duyarlılığının artırılmasına yönelik eğitimlerin yapılmasıyla kentlerimizin daha yaşanabilir sosyal ve fiziki çevreler olacağı unutulmamalıdır.

9.5.1.4 AB standartlarının göz önünde bulundurulması

AB üye ülkelerde kentlerdeki tarihi ve kültürel mirasa bunun yanında toplumsal değerlere verilen önem göze çarpmaktadır. Ülke olarak gerek somut gerekse somut olmayan kültürel değerlerimizi korurken diğer ülkelerde yapılan çalışmalar ve baz alınan standartlar ışığında hareket edilirse tecrübelerin pratiğe dönüşmesinde yol alacağı düşünülebilir.

9.5.2.1 Eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesi

Örgün eğitim müfredatımızın salt teknik ve mesleki bilgiler içeren derslerin yanı sıra; kentleri anlamaya, sahiplenmeye, koruyarak yaşatmaya yönelik davranış kalıpları oluşturulması ve kentte hoşgörünün hakim olacağı bir ortamın var olmasını sağlaması için yeniden ele alınması gerekmektedir.

9.5.3.1 Mahallelerdeki eğitim, kültür, spor merkezleri için uygun yerler tesbit edilmesi

Kültür ve spor merkezleri halkı kaynaştıran bir arada vakit geçirmesini sağlayan farklı grupların bir aradalığı ile kentsel bütünlüşmeyi kolaylaştıran alanlardır. Bu alanların her birey tarafından

erişilebilen ve rahatça kullanılabilen yerlerde yaratılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

9.5.3.2 Sosyal ve teknik altyapı alanlarının, kentlilik bilincinin arttırılmasına yönelik girişimler için kullanılması

Sosyal ve teknik alt yapı alanlarının Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelikte belirtilen asgari miktarlarda olması daha sağlıklı bir çevrede yetişen bireylerin olacağına işarettir. Ayrıca bu alanların bireyleri ortak aktivitelerde buluşturacağı ve kentte bütünleşmeyi sağlayacağıda göz ardı edilmemelidir. Bu yüzden bu alanların kentle ve bireylerle iletişime geçilen ortak alanlar olarak tasarımılandırılması gerekmektedir.

9.5.4.1 Bölgeler arasındaki eğitim seviyesi farklarının eşitlenmesi

Bölgeler arasında var olan eğitim seviyesindeki eşitsizlikler her kentlinin yaşadığı çevreyi farklı algılamasına neden olacağından hareketle bu farklılıkların azaltılabilmesi için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

9.5.5.1 Halk Eğitim Merkezlerinin sayıca artmasının sağlanması ve kentlilik bilincinin gelişmesinde öncü olması

Kente sahip çıkma kentini özümseme için bireylere verilecek eğitimlerin sadece örgün eğitimle sınırlı kalmaması; sayıca arttırılacak halk eğitim merkezlerince de sağlanmasına ihtiyaç vardır.

9.5.6.1 Eğitim Sisteminin bir bütün olarak yeniden gözden geçirilmesi

Örgün eğitim sistemimiz genel olarak bireylere eğitimlerini tamamladıktan sonra bir meslek edinmeleri için gerekli olan teorik bilgiyi verir. Bu bilgilerin önemi tartışılmayacak kadar açıktır, ancak toplum içerisinde yaşamının gerektirdiği davranış biçimlerinin de geleceğin kent sahiplerine verilmesi gerekmektedir. Teknik ve mesleki bilginin yanısıra eğitimin bir bütün olarak algılanıp, nasıl kentler görmek istiyorsak onları biçimlendirecek kentlileri o şekilde eğitmeye çalışmalıyız.

9.6 Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesi Aşamasında İletişim Ortam ve Araçları

9.6.1.1 Basın yayın organlarının kentlilik bilincinin gelişmesinde etkili bir araç olarak biçimlendirilmesi

Kentin kültürel ve tarihsel varlıklarını hem bilimsel ve entelektüel hem de popüler görsel-ışitsel-yazılı/basılı yayınlar ve bilişim teknolojilerini de kullanarak toplumun tüm kesimlerine ulaştırmak gerekir. Kentte yaşayan bireylerde kente “aidiyet duygusunu” oluşturacak ve kent koruma reflekslerini geliştirecek yayınlar yapılmalıdır.

9.7 Kentlilik Bilinci ve Katılım

9.7.1.1 Katılım ve yönetim göstergelerinin işaret ettiği konuların ve değerlerin/ rakamların belirlenmesi

Ülkemizde kentsel karar alma sürecine katılımın ne denli önemli olduğu sürekli gündeme gelmektedir ancak kentlerde katılım ve yönetim göstergelerinin işaret ettiği konular ve rakamlar belirsizdir. Bunların belirlenmesi halinde katılımın arttırılmasında ne gibi önlemler alınabileceği tartışmalarına gidilebilir.

9.7.2.1 Yurttaşların yerel yönetim yapılanması ve meclis üyeleri yönüyle bilgilendirilmesi

Kentsel kararların son olarak neticelendirildiği dinamikler olan yerel yönetimlerin yapılanması ve bizi temsil eden meclis üyeleri hakkında kentli bireyler yeterince bilgiye sahip değildir. Bu

öyle olunca da, kentlerle ilgili olumsuz olarak görülen tutumlar hakkında ne türlü harekete geçmesi gerektiğini bilmemekte öğrendiği zaman ise süre zaman aşımına uğramış olmaktadır. Bu yüzden kentlerde bu tür bilgilendirilmelerin yapılması öneli bir husustur.

9.7.3.1 Eşit ortaklı katılımı yapabilir kılma

Kentlerde söz hakkına sahip olan bütün bireylerin bir şekilde temsil edildiği sivil toplum kuruluşlarının eşit şekilde kentteki karar alma süreçlerinde yerini alması gerekmektedir.

9.8 Kültürel Miras ve Ortak Bellek

9.8.1.1 Kültürel miras ve ortak belleğe yer veren Kent Müzelerinin kurulması

Kültürel miras ve ortak belleğe yer veren, kentlilik bilincini geliştiren; kentte değişik gruplar arasında ortak yaşam kültürünü güçlendiren, sivil toplumu geliştiren, kentlinin kentte tarih mirasını korumasını sağlayan kent müzeleri kurulmalıdır.

9.8.1.2 Kent arkeolojisi araştırmalarının geliştirilmesi

Kent arkeolojisi araştırmalarını geliştirecek önlemler, üniversitelerle valilik, belediye ve il özel idarelerinin çalışmaları birleştirilerek, acilen başlatılmalıdır.

Eylem ve Göstergeler

9.1 Kentlilik, Kente Yönelik Göç, Kültürel Çeşitlilik Ve Ayrışma, Kentleşme Ve Sorumlu, Aktif Yurttaş, Kente Aidiyet

9.1.1.1.1 Modern mimarlık veya kent kimliğini ortaya çıkaran yapıların ve kentsel dokuların önemini içselleştirilmesi için Koruma Yüksek Kurulu ilke kararlarında yer alması ve çok yönlü eğitim programlarının gerçekleştirilmesi

Kentin kimliğini kazandıran fiziki çevrenin eski yapılardan meydana gelmediğinin anlaşılması ve 20. Yüzyıl yapısında kentin kimliğinde rolü olabileceğinin unutulmaması için Koruma Yüksek Kurulu İlke kararlarında detaylı olarak bu yapıların korunarak gelecek kuşaklara aktarılması için alınması gereken önlemlerin yer alması gerekmektedir.

Gösterge: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararının Resmi Gazetede yayım tarihi

9.1.1.2.1 Kent mimarlık atlaslarının çıkarılması

Kentlerimizde var olan tarihi ve modern mimari örneklerinin neler olduğunun ve nerelerde bulunduğu araştırılıp dökümanete edilmesi gelecek kuşaklara bizleri anlatan yapıların neler olduğunun gösterilmesi açısından önemlidir.

Gösterge: Mimarlık atlası çıkarılan kent sayısı

9.1.1.2.2 Uluslararası standartlar çerçevesinde kültürel mirasın envanterinin çıkarılması

Kentlerimizin bazılarında gerek somut gerekse somut olmayan kültürel mirasımızın envanteri bulunmamaktadır. Bu eksikliğin bir an önce tamamlanması için farklı kurum ve kuruluşların farklı disiplinlerin bir araya gelerek sorgulanabilir ve çağdaş bir veritabanı oluşturulmasına öncülük edilmesi gerekmektedir.

Gösterge: Envanterin Kültür ve Turizm Bakanlığına gönderildiği tarih

9.1.1.3.1 Yurt içinde toplumsal ve mali işbirliğinin sağlanmasına yönelik farkındalık toplantıları düzenlenmesi

Somut kültür mirasını yaşatmaya yönelik ulusal ve uluslararası alanda mevcut olan kredilerin

toplumda yeterince haberdar olunmamasından dolayı özellikle tarihi konaklar veya yalılar maddi imkansızlıkların neticesinde zamanın yıpratmasına karşı koyamamaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin sorumluluğunda bu farkındalığı arttıracak toplantıların düzenlenmesi gerekmektedir.

Gösterge: Yapılan toplantı sayısı

9.1.1.3.2 UNESCO ve benzeri uluslararası kuruluşlardan mali destek sağlayabilmek için çalışmalar yapılması

Tarihi ve kültürel varlıklarımızın korunarak yaşatılması bizden sonra gelecek olanlara aktarılması için uluslararası kuruluşlardan sağlanabilecek mali yardımların araştırılması ve neticesinde faydalanılması gerekmektedir.

Gösterge:a- Fonlardan yararlanılarak gerçekleştirilen proje sayısı

b-Tarih ve kültür mirasının korunması ve restore edilmesi konularında veya kültürel miras yönetimi konusunda fonlardan yararlanarak bir yılda eğitilen uzman sayısı

9.1.1.4.1 Kentin fiziksel, sosyal ve estetik mekân kimliklerinin araştırıp yeni dönüşüm alanları için bunların plan kararlarına aktarılması ve mevzuata yansıtılması

Kentsel dönüşüm alanları oluşturulurken kentteki somut kültürel mirasımızın korunmasına ve sosyolojik etkilerinin iyice araştırılmasına ihtiyaç vardır. Bu nedenle, kentteki dönüşüm projelerinin kentin fiziksel, sosyal ve estetik kimlikleri araştırıldıktan sonra hayata geçirilmesi ve bu durumun dönüşüm alanları ile ilgili yayınlanacak mevzuatta da yerini bulması gerekmektedir.

Gösterge: Mevzuatın yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı

9.1.1.5.1 Kentlerin somut olmayan kültürel mirasını tanıtıcı yaygın eğitim faaliyetleri düzenlenmesi

Kentin oluşmasındaki salt etmenin fiziki çevre olmadığı ve içinde barındırdığı bütün değerlerin kentin oluşmasında rolü olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda gözle görülebilen kültürel mirasımız yanında somut olmayan kültürel mirasımızda tanıtılması ve eğitim faaliyetleri ile bu yola başlamanın yararlı olduğu düşünülmektedir.

Gösterge: Bu faaliyetlere katılan birey sayısı

9.1.1.5.2 Örgün eğitim çağında yer alan çocuklara ve gençlere yönelik kendi yaşadıkları kentin kültürel mirasına ilişkin bilgiler veren seminer programları hazırlanması

Kentin kültürel mirasını anlatan eğitici ve yaş gruplarının seviyelerine göre seminerler düzenlenmesinin kentteki bu mirasın korunmasına karşı geliştirecekleri bilinci arttıracığı düşünülmektedir.

Gösterge: Hazırlanan seminer sayısı ve katılan kişi sayısı

9.1.2.1.1 Sektörel ve yerleşimdeki ortakların işbirliğine ve yönetişimine dayalı toplumsal sorumluluk projeleri geliştirilmesi

Demokratik bir yaşam bireylerin var oluşlarını devam ettirmesindeki önemli bir unsurdur. Bu demokrasi anlayışının rekabetçilikten sıyrılıp müzakereci bir yapıya bürünmesi için de projeler geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Gösterge: Geliştirilen ve uygulamaya konulan proje sayısı

9.1.2.1.2 Yasal düzenlemelerin bu amaçla uygulanabilirliğinin sağlanmasına yönelik Yönetmelik hazırlanması

Müzakereci demokrasi anlayışının içselleştirilip yaygınlaştırılabilmesi için bu pratiğin işlemesine yönelik yasal bir düzenlemenin yapılması önem taşımaktadır.

Gösterge: Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı

9.1.2.1.3 Bürokratik toplum yapılanmasının değiştirilmesi

Katılımcı, şeffaf, sorgulanabilir yönetimişim pratiklerinin var olması ile toplumun kentine olan güveni ve sahiplenmesi de bir o kadar değişeceğinden mevcut yapının değiştirilmesine yönelik bir takım tedbirler alınması gerekmektedir.

Gösterge: a-Belediye meclislerinde temsil edilen kadın, engelli ve STK temsilcilerinin geçmiş yıllara göre sayısının artış oranı

b-Seçimlerde oy kullanan kadın, engelli ve yaşlıların sayısı

9.1.2.2.1 Kadınlar, gençler ve engelliler gibi dezavantajlı kesimlerin müzakere sürecine katılımlarının ve bu amaçla yerel yönetim örgütlenmelerindeki kurumsal mekanizmaların kullanılmasının sağlanması

Kentlerden her bireyin farklı bir beklentisi vardır, önemli olan bu beklentilerin ortak bir takım gruplar altında belirlenerek kentle ilgili hayata geçirilecek kararlarda esas teşkil etmesinin sağlanmasıdır. Bu amaçla dezavantajlı grupların bu karar mekanizmasının içinde birebir yer alması kentlerden beklentilerin ortak bir paydaya ulaşmasında önemli bir etmendir.

Gösterge: Belediye ve il genel meclislerinde temsil edilen kadın ve engellilerin temsilcilerinin geçmiş yıllara göre sayısının artış oranı

9.1.2.2.2 Kadınların yönetimde ve siyasette sayısallığını en az %50 artıracak sosyal ve siyasi aktiviteler düzenlenmesi

Kadınlarımızın diğer dezavantajlı gruplar gibi yönetimde söz hakkı yok denecek kadar azdır. Bu olguyu yönetimde ve siyasette yer alan kadınlarımızın sayısının eksikliğinden de görebilmekteyiz. Bunun azaltılması için sosyal ve siyasal aktivitelerin düzenlenmesi gerekmektedir.

Gösterge: Milletvekili kadın sayısının, belediye başkanı kadın sayısının ve il genel meclisi başkanı kadın sayısının artış oranı

9.1.2.2.3 Dezavantajlı ilgi gruplarına yönelik dost (çocuk, kadın, genç ve engelli) kentlerin kurulmasının teşvik edilmesi

Kentlerde kamusal alanların dezavantajlı gruplar tarafından kullanılması zordur, bu olgu da bireyleri konutlara hapsedmekte ve kent yaşamından mahrum etmektedir. Bağlantılı olarak toplumsal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kentlerin imar planlama stratejilerinde ve kent mobilyalarının tespitinde dezavantajlı grupların dikkate alınması gerekmektedir.

Gösterge: Anket sonucu kentte yaşamaktan memnun olan dezavantajlı grupların oranlarının artması

9.1.2.3.1 İçişleri Bakanlığı, yerel yönetimler, dernekler, ilgili kurum / kuruluşların işbirliğinin sağlanması, toplumsal farkındalığın artırılması ve örnek projeler gerçekleştirilmesi

Toplumsal bütünleşmeyi engelleyen bir tehdit olarak görülen hemşehri derneklerinin, kentten kopuk olmayan bireyler haline gelmesinin sağlanması önemli bir husustur. Kentte yabancılaşmayan, sorumlulukları paylaşan bireylerin sayıca artmasıyla güvenle geleceğe bakan kent ve kentliler de sayıca artacaktır.

Gösterge: a-Hazırlanan ve uygulanan proje sayısı ve dost (çocuk, kadın, genç ve engelli) kentlerin sayısının artması

b-Kentte herhangi bir hemşehri veya yabancı derneğine üye olmayanlar ile yapılan anket sonucu üye olanlara karşı düşüncelerin değişmiş olması

9.1.2.3.2 Toplumsal İşbirliğini artıracak toplumsal - kurumsal sorumlulukla ilgili toplantılar geliştirilmesi, idari mekanizmalardaki katılımcı programların aktifliğinin sağlanması çalışmalarına önem verilmesi

Kentsel ve Bölgesel kalkınma stratejilerin başında “toplumsal diyalogların” sağlanması ve toplumsal çalışmalara ilişkin sorumlulukların geliştirilmesi konuları yer almaktadır. Bu konular demokratikleşme göstergeleriyle yakından ilişkilidir.

Gösterge: Hazırlanan ve uygulanan proje sayısı

9.1.2.4.1 Toplumsal işbirliğini artıracak toplumsal - kurumsal sorumluluğun geliştirilmesinde etkili projeler oluşturulması

Siyasi organizasyonların kent içinde toplumsal gelişim projelerine önem vermesi ve geliştirecek projeler yapılması gerekmektedir.

Gösterge: Hazırlanan ve uygulanan proje sayısı

9.1.3.1.1 Soyut kültürel miras (meddah, gölge oyunu, tuluat, el sanatları vs.) envanterini çıkarmak ve uygulayarak tanıtmak ve sevdirmek için kentsel buluşma mekânlarında etkinlikler düzenlenmesi

Özellikle gençler ve çocuklara yönelik kültürümüzü tanıtmak ve sevdirmek amacıyla tanıtıcı el becerisine dayanan eğitim çalışmalarının programlanmasında uzmanlar ve üniversitelerin ilgili birimlerinden ve halktan/ailelerden toplumsal destek sağlanması ve konuya ilişkin farkındalıkların oluşturulması bu değerlerimizin gelecek kuşaklara aktarılması açısından önemlidir.

Gösterge: Kentlerde toplantı mekânları ve kamuya açık alanlarda yapılan çalışmalar, el becerileri ve oyunların sayısı ve sıklığı

9.1.3.1.2 Yerel yönetimler tarafından toplumun geleneksel değerlerini tanıtmaya yönelik eğitsel çalışmalar yapılması

Yerel yönetimlerin en önemli görevlerinden birisi de eğitimidir. Eğitim topluma yönelik olarak toplumdaki aktörler ile birlikte geliştirilmesi gereken bir eylem planına ihtiyaç göstermektedir. Yerel yönetimlerin geleneksel değerleri sürdürülebilir kılabacak ve tanıtabilecek çalışmalar yapması ve eğitsel çalışmalara katılıma özen gösterilmesi duyarlılığının artırılması

Gösterge: Eğitsel çalışmaları yapan belediye sayısı ve katılımcı sayısı

9.1.4.1.1 Göçle gelenlerin eğitiminin artırılmasına yönelik çeşitli kurslar düzenlenmesi

Göçle gelenlerin farklı gelir seviyesinde olması ve kültürel uçurumlar nedeniyle kentle bütünleşmenin sağlanması amacıyla uyum programlarının geliştirilmesi önemlidir. Bu amaçla eğitime bağlı olarak katılımcı pratiklerin geliştirilmesi, katılan kişilerin sayısının kadın ve erkek olarak dengeli artması düzenlenecek olan kursların temel amacı olmalıdır.

9.1.4.1.2 Yerel halkın göçle gelenlere önyargılarının giderilmesine yönelik ortak projeler geliştirilmesi

Göçle gelenlerin farklı ve öteki olarak algılanmasının engellenmesi ve toplumsal projelerde yer almasının öneminin ortaya konulması ve özellikle gençlerle çalışılarak ailelerine erişilmesinin sağlanması göçle gelenlere karşı önyargının azaltılmasında önemli bir unsurdur.

Gösterge: Gerçekleştirilen proje sayısı ve sonrasında yapılan anketlerde önyargıların giderildiğine yönelik yüzde ve toplumsal diyalogların geliştiğini gösteren anketlerin varlığı

9.1.4.1.3 Basın-Yayın yolu ile kente göç edenlerin eğitiminin teşvik edilmesi

Kente göç edenlerin kentte iş hayatı ve varlıklarıyla zenginlik katmalarına yönelik, kente karşı suç işlemenin önlenmesine ilişkin önleyici, bütünleştirici yayınlarla halkın ilgisinin çekilmesi

ve göçle gelenlerin önemsenmesi ve toplumsal paylaşımın sağlanması amacıyla kente göç edenlerin medya yoluyla eğitimin teşvik edilmesi gerekmektedir.

Gösterge: Yayınlanan haber, eğitici film sayısı ve ekonomik - sosyal göstergelerde olumlu yükselişlerin tespiti

9.1.4.1.4 İletişim araçları vasıtasıyla Kentlilik bilincini destekleyici her türlü programa çok aktörlü işbirliğiyle yer verilmesi

Kentlerde toplumsal çalışmaların önemini, olumlu sonuçları itibarıyla ortaya koymak, teşvik etmek, sürdürülebilirliği sağlamada ve hareketsiz kesimleri cesaretlendirmede önem taşımaktadır. Bu nedenle toplumsal iletişimi sağlayacak bilgilendirmelere basın yayın araçlarında öncelik sağlanması ve çok aktörlü faaliyetlerin önemsenmesinin sağlanması gerekmektedir.

Gösterge: Programlarda yer alan aktör sayısı ve ulaştığı birey sayısı ve kente karşı sorumluluk taşıyan iletişim araçlarının sayısı ve haberlerin sıklığı ve geliştirilen projelerin sayısalığının dönemler itibarıyla artması

9.1.5.1.1 Kültürel siteleşmeyi kolaylaştıran ve kentsel plan bütünlüğünde bozulmaya yol açan mevzi imar planlarının yapılmasını engelleyecek tedbirler alınarak mevzuata yansıtılması

Toplumsal kalkınma ve sosyal-kültürel bütünleşme çalışmalarının önündeki en önemli engel kültürel ve ekonomik bariyerler fonksiyonu taşıyan siteleşmedir. Yatırımcıların kültürel siteleşmeye yol açacak yatırım kararlarından, caydırıcı vergi tedbirleri, imar planlarında da engelleyici öngörülerle vazgeçmesinin sağlanması önemlidir.

Gösterge: Mevzuatın yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı ve kültürel ayrışmaya adres gösterilecek tipte site sayısının azalması

9. 2 Kentlilik Bilinci ve Kentsel Mekân Kalitesi, Kent Güvenliği

9.2.1.1.1 Planlarda yeterli ortak kullanıma açık kamusal mekânların ayrılması ve bu mekânların düzenlenmesinde yerel değerleri ve kaynakları gözeten yaklaşımların benimsemesi

Kent planlarında ortak kullanıma açık kamusal mekânların (kent meydanları, büyük alışveriş mekânları ve pazarlar, kentin tarihi ve geleneksel yapısının günümüzdeki kullanılan eserleri, piknik alanları vb.) ayrılmalı ve bu mekânlarda tarihi ve fiziksel çevre koruma ilkelerinin bütünleştirildiği, yeni planlama ve koruma araçlarını içeren, yerel değerleri ve kaynakları gözetilen, halkın katılımını önemseyen ve kaynakları gözetilen planlamalar yapılmalıdır. Hazırlanan kent planlarında yeterli sayıda ve katılımcı bir anlayışla ortak buluşma mekânlarının oluşturulması gözetilmelidir.

Gösterge: Ortak kullanıma açık kamusal mekân sayısının artışı

9.2.2.1.1 Mevcut planlama yasalarının bölgesel ve yerel ölçekte yerel değerleri ön plana çıkaracak şekilde yeniden düzenlenmesi, uluslararası çevresel bilgiye erişilmesi ve Aarhus'un imzalanması

Kentin tarihi, kültürel ve doğal değerleri ile mevcut yapılarını içeren güncel veri tabanı kullanılarak planların hazırlanması gerekmektedir. Mevcut planlama yasalarında bu değerleri ön plana çıkaracak düzenlemeler yapılmalıdır. Bu planlar doğrultusunda yapılan kentsel sosyal donatı alanlarının standartlara uygun olması görülmelidir.

Gösterge: Çevresel Bilgiye Erişim, Karar Vermede Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru (Aarhus) Sözleşmesinin imzalanması ve yürürlüğe girmesi

9.2.3.1.1 İmar denetimini artırıcı yönde yönetsel ve yasal çerçevenin yeniden gözden geçirilmesi

Merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından imar denetimlerini daha güçlü hale getirecek yasal ve yönetsel çerçeve gözden geçirilmelidir. İmar yasalarında söz konusu düzenlemelerin yapılmış olması sağlanmalıdır.

Gösterge: a-Kentsel saçaklanmayı engellemeye yönelik hükümlerin içinde yer aldığı mevzuat değişikliğinin resmi gazetede yayım tarihi ve sayısı

b-Kişi başına düşen teknik ve sosyal altyapı miktarı

9.2.3.1.2 Yerel meclislerce verilen imar planı değişikliği kararlarının daha etkin iletişim araçlarıyla duyurulması

Belediye Meclis'lerinde görüşülen imar planı değişikliklerinin görsel ve yazılı basın-yayın organlarıyla kamuoyuna daha etkin bir şekilde duyurulması gerekmektedir. İmar planı değişikliklerinde halkın katılımı sağlanmış olmalıdır.

Gösterge: Plan değişikliği kararlarının, kararın verildiği tarihi takiben 24 saat içerisinde internet ortamında yayımlanması ve bu değişikliklerin halka sunulduğu site sayısı

9.2.3.2.1 Denetimin zamanında ve etkili yapılabilmesi için yasal/kurumsal yapılanmaların gerçekleştirilmesi, Yerel Ombudsmanlar/kamu denetçisi kurulması

Denetimin zamanında ve etkili yapılabilmesi için Yerel Ombudsmanlar/kamu denetçisi kurulmalıdır. Yerel Ombudsmanlar sayesinde denetim mekanizmalarının işlerlik kazanması sağlanmış olmalıdır.

Gösterge: Denetim mekanizmalarının işlerlik kazanıp kazanmadığı, yerel ombudsmanlar tarafından gerçekleştirilen denetim sayısı

9.2.3.2.2 Yerel yönetimlere yapılan şikayet ve sonuçları içeren ulusal bir veri tabanı oluşturulması

Hızlı kentleşme sonucunda, plansız yapılaşmalar ile ilgili yerel yönetimlere yapılan şikayetlerin ve sonuçlarının kaydedildiği bir veri tabanı oluşturulmalıdır. Yerel yönetimler tarafından oluşturulan veri tabanı ulusallaştırılmış olmalıdır.

Gösterge: Ulusal veri tabanının oluşması

9.2.4.1.1 Planlamada yetkili kurumların görev tanımlarının belirlenmesi / Uygulanabilir planların üretilmesi

Merkezi Yönetim, Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri, İl Özel İdareleri vb... plan yapan kurumların görev, yetki ve sorumlulukları net olarak belirlenmelidir. Üretilen planların uygulanabilir olması sağlanmalıdır.

Gösterge: Yetkili kurumların görev tanımlarını belirleyen yeni düzenlemenin Resmi gazete tarih ve sayısı

9.2.4.1.2 Katılımcı planlama yaklaşımının ve koruma araçlarının geliştirilmesi ve kamuoyunda tanıtılması

Kentsel planlama yaklaşımlarının katılımcı ve koruma anlayışıyla yapılması gerekmektedir. Planlama sürecinde, ilgili tüm aktörlerin katılımının sağlandığı planlar üretilmelidir.

Gösterge: Katılımcı planlama anlayışının niteliğinin tanıtıldığı toplantı sayısı

9.2.5.1.1 İmar Kanunu ve yönetmeliklerde sokak olgusunu ve komşuluk ilişkilerini geliştirecek biçimde parsel, yapı, yol ilişkilerini tanımlayan ölçütlerin yeniden düzenlenmesi

Yeni yerleşim alanlarında da "sokak" olgusunu canlı ve güçlü tutacak, komşuluk ilişkilerini

geliştirecek biçimde parsel, yapı, yol ilişkileri tanımlayan ölçütlerin İmar Kanunu ve Yönetmeliklerinde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Yasalarda, yeniden oluşturulan ölçütlerin yer alması ve yapılan değişikliğin Resmi Gazete’de yayımlanması sağlanmalıdır.

Gösterge:Yeniden oluşturulan ölçütlerin yasalarda yer alması ve yapılan değişikliğin yayınlandığı Resmi Gazete tarihi ve sayısı

9.2.6.1.1 Yeni üniversiteleri olabildiğince kent merkezlerinde kurmak ve eğitim ile bilimi kent kültürüne kazandırmak, kent kültürünün eğitim ve bilime esin kaynağı olabilmesi için Üniversitelerin kent merkezinden çok uzakta yapılmasına olanak veren planlama çalışmalarına engel olacak yasal düzenlemelerin oluşturulması

Üniversite kampüsleri ve diğer bilimsel yerleşkelerin kent merkezlerinde kurulması ve ortak yaşam kültürünün geliştirilmesi hususunda fırsatların değerlendirilmesi gereklidir. Bunu sağlayan yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Mevzuat düzenlemesi ile ilgili Resmi Gazete yayımlanması ve yürürlüğe girmesi izlenmelidir.

Gösterge: Mevzuat düzenlemesinin yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı

9.2.7.1.1 Ulusal kent kültürümüzdeki arasta, pazar ve tarihî çarşıların korunup işlevsel kılınmasına yönelik projeler geliştirilmesi

Kent sakinlerinin kendi esnafıyla insani ve sosyo-ekonomik ilişkilerini sürdürebilmesini sağlayan arasta, tarihi çarşılar ve pazarların korunmasına yönelik projeler geliştirilmelidir. Tarihi çarşıların korunmasına yönelik geliştirilen ve uygulanan projeler izlenmelidir.

Gösterge: Geliştirilen ve uygulamaya konulan proje sayısı ve işlevlendirilen pazar ve tarihi çarşı sayısı

9.2.7.1.2 Çağdaş kent planlamasında, hem de yerel yönetim politikalarında ve yatırım önceliklerinde kentlerdeki geleneksel semt pazarlarının geliştirilmesine yönelik projeler yapılması

Yerel yönetim politikalarında ve yatırım önceliklerinde kentlerde geleneksel semt pazarlarının kurulması ve geliştirilmesi sağlanmalıdır. Geliştirilen ve uygulanan projeler izlenmelidir.

Gösterge: Geliştirilen ve uygulamaya konulan proje sayısı ve işlevlendirilen geleneksel semt pazarı sayısı

9.2.8.1.1 Çarşı ve mahalle bekçiliğine ilişkin mevzuatın yürürlükten kaldırılmasına ilişkin nedenlerin ortadan kalktığına ilişkin saptamaların ilgi gruplarıyla paylaşılması

Mahalle ve çarşılarında geçmişte uygulanan bekçiliğe ilişkin mevzuatın neden ortadan kaldırıldığı hususunda, ilgi gruplarıyla birlikte saptamalar yapılmalıdır. İlgi gruplarıyla bu konuda toplantılar gerçekleştirilmeli ve izlenmelidir.

Gösterge: Yapılan saptamaların ilgili gruplara anlatıldığı toplantı sayısı

9.2.8.1.2 Çarşı ve mahalle bekçiliği örgütlenmesinin yapısal analizlerinin çok yönlü müzakere edilmesi

Çarşı ve mahalle bekçiliği örgütlenmesi hususunda yapısal analizler çok yönlü olarak ele alınmalıdır. Bu konuda ilgi gruplarıyla müzakereler gerçekleştirilmeli ve takip edilmelidir.

Gösterge: Yapılan müzakere sayısı ve katılımcıların profili

9.2.8.1.3 Özel güvenlik çalışmalarının kamusal hizmetleri ancak tamamlama fonksiyonuna sahip olduğunun farkındalığının sağlanmasına yönelik toplantılar yapılması

Kamusal alanda özel güvenlik hizmetlerinin varlığı hususunda kamuoyu bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu konuda toplantılar yapılmalı ve izlenmelidir.

Gösterge: Yapılan toplantı sayısı

9.2.8.1.4 Emniyet Teşkilatı Personeline Çarşı-Mahalle Bekçiliğinin önemine ilişkin modern yaklaşımların tanıtılması ve konunun içselleştirilmesi

Emniyet Teşkilatı personeline çarşı ve mahalle bekçiliği örgütlenmesinin önemi anlatılmalı, personelin bu yaklaşımı içselleştirmesi sağlanmalıdır. Konu ile ilgili toplantılar yapılmalı ve izlenmelidir.

Gösterge:Tanıtımın yapıldığı etkinlik ve katılımcı sayısı

9.2.8.1.5 Çarşı ve mahalle bekçiliğinin yeniden günün getirdiği koşullar içinde tanımlanması ve yapılandırılması ve mevzuatta yerini alması

Çarşı ve mahalle bekçiliğinin, günümüz koşullarına göre yeniden yapılandırılması sağlanmalıdır. Konu ile ilgili mevzuat oluşturulmalıdır. Mevzuat düzenlemesi ile ilgili Resmi Gazete'nin takibi yapılmalıdır.

Gösterge: Mevzuatın yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı

9.2.8.1.6 Çarşı ve mahalle bekçiliğinin kadro ve mali koşullarının cazip kılınması

Çarşı ve mahalle bekçiliği kadrolarının oluşturulması ve mali koşulların cazip hale getirilmesi gerekir. Kadroların kurumlarda bütçeleri oluşturulmalıdır.

Gösterge:Bütçede yer alması

9.2.8.1.7 Muhtarlık ile çarşı-mahalle bekçi sisteminin koordinasyonuna dayalı bir sistem kurulması, sistem ile bilgi paylaşımı esasına dayalı iş akış planlaması yapılması

Yaşanan mekânlar insanlar için vardır. Mekânlar insanlar tarafından geliştirilebileceği gibi güvenliği de bireyler tarafından tehdit edilebilmektedir. Kentlerde mekânların güvenliğinin sağlanması için muhtarlık ile mahalle bekçi sisteminin koordinasyonuna dayalı bir sistemin kurulması ve sistem ile bilgi paylaşımı esasına dayalı iş akış planlaması yapılması mahallelerin-çarşıların güvenliğinin artırılması açısından ve kentte kendini güvenli hisseden bireylerin sayısının artmasına yardımcı olması açısından önemli olacaktır.

Gösterge: Planlanan sistemin kurulup hizmete geçmesi

9.3 Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci

9.3.1.1.1 Özellikle yerel yönetimlerde uzman plancı ve korumacıların istihdam edilmesine yönelik çalışmalar yapılması

Yerel yönetimlerin uzman plancı istihdamı ve süreli hizmet içi eğitim çalışmaları içinde bu uzmanların etkinliğinin sağlanması için eylem planlarının yapılması önemlidir.

Gösterge: Hizmet içi eğitim programı sayısı ve katılımcı uzman sayısı

9.3.2.1.1 Yerel yönetimlerce kent kültürü ve kentlilik bilincine yönelik ortak projeler geliştirilmesi

Yerel yönetimlerin kent tarihini önemsemesi ve bilgilendirmelerin yerinde yapılmasını sağlayacak çalışmalar ile basılı dokümanlara önem vermesi, eğitim gezileri ve kent turları için geliştirilmiş haritalar basması, ulaşım güzergâhı çalışmaları yapması bu bilincin artırılması yönünde yapılacak önemli çalışmalardır.

Gösterge: Gerçekleştirilen proje sayısı

9.3.2.1.2 Yerel yönetimlerde ilgili mevzuattaki katılımcı mekanizmaların işletilmesine yönelik, uygulayıcılara, aktif rollerine ilişkin bilgilendirme çalışmaları yapılması

Katılımcılık toplumsal gelişmeyi ve bütünleşmeyi hızlandırıcı bir mekanizmadır. Katılımcılığın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması toplumsal bütünleşmeye ivme verecek faaliyetler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gösterge: Gerçekleştirilen bilgilendirme çalışmaları sayısı ve katılım miktarı ve çeşitliliği

9.3.2.1.3 Yerel Yönetimlerce kültürel faaliyetlerin topluma yayılmasını sağlayacak projeler yapılması

Kültürel faaliyetler, spor faaliyetleri toplumdaki farklı grupları birleştiren aktivitelerdir. Bu aktivitelerin artırılması için iyi uygulama çalışmalarının, yerel yönetimler ve kamu, özel ve sivil ortaklıklarla yapılması ve ödüllü yarışmalar düzenlenmesi gerekmektedir.

Gösterge: Gerçekleştirilen proje sayısı

9.3.3.1.1 Toplumsal uyumu sağlayacak sosyo-kültürel ve ekonomik programlar ile görünür kurumsal - toplumsal işbirliği ağları oluşturulması

Kentlerin çeşitli semtlerinde, sürekli katılımcı mekanizmaların tanıtımı, işlerliğine ilişkin program ve projelerin, belediyeler, hemşeri dernekleri aracılığıyla yapılması ve Kalkınma Ajanslarının proje çağrısına çıkmasının öneminin anlaşılması ile projelerin katılımcı ve işbirliği ağları kullanılarak yapılması toplumsal uyumun sağlanması açısından önemlidir.

Gösterge: Yapılan toplantıların, teknik gezilerin ve katılanların sayısı

9.3.4.1.1 Toplumsal uzlaşma sürecinin işletilebilmesi için yerelde oy hakkının kullanılmasına yönelik en az 1 yıl o yerleşimde oturma hukuki koşulunu sağlayacak düzenlemeler yapılması

En az bir yıl kentte oturduğunu, belgeleyemeyenlerin hemşeri olmaktan kaynaklanan haklarına erişmesini, yönetime katılma ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarının sorgulanmasının sağlanması ve populist politikalar ile göçle gelen yerel seçmen desteğine dayanan seçimlerin ortadan kalkması sağlıklı kentlere erişimin sağlanması açısından önemlidir.

Gösterge: Seçmenlerin ikametgâh suretleriyle oy kullanmasına izin verilmesinin yasal düzenlemesinin yapıldığı tarih

9.3.4.1.2 Yerelde yabancı derneklerle işbirliği içinde toplumsal uyum projeleri geliştirilmesi

Kentlerin çeşitli semtlerinde, sürekli katılımcı mekanizmaların tanıtımı, işlerliğine ilişkin program ve projelerin, belediyeler, hemşeri dernekleri aracılığıyla toplumsal uyum çalışmalarının yapılması kentteki farklı grupların bütünleştirilmesi açısından önemlidir.

Gösterge: Hemşeri derneklerinin topluma yönelik geliştirdiği proje sayısı

9.3.5.1.1 Yerel yöneticilerin kentlilerin karar alma ve uygulama sürecine katılmalarını sağlaması ve mevcut kurumsal açılımları işletmelerini gerçekleştirmesi

Belediye ve il özel idaresi örgütlenmesinde kent konseyleri ve ihtisas komisyonlarına düzenli katılımı ve katkı koymayı sağlayacak idari mekanizmaların kurulması, katılımcıların da kendi örgütlenmelerini bu mekanizmaların işleyişine uyumlu hale getirmesi ve Belediye ve İl özel idare Kanununda sayılan ilgi gruplarının düzenli komisyonlara ve katılımcı diğer mekanizmalara katılımının ve etkinliğinin sağlandığını gösteren yerel siyasete ilişkin seçilmiş meclisler yanında seçimle gelmeyenlerin işbirliğinde alınan kararların artması kentin gelişmesinde ve sürdürülebilir bir kent olmasında atılacak adımlardan biridir.

Gösterge: Kentlerin biçimlenmesinde kentlilerin tercih ve önerilerine yer verilip verilmediğinin yapılacak anket sonuçlarına göre anlaşılması, belediye meclislerinde farklı grupların temsilinin olması

9.3.6.1.1 Kentte yaşayanların kentlilik bilincini içselleştirmeleri için örgün ve yaygın eğitim çalışmalarının yapılması

Toplumsal sorumluluğu sağlayan sektörel bütünleşik işbirliği projelerine ilişkin bilgilendirme, mevcudu gözden geçirme, eylemleri yenileme ve geleceği planlamaya yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması ve kente karşı sorumluluk ve aidiyet duygusunun güçlendirilmesi, kararların sahiplenilmesinin sağlanması ve katılımcı sayısının artması ve

sağlıklı kent yapılanmasının temini, kentsel yaşam kalitesi göstergelerinin iyileşmesi geleceğe güvenle bakan kentte kendini huzurlu hissedene bireylerin var olmasına yardımcı olacaktır.
Gösterge: Örgün eğitim müfredatında yeniliğe gidilip gidilmediği, sokaklardaki çöp kutularının daha çok dolup dolmadığı, kentsel vandalizmin görece olarak azalıp azalmadığı

9.4 Kentleşme ve Dezavantajlı Gruplar

9.4.1.1.1 Kadınların iş yaşamında karşılaştıkları güçlüklerin tespiti, Kadınlar lehine gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, mesleki eğitimlerin yaygınlaştırılması, çalışan annelerin çocuklarına yönelik ücretsiz kreş ve evde bakım ünitelerinin yaygınlaştırılması

Kadınlar, çeşitli nedenlerle iş hayatında güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu güçlükler tespit edilmeli, kadınların lehine gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, mesleki eğitimleri yaygınlaştırılmalı, çalışan anneler için kreş ve evde bakım üniteleri açılmalıdır. Bu konulara yönelik kadınlar için yasal düzenlemeler oluşturulmalı ve takip edilmelidir.

Gösterge: Kadınlara yönelik yasal düzenlemelerin sayısı

9.4.2.1.1 Okuma-yazma bilmeyen kadınlara yönelik kurslar açılması. Genel haklar konusunda eğitimler verilmesi. Genel idari şema ve kurumların görevleri konularında seminerler düzenlenmesi

Okuma-yazma bilmeyen kadınlar için okuma-yazma kursları açılmalı, kadınlara medeni kanun, insan hakları vb. yasal hakları konusunda ve kurumların görevleri konusunda eğitimler verilmelidir. Yapılan eğitimler izlenmeli ve raporlanarak kadınların katılımları ve seminer sayıları tespit edilmelidir.

Gösterge: Yapılan seminer sayısı ve katılan kadın sayısı

9.4.3.1.1 Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımlarına İlişkin Avrupa Şartı'nın onaylanması ve uygulanması

Gençlerin yerel ve bölgesel yaşama katılımlarını öngören Avrupa Şartı'nın yerel yönetimler tarafından, Şartın özelliğinden dolayı onaylanması mümkün değilse de, içeriğinin uygulamaya konulmasına yerel yönetim mevzuatı uygundur. Gençleri kamusal hayata hazırlayan ve bütünleşik gençlik çalışmalarının yerel yönetimlerin stratejik planlarında yer alması ve uygulanmasının sağlanması gerekmektedir. Belediyelerin gençlik ihtisas komisyonları kurulması ve izlenmelidir.

Gösterge: Gençlerin Yerelde kamusal hayata katılımlarına ve bütünleşik gençlik politikalarını yerel ölçekte ve hizmetleri bağlamında uygulamaya koyan yerel yönetimlerin sayısı

9.4.3.1.2 Yerel yönetimlerde ilgili mevzuattaki gençlerin katılımına yönelik katılımcı mekanizmaların gerçek bir gençlik katılımı sağlamak için geliştirilmesi ve mekanizmaların pratikte işlerliğini sağlamak için düzenlemeler yapılması

Yerel yönetim yasalarında yer verilen gençliğin katılımı konusunda, gençlerin gerçek katılımının sağlandığı mekanizmalar geliştirilmelidir. Yerel Gündem 21 Gençlik Konseylerinin bu anlamda işlevleri güçlendirilmelidir. Yerel yönetimlerin, gençlik katılımı konusunda geliştirdikleri mekanizmalar takip edilmeli ve bunu uygulayan yerel yönetimler izlenmelidir.

Gösterge: Gerçek bir gençlik katılımı sağlayan yerel yönetim mekanizmalarının sayısı, işlerliliği, gençlik meclis ihtisas komisyonları sayısı, bu komisyonlara katılan genç sayısı ve sürekliliği

9.4.3.1.3 Gençlerin katılımını düzenleyen mekanizmaların işlerliğini izlemek için ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen bir sistem oluşturulması /

Gençlik katılımına yönelik sivil toplum kuruluşları tarafından, gençlik katılımı mekanizmalarının işlerliğini takip eden bir sistem oluşturulmalıdır. Bu konuda, tarafsız bir izleme yöntemi

belirlenmeli ve uygulanmalıdır.

Gösterge: konu ile ilgili tarafsız bir “izleme” yöntemi

9.4.3.1.4 Gençlerin kendi haklarına ulaşmasını kolaylaştırmak için, özellikle okullarda, akran gruplarında ve danışma servislerindeki bilgilerin yayılmasıyla gençlerin bilgilerini geliştirmesini, gençlerin haklarının uygulanabilir hale getirilmesi

Gençlik hakları konusunda özellikle okullarda, akran grupları arasında ve danışma servislerinde bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı, bu hakların uygulanabilirliği takip edilmelidir.Yıldan yıla bu haklardan yararlanan gençler sayıca izlenmelidir.

Gösterge: Yıldan yıla hak yararlanıcısı genç sayısı

9.4.4.1.1 Yeni üniversiteler açılırken barınma ihtiyacına yönelik sistemler geliştirilmeli, mevcut üniversitelerin de bu olanakları geliştirilmelidir. Yeterli barınma imkânı sağlamasına yönelik, yasal düzenleme yapılması

Mevcut olan veya yeni açılan üniversitelerde, gençlerin barınma ihtiyacına yönelik sistemler oluşturulmalı, bu konuda yasal düzenlemeler getirilmelidir. Öğrenci ihtiyacına göre yurtların sayısı artırılmalıdır. Bu konudaki mevzuatın yürürlüğe girdiği Resmi Gazete takip edilmelidir.

Gösterge:Yıldan yıla Yurt öğrencileri/üniversite öğrencileri oranı ve mevzuatın yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı

9.4.4.1.2 Gençlerin barınma ihtiyacının karşılanmasına destek olmak amacı ile gerçekleşen özel bağışçı, kurum ve sivil toplum kuruluşları teşvik edilmeli, yatırım giderlerine ek olarak işletme giderlerine de vergi teşviki sağlanması yönünde yasal düzenleme yapılması

Gençlerin barınma ihtiyacına destek verecek özel şahıs ve kurumlar ile sivil toplum kuruluşları çeşitli yasal düzenlemelerle (vergi indirimi, vb.) teşvik edilmelidir. Barınma konusunda destek veren kişi, kurum ve kuruluşların artışı izlenmeli, yasal düzenlemeler takip edilmelidir.

Gösterge: Barınma ihtiyacını karşılamaya yönelik bu tip kurumların sayısında ve kurumlardan yararlanan öğrenci sayısı ve yasal düzenlemenin yürürlüğe girdiği resmi gazete tarihi ve sayısı

9.4.5.1.1 Öğrenci indirimini sağlayan mevcut paso uygulamasının tüm Türkiye genelinde geçerli olacak şekilde yeniden düzenlenmesi

Öğrenci indirim pasolarının tüm kentlerde uygulanması sağlanmalıdır. Bu konudaki mevcut paso uygulaması tekrar düzenlenmelidir. Kentlerde paso uygulaması, sayıca takip edilmelidir.

Gösterge: Paso uygulanması yapan kent sayısı

9.4.5.1.2 Mevcut öğrenci indirim politikasının örgün eğitim dışında kalan gençliği de kapsayacak şekilde özellikle 17-23 yaş aralığını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi

Öğrenci indirim uygulamasının, 17-23 yaş arasındaki öğrenci olmayan tüm gençleri de kapsayacak şekilde düzenlenmesi gereklidir. Gençlik indiriminden yararlanıcı gençler, sayıca izlenmelidir.

Gösterge: Gençlik İndirimi kapsamında genç yararlanıcıların sayısı

9.4.6.1.1 Kentlerde bulunan kültür/sanat merkezlerine ve etkinliklerine erişim tüm gençler için ücretsiz olmalıdır ya da gençlerin katılımını mümkün kılacak şekilde gençlere özel ücret politikaları geliştirilmesi

Kentlerdeki kültür-sanat merkezlerinden gençlerin ücretsiz yararlanması sağlanmalıdır. Bu konuda özel ücret politikaları geliştirilmelidir. Sözkonusu etkinliklerden faydalanan gençlerin

sayısında artışlar gözlenmelidir.

Gösterge:Yıldan yıla etkinliklerden faydalanan gençlerin sayısı

9.4.7.1.1 Kentleşme ve kentlilik bilincini geliştirme vizyonu ile örgütlenmiş ya da proje yürüten ve belirli kriterleri sağlayan gençlik örgütlerine bürokratik ve finansal destek sağlanması

Kentleşme ve kentlilik bilincini geliştirme konusunda proje üreten gençler ve gençlik örgütleri için bürokratik ve finansal destek sağlanmalıdır. Gençlik örgütleri ve üretilen proje sayıları izlenmelidir.

Gösterge: Gençlik örgütlerin ve projelerin sayıları

9.4.7.1.2 Fikirlerini hayata geçirebilecek ya da kendilerini ifade edebilecek alanlar bulamayan gençler kent yaşamının dışına itilmektedir. Gençlerin kamusal alanda temsiliyetlerinin artması ve kent yaşamına katılımlarının sağlanması için gençlerin bizzat kendilerinin, kendileri için yapmak istedikleri etkinlikler için mekânlar yaratılması

Gençlerin kent yaşamına katılımlarının desteklenmesi, kamusal alanda temsiliyetlerinin artırılması ve kendi etkinliklerini gerçekleştirmesi için gençlere yönelik mekânlar yaratılması gerekmektedir. Gençlik merkezleri sayısındaki artışlar takip edilmelidir.

Gösterge: Yıldan yıla gençlik merkezleri sayısı

9.4.7.1.3 Gençler gerekli fırsatlar sağlandığında kent yaşamını zenginleştirecek proje ve etkinlikleri hayata geçirebilirler. Bu nedenle, gençlerin gönüllü çalışmalarını destekleyecek ve bizzat gençler tarafından yönetilen fon ve bütçeler oluşturulması

Gençlerin kent yaşamını zenginleştirebilmek için proje ve etkinliklerini hayata geçirmeleri amacıyla, gençler tarafından yönetilebilecek fonlar oluşturulmalıdır.

Gösterge: Gençlerin yönetiminde olduğu ve yararlanıcısı olduğu fon ve bütçe olanakları sayısı

9.4.8.1.1 Genç işsizliğinin azaltmaya yönelik proje fonları oluşturulmalı, genç girişimcileri destekleme programları geliştirilmeli, staj programları ve mesleki eğitim programları uygulanmalı, bünyelerinde meslek okulları kuran fabrikalara özel vergi teşviki sağlanması

Genç işsizliğinin azaltılması amacıyla proje fonları oluşturulmalı, genç girişimcileri destekleme programları geliştirilmeli, staj programları ve mesleki eğitim programları uygulanmalı, bünyelerinde meslek okulları kuran fabrikalara özel vergi teşviki sağlanmalıdır. Yıldan yıla genç işsizliği oranı izlenmelidir.

Gösterge: Yıldan yıla genç işsizliği oranı

9.4.9.1.1 Sağlık alanında genç dostu danışma birimleri oluşturulması, bu birimler için gençlerin özel hayatlarına yönelik saygının güvence altına alındığı özel politikalar geliştirilmesi

Gençlerin sağlık alanından yararlanması amacıyla, genç dostu danışma birimleri oluşturulmalı, gençleri güvence altına alan özel politikalar geliştirilmelidir. Sağlık danışma birimleri ve takip eden genç sayısında yıllık gözlem yapılmalıdır.

Gösterge: Yıldan yıla Genç dostu sağlık danışma birimleri sayısı ve yararlanıcı genç sayısı

9.4.10.1.1 Aile ortamında yaşlıya bakım amacıyla aileye mali yük getirmeyen bütünleşik profesyonel hizmet desteği sağlanması

Aile ortamında yaşlıların bakımı konusunda aileye mali yük getirmeyen profesyonel hizmetler sağlanmalıdır. Yaşlı bakım evlerinde yaşayan yaşlıların sayısında azalmalar sağlanmalıdır.

Gösterge: Bakım evlerinde kalan yaşlı sayısının azalması

9.4.10.1.2 Kent hayatında yaşlıya yer ve fonksiyon veren stratejiler geliştirilmesi amacıyla mekân tasarımını bu hedefe uygun düzenlenmesi

Yaşlıların kent içinde dolaşımını kolaylaştıracak stratejiler geliştirilmelidir. mekân tasarımları, hedefe uygun düzenlenmelidir.

9.4.10.1.3 Yaşlılara yönelik akademik çalışmaların teşvik edilmesi / Yaşlılar hakkında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin sayısı

Üniversitelerde ve araştırma merkezlerinde yaşlılara yönelik akademik çalışmalar teşvik edilmelidir. Bu konuda yüksek lisans ve doktora tezlerinin sayısı gözlenmelidir.

Gösterge: Kentlerin gün içinde yaşlılar tarafından kullanılması

9.4.10.2.1 STK'ların çalışmalarının bütünlük yaklaşımıyla sürdürülmesine yönelik kurumsal-toplumsal çalışmalar yapılması

Sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının bütünlük yaklaşımıyla sürdürülmesine yönelik kurumsal-toplumsal çalışmalar yapılmalıdır Yapılan çalışmalara katılımcı sayıları gözlenmelidir.

Gösterge: Yapılan çalışmaların ve katılımcıların sayısı

9.4.10.3.1 Yaşlılara uygun bina tasarımlarına özen gösterilmesi ve kurumsallaşmasının sağlanması

Yaşlıların kullanımına uygun bina tasarımlarına özen gösterilmelidir. Bu tasarımların kurumsallaşması sağlanmalıdır. Hastaneye kırık nedeniyle başvuran yaşlı sayısında azalma olmalıdır.

Gösterge: Hastaneye kırık nedeniyle başvuran yaşlı sayısı

9.4.11.1.1 Toplumsal farkındalığı sağlayacak eğitim çalışmaları ile toplumsal projeler yapılması

Toplumsal farkındalığın sağlanabilmesi amacıyla eğitim çalışmaları ve toplumsal projeler yapılmalıdır. Gerçekleştirilen proje sayısı izlenmelidir.

Gösterge: Gerçekleştirilen proje sayısı

9.4.12.1.1 Araçların kaldırımlara çıkmasını engelleyebilmek için oluşturulan cadde mobilyası olarak nitelendirilebilecek mantarların kaldırılması

Kaldırımlar üzerinde araçların çıkmasını önlemek amacıyla inşa edilen, ancak engellilerin kaldırımda yürümesinde tehlikeler oluşturan, cadde mobilyası olan mantarların kaldırılması gerekmektedir. Kaldırım mantarlarının sayısı azalmalıdır.

Gösterge: Kaldırım mantarlarının sayısı

9.4.12.1.2 TS 12576 tasarım kuralı standardının imar planlarına yansıtılabilmesi amacıyla yerel yönetimlerde eğitimler verilmesi

TS 12576 tasarım kuralı standardının imar planlarında kullanılabilmesi amacıyla yerel yönetim planlamacılarına yönelik eğitimler verilmelidir. Yapılan eğitim sayısı ve katılımcı sayıları izlenmelidir.

Gösterge: Eğitimlerin sayısı ve katılım sayısı

9.4.12.1.3 Kentteki engellileri engelleyen fiziki şartların farkındalığını toplumda yaratacak eğitimler verilmesi

Kentteki engellileri engelleyen fiziki şartların toplum üzerinde farkındalığını oluşturmak amacıyla topluma yönelik eğitimler verilmelidir. Bu eğitimlerin uygulandığı kent sayısı ve eğitim sayıları izlenmelidir

Gösterge: Verilen eğitimlerin sayısı ve eğitimi veren kent sayısı

9.5 Kentlilik Bilinci ve Eğitim

Komisyonumuzca, bu sorun alanına ilişkin gerçekleştirilmesi gereken eylemler raporun genelinde ele alınmış ve hazırlanan tabloda da yer verilmiş olduğundan detaylarıyla açıklanmama kararı alınmıştır.

9.6 Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesi Aşamasında İletişim Ortam ve Araçları

9.6.1.1.1 Basın yayın organlarında tespit edilecek uzunlukta veya sayfada kentli olma kavramına ilişkin temel bilgiler verilmesi

Kentin kültürel ve tarihsel varlıklarını hem bilimsel ve entelektüel, hem de popüler olarak toplumun tüm kesimlerine ulaştırmak; kent kültürünü geliştirecek kültür ve sanat programlarına tüm bilişim teknolojilerini kullanarak yer vermek, kentteki kültür ve sanat aktiviteleri konusunda izleyiciyi bilgilendirmek vb. konularda görsel-işitsel-yazılı/basılı ve bilişim teknolojileri kullanılarak topluma ulaştırmak medyanın görevi olmalıdır. Gazetelerin Kent Haberleri sayfalarının özendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik girişimlerle medyada bu konunun daha fazla yer alması sağlanmalıdır.

Basın-yayın organlarında bu konunun gündeme taşınma sıklığı, iletişim araçları ile kamuoyuna ulaşmamızı sağlayacaktır.

Gösterge: Basın yayın organlarında kentli olma kavramı konusunda yer verilen konularda artış

9.7 Kentlilik Bilinci ve Katılım

9.7.1.1.1 Göstergelere ilişkin, ilgili kurumlarda verilerin toplanması için istatistiki kalıplar geliştirilerek kurumsal işbirliği yapılması ve göstergeler oluşturulması

Katılımla ilgili olarak gerekli veriler ülkemizde henüz bulunmamaktadır. Katılımın artırılması için bu verilerin elde edilmesi ve alınması gereken önlemlerin bir an önce belirlenmesi gerekmektedir.

Gösterge: Seçimlerde oy kullanan kadın, engelli ve yaşlıların sayısı

9.7.2.1.1 En etkin iletişim araçları ile belediye sistemiyle ilgili bilgilendirmenin sağlanması

Belediyelerin aldığı ve uygulamaya koymak için hazırlandığı kararların kentte duyurulması ve kentlilerin fikrinin alınması kentine sahip çıkan bireylerin artırılması için önemlidir.

Gösterge: Bilgilendirme yapan iletişim aracı sayısı ve kullanılma sıklığı

9.7.3.1.1 Her türlü konuda çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili bilgi bankası oluşturulması

Kentli bireyler kentle ilgili sorunlarda yerel yönetimler dışında sorumluluklar üstlenen veya üstlenmeye çalışan sivil toplum kuruluşlarının varlığından genelde habersizdir. Bu kuruluşların varlığının ve çalışma sisteminin yerleşiklere bilgi bankası oluşturularak aktarılabileceği düşünülmektedir.

Gösterge: Bilgi bankasına erişen kişi sayısı

9.7.3.1.2 Otomatik davet mekanizması kurulması

Kentle ilgili alınan kararlarda otomatik davet mekanizması kurularak daha fazla kişinin katkısının sağlanması gerçekleştirilebilir.

Gösterge: Hayata geçip geçmediği

9.7.3.1.3 Yıllık toplantı takvimi kurulması

Kentin sorunlarının tartışıldığı toplantıların sene içerisinde belirlenmesi ve belli araçlar yardımıyla duyurulması sonucunda daha fazla katılımın gerçekleşeceği unutulmamalıdır.

Gösterge: Yapılan toplantı sayısı

9.7.3.1.4 Toplantıların erişilebilir ve sürdürülebilir olmasının sağlanması

Yapılacak olan toplantıların herkes tarafından erişilebilir ve devamlı olması halinde alınacak sonuçlar daha verimli olacaktır.

Gösterge: Toplantılara katılımcıların takip durumu ve katılımcı sayısı

9.8 Kültürel Miras ve Ortak Bellek

9.8.1.1.1 Kent arşivlerinin toparlanarak korunma altına alınması

Kent arşivlerinin önemsenmemesi nedeniyle pek azı günümüze kadar gelebilmiştir. Bu arşivlerin toparlanarak Kent Müzelerinde koruma altına alınması gereklidir. Koruma altına alınan belge ve dokümanlar kaydedilmelidir.

Gösterge: Koruma altına alınan belge ve dokümanlar

9.8.1.1.2 Milli kütüphane, Osmanlı arşivleri, Cumhuriyet arşivleri bünyesindeki belge ve yayınların dijital kopyalarının alınması

Kente ait önemli belge ve dokümanlar, Milli Kütüphane, Osmanlı arşivleri ve Cumhuriyet arşivlerinde mevcuttur. Bu belge ve dokümanların, kent müzelerinde de dijital kopyası alınarak bulunması sağlanmalıdır. Milli arşivlerden kopyalanan belge ve dokümanlar dijital olarak kaydedilmelidir.

Gösterge: Milli arşivlerden dijital olarak kopyalanan belge ve dokümanlar

9.8.1.1.3 Kent müzeleri arasında, karşılıklı sergi değişimi, ortak programların oluşturulması, ortak personel eğitim seminerleri, ortak danışmanlık hizmetleri, yıllık kongreler düzenlenmesi vb. yollarla bilgi ve deneyim alışverişinin teşvik edilmesi

Kentlerin en önemli ortak belleğini oluşturan kent müzeleri arasında karşılıklı sergi değişimleri, ortak personel eğitim seminerleri, ortak danışmanlık hizmetleri, yıllık kongreler vb. organizasyonlar düzenlenerek bilgi ve deneyim alışverişi sağlanmalı ve böylece kent müzelerinin daha fazla tanıtımı yapılmalıdır. Kent müzeleri arasında ortak etkinlik sayıları artırılmalıdır.

Gösterge: Gerçekleştirilen ortak etkinliklerin sayısı

9.8.1.2.1 Kent arkeolojisi araştırmaları yapan kurumların çalışmalarının birleştirilmesi

Kent arkeolojisi araştırmalarının geliştirilmesi amacıyla; Valilik, üniversiteler, belediyeler ve il özel idarelerinin çalışmaları birleştirilmelidir. Bu amaçla periyodik toplantılar yapılmalı ve çalışmalar takip edilmelidir.

Gösterge: Gerçekleştirilen periyodik toplantılar sonucunda oluşturulan çalışma raporları

9.8.1.2.2 Çağdaş standartlara uygun yerel tarih çalışmalarını destekleyecek araştırma fonlarının kurulması

Çağdaş standartlara uygun yerel tarih çalışmalarını desteklemek üzere TÜBİTAK ve TÜBA ve üniversite araştırma fonları başta olmak üzere araştırma destek fonları kurulmalı, bu alanlarda çalışmayı özendirme ve kaliteyi yükseltme amacıyla ehil jürilerin görevlendirileceği ödüller konulmalıdır. Üretilen projelere sağlanan fon destekleri artırılmalıdır

Gösterge: Üretilen projelere sağlanan fon destekleri

KOMİSYON ÇALIŞMASI GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Kent, sosyo-kültürel, siyasal, yönetsel, ekonomik alanda insan hayatının bütün boyutlarıyla herkesin içinde var olduğu yaşam alanıdır. Kentler yaşayan bir organizma olarak sürekli bir değişim içindedir; ve bu nedenle de yaşayan, gelişen bir organizmadır. Bu yanı ile kentler, sosyal gelişmelerin, kültürel etkinliklerin uygarlıkların oluşup yoğunlaştığı merkezler olarak kentlilik bilincini etkiler.

Kentin sürdürülebilirliğini sağlama konusunda, toplumun çeşitli kesimlerinin katılımına açık yönetim yapısı, yapılabirlik için uygun sayısalık, çeşitlilik, kabul edilebilirlik, emniyet ve güven, ayırıcı ve belirleyici olma, yenilikçilik, birliktelik ve sinerji, rekabetçilik ile örgütsel kapasite gibi çeşitli kriterler yardımcı olmaktadır. Bu kriterler için; ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel olmak üzere genel anlamda dört farklılaşma alanı bulunmaktadır. Nitekim sosyal konular kentsel ve bölgesel kalkınmada hızla öne çıkmaktadır. Sosyal konularla bütünselliği, ekonomik, kültürel ve doğa korumacı çevresel yönler tamamlamaktadır. Kentin, ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasal yaşamını belirleyen ekolojik, ekonomik, toplumsal bir dizge olduğu gerçeğinin gözardı edilmesi halinde, ideal bir kent kurgusunu uygulanabilir bir duruma getirebilmek mümkün görünmemektedir.

Bir şehrin gerçek sahibi; o şehirde yaşayan, kentle bütünleşen ve kendisini kente ait hisseden kişilerdir. Kentlilik bilinci kavramı ile ifade edilmek istenen, kentte yaşayanların kentle bütünleşmesi, kendini kente ait hissetmesi ve dolayısıyla yaşadığı kente karşı sorumluluk duymasıdır. Hizmetlere erişmek bir hak ise, kente ait olma duygusu ile bireylerin kendilerine kente karşı sorumlu hissetmeleri de görevleridir. Bu konu aynı zamanda kentin varlığının sürdürülmesi, kentlilerin aktif katılım ve çözümde ortaklık ilkelerine uygun hareket ederek bu sorumluluğun en önemli parçası haline gelmeleriyle bağlantılıdır.

Kent, genel olarak, eğitim kalitesi, kadın ve erkek için eğitim olanağı, bütün toplumun okur yazarlığı, nüfus birikimi ve bilimsel gelişme ile çok yakından ilişkili unsurları içermektedir. Kentleri yaşanır kılan bilinçli insanlardır. Bilgi kenti olma, günümüzde kentlerin aranan fonksiyonlarıdır. Bu geniş kapsamıyla kenti tanımlamadan ve anlamadan, sürdürülebilir kenti kurmak, yaşatmak ve geliştirmek olanağı bulunmamaktadır. Sürdürülebilir kentleşme amacına ulaşılabilmesi için kentte alınan kararlardan etkilenen bütün paydaşların yakın işbirliğinin sağlanması gerekli görünmektedir. Bu işbirliğinin sağlanması farklı konularda kurulan ancak odağında kent olan çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşlarla müzakereci bir ortamda sürdürülmelidir. Bu husus, şüphesiz kentlilik bilinci ile ilgilidir. Nitekim kentlilik bilinci, kentsel yaşamı ve kentsel yaşam kalitesini savunmayı ve sahiplenmeyi gerektirir. Bu sahiplenmenin vazgeçilmez aşaması da sürdürülebilir bir kentsel yapının ve kentsel yaşam kalitesinin oluşturulmasından geçmektedir.

Kent hayatının sürdürülebilirliğinde, gençler önemli bir potansiyel güçtür. Gençler; geleceğin işgücü, geleceğin teminatı, geleceğin sahipleri olsa da, kente ilişkin kararlardan etkilenen günümüzün de ortaklarıdır. Gençlik dinamik bir güç kabul edilmektedir. Halbuki toplumun adeta kenarında tutulmakta ve ulusal bir gençlik politikasının aktif tarafı olamamaktadır. Gençlik, “top sahası ve genç” algısının ötesinde, bütünleşik gençlik politikaları çerçevesinde değerlendirilmesi gereken önemli bir guruptur. Kent ve kırsal alanlarda gençlik, genç oldukları için yaşadıkları dönem ve mekâna göre değişen ihtiyaçları olan, ekonomik ve sosyal olaylardan farklı şekillerde etkilenen, kendi ihtiyaçlarını belirleyebilen, gerek kendileri ile ilgili gerek çevrelerindeki gelişmelerle ilgili fikirlerini paylaşabilen ve hayata geçirme için örgütlenme yeteneği olan temel bir aktör olarak değerlendirilmelidir.

Kentlerde gençlerin yaşamı incelenirken, aile içindeki konumları da sorgulanmaya değer görülmektedir. Çocuğu yetiştiren annelerin, bir kadın olarak ekonomik ve sosyal alanda güçlendirilmesi de gençlerin eğitim sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Kız ve erkek çocuklarının eksiksiz 12 yıllık bir öğretim dönemini tamamlamaları ve kız-erkek çocuklarının eğitiminin her aşamasında fırsat eşitliğine sahip olmalarının gerekliliği tartışılmazdır. Kadınların bu süreçte kent hayatında aktif özneler olarak yer almasını sağlayacak önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Tarımda istihdam olanaklarının azalması ve köyden kente göç nedeniyle istihdam piyasasının dışına itilen kadınların mesleki eğitim, kurs gibi olanaklarla kent ekonomisine katılımlarının sağlanması, kadınlara yönelik düzenlenen kursların yeni ekonomik gelişmelere/eğilimlere uygun olarak hazırlanması, sunulan kursların çeşitlendirilmesi, kadın girişimci sayısının artırılması ve toplumda bu konuda farkındalığın yaratılması önemli adımlardır.

Artan göç hareketliliği kentleri ve ülkeleri daha karmaşık hale getirmiştir. Ayrıca, “mekân” ile anılan kimliği ve toplum duygusu homojenliğini çatlatmıştır. Yeni gelenlerle birlikte yaşamayı, kente ilişkin konular üzerine beraber düşünme üretme süreçlerini işletme, aslında modern bir kent deneyimidir. Tehdit gibi düşünülen bu durumlar ancak, akılcı stratejiler ile fırsatlara dönüştürülebilir.

Türkiye’ye göç veren ülkeler Makedonya, Kosova, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Bosna-Hersek, ve Yunanistan olarak bilinmektedir. Bugün bu ülkelerde hala Türkler ve akraba toplulukları yaşamaktadır. Ayrıca, Slovenya, Hırvatistan, Sırbistan ve Karadağ gibi ülkelerden de gelebilecek göçler yok denecek kadar az şeklinde tanımlanmaktadır. Türk soylu göçmenler ile kültürel bağlarımız bulunmakla birlikte mekânsal alanda sosyal, kültürel bütünleşme sorunları yaşanabilmektedir. Söz konusu bu grupları toplum içinde değerlendirmek, uluslararası ilişkilerde doğru stratejiler oluşturmak açısından, gelen Türk soylu göçmenlerin profilini bilmek ve ihtiyaçlarını değerlendirmek gerekliliği de bulunmaktadır. Göçle gelen söz konusu grupların kendi hallerine bırakıldığı ve sorunlarından da halkın çok farkında olmadıkları izlenimidir. Oysa küresel ilişkiler ağında “ilgisizlik ve ihmal” çeşitli örgütlenmelerle derhal doldurulmaktadır. Bu savı destekleyen bir husus da kentte farklı kent adları ile kurulmuş hemşehri dernekleridir. Bu derneklerin sosyal diyalogları geliştirmek ve gelenleri kentle uyumlaştırmak fonksiyonları dönüşüm geçirmekte, grup aidiyetini ve nüfusunu kullanarak rant kollama araçları haline gelmektedir. Bu nedenle kente göçle gelenlerle daha önceden yerleşmiş halk arasındaki diyalogların geliştirilmesi ve yerel yönetimle olan bağlantıların kurulmasında, hemşehri derneklerine modern roller yüklenmelidir. Bağlantılı olarak, derneklerin göçle gelenler için sürdürdükleri çalışmalarında kapasite artırıcı olarak aktivitelerinin yerel toplum yararına gözden geçirilmesine yönelik stratejik değişiklikler yapmaları hedeflenmeli ve bu amaçla özellikle üniversiteler desteğinde eğitim programlarıyla yol gösterilmelidir.

Kentlere ilişkin altyapı hizmetleri sorunlarının irdelenmesi ile sınırlı kalan önceki kalkınma planlarına karşılık Dokuzuncu planda, Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogların Güçlendirilmesi yanında yoğun göç ve düzensiz kentleşmenin ortaya çıkardığı uyum sorunları ve kültürel sorunlar yanısıra terör ve kent güvenliği konuları da işlenmektedir. Toplumsal bütünleşme ve kültürel yapının geliştirilmesi için yerel yönetimlerin kapasitelerinin artırılması ve Sivil Toplum Kuruluşlarıyla diyalogların geliştirilmesi konuları öne çıkmaktadır. Bu konular bütünleşik yönetim stratejileri çerçevesinde Raporumuzda değerlendirilmiştir.

Günümüz koşullarında kentler kalabalıklaştıkça, sosyal kontrolün azaldığı mekânlara dönüşmektedir. Bu değişim nedeniyle, kentlerde topluma ve kente karşı işlenen suçlar dikkati çeker hale gelmektedir. Bu durumda hem genel hem de özel zabıta hizmetleri daha fazla

önemsenen hizmet birimleri haline gelmektedir. Güvenlik konusu aslında bireyin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayabilecek maddi imkânlarla sahip olmama durumuyla özetlenebilen yoksulluk ile ilgilidir. Kentleşmenin getirdiği nüfus baskısı ile birlikte değerlendirilen kentlerdeki yoksulların mutlak sayılarındaki artış, tek başına kentsel güvenliği tehdit eden faktör olarak düşünülmemektedir. Kent güvenliğini tehdit eden diğer bir unsurun “yoksunluk duygusu” olduğu görülmektedir. Yoksunluk duygusu, insanın beklentileri ve olanakları arasındaki uçurumun bilincine varmasıyla gelişmekte ve kentsel güvenliği tehdit eder hale gelebilmektedir. Kente karşı işlenen suçların artmasının sosyo-ekonomik temelleri bilinmektedir ve toplumun desteğini alarak kaynağında önleyici stratejiler de üretilmektedir ancak yeterli değildir. Kent güvenliği konusu günümüz kentlerinin öncelikli sorunudur.

Günümüzde mesleklerin etik çizgide görevlerini yerine getirirken, kurumsal toplumsal sorumluluklarının içinde hareket etmesinin yönelik yasal düzenlemelerle giderek genişletilmektedir. Nitekim “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Genelgesi” (2006), gereğince tüm kamu kuruluşlarının yanı sıra, tüm (kamu-özel ulusal, bölgesel ve yerel) yazılı basın ve görsel-işitsel medya kuruluşları, bilgi hizmetleri ve haber ajansları ile basın meslek örgütlerini, bu konuda üzerine düşenleri yapmaya zorunlu kılınmaktadır. Grubumuz benzer duyarlı yaklaşımların “kentlilik bilinci ve sağlıklı kentler” konularında da geliştirilmesini önermektedir. Kentlerin etik değerler içinde gelişiminin sağlanması ve bu yönde toplumsal benimseme ve gerektiğinde tepki koyma çağdaş olmanın da önemli bir göstergesidir.

Kamu yararı açısından Türkiye'nin gündemine alınan kent ve kentle ilişkili konuların mevcut bilgi birikimi ve toplumsal duyarlılık içinde değerlendirilmesine, bu şekilde kamuya takdimine özen gösterilmesinde “medya” önemli bir işleve sahiptir. Kentler, toplumun gelişiminde önemli rolü olan konuların odağındadır. Kentler geçmiş, bugün ve gelecek için süreklilik ortaya koymaktadır. Kente yönelik farkındalıkların yaratılmasında Medya sorumluluk üstlenmesi gereken kurumların başında gelmektedir. Türkiye’de bazı yönleriyle basın yayın yoluyla haberleşme belirtilen bu çağdaş iletişim sürecinden halen uzaktadır.

Basın-yayın kuruluşlarının kendi öz-denetim birimlerini kurarak bir an önce kente karşı sorumlu kamusal yayıncılık gereği, yayıncılık ilkelerini saptayarak faaliyetlerinde sürekli kılınmaları; yayınların planlanması, genel akışı ve içeriğinde, kente karşı işlenen suçları analiz eden yayınların yapılması için yayın kanallarına kendi “etik” değerlerini yerleştirmeleri, Radyolarda ve tüm ailenin birlikte televizyon izlediği saatlerde ve yayının genel akışında kente karşı duyarlılığı artıracak görsel ağırlıklı “Sağlıklı Kent” programları yayınlanması ve eğitim kurumlarını bu yönde teşvik edilmesi önem taşımaktadır.

Geleceğin kenti (ilim kenti) sürekli kendini yenilemeye ihtiyaç duyar. Bu da sürekli düşünmek, hedefleri değerlendirmek, ihtiyaçları karşılamak, yeni hedefler tayin etmek gibi eylemleri gerektirmektedir. Bu görüşten hareketle, Grubumuz geleceği karşılayan katılımcı bir anlayışla gerçekleştirilecek eylem planlarını, önemsenen konulara ilişkin stratejiler ile birlikte bütünleştirerek yorumlamıştır.

RAPOR ÖZETİ

Kentlilik Bilinci, Kültür ve Eğitim Komisyonu olarak bu rapor, ülkemizde kentsel gelişmenin hızlanması ve sürdürülebilir kentlerin oluşturulmasında öncelikle; kentlerine sahip çıkan, kendini kentin dinamiklerine ait ve güvende hisseden, o kentte kendinden bir şeyler bulan, kent kültürünü anlayan, kent için alınacak kararlara katılan ve kentsel oluşumlardan sorumluluk duyan bireylerin var olmasının birincil derecede öneme sahip olduğu fikrinden yola çıkılarak hazırlanmıştır.

Bu bağlamda, kentte yaşayanların kente yönelik sağduyularının ve bilinçlerinin gelişmesi, kentleşme, kentleşme ve kent kültürünün kesişme noktasında irdelenebilir. Toplumsal gelişmenin önemli bir göstergesi olan kentleşme süreci, genellikle uygarlığın başlangıcı olarak kabul edilmekle birlikte, kentleşme belli ve somut bir tarihle belirlenecek bir başlangıca sahip değildir. Buna rağmen araştırmacılar, kentleşmenin başlangıcı konusundaki belirsizliği ortadan kaldırmak amacıyla, insanların avcılık ve çobanlıktan tarımsal faaliyet nedeniyle yerleşik hayata geçmesini hem uygarlığın hem de kentleşmenin başlangıcı olarak kabul etmektedirler. Kentleşme en dar anlamıyla kentlerin sayılarının artması veya büyümesidir. Kentleşmenin, ekonomik, sosyo- kültürel, demografik ve idari başta olmak üzere var olan boyutlarından, sosyo-kültürel boyutu göz önünde bulundurulduğunda karşımıza kentleşme terimi çıkmaktadır. Kentleşme süreci içerisinde, yaşadığı kentin demografik, ekonomik ve kültürel olarak kentleştiğini hisseden yerleşiklerin bu değişime ayak uydurması, kendini bu sürece ait hissetmesi, yaşayış tarzı olarak benimsemesi ve davranış biçimlerini kabullenmesi söz konusu nüfusun kentleşmeye başladığının bir göstergesidir. Kent kültürü kavramı ise, o kentte yaşamış bütün medeniyetlerin sosyolojik, psikolojik, politik ve ekonomik olarak yapmış olduğu etkinliklerin gerek kentsel dokuda yer bulması, gerek toplumsal yaşamda kendini göstermesiyle ortaya çıkan bir bütünlüktür. Ancak, kontrolsüz göçler ortak kent kültürü oluşmasını engelleyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Kır ve kent arasında meydana gelen kontrolsüz göç yüzünden, gerek kır gerekse kentte doğrudan her iki ortama da ait olmayan farklı yaşam alanları ve kültürleri oluşmakta ve kentte fiziki, sosyal ve kültürel bir erozyon yaşanmaktadır. Bu erozyonun sonucunda kentsel entegrasyon, sosyal dialog güçleşmekte, kentliler arasında ortak bir kent kültürü oluşmamaktadır. Bu kavramların dışında, kentlilik bilinciyle ilintili olan diğer bir kavramda kentsel kimliktir. Kentsel kimlikde tıpkı toplumsal kimlik gibi durağan değil dinamiktir ve zaman içinde değişime uğrayarak günümüzdeki hallerini almaktadır. Kentlerde meydana gelen bazı olumsuz değişimler ve yozlaşmalar neticesinde kentler kendilerine has olan anlamlarını ve kimliklerini yitirmeye başlamaktadır. Bu kimlik kaybı ile kentte yaşayan ve kentli olmaya çabalayan bireyler, kentten kopmaya başlayıp, aidiyet duygusunu yitirmektedirler.

Bir şehrin gerçek sahibi bilindiği üzere; o şehirde yaşayan, kentle bütünleşen ve kendisini kente ait hisseden bireylerdir. Kentlilik bilinci kavramı ile ifade edilmek istenen de, kentte yaşayan bireylerin kentle bütünleşmesi, kendini kente ait hissetmesi ve dolayısıyla yaşadığı kente karşı sorumluluk duymasıdır. Ancak kentte yaşayan başta kadınlar, gençler, yaşlılar ve engelliler olmak üzere bazı dezavantajlı gruplar kendilerini kente ait hisseditip, güvende oldukları duygusunu pek tadamamakta ve kentle bütünleşmekte sorunlar yaşayıp, dışlanmışlık hissi taşımaktadırlar.

Dezavantajlı gruplardan olan kadınlar ve kadın sorunları yerel karar alma süreçlerinde temsil edilmemekte bu durum hem yerel kalkınma hedefine ulaşmayı zorlaştırmakta, hem kadınların ve dolayısıyla hanelerin yaşam kalitelerini düşürmekte, hem de kadınların vatandaşlık ve kentlilik haklarından yararlanmalarına imkan sağlamamaktadır. Ayrıca, kadınların kentsel

istihdamda artan bir şekilde yerini aldığı görülmekle birlikte bu durum istenilen düzeye henüz erişmemiştir. Mekânsal anlamda da, çalışma alanları ile konut alanları arasında ulaşılabilirliği zayıf olan kent dokusu, kadınların kamusal alandaki ve özel alandaki farklılaşmış rollerini bir arada yürütmelerini güçleştirmekle kalmayıp; iki toplumsal cinsiyet grubunun ilişkilerini sosyal anlamda da değiştirmeye zorlamaktadır. Bunun yanında kadınlar kentte kendilerini güvende hissedememektedir. Kadınların, kentsel mekânda kendini güvende hissetmesi, istihdamda daha fazla yer alması, kentsel sorunlara ilişkin konularda katılımının artması gerçekleştiği takdirde kadınlar kendilerini kentsel gelişmenin önemli bir tarafı olarak değerlendirebileceklerdir. Diğer bir dezavantajlı olan gençler kent hayatının sürdürülebilirliğinde önemli bir potansiyel güç olmalarına karşın, kamusal alanda temsilleri ve katılımları çok düşüktür. Bu bağlamda, yerel yönetimler gençliğin katılımını geliştirmek konusunda çok önemli bir role sahiptir. Kent hayatının tüm yönlerine ilişkin konularda görevli yerel yönetimler ve yereldeki kurumlar, gençliğin katılımını destekledikleri ve gelişmesine katkıda buldukları ölçüde, gençlerin sosyal bütünleşmesine de katkıda bulunmaktadır. Yaşlılar ise diğer bir dezavantajlı gruptur. Yaşlı kentlilerin kentlerine ait olduklarını hissetmeleri, sosyal bir dışlanma yaşamamaları, güvende olduklarını hissetmeleri yetiştirecekleri bireylerin daha sağlıklı ve kentlerini sahiplenen kentliler olmasını sağlamakta önemli bir adımdır. Ancak gerek mekânsal gerekse toplumsal olarak yaşlıların kentle bütünleşmesine yardımcı olacak stratejiler bulunmamaktadır. Yaşlılarla benzer mekansal problem yaşayan engellilerimizde, sağlıksız ve plansız kentleşmeye bağlı olarak bağımsız bir şekilde çoğu zaman hareket edemeyen bireyler haline gelmektedir. Ülkemizde, bazı Kanunlarda ve standartlarda engellilerin kent yaşamında dışlanmışlık hissine kapılmamaları için sosyo-mekânsal içerikli hükümler yer almaktadır. Ancak bunlar yeteri kadar hayata geçirilememektedir. Kentsel mekânda engellilerle ilgili var olan problemlerin yanı sıra, engelliler diğer kentli bireyler tarafından olumsuz davranışlarla karşılaşmakta ve önyargı ile yaklaşılmaktadırlar. Bu gibi durumlarda engelliler dışlanmışlık duygusuna kapılmakta ve sosyalleşme problemi yaşamaktadırlar. Bu problemlerin aşılmasıyla ülkemizde engellilerin kentle bütünleşen ve kendini kente ait hisseden dolayısıyla kentine sahip çıkan bireyler olması kolaylaşacaktır. Komisyon olarak raporda, dezavantajlı grupların kentte katılımlarının artırılması ve kendilerini kentte güvende hissetmelerine yönelik oluşturulabilecek öneri stratejiler ve eylemlerimiz yer almaktadır.

Kentlilik bilincinin, bireylerin ruhsal gelişimini tamamlamaya başladığı ilk yıllardan itibaren aşılabilmesi için kullanılabilecek en önemli iki faktör eğitim ve medyadır. Kentlerin özgün kimliklerinin devamlılığının sağlanmasında, kentlerde yaşanan sosyal, fiziksel ve kültürel erozyonun önlenmesinde, kendini yaşadığı kente ait hisseden bireylerin oluşmasında ve kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasında, örgün ve yaygın eğitim kurumları birlikte etkileyici olmalıdır. Kentlilik bilincini oluşturmak ve geliştirmek için önemli bir araç olan eğitim sayesinde, kentin tarihi ve kültürel kimliğinin benimsenmesi ve yaşanması, kentte yaşayanlarda aidiyet duygusu kazandırılması, tarih ve toplum kültürü bilinciyle kentsel dinamiklerin harekete geçirilmesi, kentsel hak ve görevlerin öne çıkarılması, kent donanımlarının hayatın bir parçası olarak algılanmasının sağlanması, “Kentli” sıfatının kazanılmasında uzlaşmaya varmanın temel önceliklerinin kentli ile paylaşılması, kentte yaşamının öncelikle zihinlerin kentleşmesine bağlı olduğundan hareketle, kentsel yönetimin ve dönüşümün kontrolünün sağlanması, doğal ortamların korunması ve kent içi sosyal ve yapısal dengesizliklerin giderilmesinde etkin rol alınması gibi günümüzde kazandığı modern anlamıyla “toplum” olabilme niteliğindeki ortak yaşama biçimini güçlendirmesi temel amaçlar olarak düşünülmektedir. toplumsal yaşamı belirli kategorilere ayırıp üzerinde yorum yaparak herkesçe onaylanan bir düzen kurabilen medyanın toplum üzerinde etkili bir rolü bulunmaktadır. Medya kurumları, ilköğretim düzeyinden başlayarak, “kent kültürünün” topluma kazandırılması konusunda öncü ve kolaylaştırıcı roller üstlenmelidir. Bugün kent insanı medya yüzünden ticari bir dünyada sürekli

bir değer bombardımanı altındadır. Kente yönelik konular da bu yönlendirmelerden ciddi olarak etkilenmektedir. Günümüzde kentlerde halkın birbirinden kopukluğunun güven düzeyini olumsuz etkilediği bilinmektedir. Bu sorunu aşmada, toplumsal kabuller ve insani değerler arasındaki ilişkiler ağının, mekan kalitesi kadar toplumsal diyalogların oluşması yönünde de geliştirilmesinde ulusal ve yerel medyadan destek ile sorumluluk beklenmektedir.

Ayrıca kentsel mekân kalitesi, toplumda kentlilik bilincinin artırılmasına eğitim ve medya gibi yardımcı olabilecek diğer bir araçtır. Ancak, mevcut planlama yaklaşımları ve politikalarıyla, kent ölçeğinde “yaşanabilir kentsel mekânların” üretilmesi yetersiz kalmaktadır. Sosyal gelişmelerin, kültürel etkinliklerin, uygarlıkların oluşup yoğunlaştığı merkezler olarak kentlilik bilincini etkileyen kentlerin mimari örgüsü bir yandan orada yaşamış, o kentleri biçimlendirmiş olan toplumun tarihsel gelişimini ve kültürel düzeyini yansıtır mimari miras oluştururken bir yandan da içinde yaşayanların davranış ve yaşam biçimini belirlemektedir. İyi düzenlenmiş kentsel mekânlar insanlara duygusal algılarla huzur ve mutluluk vermektedir.

Sonuç olarak, kentlilik bilincinin; küresel ilişkilerin geliştirdiği modern yaklaşımda, kente sahip çıkma, aktif katılım ve çözümde ortaklık ana başlıkları ile özetlenebilen hizmet kalitesi ile de ilgili demokrasi temelli bir düşünce sisteminden beslendiği düşüncesinden hareketle, bu yaklaşımın kurumsallaştırılmasının kentlilik bilincinin bireyden başlayarak geliştirilmesini kolaylaştıracağı temeli de baz alınarak bu rapor hazırlanmıştır.

SORUN STRATEJİ EYLEM TABLOSU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER				EYLEMLER				GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.1.1.	Kentlerin özgün kimliklerini kaybetmeleri	9.1.1.1.	Kente kimlik kazandıran yapıların sadece eski, tarihi yapılar veya dokular olarak anlaşılması.	9.1.1.1.1.	Modern mimarlık veya kent kimliğini ortaya çıkaran yapıların ve kentsel dokuların önemini içselleştirilmesi için Koruma Yüksek Kurulu ilke kararlarında yer alması ve çok yönlü eğitim programlarının gerçekleştirilmesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı, yerel yönetimler, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları	İlgili Bakanlıklar	Orta	Yerel ve merkezi yönetim, STK'lar	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararının Resmi Gazetede yayım tarihi.	
		9.1.1.2.	Somut ve soyut kültürel mirasın korunması ve ekonomik ömrünü tamamlamış olan 20. yüzyıl yapılarının onarılarak ve gerekiyorsa yeniden işlevlendirilerek, toplumsal belleğin korunması ve yaşatılmasının sağlanması	9.1.1.2.1.	Kent mimarlık atlaslarının çıkarılması	Yerel yönetimler, meslek örgütleri, uzman kuruluşlar	Merkezi yönetim ve ilgili birimler	Orta	Yerel yönetim ve ortak mali yerel fonlar	Mimarlık atlası çıkarılan kent sayısı	
		9.1.1.2.		9.1.1.2.2.	Uluslararası standartlar çerçevesinde kültürel mirasın envanterinin çıkarılması	Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri, yerel yönetimler ve üniversiteler	İlgili Bakanlıklar ve uzman sivil toplum kuruluşları	Orta	Yerel yönetim ve ortak mali yerel fonlar	Envanterin Kültür ve Turizm Bakanlığına gönderildiği tarih	
		9.1.1.3.	Somut kültür mirasını yaşatmaya yönelik konut onarımı ve edime kredilerinin varlığının toplumdaki duyurulması, bu kredilerin kullanımının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi konusunda ilgili kurumların çalışmalar yapması	9.1.1.3.1.	Yurt içinde toplumsal ve mali işbirliğinin sağlanmasına yönelik farkındalık toplantıları düzenlenmesi	Yerel yönetimler, üniversiteler ve uzman kuruluşlar	Merkezi yönetim ve ilgili birimler	Kısa	Yerel ve merkezi yönetim, STK'lar	Yapılan toplantı sayısı	
		9.1.1.4.	Kentsel dönüşüm projeleri hazırlanırken, kenti kent yapan değerlerin yok edilmesinin birinci amaç olarak gözlemlenmesi	9.1.1.3.2.	UNESCO ve benzeri uluslararası kuruluşlardan mali destek sağlanabilmesi için çalışmalar yapılması	Merkezi ve yerel yönetimler ve üniversiteler	Uzman ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları	Kısa	Uluslararası mali fonlar	Fonlardan yararlanılarak gerçekleştirilen proje sayısı	
9.1.1.5.	Kentlilik bilincinin kazanılmasında önemli rol oynadığı düşünülen somut olmayan kültürel miras birliğinin toplumun genelinde bilinirliğini artırmak amaçlı çalışmalar yapılması	9.1.1.4.1.	Kentin fiziksel, sosyal ve estetik mekan kimliklerinin araştırıp yeni dönüşüm alanları için bunların plan kararlarına aktarılması ve mevzuata yansıtılması	Merkezi ve Yerel Yönetimler, Toplumsal aktörler, kamu, özel ve sivil ortaklar	Yerel halk ve ilgi grupları	Orta	İlgili Bakanlıklar yerel yönetimler,	Mezruatın yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı	Bu faaliyetlere katılan birey sayısı		
		9.1.1.5.2.	Ürün eğitim çağında yer alan çocuklara ve gençlere yönelik kendi yaşadıkları kentin kültürel mirasına ilişkin bilgiler veren seminer programları hazırlanması	9.1.1.5.2.	Ürün eğitim çağında yer alan çocuklara ve gençlere yönelik kendi yaşadıkları kentin kültürel mirasına ilişkin bilgiler veren seminer programları hazırlanması	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı	Üniversiteler, STK'lar, Belediyeler	Kısa	Belediyeler, yerel yönetimler, STK'lar	Hazırlanan seminer sayısı ve katılan kişi sayısı	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI	STRATEJİLER		EYLEMLER					GÜSTERGELER	
	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÜSTERGE
9.1.2. Toplum içinde diyalog yetersizliği kültürel farklılıklara karşı hoşgörü sorunlarının varlığı	9.1.2.1.	Rekabetçi demokrasi pratiklerden, müzakereci demokrasi pratiklerine yönelmeyi teşvik edecek kurumsallıkların oluşturulması	9.1.2.1.1.	Sektörel ve yerleşimdeki ortakların işbirliğine ve yönetişimine dayalı toplumsal sorumluluk projelerin geliştirilmesi	Kamu, özel ve sivil ortaklar, üniversiteler, belediyeler, uzman kuruluşlar	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı	Kısa	Belediyeler, merkezi yönetimler ve STK'lar	Geliştirilen ve uygulamaya konulan proje sayısı
			9.1.2.1.2.	Yasal düzenlemelerin bu amaçla uygulanabilirliğinin sağlanmasına yönelik yönetmelik hazırlanması	Merkezi ve Yerel Yönetimler	Üniversiteler	Orta	Merkezi ve Yerel Yönetimler ve STK'lar	Yönetmelik/yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı
			9.1.2.1.3.	Bürokratik toplum yapısının değiştirilmesi	Toplumdaki bütün aktörler, kamu, özel ve sivil ortaklar	Üniversiteler, ekonomik odaklı meslek kuruluşları	Orta	Genel bütçeli kamu idareleri, özel bütçeli idareler ve mahalli idare bütçesi katkısı	Belediye meclislerinde temsil edilen kadın, engelli ve STK temsilcilerinin geçmiş yıllara göre sayısının artış oranı Seçimlerde oy kullanan kadın, engelli ve yaşlıların sayısı.
	9.1.2.2.	Toplumsal gelişimi hızlandırmak için yerel ve genel siyasete katılımın artırılması	9.1.2.2.1.	Kadınlar, gençler ve engelliler gibi dezavantajlı kesimlerin müzakere sürecine katılımının ve bu amaçla yerel yönetim örgütlemelerindeki kurumsal mekanizmaların kullanılmasının sağlanması	Toplumdaki bütün aktörler, kamu, özel ve sivil ortaklar	Üniversiteler, kadın demokleri, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Toplum Gönüllüleri Vakfı	Kısa	Merkezi ve Yerel Yönetimler	Belediye ve il genel meclislerinde temsil edilen kadın ve engellilerin temsilcilerinin geçmiş yıllara göre sayısının artış oranı
			9.1.2.2.2.	Kadınların yönetiminde ve siyasete saygınlığını en az %50 artıracak sosyal ve siyasi aktiviteler düzenlenmesi	Merkezi ve Yerel Yönetim Kadınlara Yönelik Kurum ve Kuruluşlar ve STK'lar	Üniversiteler	Orta	Belediyeler, Merkezi Yönetimler ve STK'lar	Milletvekili kadın sayısının, belediye başkanı kadın sayısının ve il genel meclisi başkanı kadın sayısının artış oranı
			9.1.2.2.3.	Dezavantajlı ilgi gruplarına yönelik dost (çocuk, kadın, genç ve engelli) kentlerin kurulmasının teşvik edilmesi	TBMM	Merkezi ve Yerel Yönetimler ile toplumdaki sektörel aktörler	Orta	Yatırım Bütçesi ve yerel mali ortaklıklar	Anket sonucu kentte yaşama ortamı memnun olan dezavantajlı grupların oranları
	9.1.2.3.	Hemşehri (Konyalılar, Balkan göçmenler) ve yabancı demoklerin temsil etikleri grupların toplumla diyaloglarının sağlanması	9.1.2.3.1.	İçişleri Bakanlığı, yerel yönetimler, demokler, ilgili kurum/ kuruluşların işbirliğinin sağlanması, toplumsal farkındalığın artırılması ve örnek projelerin gerçekleştirilmesi	TBMM, İçişleri Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Kalkınma Ajansları, STK'lar	Hemşehri demokleri/yabancı demokleri, konsolosluklar	Orta	Yatırım Bütçesi ve yerel mali ortaklıklar	Hazırlanan ve uygulanan proje sayısına dost (çocuk, kadın, genç ve engelli) kentlerin sayısının artırılması Kentte herhangi bir hemşehri veya yabancı derneğine üye olmayanlar ile yapılan anket sonucu üye olanlara karşı düşüncelerin değişmiş olması
			9.1.2.3.2.	Toplumsal işbirliğini artıracak toplumsal-kurumsal sorumlulukla ilgili toplantılar geliştirilmesi, idari mekanizmalardaki katılımcı programların aktifliğinin sağlanması çalışmalarına önem verilmesi ve örnek projelerin geliştirilmesi	Kalkınma Ajansları, Yerel Yönetimler, Üniversiteler	Merkezi ve Yerel Kuruluşlar	Kısa	Yatırım Bütçesi ve yerel mali ortaklıklar	Hazırlanan ve uygulanan proje sayısı
			9.1.2.3.4.1.	Toplumsal işbirliğini artıracak toplumsal-kurumsal sorumluluğun geliştirilmesinde etkili projelerin oluşturulması	Siyasi Partiler, Yerel Yönetimler, STK'lar	Üniversiteler, araştırma merkezleri	Kısa	Yatırım Bütçesi ve yerel mali ortaklıklar	Hazırlanan ve uygulanan proje sayısı

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER		EYLEMLER					GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE
9.1.3.	Toplumun geleneksel değerlerinin yok olmaya yüz tutması	9.1.3.1.	Toplumun geleneksel değerlerinin korunması ve toplumsal yaşama katkı sağlanması amacıyla çalışmalar yapılması	9.1.3.1.1.	Soyut kültürel miras (meddah, gölge oyunu, tuluat, el sanatları vs...) envanterini çıkarmak ve uygulamaya sokarak tanıtmak ve sevdirmek için kentsel buluşma mekanlarında etkinlikler düzenlenmesi	Yerel Yönetimler, STK'lar	Üniversiteler, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kısa	Yerel ve merkezi yönetim, STK'lar	Kentlerde toplantı mekanları ve kamuya açık alanlarda yapılan çalışmalar, el becerileri ve oyunların sayısı ve sıklığı
				9.1.3.1.2.	Yerel yönetimler tarafından toplumun geleneksel değerlerini tanıtmaya yönelik eğitim çalışmaları yapılması	Yerel Yönetimler, STK'lar	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kısa	Yerel Yönetim	Eğitset çalışmalarını yapan belediye sayısı ve katılımcı sayısı
				9.1.4.1.1.	Göç geleneklerin eğitiminin artırılmasına yönelik çeşitli kurslar düzenlenmesi	Yerel Yönetimler, MEB		Kısa	Yerel Yönetim ve Bakanlık	Eğitim sonucu verilen sertifika sayısı
9.1.4.	Kente yönelik büyük göçlerin olması ve çeşitlilik göstermesi (kırdan, yurt dışı), uyum güçlüğü	9.1.4.1.	Göç profillerinin analizlerinin yapılarak, kente sosyo-kültürel bütünlüğe stratejilerinin geliştirilmesi	9.1.4.1.2.	Yerel halkın göçle gelenlere yabancıların kabul edilmesine yönelik ortak projeler geliştirilmesi	Merkezi ve Yerel Yönetimler	Üniversiteler, araştırma merkezleri, uzman kuruluşlar	Orta	Yatırım Bütçesi ve yerel mali ortaklıklar	Gerçekleştirilen proje sayısı ve sonrasında yapılan anketlerde önyargıların giderildiğine yönelik yüzde ve Toplumsal diyalogların geliştiğini gösteren anketlerin varlığı
				9.1.4.1.3.	Basın-Yayın yolu ile kente göç edenlerin eğitiminin teşvik edilmesi	MEB, Yerel Yönetimler, Medya Kuruluşları	STK'lar	Kısa	Bakanlık Bütçesi	Yayınlanan haber, eğitici film sayısı ve ekonomik - sosyal göstergelerde olumlu yükselişlerin tespiti
				9.1.4.1.4.	İletişim araçları vasıtasıyla kentlilik bilincini destekleyici her türlü programa çok aktörü işbirliğiyle yer verilmesi	Medya kuruluşları ve ilgili uzman kurumlar	Belediyeler	Kısa	Yatırım Bütçesi ve yerel mali ortaklıklar	Programlarda yer alan aktör sayısı ve ulaştığı birey sayısı ve kente karşı sorumluluk taşıyan iletişim araçlarının sayısı ve haberlerin sıklığı ve geliştirilen projelerin sayısalılığı

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER		EYLEMLER				GÖSTERGELER		
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE
9.1.5.	Kapalı toplumlar (gated communities) yaratan yapısal oluşumlarda kültürel siteleşmenin toplumsal ayrışma ve soyutlanma yaratması	9.1.5.1.	Kentten kopuk bir sosyal dokunun engellenmesi amacıyla çalışmalar yapılması	9.1.5.1.1.	Kültürel siteleşmeyi kolaylaştıran ve kentsel plan bütünlüğünde bozulmaya yol açan mevzi imar planlarının yapılmasını engelleyecek tedbirler alınarak mevzuata yaratılması	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	Yerel Yönetimler	Kısa	Bakanlık Bütçesi	Mevzuat yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı ve kültürel ayrışmaya adres gösterilecek tipte site sayısının azalması,
9.2.1.	Ortak buluşma mekânlarının yetersizliği	9.2.1.1.	Kentsel üst yapı donatılarının bireyleri toplumsal buluşmalara yönlendirecek etkinlik alanları ile birlikte planlanması	9.2.1.1.1.	Planlarda yeterli ortak kullanıma açık kamusal mekânların ayrılması ve bu mekânların düzenlenmesinde yerel değerleri ve kaynakları gözeten yaklaşımların benimsenmesi	Yerel yönetimler, yerel aktörler ve ilgi grupları (gençler, kadimî hemşahitler, engelliler)	Uzman Kuruluşlar, ilgili meslek kuruluşları ve demekler	Kısa/Orta	Yerel yönetimler	Ortak kullanıma açık kamusal mekân sayısının artışı
9.2.2.	Yerel değerleri ve kaynaklara ilişkin veri tabanının yetersizliği/veri bankasının bulunmaması	9.2.2.1.	Çevresel etki değerlendirmesi ve stratejik çevresel değerlendirme araçlarını kullanarak veri tabanının sürekliliğinin sağlanması	9.2.2.1.1.	Mevcut planlama yasalarının bölgesel ve yerel ölçekte yerel değerleri ön plana çıkaracak şekilde yeniden düzenlenmesi uluslararası çevresel bilgiye erişilmesi ve Aarhus'un imzalanması	Yerel ve merkezi yönetimler	DPT, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,	Orta/Uzun	DPT, Bakanlık ve yerel yönetimler	Mevzuat değişikliğinin yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı
										Çevresel Bilgiye Erişim, Karar Vermede Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru (Aarhus) Sözleşmesinin imzalanması ve yürürlüğe girmesi

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER				EYLEMLER				GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.2.3.	İmar denetiminin yetersiz olması	9.2.3.1.	Mekânların insan davranışlarını etkilemesinden hareketle, noktasal olmayan bütünlüklü imar planı yapılması (kentsel saçaklanmanın engellenmesi) ve imar planı değişikliğinin yaratacağı yetersiz sosyal ve teknik altyapının azaltılması için çalışmalar yapılması	9.2.3.1.1.	İmar denetimini artırıcı yönde yönetsel ve yasal çerçevenin yeniden gözden geçirilmesi	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	Yerel Yönetimler	Orta	Bakanlık ve Yerel Yönetim	Kentsel saçaklanmayı/saçılmayı engellemeye yönelik hükümlerin içinde yer aldığı mevzuat değişikliğinin resmi gazetede yayım tarihi ve sayısı	
				9.2.3.1.2.	Yerel meclislerce verilen imar planı değişikliği kararlarının daha etkin iletişim araçlarıyla duyurulması	Yerel yönetimler	Medya	Kısa	Yerel yönetimler	Plan değişikliği kararlarının, kararın verildiği tarihi takiben 24 saat içerisinde internet ortamında yayımlanması ve bu değişikliklerin halka sunulduğu site sayısı	
		9.2.3.2.	İmar Kanununa ve ilgili Yönetmeliklerine aykırı uygulamalara ilişkin etkin denetim yapılması	9.2.3.2.1.	Denetimin zamanında ve etkili yapılabilmesi için yasal/kurumsal yapıların gerçekleştirilmesi, Yerel Ombudsmanlar/kamu denetçisi kurulması	Merkezi idare ve yerel yönetimler	Üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları	Kısa/Orta	Merkezi yönetim ve yerel yönetimler	Denetim mekanizmalarının işlevlik kazanıp kazanmadığı, yerel ombudsmanlar tarafından gerçekleştirilen denetim sayısı	
				9.2.3.2.2.	Yerel yönetimlere yapılan şikâyet ve sonuçları içeren ulusal bir veri tabanı oluşturmak	Merkezi idare ve yerel yönetimler	üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları	Kısa	Merkezi yönetim ve yerel yönetimler	Ulusal veri tabanının oluşması	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER			EYLEMLER					GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.2.4.	Yasal-kurumsal yetersizlik ve yetki karmaşası	9.2.4.1.	Planlama hiyerarşisinin netleşmesinin sağlanması	9.2.4.1.1.	Planlamada yetkili kurumların görev tanımlarını belirtenmesi	Planlama yetkisine sahip tüm kurumlar	Başbakanlık ve ilgili Bakanlıklar	Orta	Bakanlıklar	Yetkili kurumların görev tanımlarını belirleyen yeni düzenlemenin Resmi Gazete tarih ve sayısı	
				9.2.4.1.2.	Katılımcı planlama yaklaşımını ve koruma araçlarının geliştirilmesi ve kamuoyunda tanıtılması	Merkezi yönetim	Yerel yönetimler, DPT ve mesleki örgütler	Kısa/Orta	DPT, Yerel Yönetimler	Katılımcı planlama anlayışının niteliğinin tanıtıldığı toplantı sayısı	
9.2.5.	Mahalle Kültürünü dinamikliği sağlayan sokak ve meydanların yok olmaya yüz tutması	9.2.5.1.	"Sokak" olgusunun canlı ve güçlü tutulması	9.2.5.1.1.	İmar Kanunu ve yönetmeliklerde sokak olgusunu ve komşuluk ilişkilerini geliştirecek biçimde parsel, yapı, yol ilişkilerini tanımlayan ölçütleri yeniden düzenlenmesi	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	Üniversiteler ve ilgili meslek örgütleri	Kısa	Bakanlık	Yeniden oluşturulan ölçütlerin yasalarda yer alması ve yapılan değişikliğin yayımlandığı resmî Gazete tarihi ve sayısı	
				9.2.5.1.1.	Yeni üniversiteleri olabildiğince kent merkezinde kurmak ve eğitim ile bilimin kent kültürüne kazandırmak, kent kültürünü eğitim ve bilime eşin kaynağı olabilmeleri için Üniversitelerin kent merkezinden çok uzakta yapılmasına olanak veren planlama çalışmalarına engel olacak yasal düzenlemelerin oluşturulması	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, YÖK	Yerel Yönetimler	Orta	Bakanlık, Yerel Yönetim	Mevzuat düzenlenmesinin yürürlüğe girdiği Resmî Gazete tarihi ve sayısı	
9.2.7.	Alışveriş Merkezlerinin, insani, sosyal ve ekonomik ilişkileri azaltması	9.2.7.1.	Tarihsel kent kültürü ile yakın ilişkili alışveriş anlayışının, büyük alışveriş merkezleriyle sınırlandırılmaması ve kentsel mekân kullanım kararlarında sosyal dinamiklerin dikkate alınması	9.2.7.1.1.	Ulusal kent kültürümüzdeki arasta, pazar ve tarihi çarşıların konumup işlevsel kılınmasına yönelik projeler geliştirilmesi	Yerel yönetimler	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı	Kısa	Yerel Yönetim ve STK	Geliştirilen ve uygulamaya konulan proje sayısı ve işlevlendirilen Pazar ve tarihi çarşı sayısı	
				9.2.7.1.2.	Çağdaş kent planlamasında, hem de yerel yönetim politikalarında ve yatırım önceliklerinde kentlerdeki geleneksel semt pazarlarının geliştirilmesine yönelik projeler yapılması	Yerel yönetimler	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı	Kısa	Yerel Yönetim ve STK	Geliştirilen ve uygulamaya konulan proje sayısı ve işlevlendirilen geleneksel semt pazarı sayısı	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER				EYLEMLER				GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.2.8.	Mahalle ve pazar yerlerinde güvenliğin sağlanamaması	9.2.8.1.	Mahalle ve pazar yerlerinde güvenliğin sağlanmasına yönelik "toplum destekli polislik" uygulamalarına yönelik stratejiler geliştirilmesi	9.2.8.1.1.	Çarşı ve mahalle beklentiğine ilişkin mevzuatın yürürlükten kaldırılmasına ilişkin nedenlerin ortadan kalktığına ilişkin saptamaların ilgi gruplarıyla paylaşılması	Belediyeler, Emniyet Genel Müdürlüğü	Üniversiteler, Araştırma Merkezleri, Özel Sektör ve STK	Kısa	Genel bütçe ve ilgili birimlerin kendi bütçeleri,	Yapılan saptamaların ilgili gruplara anlaşılacağı toplantı sayısı	
				9.2.8.1.2.	Çarşı ve mahalle beklentiği örgütlenmesinin yapısı analizlerinin çok yönlü müzakere edilmesi	Yerel ve merkezi yönetimler, araştırma merkezleri, üniversiteler	Emniyet ile ilgili birimler	Kısa	Genel bütçe ve ilgili birimlerin kendi bütçeleri,	Yapılan müzakere sayısı ve katılımcıların profili	
				9.2.8.1.3.	Özel güvenlik çalışmalarının kamusal hizmetleri ancak tamamlama fonksiyonuna sahip olduğunun farkındalığının sağlanmasına yönelik toplantılar yapılması	Yerel ve merkezi yönetimler, araştırma merkezleri, üniversiteler	Emniyet ile ilgili birimler	Kısa	Genel bütçe ve ilgili birimlerin kendi bütçeleri,	Yapılan toplantı sayısı	
				9.2.8.1.4.	Emniyet Teşkilatı Personeline Çarşı-Mahalle Beklentiğinin önemine ilişkin modern yaklaşımların tanıtılması ve konunun içselleştirilmesi	Emniyet Genel Müdürlüğü	Uzman Kuruluşlar, Üniversiteler	Kısa	Emniyet Genel Müdürlüğü	Tanınım yapıldığı etkinlik ve katılımcı sayısı	
				9.2.8.1.5.	Çarşı ve mahalle beklentiğinin yeniden günün getirdiği koşullar içinde tanımlanması ve yapılandırılması ve mevzuatta yerini alması	İçişleri Bakanlığı,	Belediyeler	Kısa	Bakanlık Bütçesi	Mevzuatın yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı	
				9.2.8.1.6.	Çarşı ve mahalle beklentiğinin kadro ve mali koşullarının cazip kılınması	İçişleri Bakanlığı,		Orta	Genel bütçe ve ilgili birimlerin kendi bütçeleri,	Bütçede yer alması	
				9.2.8.1.7.	Muhtarlık ile çarşı-mahalle beklenti sisteminin koordinasyonuna dayalı bir sistem kurulması, Sistem ile bilgi paylaşımı esasına dayalı iş akış planlaması yapılması,	Belediyeler, Emniyet Genel Müdürlüğü	Yerel Yönetimler	Orta	Yerel Yönetimler ve EGM	Planlanan sistemin kurulup hizmete geçmesi	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER		EYLEMLER						GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.3.1.	Kentlerin korunması gerekli bütümlerinin imarî kesimleri ile birlikte planlanmaları gerekliliğinin henüz anlaşılınmaması	9.3.1.1.	Planlama eyleminin diğer disiplinlerle bütünlüğü olarak yapılması	9.3.1.1.1.	Özellikle yerel yönetimlerde uzman plancı ve korumacıların istihdam edilmesine yönelik çalışmalar yapılması	Planlama yetkisine sahip tüm kuruluşlar	Üniversiteler	Orta	Genel bütçe ve ilgili birimlerin kendi bütçeleri	Hizmet içi eğitim programı sayısı ve katılımcı uzman sayısı	
9.3.2.	Yerel yöneticilerin kent kimliğinin korunmasında görülen ciddi ihmalleri	9.3.2.1.	Kent kültürü ve kentlilik bilincinin yerel yönetim organlarıca sahiplenilmesi	9.3.2.1.1.	Yerel yönetimlerde kent kültürü ve kentlilik bilincine yönelik ortak projeler geliştirilmesi	Yerel Yönetimler	Mesleki örgütlenmeler ve STK'lar	Kısa	yerel bütçe ve ortak mali fonlar	Gerçekleştirilen proje sayısı	
				9.3.2.1.2.	Yerel yönetimlerde ilgili mevzuattaki katılımcı mekanizmaları işletilmesine yönelik, uygulayıcılara, aktif rolüne ilişkin bilgilendirme çalışmalarının yapılması	Yerel Yönetimler	Mesleki örgütlenmeler ve STK'lar	Kısa	yerel bütçe ve ortak mali fonlar	Gerçekleştirilen bilgilendirme çalışmaları sayısı ve katılım miktarı ve çeşitliliği	
				9.3.2.1.3.	Yerel Yönetimlerde kültürel faaliyetlerin topluma yayılmasını sağlayacak projeler yapılması	Yerel Yönetimler	İçişleri Bakanlığı, Üniversiteler	Kısa	İlgili birimlerin nakdi ve aynı kaynakları	Gerçekleştirilen proje sayısı	
9.3.3.	Hemşeri demeklerinin, toplumsal bütünlüğünü engellemesi ve kentsel kimliğin sürdürülebilirliğini tehdit etmesi	9.3.3.1.	Hemşeri demeklerinin toplumsal uyumu kolaylaştırma yeme, üyelerinin kente rant edimlerini kolaylaştırarak siyasi roller üstlenmesinin engellenmesi	9.3.3.1.1.	Toplumsal uyumu sağlayacak sosyo-kültürel ve ekonomik programlar ile görünür kurumsal -toplumsal işbirliği ağları oluşturulması	İçişleri Bakanlığı, Belediye ve İl Özel İdareleri,	Üniversiteler, Araştırma Merkezleri, Özel Sektör ve STK	Orta/ Uzun	Yerel Yönetimler, Üniversite ve STK kendi bütçeleri	Yapılan toplantıların, teknik gezilerin ve katılımların sayısı	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER		EYLEMLER				GÖSTERGELER		
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE
9.3.4.	Yabancı demeklerin toplumdaki tehdit olarak algılanması	9.3.4.1.	Yabancı demeklerin "yerel -toplumsal sermayeye" olumlu etkisinin farkındalığının sağlanması	9.3.4.1.1.	Toplumsal uzlaşma sürecinin işletilebilmesi için yerelde oy hakkının kullanılmasına yönelik en az 1 yıl o yerleşimde oturma hukuki koşullarını sağlayacak düzenlemeler yapılması	İçişleri Bakanlığı, Yasama Erki	Yerel Yönetimler, konsolosluklar ve demekler	Kısa	Genel Bütçe	Seçmenlerin ikametgah suretleriyle oy kullanmasına izin verilmesinin yasal düzenlenmesinin yapıldığı tarih
9.3.5.	Kente yaşayanların kentsel karar alma ve uygulama süreçlerine katılım eksikliği	9.3.5.1.	Kentsel katılımın yalnızca seçimlerde oy kullanma eylemiyle sınırlı kalmaması	9.3.5.1.1.	Yerel yöneticilerin kentlilerin karar alma ve uygulama sürecine katılımını sağlaması ve mevcut kurumsal açılımları işletmelerini gerçekleştirilmesi	İçişleri Bakanlığı, Yerel Yönetimler ve 5393 sk.md.76 da yer alan ilgi grupları	üniversiteler konsolosluklar ve demekler,	Orta/ Uzun	Genel bütçeli kamu idareleri, mahalli idare bütçesi katkısı	Kentlerin biçimlenmesinde kentlilerin tercih ve önerilerine yer verilip verilmemesinin yapılacağı anket sonuçlarına göre anlaşılması, belediye meclislerinde farklı grupların temsilinin olması
9.3.6.	Kente yaşayanların kentlerine sahip çıkma bilincine ve duyarlılığına sahip olmamaları	9.3.6.1.	Bireylere çocukluk çağından başlayarak yaşam çevresine saygı ve özen gösterme sorumluluğu kazandırılması	9.3.6.1.1.	Kente yaşayanların kentlilik bilincini içselleştirmeleri için örgün ve yaygın eğitim çalışmalarının yapılması	Yerel Yönetimler, Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK	uzman kuruluşlar, aileler, yurt dışı işbirliği	Kısa	Genel bütçeli kamu idareleri	Örgün eğitim müfredatında yeniliğe gidilip gidilmediği, sokaklardaki çöp kutularının daha çok dolup dolmadığı, kentsel vandalizmin görece olarak azalıp azalmadığı

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER		EYLEMLER						GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.4.1.	Kadınların iş hayatına aktif katılmalarında güçlükler olması	9.4.1.1.	Kadınların yönelik iş olanaklarının artırılması.	9.4.1.1.1	Kadınların iş yaşamında karşılaşılan güçlüklerin tespiti. Kadınlar lehine gerekli yasal düzenlemelerin yapılması. Mesleki eğitimlerin yaygınlaştırılması. Çalışan annelerin çocuklarına yönelik ücretsiz kreş ve evde bakım ünitelerinin yaygınlaştırılması.	Meclis, İşkur, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	svil toplum örgütleri	Orta	İşkur, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Kadınlara yönelik yasal düzenlemelerin sayısı	
9.4.2.	Kadınların eğitim seviyelerinin düşüklüğü	9.4.2.1	Kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesine yönelik çalışmaların yapılması	9.4.2.1.1	Okuma-yazma bilmeyen kadınlara yönelik kurslar açılması. Genel haklar konusunda eğitimler verilmesi. Genel idari şema ve kurumların görevleri konularında seminerler düzenlenmesi.	Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler,	svil toplum örgütleri	Kısa/Orta	Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları	Yapılan seminer sayısı ve katılan kadın sayısı	
				9.4.3.1.1	Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılmalarına İlişkin Avrupa Şartı'nın onaylanması ve uygulanması	TBMM	Yerel yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları	Kısa	İlgili birimlerin bütçeleri	Gençlerin Yerelde kamusal hayata katılmalarına ve bütünsel gençlik politikalarını yerel ölçekte ve hizmetleri bağlamında uygulamaya koyan yerel yönetimlerin sayısı	
9.4.3.	Kentsel yaşamda gerçek anlamda gençlerin katılımını mümkün kılan yapıların sayıca az olması	9.4.3.1	Türkiye nüfusunun yansı 28,3 yaşından küçüktür. Şehirlerde yaşayan nüfusun % 53'ü 30 yaş altındadır. Bu kapsamda gençlerin kentsel yaşamın süreçlerine katılımını gerçekleştirecek süreçler olması.	9.4.3.1.2	Yerel yönetimlerde ilgili mevzuattaki gençlerin katılımına yönelik katılımcı mekanizmaların gerçek bir gençlik katılımı sağlamak için geliştirilmesi ve mekanizmaların pratikte işlerliğini sağlamak için düzenlemeler yapılması	Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları	TBMM	Kısa	İlgili birimlerin bütçeleri	Gerçek bir gençlik katılımı sağlayan yerel yönetim mekanizmalarının sayısı, işlerliği, gençlik meclis ihtisas komisyonları sayısı, bu komisyonlara katılan genç sayısı ve sürekliliği	
				9.4.3.1.3	Gençlerin katılımını düzenleyen mekanizmaların işlerliğini izlemek için ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen bir sistem oluşturulması	Sivil Toplum Kuruluşları	Üniversiteler, Yerel Yönetimler	Kısa	Yerel Yönetimler	Konu ile ilgili tarafsız bir "izleme" yöntemi	
				9.4.3.1.4	Gençlerin kendi haklarına ulaşmasını kolaylaştırmak için özellikle okullarda, akrayan gruplarında ve danışma servislerindeki bilgilerin yayılmasıyla gençlerin bilgilerini geliştirmesini, gençlerin haklarının uygulanabilir hale getirilmesi	Yerel Yönetimler ve Kamu Kurumları	svil toplum örgütleri	Orta	İlgili birimlerin bütçeleri	Yıldan yıla hak yaratıcısı genç sayısı	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER			EYLEMLER				GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE
9.4.4.	Gençlerin barınma ihtiyaçlarını karşılayacak imkanların yetersiz olması	9.4.4.1.	Üniversitelerin yerleşkeleri inşa edilirken, üniversitede eğitim görecektik gençlerin temel gereksinimleri de gözönünde tutulmalıdır. Üniversitelerin yakın çevresinde gençlerin barınma ihtiyaçlarını karşılayacak yapılar bulunması.	9.4.4.1.1	Yeni üniversiteler açılışken barınma ihtiyacına yönelik sistemler geliştirilmeli, mevcut üniversitelerin de bu olanakları geliştirilmelidir. Yeterli barınma imkanı sağlanmasına yönelik, yasal düzenleme yapılması	Yurtkur, Yök, Belediye, TBMM, Hazine Müsteşarlığı,	Maliye Bakanlığı	Orta	DPT, Belediyeler, İl Genel Meclisi, Maliye Bakanlığı	Yıldan yıla Yurt öğrencileri/ünivesite öğrencileri oranı ve mevzuatın yürürlüğe girdiği Resmi Gazete tarihi ve sayısı
				9.4.4.1.2	Gençlerin barınma ihtiyacının karşılanmasına destek olmak amacıyla ile gerçekleştirilen özel bağışçı, kurum ve sivil toplum kuruluşları teşvik edilmeli, yatırım giderlerine ek olarak işletme giderlerine de vergi teşviği sağlanması yönünde yasal düzenleme yapılması	TBMM	Yurtkur, Yök, Maliye Bakanlığı,	Orta	Özel Bağışçı, Kurum ve STK lar	Barınma ihtiyacını karşılamaya yönelik bu tür kurumların sayısında ve kurumlardan yararlanan öğrenci sayısı ve yasal düzenlemenin yürürlüğe girdiği resmi gazete tarihi ve sayısı
9.4.5.	Gençlerin kent yaşamına katılabilmesi için ulaşım politikalarının yetersiz	9.4.5.1.	Kent yaşamına aktif bir katılım için gençlerin hareketliliğini destekleyecek gençlere özel ulaşım politikalarının geliştirilmesi.	9.4.5.1.1	Öğrenci indirimini sağlayan mevcut paso uygulamasının tüm Türkiye genelinde geçerli olacak şekilde yeniden düzenlenmesi.	Belediyeler	Ulaştırma Bakanlığı, TBMM	Kısa	Belediyeler	Pasosunun uygulanması yapan kent sayısı.
				9.4.5.1.2	Mevcut öğrenci indirim politikasının özgün eğitim dışında kalan gençliği de kapsayacak şekilde özellikle 17-23 yaş aralığını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi	Belediyeler	Ulaştırma Bakanlığı, TBMM	Kısa	Belediyeler	Gençlik indirim kapsamında genç yaratıcılıkların sayısı
9.4.6.	Kültür ve sanat merkezlerinde uygulanan ücretlendirme politikasının gençlerin katılımını düşürmesi	9.4.6.1.	Kent belleğini ve kentli yaşamı zenginleştiren kurumlar arasında kültür ve sanat merkezlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu kapsamda müzeler, tören yerleri, sanat merkezleri, tiyatrolar, sergiler ve kültür sanat festivallerinin teşvik edilmesi	9.4.6.1.1	Kentlerde bulunan kültür/sanat merkezlerine ve etkinliklerine erişim tüm gençler için ücretsiz olmalıdır ya da gençlerin katılımını mümkün kılacak şekilde gençlere özel ücret politikaları geliştirilmesi	Alanda faaliyet gösteren kamu ve özel kuruluşlar	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kısa	Alanda faaliyet gösteren kamu ve özel kuruluşlar	Yıldan yıla etkinliklerden faydalanan gençlerin sayısı

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER				EYLEMLER				GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.4.7.	Gençlerin örgütlenmeleri ne yönelik gençlere sağlanan fırsatların kısıtlı olması	9.4.7.1.	Kentlerde ağırlıklı nüfusu oluşturan gençler, kendileri ve çevreleri ile ilgili sorunlara çözüm önerileri geliştirebilir, bunları hayata geçirebilirler. Bu doğrultuda, gençlik katılımını gerçek anlamıyla sağlayan örgütlere destek verilmesi	9.4.7.1.1.	Kentleşme ve kentlilik bilincini geliştirme vizyonu ile örgütlenmiş ya da proje yürüten ve belirli kriterleri sağlayan gençlik örgütlerine bürokratik ve finansal destek sağlanması	Belediyeler, Mülki Amirler, Üniversiteler	sivil toplum örgütleri	Kısa	Belediyeler, Mülki Amirler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları	Gençlik örgütlerin ve projelerin sayıları	
9.4.7.1.		9.4.7.1.2.		9.4.7.1.2.	Fikirlerini hayata geçirebilecek ya da kendilerini ifade edebilecek alanlar bulamayan gençler kent yaşamının dışına itilmektedir. Gençlerin kamusal alanda temsil yetilerinin artması ve kent yaşamına katılmalarının sağlanması için gençlerin bizzat kendilerinin, kendileri için yapmak istedikleri etkinlikler için mekânlara yaratılması.	Sivil Toplum Kuruluşları	Belediyeler, Mülki Amirler, Üniversiteler	Orta/ Uzun	Belediyeler, Mülki Amirler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları	Yıldan yıla gençlik merkezleri sayısı	
9.4.7.3.		9.4.7.3.		9.4.7.3.	Gençler gerekli fırsatlar sağlandığında kent yaşamını zenginleştirerek proje ve etkinlikleri hayata geçirebilirler. Bu nedenle, gençlerin gönüllü çalışmalarını destekleyecek ve bizzat gençler tarafından yönetilen fon ve bütçeler oluşturulması.	Yerel Yönetimler, İl Özel İdare, SRAP, Kalkınma Ajansları	sivil toplum örgütleri	Orta	Yerel Yönetimler, İl Özel İdare, SRAP, Kalkınma Ajansları	Gençlerin yönetiminde olduğu ve yararlanıcısı olduğu fon ve bütçe olanakları sayısı	
9.4.8.	Gençler arasında işsizlik oranının çok yüksek olması	9.4.8.1.	Gençlerin işgücüne katılmalarını teşvik eden politikalar geliştirilmesi	9.4.8.1.1.	Genç işsizliğinin azaltmaya yönelik proje fonları oluşturulmalı, genç girişimcileri destekleme programları geliştirilmeli, staj programları ve mesleki eğitim programları uygulanmalı, bünyelerinde meslek okulları kuran fabrikalara özel vergi teşviki sağlanması	İşkur, Maithe Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	sivil toplum örgütleri	Orta	İşkur, Maithe Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Yıldan yıla genç işsizliği oranı	
9.4.9.	Genel sağlık açısından önemli sorunlara neden olan cinsel yolla bulaşan hastalıklar, tütün, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi konularda gençlerin risk altında olması	9.4.9.1.	Bu tür problemlerden etkilenen gençlere yönelik önleyici ve iyileştirici stratejilerin uygulanan organizasyonların liderleri, gönüllü çalışanlar ve genç sosyal çalışanlar için özel eğitim programları kadar yerel bilgi sınıvasları ve danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi	9.4.9.1.1.	Sağlık alanında genç dostu danışma birimleri oluşturulması, bu birimler için gençlerin özel hayatlarına yönelik saygının güvence altına alındığı özel politikalar geliştirilmesi	Sağlık Bakanlığı, Yerel Yönetimler	sivil toplum örgütleri	Orta	Sağlık Bakanlığı, Üniversiteler, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları	Yıldan yıla Genç dostu sağlık danışma birimleri sayısı ve yaratılan genç sayısı	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER		EYLEMLER						GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.4.10.	Gerek toplum yaşantısında gerekse kente yönelik mekansal düzenleme karar ve uygulamalarında yaşlıların toplumun bütünlüğe kesimi olduğu düşüncesi doğrultusunda hareket edilmesinin sağlanması	9.4.10.1.	Yaşlıların aile ortamından ve kent hayatından dışlanmaması	9.4.10.1.1.	Aile ortamında yaşlıya bakım amacıyla aileye mali yük getirmeyen bütünlüğe profesyonel hizmet desteği sağlanması	Merkezi Yönetim Birimleri ve ilgili kuruluşlar, ŞİŞEK	Uzman kuruluşlar, aileler	Orta	Yerel yönetim bütçeleri, sivil örgütlenmeler	Bakım evlerinde kalan yaşlı sayısının azalması	
		9.4.10.2.	Yaşlıların aile ortamından ve kent hayatından dışlanmaması	9.4.10.2.1.	Kent hayatında yaşlıya yer ve fonksiyon veren stratejiler geliştirilmesi amacıyla mekan tasarımı bu hedefe uygun düzenlenmesi	Yerel Yönetimler, TSE,	Uzman kuruluşlar, aileler	Orta	Yerel yönetim bütçeleri,	Kentlerin gün içinde f. yaşlılar tarafından kullanılması	
		9.4.10.3.	Kamuya açık mekanların yaşlılar için kullanılabilir fiziksel özelliklere sahip olmasının sağlanması	9.4.10.3.1.	Yaşlılara yönelik akademik çalışmaların teşvik edilmesi	DPT, Kalkınma Ajansları, YÖK	Uzman kuruluşlar, üniversiteler	Kısa	Yerel yönetim bütçeleri, Kalkınma Ajansı bütçeleri, üniversiteler	Yaşlılar hakkında yapılan yüksek lisan ve doktora tezlerin sayısı	
9.4.11.	Engellilerin toplumda sayılarının artması	9.4.10.3.	Yaşlılar için uygun koşullar içeren bakım kurumları ve bina olanaklarının yeterli sayıya eriştilmesi	9.4.10.3.1.	Yaşlılara uygun bina tasarımlarına özen gösterilmesi ve kurumsallaşmasının sağlanması	İçişleri Bakanlığı, Demekler Dairesi, Üniversiteler	STK'lar	Kısa	Genel bütçeli kamu idareleri, yerel bütçe	Yapılan çalışmaların ve katılımcıların sayısı	
		9.4.11.1.	Atayasa ve ilgili hukuki düzenlemelerde akraba evliliği gibi engelleyici maddelerin yer almasının sağlanması	9.4.11.1.1.	Toplumsal farkındalığı sağlayacak eğitim çalışmalarını ile toplumsal projeler yapılması	Yerel Yönetimler, ilgili meslek örgütleri	Üniversiteler	Kısa	Yerel Bütçe	Hastaneye kırık nedeniyle başvuran yaşlı sayısı	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER				EYLEMLER				GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.4.12.	Engellilerin kentten kopuk bireyler haline gelmesi	9.4.12.1.	Kamuya açık mekanların engelliler için kullanılabilir fiziksel özelliklere sahip olmasının sağlanması	9.4.12.1.1.	Araçların kaldırılmasına çıkmasını engelleyebilmek için oluşturulan caddelerde mobilyası olarak nitelendirilebilecek mantarların kaldırılması	Belediyeler ve diğer yerel yönetim birimleri	Mesleki örgütlenmeler ve STK'lar	Kısa	Yerel bütçe	Kaldırım mantarlarının sayısı	
				9.4.12.1.2.	TS 12576 tasarım kuralı standartların inar planlarına yansıtılması amacıyla yerel yönetimlerde eğitimler verilmesi	Türk Standartları Enstitüsü, Milli Produktivite Merkezleri	Mesleki örgütlenmeler ve STK'lar	Kısa	Genel bütçeli kamu idareleri, yerel bütçe	Eğitimlerin sayısı ve katılım sayısı	
9.5.1.	Kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkında olunmasını sağlayacak eğitim noksanlığı	9.5.1.1.	Kente adiyet duygusunu hissederek, kentin sahiplenip korunması	9.4.12.1.3.	Kentteki engellilerin engelleyen fiziki şartların farkındalığını toplumda yaratacak eğitimler verilmesi	Özürtiler İdaresi Başkanlığı	Mesleki örgütlenmeler ve STK'lar	Kısa	Yerel bütçe ve ortak mali fonlar	Verilen eğitimlerin sayısı ve eğitimi veren kent sayısı	
				9.5.1.1.1.	Evide, Kreşte, İş yaşamında yaşamın her kademesinde Kentlilik Bilinci eğitimi verecek çalışmalar yapılması	Belediyeler ve Milli Eğitim Bakanlığı	STK'lar	Kısa/Orta	Yerel Yönetimler ve Milli Eğitim Bakanlığı	Söz konusu yerlerde verilen eğitimün ulaştığı birey sayısı	
				9.5.1.1.2.	Toplumda yönelik eğitici broşürler ve yayınlar hazırlanması	Belediyeler, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler	STK'lar ve TRT	Kısa/Orta	Yerel Yönetimler ve Milli Eğitim Bakanlığı	Hazırlanan eğitici yayın çeşitli ve sayısı	
				9.5.1.2.1.	İlköğretim, lise ve üniversitelerde Kentlilik Bilinci eğitimi ve seminerleri verilmesi	Belediyeler, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler	STK'lar ve TRT	Kısa/Orta	Yerel Yönetimler ve Milli Eğitim Bakanlığı	Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilen eğitim sayısı	
9.5.1.3.	Habitat II ruhuna uygun STK'lara kent yönetiminde aktif rol alınmasının teşvik edilmesi	9.5.1.2.	Kentlin fiziksel, kültürel ve sosyal dönüşümünün sağlanması	9.5.1.2.2.	Kamusal alanda göre yapan kişilere (şoförler, öğretmenler, muhtarlar, vb...) "Kentli Davranış, Kentiye Davranış" eğitimleri verilmesi hususunda ortak projelerin geliştirilmesi	Belediyeler, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler	Muhtarlar, Milli Eğitim Bakanlığı, Şöförler Odası	Kısa/Orta	Yerel Yönetimler ve Milli Eğitim Bakanlığı	Eğitim verilen kesimlerde gözlenen kentli davranışlar	
				9.5.1.3.1.	STK'lar aracılığıyla Kentlilik bilinci eğitimleri yapılması	Belediyeler	STK'lar	Kısa/Orta	Belediyeler ve Yerel Yönetimler	STK'ların Kent Bilincine yönelik yaptığı çalışmaların sayısı	
9.5.1.4.	AB standartlarının göz önünde bulundurulması	9.5.1.4.1.	AB ne üye ülkelerin kentlerinde sahip çıkmaları ile ilgili yapılacak çalışmaların yerel yönetimlerde seminerler düzenlenerek aktarılması	9.5.1.4.1.	AB ne üye ülkelerin kentlerinde sahip çıkmaları ile ilgili yapılacak çalışmaların yerel yönetimlerde seminerler düzenlenerek aktarılması	Belediyeler, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler	STK'lar	Kısa/Orta	Belediyeler ve Yerel Yönetimler	Düzenlenen seminer sayısı	

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER		EYLEMLER					GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE
9.5.2.	Örgün eğitim sistemi içinde, kentlilik bilincinin oluşturulmasına yönelik programların yetersizliği	9.5.2.1.	Eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesi	9.5.2.1.1.	Kentler tarihi, kent kültürü ve kentlilik bilinci vb... konuları işleyecek eğitimci yetiştirilmesi için lisans programlarının oluşturulması	Belediyeler TRT	Ulusal Medya	Kısa/Orta	Yerel Yönetimler, Milli Eğitim Bakanlığı, TRT	Üniversitelerde Kent Yönetimi ve Kültür Politikaları konularında açılan lisans program sayısı ve bu programın olduğu üniversite sayısı
				9.5.2.1.2.	Örgün eğitim müfredat programında, kent tarihine yönelik bir dersin yer alınmasının sağlanması (İzmir Örneği)	Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler	Belediyeler	Kısa/Orta	Yerel Yönetimler, Milli Eğitim Bakanlığı	müfredat programında kent tarihi dersinin olması
9.5.3.	Mahalle Kültürü içinde yerini bulan, eğitim kültür ve spor merkezleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanının eksikliği ve eğitimlerin yapılmaması	9.5.3.1.	Mahallelerdeki eğitim, kültür, spor merkezleri için uygun yerler tespit edilmesi	9.5.3.1.1.	Bu merkezlerin yapılması hususunda Yerel yönetimlerin yönlendirilmesi, gönüllülerin teşvik edilmesi ve Ulustararası fonlardan destek almak için projelerin üretilmesi	Yerel Yönetimler	Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, STK'lar	Kısa/Orta	Yerel Yönetimler	Üretilen projelerin sayısı ve sağlanan fonlara göre sınıflandırılması
				9.5.3.2.1.	Meslek edindirme kurslarının açılması ve bu kurslarda kentlilik bilinci seminerlerinin verilmesi	Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler	STK'lar ve iş adamları	Kısa/Orta	Belediyeler, İş Adamları	Açılan kurs sayısı ve verilen sertifika sayısı
9.5.4.	Bölge arasında eğitim seviyesi farklarının belirgin olması	9.5.4.1.	Bölge arasında eğitim seviyesi farklarının eşitlenmesi	9.5.4.1.1.	Kentin eğitim haritasının çıkarılması	Belediyeler, Milli Eğitim Bakanlığı	İlçe Belediyeleri	Kısa	Belediyeler	Haritanın tamamlanması
				9.5.4.1.2.	Eğitim seviyesi düşük bölgelerdeki hemşehirlere yönelik kurslar açılması	Milli Eğitim Yerel Yönetimler	Belediyeler, STK'lar	Kısa/Orta	TOKİ Genel Bütçe Finans Kuruluşları	Hemşehri Demeklerinin eğitim alanında yaptığı faaliyetlerin sayısı ve niteliği
9.5.5.	Kentlerde Halk Eğitim Merkezlerinin yetersizliği	9.5.5.1.	Halk Eğitim Merkezlerinin sayıca artmasının sağlanması ve kentlilik bilincinin gelişmesinde öncül olması	9.5.5.1.1.	Yerel yönetimlerin, imar planında tespit edilecek ölçüde halk eğitim merkezleri ayırması ve gerekli yasal düzenlemeyi yapması	Belediyeler, Mahalle İdareleri, Milli Eğitim	İlçe Belediyeleri	Kısa/Orta	Genel Bütçe	Teknik ve sosyal donatı alanlarının önem verilmesi

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER			EYLEMLER				GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE
9.5.6.	Toplumun eğitim seviyesinin düşüklüğü ve bilgi toplumu olmaması	9.5.6.1.	Eğitim Sisteminin bir bütün olarak yeniden gözden geçirilmesi	9.5.6.1.1.	Programların ve Eğitimcilerin modern sistemlere entegre edilmesi	Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler	İlçe Belediyeleri	Kısa	Genel Bütçe, Belediyeler	Merkezi ve Yerel Yönetimlerin Eğitimcilerin Eğitimi konusundaki çalışmaları sayısı
				9.5.6.1.2.	Sürekli eğitimin toplumsal gelişmeye verdiği katalara ilişkin hedef kitlelerin eğitilmesi ve katılımının sağlanması	Belediyeler, Mahalli İdareler, Milli Eğitim Bakanlığı	İlçe Belediyeleri STK'lar	Kısa/Orta	Genel Bütçe	Hedef kitlelerin katılım miktarı
				9.5.6.1.3.	Sürekli eğitim merkezlerinin gönüllü destek yoluyla maliyetlerinin düşürülmesi	Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler	İlçe Belediyeleri, STK'lar, İş Adamları	Kısa	Genel Bütçe Belediye Bütçesi	Eğitim ve kültür alanında yatırımlar için ayrılan kaynak miktarı
9.6.1.	Kentlilik bilincini teşvik için basın-yayın organlarının etkin şekilde kullanılması	9.6.1.1.	Basın yayını organlarının kentlilik bilincinin gelişmesinde etkili bir araç olarak biçimlendirilmesi	9.6.1.1.1.	Basın yayını organlarında tespit edilecek uzunlukta veya sayıda kentli olma kavramına ilişkin temel bilgiler verilmesi	Üniversiteler ve Meslek Örgütleri	Medya	Kısa/Orta	Genel Bütçe ve Yerel Bütçe	Basın yayını organlarında kentli olma kavramı konusunda yer verilen konuların sayısı
				9.7.1.1.1.	Göstergele ilişkin, ilgili kurumlarda verilerin toplanması için istatistikî kalıplar geliştirilerek kurumsal işbirliği yapılması ve göstergeler oluşturulması	TÜİK, üniversiteler	Meslek örgütleri ve STK'lar	Kısa	Genel ve Yerel Bütçe	Seçimlerde kullanılan kadın, erğelli ve yaşlıların sayısı.
9.7.1.	Yerel Demokratik Hayata Katılım ve Yönetişim Pratiklerine İlişkin Göstergelerin İşaret Ettiği Konuların Belirsizliği ve Veri Yokluğu veya Eksikliği	9.7.1.1.	Katılım ve Yönetişim Göstergelerinin İşaret Ettiği Konular ve Rakamların Belirlenmesi	9.7.2.1.1.	En etkin iletişim araçları ile belediye sistemiyle ilgili bilgilendirmenin sağlanması	Belediyeler, yönetim ve katılım odaklı çalışmalar yapan araştırma merkezleri, üniversitelerin kamu yönetimi bölümleri	Üniversiteler ve STK	Kısa	Genel bütçe ve yerel yönetim bütçesi	Bilgilendirme yapan iletişim aracı sayısı ve kullanılma sıklığı
				9.7.3.1.1.	Her türlü konuda çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili bilgi bankası oluşturulması	TÜİK, İçişleri Bakanlığı, Demekler Dairesi	meslek örgütleri ve STK'lar	Orta/Uzun	Genel bütçe, yerel yönetim bütçesi ve STK'lar	Bilgi bankasına erişen kişi sayısı
9.7.2.	Kentte Yaşayanların, Yerel Yönetimin Kararlarından Haberdar Olmaması ve Belediye Meclis Üyelerini Tanınamaması	9.7.2.1.	Yurttaşların yerel yönetim yapılanması ve meclis üyeleri yönüyle bilgilendirilmesi	9.7.3.1.2.	Otomatik davet mekanizması kurulması	yerel yönetimler	meslek örgütleri ve STK'lar	Uzun	yerel yönetim bütçesi ve ortak yerel fonlar	Hayata geçip geçmediği
				9.7.3.1.3.	Yıllık toplantı takvimi kurulması	yerel yönetimler, üniversiteler, STK'lar	medya ve gönüllü örgütlenmeler	Kısa	yerel yönetim bütçesi ve ortak yerel fonlar	Yapılan toplantı sayısı
				9.7.3.1.4.	Toplantıların erişilebilir ve sürdürülebilir olmasının sağlanması	yerel yönetimler, üniversiteler, STK'lar	medya ve gönüllü örgütlenmeler		yerel yönetim bütçesi ve ortak yerel fonlar	Toplantılara katılımların takip durumu ve katılımcı sayısı

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU

ANA SORUN ALANLARI		STRATEJİLER				EYLEMLER				GÖSTERGELER	
NO	SORUN	NO	STRATEJİLER	NO	EYLEM	SAHİBİ	ORTAKLARI	SÜRE	BÜTÇE	GÖSTERGE	
9.8.1.	Somut kültürel mirasın tahrip edilmesi ve kaybolması	9.8.1.1.	Kültürel miras ve ortak belleğe yer veren Kent Müzelerinin kurulması	9.8.1.1.1.	Kent arşivlerinin toparlanarak korunma altına alınması	Yerel Yönetimler	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Koleksiyoncular	Orta	Yerel Yönetimler	Koruma altına alınan belge ve doküman sayısı	
				9.8.1.1.2.	Milli kütüphane, Osmanlı arşivleri, Cumhuriyet arşivleri bünyesindeki belge ve yayınların dijital kopyalarının alınması	Yerel Yönetimler	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Koleksiyoncular	Orta	Yerel Yönetimler	Milli arşivlerden dijital olarak kopyalanan belge ve dokümanların sayısı	
				9.8.1.1.3.	Kent müzeleri arasında, karşılıklı sergi değişimi, ortak programların oluşturulması, ortak personel eğitim seminerleri, ortak danışmanlık hizmetleri, yıllık kongreler düzenlenmesi... vb. yollarla bilgi ve deneyim alışverişi teşvik edilmesi	Yerel Yönetimler	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Koleksiyoncular	Orta	Yerel Yönetimler	Gerçekleştirilen ortak etkinliklerin sayısı	
		9.8.1.2.	Kent arkeolojisi araştırmalarının geliştirilmesi	9.8.1.2.1.	Kent arkeolojisi araştırmaları yapan kurumların çalışmalarının birleştirilmesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Yerel Yönetimler, Üniversiteler	Orta	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Gerçekleştirilen periyodik toplantılar sonucunda oluşturulan çalışma raporları sayısı	
		9.8.1.2.2.	Çağdaş standartlara uygun yerel tarih çalışmalarını destekleyecek araştırma fonlarının kurulması	9.8.1.2.2.		Kültür ve Turizm Bakanlığı	TÜBİTAK, TÜBA, Üniversiteler, Yerel Yönetimler	Orta	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Üretilen projelere sağlanan fon desteklerinin sayısı	

EKLER

EK 1. Kısaltmalar

EK 2. Konuyla ilişkili yasal çerçeve

Ek 1: Kısaltmalar:

BİB	: Bayındırlık ve İskân Bakanlığı
BMKP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TAU Gn. Md.	: Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimmar Odaları Birliği
TODAİE	: Türkiye ve Orta Doğu Amme Enstitüsü
TÜBA	: Türkiye Bilimler Akademisi
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization “Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu”

Ek 2: Konuyla ilişkili yasal çerçeve

KANUN NO	KANUN / KHK / TÜZÜK / YÖNETMELİK / TEBLİĞ ADI	KABUL TARİHİ
5393	Belediye Kanunu	2005
	Kent Konseyi Yönetmeliği	
	Belediye Zabıta Yönetmeliği	
5216	Büyükşehir Belediyesi Kanunu	2004
2872	Çevre Kanunu	1983
4875	Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu	2003
	Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği	
775	Gecekondu Kanunu	1966
	Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği	
3289	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun	1986
5442	İl İdaresi Kanunu	1949
5302	İl Özel İdaresi Kanunu	2005
222	İlköğretim ve Eğitim Kanunu	1961
3194	İmar Kanunu	1985
5543	İskan Kanunu	2006
	İskan Kanunu Uygulama Yönetmeliği	
5449	Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun	2006
442	Köy Kanunu	1924
2863	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	1983
	Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması Gösterimi Uygulaması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik	
	Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik	
	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Kapsamındaki Kültür Varlıklarının Rölöve, Restorasyon, Restitüsyon Projeleri, Sokak Sağlıklılaştırma, Çevre Düzenleme Projeleri ve Bunların Uygulamaları ile Değerlendirme, Muhafaza, Nakil İşleri ve Kazı Çalışmalarına İlişkin Mal ve Hizmet Alımlarına Dair Yönetmelik	
	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Bölge Kurulları Çalışmaları ile Koruma Yüksek Kuruluna Yapılacak İtirazlara Dair Yönetmelik	
	Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde ve Turizm Merkezlerinde İmar Planlarının Hazırlanması ve Onaylanmasına İlişkin Yönetmelik	
	Kesin İnşaat Yasağı Getirilen Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Bulunduğu Sit Alanlarındaki Taşınmaz Malların Hazineye Ait Taşınmaz Mallar ile Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik	
4848	Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun	2003

KANUN NO	KANUN / KHK / TÜZÜK / YÖNETMELİK / TEBLİĞ ADI	KABUL TARİHİ
5355	Mahalli İdare Birlikleri Kanunu	2005
2709	Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	1982
5737	Vakıflar Kanunu	2008
	Vakıf kültür varlıklarının restorasyon veya onarım Karşılığı kiraya verilmesi işlemlerinin usul Ve esasları hakkında yönetmelik	
	Vakıflar Yönetmeliği	
4817	Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun	2003
5543	İskân Kanunu	2006
4982	Bilgi Edinme Hakkı Kanunu	2003
	Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Uygulama Yönetmeliği	
2527	Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun	1981
5253	Dernekler Kanunu	2004
	Dernekler Kanunu Uygulama Yönetmeliği	
2644	Tapu Kanunu	1934
2565	Askeri Yasak Bölgeler Kanunu	1981
1062	Mukabele-i Bil misil (Karşılıklı) Kanunu	1927
5683	Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun	1950
5237	Ceza Kanunu	2004
	Kalkınma Planları; Yedinci, Sekizinci, Dokuzuncu Kalkınma Planı	

KAYNAKLAR

- ATICI, İrem, (2007); Fiziksel engelliler ve kentsel mekânın kullanımı, Ankara
- BAYHAN, Vehbi, (1997); "Türkiye'de Göçler ve Anomik Kentleşme", II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Toplum ve Göç, 20-22 Kasım 1996 Mersin, Ankara.
- BERRY John W., Jean S. PHINNEY, David L. SAM, Paul VEDDER, (2006) "Immigrant Youth: Acculturation, Identity and Adaptation", Applied Psychology: In International Review; 55 (3).
- CAN, N. (1999); Kent Kimliği, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- CHARLES Landry, (2000); The Creative City, London.
- COUNCIL OF EUROPE PUBLISHING (2004); Foreigners' Integration and Participation in European Cities, 15–16 September 2003, Studies and texts no: 90, Strasbourg, 26
- BOOKCHIN, Murray (1999), Kentsiz Kentleşme, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- DE JONG, Rob (2002), "The Environmental Impact of Cities", UN Habitat, V. 8.
- FARO, Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi, Açıklama Raporu, 2005, Faro, Portekiz, s. 3
- FLORİDA, R., (2004); The Flight of the Creative Class, New York, 34-35, 216
- FYFE, W. S. (2002), "Toward Sustainable Cities: Priorities in Economic Ecology and Education1", Sustainable City II, Urban Regeneration and Sustainability, MFK Group, Stevenage, UK.
- GERAY, Cevat - ŞENYAPILI Önder vd. (1971), Türkiye'de Kentleşme, Komisyon Raporu, Ankara Mimarlar Odası Yay.
- GÜNAY, B. (1999); Urban Design is a Public Policy, Ankara
- GÜVENÇ Bozkurt (1985); , Kültür Konusu ve Sorunlarımız, İstanbul.
- HANÇEROĞLU, Orhan, (1967); Felsefe Sözlüğü, Varlık Yayınları, İstanbul.
- HARVEY, David (2003), Sosyal Adalet ve Şehir, Metis Yayınları, İstanbul.
- HENKET, H.A.J. (1994); "Docomomo", Twentieth Century Architectural Heritage: Strategies for Conservation and Promotion, 1994, Netherlands, s.79
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI (2006); Dernekler Dairesi Başkanlığı, 2006 verileri
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI (2007); Dernekler Dairesi Başkanlığı, 21.03.2007
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI (2009); Dernekler Dairesi Başkanlığı 20.02.2009
- KARADAĞ, Arife (2008); "Kentsel Ekoloji, Yaşanabilirlik ve Coğrafya" Kentsel Ekoloji ve Yaşanabilir Kent Sempozyumu Bildiri Kitabı, s. , İzmir.
- KARTAL, Kemal,(1992); Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentleşme, Ankara.
- KAYA, Erol, (2004); Kentleşme ve Kentleşme, Ilke Yayıncılık, İstanbul.
- KAYA, S.İ., (2007), "Kapalı Siteler ve Yabancılar", Yerel Gündem 21 İşbirliğinde Türkiye Doğumlu Olmayan Yerleşik Yabancılar; Editör; Toprak, Z, Kaya.S. İ ve Tenikler, G. İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, 29.
- KELEŞ, Ruşen (1983); Yerel Yönetimler, Ankara
- KOTANSKA, A.- TOPOLSKA A., Warsaw Past and Present, 2003, Warsaw, Poland, s.7-8
- LEITMANN J (1999); "Can City QOL Indicators be Objective and Relevant? Towards a participatory tool for sustaining urban development" Local Environment, Vol. 4 No: 2.
- ÖZCAN, Z. (2006); "Planlamada Disiplinler arası İlişkiler ve Kentsel Arkeolojinin Yeri" G.Ü. Müh. Mim. Fak. Dergisi, Ankara.
- ÖZEN Sevinç, (1996); Kentleşme Sürecinde Ailede Kuşaklar Arası İlişkiler. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. İzmir.
- ÖZTÜRK, Özge, (2007); Kentsel Kimlik Oluşumunda Güzel Sanatların Yeri: İzmir örneği Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- SILAYDIN, M.Burcu, (2008); “Şehir Planlamada Yaşlıya ve Yaşlının Barınma Sorununa Yeniden Bakmak”, Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 2008 (2): 98-106
- SÖZEN, Edibe, (1997); Medyatik hafıza, Timas Yayınları, İstanbul.
- TANKUT, Gönül, (2004); “Koruma Siyasal Bir Silahtır”, Planlama, 2004/2, Ankara.
- TENİKLER, Gökhan, (2004); Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmalarında Avrupa Konseyi; Edit. Zerrin Toprak, Hikmet Yavaş ve Mustafa Görün, İzmir.
- TENİKLER, Gökhan, (2004); “Gözden Geçirilmiş Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımlarına İlişkin Avrupa Şartı”, çev. Gökhan Tenikler; Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmalarında Avrupa Konseyi (2004); Edit. Zerrin Toprak, Hikmet Yavaş ve Mustafa Görün, İzmir. s. 254–271
- TOPRAK, Zerrin (1998); “Kentlere Gelişim Kontrol Dinamikleri”, İzmir’in Kentleşme-Çevre-Göç Sorunları ve Çözüm Önerileri, Göç Raporu (Taslak Rapor), 3.Cilt, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, İzmir.
- TOPRAK, Zerrin vd. (2000); 21. Yüzyıla Girerken Belediye Zabıtası, İzmir Yerel Gündem 21-Ege Belediye Zabıtalrı Vakfı Yayını, İzmir.
- TOPRAK, Zerrin ve İlkim KAYA (2005); “Krizlerde Göç Yönetimi”, Doğal Afet Kaynaklı Kriz Yönetimi”, İzmir Yerel Gündem 21 Yayını, İzmir.
- TOPRAK, Zerrin, (2006); “Belediye Örgütlenmesinde, Kent Siyasetinin Oluşturulmasında Toplumsal Sorumluluğun Normatif Temelleri ve Yapılabilir Kılma”, Kamu Yönetiminden Planlamaya Yeniden Yapılanma Sempozyum Kitabı, İstanbul.
- TOPRAK, Zerrin, (2008); Yerel Yönetimler, 7.Baskı, İzmir.
- TOPRAK, Zerrin, (2008); Kent Yönetimi ve Politikası , 6.Baskı, İzmir.
- UZUN, Meltem, (2006); Türkiye’de Mimarlık Bilincinin Oluşturulmasında Medyanın Rolü, İzmir.

Gazete ve İnternet Kaynakları

- Milliyet Gazetesi, 11 Ağustos 1991.
- Türkiye Gazetesi, Yerellik ve Politika, Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi, Eylül 2007, Ankara, s.206, 207
-
- http://www.coe.int/t/congress/files/themes/urban-charter/Default_en.asp erişim13.03.2009
- http://www.dernekler.gov.tr/_Dernekler/Web/Gozlem2.aspx?sayfaNo=74
- erişim 04.02.2009
- http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11

KENTLEŞME ŐURASI 2009

*Yaşanabilir Kentler İçin
Türkiye'nin
Ortak Aklı*

Vekaletler Câd. No: 1 Bakanlıklar / ANKARA
Tel : (0312) 410 14 40 - 410 11 41 - 410 11 42 - Faks : (0312) 410 11 40
web : www.bayindirlik.gov.tr - e-posta : sura@bayindirlik.gov.tr